

วารสาร

ปาริชาต

มหาวิทยาลัยทักษิณ

PARICHART JOURNAL
THAKSIN UNIVERSITY

ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2563

Vol. 33 No.1 January - April 2020

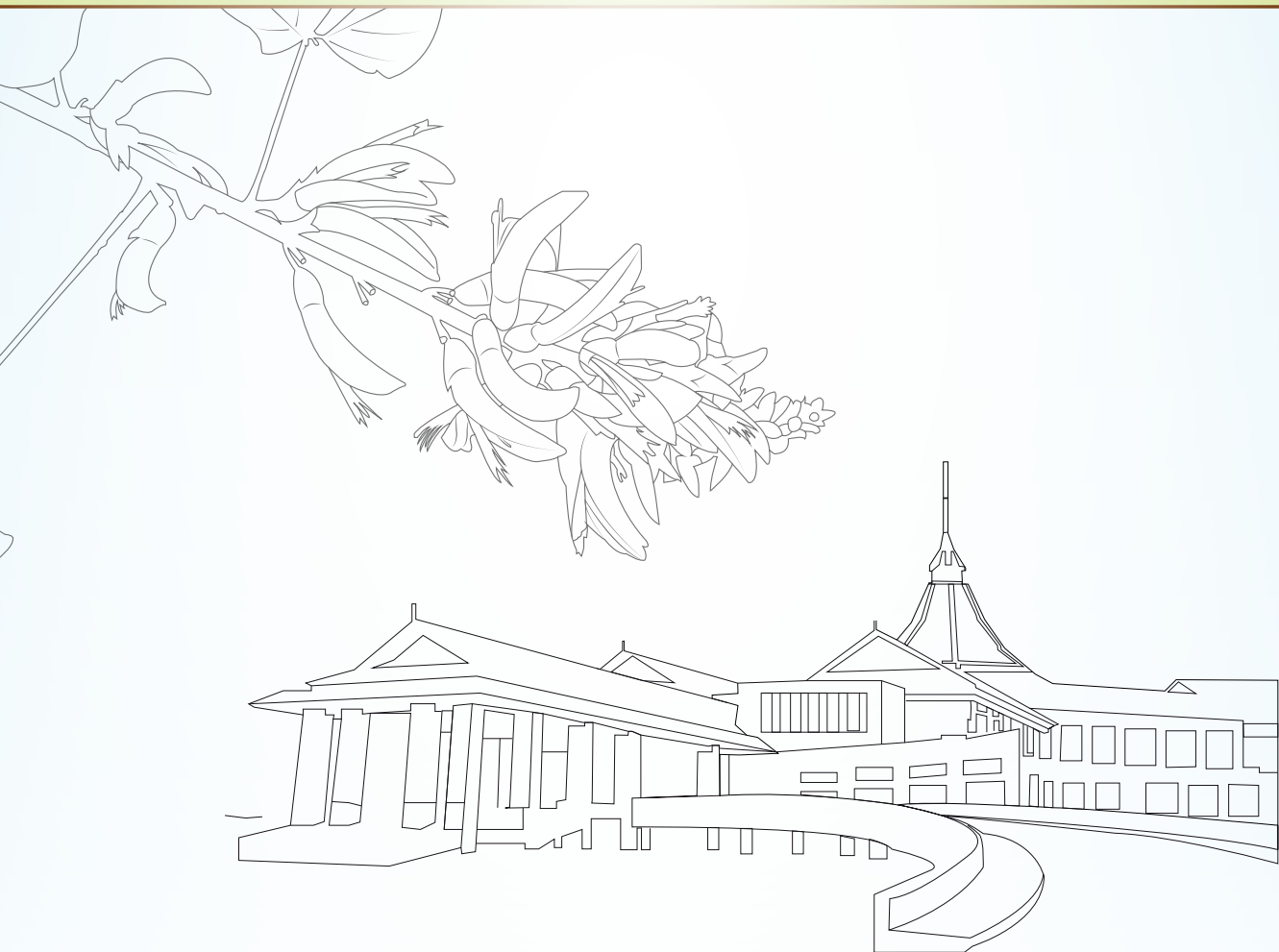
ISSN 0857-0884 (print)

ISSN 2651-0804 (online)

วารสารปาริชาต

PARICHART JOURNAL

PARICHART JOURNAL

ชื่อวารสาร

วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ
(Parichart Journal, Thaksin University)

เจ้าของ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ที่ปรึกษา

อธิการบดี (รศ.ดร.วิชัย ชำนิ)	มหาวิทยาลัยทักษิณ
รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย และบริการวิชาการ (รศ.ดร.ณัฐพงศ์ จิตรนิรัตน์)	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา (อ.ดร.วันลก ดิษสุวรรณ์)	มหาวิทยาลัยทักษิณ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (รศ.ดร.พรพันธุ์ เขมคุณาศัย)	มหาวิทยาลัยทักษิณ

บรรณาธิการประจำฉบับ

ผศ.ดร.พัชลินจ์ จินนุณ (E-mail : phatchalinj@hotmail.com)	มหาวิทยาลัยทักษิณ
---	-------------------

กองบรรณาธิการ

ศ.ดร.ครองชัย หัตถา	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ศ.ดร.ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศ.ดร.สมยศ พุ่มหว่า	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศ.ดร.อนุรักษ์ ปัญญาณัฐ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศ.ชวน เพชรแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ศ.อำนวยการ ยัสโยธา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ศ.อิทธิพล ตั้งโฉลก	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ศ.ดร.ลือชัย ศรีเงินยวง	มหาวิทยาลัยมหิดล
รศ.ดร.โยธิน แสงวงศ์	มหาวิทยาลัยมหิดล
รศ.กรกฎ ทองชะโชค	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผศ.ดร.อรจันทร์ ศิริโชติ	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผศ.ดร.เกร็ดทราย วุฒิพงษ์	มหาวิทยาลัยทักษิณ
อ.ดร.ขวัญจิตต์ สุวรรณพรรัตน์	มหาวิทยาลัยทักษิณ

กองจัดการ

นางสาวอรกมล ไกรวงศ์	มหาวิทยาลัยทักษิณ
นางสาวพิมพ์ผดุง มณีวงศ์	มหาวิทยาลัยทักษิณ
นางสาวรานี ชื่นเซ่ง	มหาวิทยาลัยทักษิณ
นางสาวกัญญณ์ช์ เลี้ยวศรี	มหาวิทยาลัยทักษิณ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยและบทความด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ และนิติศาสตร์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยทักษิณ และหน่วยงานต่าง ๆ
2. เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและสื่อกลางในการเสนอความคิดเห็นทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ และนิติศาสตร์

กำหนดออก ปีละ 3 ฉบับ (ม.ค.-เม.ย. พ.ค.-ส.ค. และ ก.ย.-ธ.ค.)

การเผยแพร่ Online

การขอรับการพิจารณาบทความ

บุคคลทั่วไปที่ต้องการส่งบทความ เพื่อขอรับการพิจารณาบทความ เมื่อบทความได้รับการตอบรับการตีพิมพ์แล้วจะต้องจ่ายเงินค่าลงตีพิมพ์บทความ (ค่าตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิ) จำนวน 2,000 บาทต่อบทความ ผ่านทางธนาคารกรุงไทย ชื่อบัญชี วารสารปาริชาติ เลขที่บัญชี 678-4-59224-7 สาขาเทสโก้โลตัส ป่าพะยอม พร้อมแนบหลักฐานการโอนเงินมายังกองบรรณาธิการวารสารปาริชาติ ทางระบบออนไลน์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal> หรือ ติดต่อกองจัดการวารสารปาริชาติ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ เลขที่ 222 หมู่ 2 ตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง 93210 โทรศัพท์ 0-7460-9600 ต่อ 7254 หรือ 08-1540-7304 โทรสาร 0-7460-9654-5 อีเมล parichartjournal@tsu.ac.th

การติดต่อ

กองจัดการวารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง
อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง 93210
โทรศัพท์/โทรสาร 0-7460-9600 ต่อ 7242, 0-7460-9655
E-mail : parichartjournal@tsu.ac.th, research.tsu@gmail.com

ออกแบบและจัดพิมพ์

อาร์ตเวิร์ค แอนด์ มีเดีย
177 ซอยรวมมิตร ต.หาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110
โทรศัพท์ 089-925-8455 E-mail : hatyaifoto@gmail.com

บทความที่ตีพิมพ์ทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบถูกต้องตามหลักวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
อนึ่ง ทักษะและข้อคิดเห็นใด ๆ ที่ปรากฏในวารสารปาริชาติ เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน
และไม่ถือเป็นทักษะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

วารสารปาริชาติเข้าสู่ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2563) อย่างสวยงาม และถือว่าเป็นปีที่วารสารกำลังเติบโตแบ่งบานเข้าหามวลชนมากขึ้น อย่างแรก คือ วารสารเพิ่มจำนวนฉบับเป็น 3 ฉบับต่อปีจากที่ปีก่อน ๆ เราจัดทำกันแค่ 2 ฉบับเท่านั้น อันเนื่องจากผู้เขียนส่งบทความเข้ามาอย่างอุ้นหนาฟ้าง เราจึงจำเป็นต้องเพิ่มพื้นที่เพื่อรองรับผลงานทางวิชาการเหล่านั้น และเพื่อให้ผู้เขียนต้องคอยนานจนเกินไป อย่างไรก็ตาม แม้จะเพิ่มเป็น 3 ฉบับ แต่ทางทีมงานยังคงรักษามาตรฐานในด้านต่าง ๆ ไว้อย่างเหนียวแน่น อย่างที่สอง คือ ปีนี้มีการประกาศผลการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI รอบที่ 4 โดย มีระยะเวลาการรับรองคุณภาพอีก 5 ปี คือ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2563 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2567 ซึ่งการจัดให้มีการประเมินในครั้งนี้ก็เพื่อกระตุ้นให้วารสารเกิดการพัฒนาคุณภาพ ในด้านการบริหารจัดการและด้านคุณภาพของเนื้อหาวิชาการ และเพื่อจัดกลุ่มคุณภาพของวารสารเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่ม 1 กลุ่ม 2 และกลุ่ม 3 ซึ่งผลการประเมินสร้างคามยินดีให้แก่ทางวารสารเป็นอย่างมาก เมื่อวารสารปาริชาติยังคงจัดอยู่ในกลุ่มที่ 1 ต่อไป ทำให้เห็นว่า พวกเราพยายามอย่างเต็มที่ที่จะรักษาคุณภาพของวารสารไว้ ทั้งนี้ ข้าพเจ้าในฐานะบรรณาธิการต้องขอขอบคุณทุกฝ่ายที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนวารสารด้วยดีเสมอมา ได้แก่ คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัย และสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ ตลอดจนขอขอบคุณที่ปรึกษาวารสาร ผู้ทรงคุณวุฒิประจำวารสาร ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนร่วมในการประเมินบทความ และกองจัดการวารสารที่ทำงานกันอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย รวมถึงขอบคุณผู้เขียน ผู้อ่าน ตลอดจนศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ที่มีส่วนช่วยผลักดันให้วารสารอยู่ในฐานที่ 1 อย่างมั่นคง ซึ่งนับได้ว่า วารสารได้รับการประเมินคุณภาพให้อยู่ในฐานที่ 1 เป็นเวลาร่วม 10 ปี (ตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นมา) ทั้งนี้ ทางวารสารกำลังวางแผนเพื่อขับเคลื่อนวารสารให้ก้าวไปสู่สากลมากยิ่งขึ้น จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับการสนับสนุนด้วยดีจากทุกฝ่าย เฉกเช่นที่เป็นมา

ผศ.ดร.พัชลินจ์ จินนุ่น
บรรณาธิการวารสารปาริชาติ

บทความวิชาการ

ครอบครัว: สถาบันหลักทางสังคมกับบทบาทการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวม
Family: The Social Key Institutions and Roles of Holistic Human Development

เมธิรา ไกรนที วันชัย ธรรมสังการ และอุทิศ สังขรัตน์
Maytira Krainatee, Wanchai Dhammasaccakarn and Utit Sungkharat

1

บทความวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล ความผูกพันต่อองค์กร และประสิทธิภาพ การทำงานขององค์กร
Personal Factors, Engagement and Work Performance of Organization

ภักดี มนะเวศ
Pakdee Manaves

17

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในเขตกรุงเทพมหานคร
เพื่อรองรับความต้องการของสถานประกอบการ
The Capacity Development Model of Physically Disabled Workers in Bangkok
that Meets Demands of the Workplace

กุลวีณ์ วุฒิกร
Kunlawee Wutikorn

29

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการรับรู้ ความรู้ความเข้าใจ ทศนคติ การมีส่วนร่วม
และการบริหารกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา
ของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Relationship between Factors of Perception, Knowledge and Understanding,
Attitudes, Participation, Administration and Implementation of Educational
Quality Assurance of the Faculty of Liberal Arts,
Prince of Songkla University (PSU)

บรรณกร แซ่ลิ่ม
Bannagorn Saelim

48

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ
Social Media Usage Behavior of the Elderly

สุทธยา สมสุข
Suttaya Somsuk

62

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบสื่อบันเทิงเกาหลี
ของนักศึกษาคณะหนึ่งในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Factors Related to Dressing Behavior Imitating Korean Entertainment Media
among Undergraduate Students of a Faculty in Prince of Songkla University

พงษ์ทัช จิตวิบูลย์ และเกษตรชัย และหิม
Pongtach Chitwiboon and Kasetchai Laeheem

78

มูลเหตุของการเปลี่ยนแปลงสภาพวัดไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
ในปี พ.ศ. 2547-2560

Causes of Thai Temple Condition Change in Three Southern
Border Provinces in 2004-2017

ปัญญา เทพสิงห์ และเกีตถวา บุญปรากร
Punya Tepsing and Kettawa Boonprakarn

89

นวัตกรรมการสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ นครศรีธรรมราช
Innovation of Inheritable Tradition on HaePhaKuen
That Nakhon Si Thammarat

ทิพมาศ เสวตวรโชติ พระครูสิริธรรมาภิรต พระราชวิสุทธิกวี
พระมหาประทีน เขมจารี สันติ อุณจะนำ พระมหาโยธิน มหาวีโร
และพระมหาอภิพงศ์ ภูริวฑฒโน

Tippamas Sawetvorrachot, Phrakrusiridhammapirat,
Phraratvisuttikavee, Phramahaprathin Kemmajaree,
Sunti Aunjanam, Phramahayothin Mahaveero
and Phramahaapipong Puriwattano

107

CONTENTS

บทเพลงโหมโรง “ปัญจรักษ์ทักษิณา” สำหรับวงดุริยางค์ไทย
Overture “Punjarak Thaksina” for Thai Music Ensemble

ปานัน กฤษณมรย์
Panan Kritsanarom

117

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Development of Training Courses to Promote Morality and Ethics
for Children and Youth in Surat Thani Province

รัตตินันท์ อัดตสัมพันธุ์ ปราบก แก้วเศษ และยิ่ กิรติบุรณะ
Rattinun Attasampant, Prarop Kaoses and Ying Keeratiburana

127

มหาวิทยาลัยสมบูรณแบบ ที่ผลิตบัณฑิต พัฒนากำลังคน
วิจัยและบริการวิชาการ เพื่อรับใช้สังคมท้องถิ่นได้
ประเทศชาติ และอาเซียน
ให้เป็นสังคมแห่งปัญญาและสันติสุขที่ยั่งยืน
(คัดจาก บางส่วนของพันธกิจมหาวิทยาลัย)

ครอบครัว:

สถาบันหลักทางสังคมกับบทบาทการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวม¹

Family: The Social Key Institutions
and Roles of Holistic Human Development¹

เมธิรา ไกรนที² วันชัย ธรรมสังการ³ และอุทิศ สังขรัตน์⁴

Maytira Krainatee², Wanchai Dhammasaccakarn³ and Utit Sungkharat⁴

¹ บทความวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา การพัฒนามนุษย์แบบองค์รวม-หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
พัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

² นักศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
สงขลา 90112

³ รศ.ดร., คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา 90112

⁴ อ.ดร., คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา 90112

¹ This academic article is a part of “Holistic Human Development” Course, Doctor of Philosophy in Human
and Social Development Program, The Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

² Ph.D. Student, Doctor of Philosophy in Human and Social Development Program, The Faculty of Liberal Arts,
Prince of Songkla University, Songkla, 90112, Thailand

³ Assoc. Prof. Dr., Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Songkla, 90112, Thailand

⁴ Lecturer, Dr., Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Songkla, 90112, Thailand

* Corresponding author: E-mail address: ying_may8@hotmail.com

(Received: July 18, 2019; Revised: September 9, 2019; Accepted: October 4, 2019)

บทคัดย่อ

ครอบครัวเป็นสถาบันหลักทางสังคมที่มีความสำคัญเป็นลำดับต้นที่มีบทบาทต่อการหล่อหลอมการพัฒนาบุคคล มีความสำคัญต่อการพัฒนาตนเองและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน สถานะการดำรงอยู่และการแสดงออกซึ่งสถานภาพและบทบาทของครอบครัว ย่อมมีความเปลี่ยนแปลง มีการปรับตัว และการก่อเกิดสภาพการณ์หรือปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวในรูปแบบใหม่ อย่างไรก็ตาม สถาบันครอบครัวยังคงต้องดำเนินการและรักษาไว้ซึ่งคุณลักษณะในการแสดงถึงโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อน กระบวนการสร้างตัวตนของบุคคล การเป็นกลไกอันนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตของบุคคล และการสร้างเสริมสุขภาวะที่ดีของสังคม ที่สถาบันครอบครัวจะต้องทำหน้าที่ในการให้กำเนิดสมาชิกใหม่ที่มีคุณภาพทั้งทางร่างกายและมีคุณภาพทางสติปัญญา อารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณ หรือการเป็นแหล่งหล่อหลอมที่สำคัญให้มนุษย์ได้รับการพัฒนาแบบองค์รวมเพื่อการเป็นทุนมนุษย์ที่สมบูรณ์

คำสำคัญ: ครอบครัว สถาบันทางสังคม การพัฒนามนุษย์แบบองค์รวม

Abstract

Family is a major social institution in the society that is firstly important to role personnel development, for self and social development. Especially in the age of current social change, the existence and expression of status and roles of family is always changed, adapted, and it causes the new patterns of conditions or family problems. However, family institution has still had to run and maintain the characteristics in presenting the structure of social relationship influencing on propulsion, creation of personal identities, being the machinery to bring people's quality of life and encouraging the well-being in the society, in which the family institution has to encourage the generation of new quality members, physical and mental strength, high intelligence, social adaptation skills and good soul. On the other hand, it is also like an important crucible used to enhance people for the holistic development as the perfectly human capital.

Keywords: Family, Social Institutions, Holistic Human Development

บทนำ

การกำเนิดขึ้นของสิ่งมีชีวิตทุกชนิด ย่อมผ่านกระบวนการที่หลากหลาย ทั้งในด้านชีววิทยา พัฒนาการของสิ่งมีชีวิต การเรียนรู้ การเลี้ยงดู การแสวงหาวิธีการเพื่อความอยู่รอด การปรับตัว การอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นต้น โดยเฉพาะ สิ่งมีชีวิตที่เป็น “มนุษย์” (Human) ย่อมผ่านกระบวนการต่าง ๆ อย่างครบถ้วน รวมทั้ง กระบวนการในการอบรมสั่งสอนหรือการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) เนื่องจาก การที่มนุษย์มีความพิเศษมากกว่าสิ่งมีชีวิตชนิดอื่น โดยเฉพาะ การที่ต้องอยู่ร่วมกันกับสมาชิกในสังคมที่มีความหลากหลายและมีความแตกต่าง จึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนามนุษย์ในฐานะของสมาชิกของสังคมในทุกกระบวนการ และทุกช่วงวัย ตั้งแต่วัยทารกจนถึงวัยสูงอายุ ในลักษณะของการส่งเสริมให้มนุษย์ได้รับการพัฒนาให้มีความสมบูรณ์พร้อมทุกด้านหรือการพัฒนาแบบองค์รวมในทุกกระบวนการที่หล่อหลอมความเป็นมนุษย์

สถาบันทางสังคมมีความเกี่ยวข้องต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ต้องทำหน้าที่หลัก พร้อมกับการเชื่อมประสานหน้าที่กับสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ตามทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural-Functional Theory) ที่ให้ความสำคัญกับสังคมในฐานะของการเป็นระบบที่มีส่วนต่าง ๆ ต้องทำงานประสานกันเพื่อให้เกิดความสมดุล แต่การเปลี่ยนแปลงหรือปัญหาที่เกิดขึ้น เกิดจากความสมดุลถูกทำลายลง อาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงส่วนอื่น ๆ ของสังคม [1] เช่น การทำหน้าที่ของสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสถาบันทางสังคม ที่จะต้องมีหน้าที่ทั้งการให้กำเนิด การอบรมเลี้ยงดู การมอบสถานภาพทางสังคม การส่งเสริมการมีพฤติกรรมในลักษณะต่าง ๆ ให้แก่มนุษย์ของสถาบันครอบครัว การให้การศึกษาเพื่อให้ความรู้ มีสติปัญญา หน้าที่ของสถาบันการศึกษา การเป็นที่พึ่งทางจิตใจ รวมทั้งการส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรมของสถาบันศาสนา การประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงดูตนเองของสถาบันเศรษฐกิจ และการเคารพยึดถือในการปฏิบัติตามกฎระเบียบเพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคมของสถาบันการเมืองการปกครอง แต่ละสถาบัน ย่อมมีความสำคัญและมีบทบาทต่อการสร้างสรรค์ความเป็นมนุษย์ และมีความสำคัญต่อการจรรโลงสังคมที่มีคุณภาพ และหากเกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำหน้าที่ของสถาบันใดสถาบันหนึ่ง ย่อมส่งผลกระทบต่อสถาบันอื่น ๆ

แม้ว่า ทุกสถาบันทางสังคมจะมีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ แต่สถาบันที่ถือว่ามีความสำคัญเป็นลำดับต้นที่ส่งผลต่อการพัฒนามนุษย์ คือ สถาบันครอบครัว เนื่องจากเป็นสถาบันแรกที่มีความเกี่ยวข้องต่อการกำเนิดขึ้นมาและการดำรงชีวิตของบุคคล ครอบครัวเป็นองค์ประกอบหลักของสังคมที่มีความสำคัญต่อการสร้างมนุษย์หรือการผลิตสมาชิกให้กับสังคม เป็นสถาบันพื้นฐานทางสังคมที่เป็นจุดเริ่มต้นและมีบทบาทที่เชื่อมโยงกับสถาบันอื่น ๆ ของสังคม [2] ส่งผลต่อการมีคุณลักษณะส่วนบุคคล พฤติกรรม อารมณ์ ความรู้สึก สติปัญญา รวมไปถึง การให้ความรัก ความอบอุ่น ความปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ การส่งเสริมความมั่นใจ และความภาคภูมิใจให้แก่บุคคลในสังคม

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจและนำเสนอประเด็นบทบาทของครอบครัว ในฐานะของสถาบันทางสังคมที่มีโครงสร้างความสัมพันธ์ที่มีความเหนียวแน่น เนื่องจากมีความผูกพันกันทางสายเลือดและทางอารมณ์ ความรู้สึก จิตใจ เป็นความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีลักษณะพิเศษมากกว่าความสัมพันธ์ในลักษณะอื่น จึงมีความสำคัญในฐานะที่มีบทบาทต่อการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวม ประกอบกับในปัจจุบัน สังคมและวัฒนธรรมมีความเปลี่ยนแปลง (Social and Cultural Change) ตลอดเวลา ไม่ว่าจะช้าหรือเร็ว และถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่ย่อม [3] ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของสมาชิกในทุกสังคม ไม่ว่าสังคมระดับเล็กหรือระดับใหญ่จนทำให้บุคคลต้องมีการเรียนรู้ การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ ซึ่งสาระสำคัญของประเด็นนี้มีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ในโลกยุคปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นโลกแห่งยุคโลกาภิวัตน์ยุคแห่งการเชื่อมโลก เชื่อมสังคมและวัฒนธรรม ยุคของข้อมูลข่าวสาร สังคมแห่งความเป็นดิจิทัล ที่มีเครือข่ายระบบการสื่อสารครอบคลุมทั่วโลก การเกิดกระแสไหลเวียนทางวัฒนธรรม [4] ยุคแห่งการแข่งขันกันทางความรู้และทักษะ ยุคของการพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ยุคสังคมหลังฐานความรู้ (Post Knowledge- Based Society) [5] เป็นต้น มนุษย์ทุกคนบนโลกจึงต้องแสวงหาวิธีการหรือแนวทางเพื่อความอยู่รอด

ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็นที่มนุษย์จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มีลักษณะของการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวมเพื่อการอยู่รอด โดยให้ความสำคัญกับบทบาทของครอบครัวที่มีหน้าที่หลักในการนำพาความสมบูรณ์แบบของความเป็นมนุษย์มาสู่สมาชิกของครอบครัว ที่จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาใน

ทุกช่วงวัย ในการจะนำมาซึ่งความมีศักยภาพและเป็นพลัง หรือการเป็นทุนมนุษย์ที่สำคัญในการพัฒนาสังคม และประเทศชาติ ดังที่อภิชาติ อภิชาติบุตรและสุจิตต์ ไตรพิทักษ์ [6] กล่าวไว้ในงานประชุมวิชาการด้าน ครอบครัวระดับชาติ ประจำปี 2558 เรื่อง “ภัยคุกคาม: ทางรอดของครอบครัวไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง” ที่กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี และสภาวะแวดล้อม ได้ส่งผลกระทบต่อครอบครัว ซึ่งอาจส่งผลต่อการเกิดปัญหาครอบครัว ที่มีผลต่อการพัฒนาเด็ก เยาวชนและ ครอบครัว ทั้งโดยตรงและอ้อม และเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เช่น ปัญหาด้านการเรียนของเด็ก ปัญหาการเลี้ยงดูด้วยการให้สิ่งของ การเลี้ยงลูกด้วยสื่อ การใช้ความรุนแรงทางกายและวาจา จนส่งผลให้เกิด ปัญหาในวัยรุ่น เช่น พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การพนัน ยาเสพติด การบริโภคสื่อและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม การใช้กำลังและความรุนแรง บุคคลวัยทำงาน มีพฤติกรรมด้านการทำงานอย่างหนัก ปัญหาด้านสุขภาพจิต และสุขภาพกาย และวัยสูงอายุ มีปัญหาด้านสุขภาพ ความไม่มั่นคง ปลอดภัยด้านชีวิต จิตใจและทรัพย์สิน

ครอบครัว: ความหมาย ความสำคัญ และสภาพการณ์ปัจจุบัน

ความหมายของครอบครัว

Burgess กับ Locke อ้างถึงใน สุพัตรา สุภาพ [7] กล่าวถึงความหมายของครอบครัวว่า ครอบครัว ต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความสัมพันธ์ เป็นความสัมพันธ์ของบุคคลที่มาอาศัยอยู่ด้วยกัน ลักษณะความสัมพันธ์สามารถเกิดขึ้นได้ด้วยการสมรส เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยา และความผูกพันกันทางสายโลหิต รวมทั้ง การรับบุคคลเข้ามาเป็นบุตรบุญธรรม เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ-แม่กับลูก และ/หรือบุตรบุญธรรม
2. การอยู่อาศัย บุคคลที่เข้ามามีความสัมพันธ์เป็นครอบครัว จะมีทั้งการอยู่อาศัยภายในครัวเรือน เดียวกันหรือการแยกครัวเรือนออกไปอยู่โดยลำพังภายหลังจากการสมรสหรือการประกอบอาชีพ
3. การติดต่อสื่อสารกันภายในครอบครัว การที่บุคคลเข้ามาเป็นสมาชิกของครอบครัว จะต้องมีการ ให้ความสำคัญกับระบบการติดต่อสื่อสารที่มีความเฉพาะของแต่ละครอบครัว เช่น ภาษาพูดที่ใช้ในการติดต่อ สื่อสาร ภาษาท่าทาง สัญลักษณ์ที่สมาชิกในครอบครัวตกลงและรับรู้ร่วมกัน โดยสมาชิกในครอบครัวจะต้องมี ปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
4. การถ่ายทอดและอนุรักษ์วัฒนธรรม สมาชิกในครอบครัวจะต้องมีการถ่ายทอด ปลูกฝังแบบอย่าง การปฏิบัติตน แนวทางการดำเนินชีวิตที่ดี การถ่ายทอดแบบแผนทางวัฒนธรรม ค่านิยม เพื่อการอยู่ร่วมกัน เป็นอย่างดีของสมาชิกในครอบครัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

ความสำคัญของครอบครัว

ครอบครัว (Family) เป็นหน่วยของความสัมพันธ์ทางสังคมขั้นพื้นฐานที่สุด หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็น หน่วยขององค์ประกอบทางสังคมที่มีขนาดเล็กมากที่สุด แต่กลับมีอิทธิพลต่อการกำหนดศักยภาพ ความเป็นมนุษย์ โดยสมบูรณ์ให้แก่สมาชิกในสังคม เป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดของสังคม ซึ่งหากครอบครัวทำหน้าที่ได้เป็นอย่างดี มีความเข้มแข็ง จะนำมาสู่บทบาทในการเสริมสร้างพัฒนาการที่สมบูรณ์และสมดุลตลอดช่วงอายุให้แก่บุคคล นำมาสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนของสังคม [8] ด้วยการที่ครอบครัวเป็นหนึ่งในสถาบันหลักของสังคม ที่ไม่ได้มีหน้าที่เพียงแค่การผลิตสมาชิกให้แก่สังคม แต่ครอบครัวที่ทำหน้าที่ได้เป็นอย่างดี หรือการให้ความสำคัญ กับหน้าที่ของครอบครัว (Function of the Family) ต้องทำหน้าที่ทั้งทางชีววิทยา เกี่ยวกับการผลิตสมาชิก หรือการให้กำเนิดเพื่อสืบเผ่าพันธุ์มนุษย์ การทำหน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว

การให้ความรักความอบอุ่นแก่สมาชิก การถ่ายทอดค่านิยม ความเชื่อ การนับถือศาสนา การมอบสถานภาพให้แก่สมาชิกของครอบครัว การให้การศึกษา การเลี้ยงดูให้สมาชิกมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสังคม วัฒนธรรม การเลี้ยงดูให้มีความปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ การส่งเสริมให้สมาชิกมีคุณภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา รวมไปถึง หน้าที่ในการสร้างความเป็นกลุ่มหรือความเป็นหนึ่งเดียว (Unity) ที่มีความสัมพันธ์กันทางจิตใจมากกว่าความสัมพันธ์ด้านอื่นใด ดังที่ William F.Ogburn อ้างถึงใน ศิริรัตน์ แอดสกุล [9] กล่าวว่า ครอบครัวต้องมีหน้าที่ ประกอบด้วย การผลิตสมาชิกใหม่ให้แก่สังคม (Reproduction) การดูแลและปกป้องสมาชิก (Protection) การอบรมหรือการขัดเกลาทางสังคมแก่สมาชิกในครอบครัว (Socialization) การกำหนดกฎระเบียบเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ (Regulation of Sexual Behavior) การให้ความรักความเป็นมิตรแก่สมาชิกในครอบครัว (Affection and Companionship) และหน้าที่ในการให้สถานภาพทางสังคมแก่สมาชิก (Provision of Social Status)

จากความหมายและบทบาทหน้าที่ของครอบครัวดังกล่าวข้างต้น ทำให้สามารถยืนยันได้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันแรกสุดของมนุษย์ตั้งแต่ถือกำเนิดขึ้นมา เป็นสถาบันที่ให้ความรักความอบอุ่น ความใกล้ชิดผูกพันกับมนุษย์เป็นระยะเวลาอันยาวนานที่สุด และเป็นสถาบันแรกสุดในการทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคมให้แก่มนุษย์ (Primary Socialization) ที่ส่งผลต่อบุคลิกภาพหรือคุณลักษณะของบุคคล [9] โดยสรุป สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่เป็นรูปแบบของการแสดงออกซึ่งโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมของสมาชิกในสังคมที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีความผูกพันกันสูง ไม่ว่าจะเป็นโดยสายโลหิต การแต่งงานหรือการรับบุตรเป็นบุตรบุญธรรม รวมไปถึงญาติเกี่ยวดอง และการที่แต่ละคนที่รวมกันเป็นองค์ประกอบทางสังคม ล้วนมีการกำหนดสถานภาพและบทบาทที่ต้องรับผิดชอบต่อสมาชิกในครอบครัว ภายใต้การปฏิบัติตามบรรทัดฐานของความเป็นครอบครัว และกฎระเบียบของสังคม เพื่อไม่ให้มีปัญหาคือครอบครัวที่อาจส่งผลต่อการเกิดปัญหาสังคม ในการประกอบขึ้นเป็นครอบครัวจะมีการยึดโยงความสัมพันธ์กันด้วยจิตใจมากกว่าผลประโยชน์ต่างตอบแทน ส่งผลให้เกิดเป็นการกระทำต่อกันทางสังคม ในลักษณะของการช่วยเหลือ การเอื้อเฟื้อ พึ่งพาอาศัยต่อกันบนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่แน่นเหนียว

สภาพการณ์ปัจจุบันของครอบครัว

แม้ว่า สถาบันครอบครัวจะเป็นรูปแบบของโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีบทบาทต่อการพัฒนาสมาชิกของสังคม แต่เนื่องด้วยสภาวะการณ์และพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบัน ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพการดำรงอยู่ของสถาบันครอบครัวที่มีความเปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบเดิม เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านขนาดและลักษณะของครอบครัวอย่างรวดเร็ว [10] ที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของการทำหน้าที่ของสถาบันครอบครัว รวมทั้ง องค์ประกอบของสถาบันครอบครัว การเปลี่ยนแปลงของสถานภาพและบทบาทของสมาชิกในครอบครัว การเปลี่ยนแปลงของกฎ ระเบียบ บรรทัดฐานทางสังคมที่เกี่ยวกับครอบครัว โดยจะเห็นได้จากการที่ครอบครัวของสังคมไทยเปลี่ยนสภาพจากครอบครัวขยาย (Extended Family) มาเป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) มากขึ้น นับว่าเป็นปัญหาการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างของครอบครัว ปัญหาการหย่าร้าง ปัญหาครอบครัวแตกแยก ปัญหาการทอดทิ้งเด็ก ปัญหาการทำร้ายร่างกายสมาชิกในครอบครัว ปัญหาพ่อแม่ไม่มีเวลาเลี้ยงดูลูก ปัญหาการอพยพย้ายถิ่นของครอบครัว ทำให้เด็กต้องกลายเป็นภาระในการเลี้ยงดูของผู้สูงอายุ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเลี้ยงดู และหากประสบกับปัญหาความยากจน เด็กก็อาจจะมีความเสี่ยงในการกระทำความผิด เช่น ปัญหาเด็กและเยาวชนติดยาเสพติด ติดเกมปัญหาตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร หรือปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อม หรือสภาวะการณ์คุณแม่ไว้อีกที่มีจำนวน

เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน [11] ที่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่เป็นแม่วัยใสที่อาจต้องละทิ้งการศึกษา การเพิ่มภาระความรับผิดชอบ ภาระของครอบครัวในการเลี้ยงดู และเกิดเป็นภาระของสังคมในการจัดสรรสวัสดิการเพื่อการดูแลอย่างเหมาะสม การปรากฏขึ้นของครัวเรือนพิเศษ [12] เช่น ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว หรือครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เป็นผู้ดูแลบุตรฝ่ายเดียว ครอบครัวแห่งกลางหรือครอบครัวที่มีปู่ย่าตายายเป็นผู้เลี้ยงดูบุตร ครอบครัวข้ามรุ่น หรือครอบครัวที่ผู้สูงอายุอยู่กับหลาน เนื่องจากพ่อแม่ต้องออกไปทำงานทำ โดยเฉพาะในสังคมชนบท เหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อมิติความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวที่จะส่งต่อการเป็นภูมิคุ้มกันที่สำคัญต่อเด็กและเยาวชนในการดำเนินชีวิตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคม [13] และปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว อาจเกิดจากปัญหาด้านสัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัวที่ลดลง จนอาจเกิดปัญหาความขัดแย้งและปัญหาอื่น ๆ ขึ้นในครอบครัว [14]

สถานการณ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏเป็นรูปธรรม เช่น ข้อมูลจากการศึกษาของมุกดา ผดุงยาม และคณะ [15] ได้รวบรวมข้อมูลที่สำคัญจากกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ที่มีการระบุตัวเลขการตั้งครุฑของผู้หญิงไทยที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 90-100 ต่อ 1,000 คน และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ ที่ปรากฏข้อมูลอายุเฉลี่ยของการตั้งครุฑในวัยรุ่นไทย อยู่ที่ 13-15 ปี และสำนักกระบวนวิชาที่ระบุนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพศชายมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.6 ในปี 2547 เป็นร้อยละ 5.3 ในปี 2555 และนักเรียนหญิงมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1.1 เป็นร้อยละ 5.1 รวมทั้ง การเก็บข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ [16] ที่แสดงถึงสถิติการจดทะเบียนหย่าของประเทศไทยที่มีอัตราที่เพิ่มขึ้นในรอบ 10 ปี คือ ใน พ.ศ. 2550 มีสถิติอยู่ที่ 100,420 คน และใน พ.ศ.2560 เพิ่มขึ้นเป็น 121,617 คน และกรมสุขภาพจิต [17] รายงานข้อมูลเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นและปัญหาการตั้งท้องในวัยที่ไม่พร้อมที่นับว่าเป็นปัญหาที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในกลุ่มเด็กนักเรียนในประเทศไทย โดยการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกทั้งของเพศหญิงและเพศชาย เริ่มเมื่ออายุเฉลี่ยประมาณ 13 ปี มีวัยรุ่นที่ตั้งครุฑโดยไม่พร้อมมากกว่า 1 แสนรายโดยวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 15 ปี มีอัตราตั้งครุฑโดยไม่พร้อมเพิ่มจาก 4 คนต่อวัน ในปี 2543 เป็น 9 คนต่อวัน ในปี 2556 และวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี มีอัตราการตั้งครุฑโดยไม่พร้อมจาก 240 คนต่อวัน เป็น 334 คนต่อวัน และยังพบการตั้งครุฑในเด็กวัยแค่ 10 ปี สถานการณ์เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่อาจมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการทำหน้าที่ของสถาบันครอบครัวที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต

นอกจากนี้ ยังมีสภาวะการณ์ทางสังคมที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของสถาบันครอบครัวระหว่างอดีตกับปัจจุบัน เช่น การลดลงของครอบครัวตามอุดมคติ หรือครอบครัวที่มีความพร้อมของพ่อและแม่ในการทำหน้าที่เลี้ยงดูลูก แต่กลับมีจำนวนของครอบครัวในรูปแบบอื่นเพิ่มมากขึ้น เช่น ครอบครัวทางเลือก ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวที่มีพ่อแม่วัยเยาว์ [18] ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสถาบันครอบครัวที่นับว่าเป็นวิกฤตที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทของพ่อแม่ การสูญเสียด้านการทำหน้าที่ของครอบครัว (Loss of Family Functioning) และย่อมส่งผลกระทบต่อลูก [19] โดยสาเหตุการเกิดขึ้นของปัญหาครอบครัวที่อาจเกิดจากสาเหตุด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่เปลี่ยนแปลง และส่งต่อการคงอยู่ที่ดีหรือการลดบทบาทหน้าที่ ความสำคัญของครอบครัว ซึ่งปัญหาครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่ตลอดเวลา หรือการเข้าสู่สังคมยุคโลกาภิวัตน์ ก็ส่งต่อการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างครอบครัว เช่น การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น การสร้างให้เกิดความขัดแย้ง

ขึ้นในครอบครัว โดยเฉพาะ เกี่ยวกับการทำงาน การเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว และปัญหาครอบครัวบางประการ อาจนำไปสู่การเกิดปัญหาของสังคมในลักษณะอื่นตามมา เช่น ปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง ปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาการก่ออาชญากรรม ปัญหาการทอดทิ้งผู้สูงอายุ เป็นต้น [20] สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวมีผลต่อการพัฒนามนุษย์ โดยปัจจัยความขัดแย้งในครอบครัวมีอิทธิพลต่อการใช้จ่ายเสพติดของวัยรุ่นชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน [21]

การเกิดรูปธรรมของปรากฏการณ์ของสถาบันครอบครัว การทำหน้าที่ การให้ความสำคัญกับบทบาทและสถานภาพของสมาชิกในครอบครัวในปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงไป ย่อมคำนึงถึงการคงอยู่ของบทบาทของสถาบันครอบครัว การให้ความสำคัญกับโครงสร้างความสัมพันธ์ และการปรับตัวของครอบครัวในยุคปัจจุบัน เพื่อการเป็นสถาบันที่มีบทบาทในการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวม

การพัฒนามนุษย์แบบองค์รวม: วิถีทางแห่งการพัฒนาคนและสังคมในปัจจุบัน

การพัฒนามนุษย์ เป็นแนวคิดที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ เนื่องจากมนุษย์เป็นพลังและกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนา ซึ่งเกิดจากแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนา ที่จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและการให้ความสำคัญในความสามารถของบุคคล การตั้งมั่นอยู่บนหลักคิดที่เชื่อว่า มนุษย์ทุกคนย่อมมีศักยภาพ และแต่ละบุคคลย่อมมีโอกาสดที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเอง [22] แต่เนื่องด้วย สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบัน การให้ความสำคัญเพียงการพัฒนามนุษย์ อาจไม่เพียงพอ จึงมีแนวคิด การพัฒนามนุษย์ให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสมบูรณ์พร้อมในทุกด้าน หรือการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวม (Human Holistic Development) ซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์แต่ละคนให้มีความสมดุลกันระหว่างการพัฒนาในแต่ละด้านอย่างมีความเชื่อมโยง ดังที่ Carter J. Haynes [23] กล่าวว่า *“Holism is an inclusive, meaning-centered, experience-focused paradigm that emphasizes the intrinsic connectedness in life”*

การพัฒนาแบบองค์รวม ประกอบด้วย ด้านจิตใจ (Mind) ด้านร่างกาย (Body) ด้านจิตวิญญาณ (Spirit) และด้านอารมณ์ (Emotions) [23] การพัฒนาในมิติด้านร่างกาย (Physical Dimension) จะต้องมีร่างกายที่แข็งแรง ปราศจากโรคภัย หรือการได้รับปัจจัย 4 อย่างเพียงพอ มิติด้านจิตใจ (Psychological Dimension) ที่จะต้องมีอารมณ์ที่แจ่มใส รู้จักจัดการความเครียด การป้องกันภาวะวิกฤตทางอารมณ์ มิติด้านสังคม (Social Dimension) ที่มุ่งเน้นความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครอบครัว ชุมชนและสังคม และมิติด้านจิตวิญญาณ (Spiritual Dimension) ที่มุ่งเน้นการมีความสุขในการดำรงชีวิตด้วยความรัก ความอบอุ่น ความเชื่อมั่นศรัทธา การปฏิบัติตามระเบียบของสังคม โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับประเด็นการพัฒนาสุขภาวะหรือสุขภาพของคนที่จะต้อง *“มีการบูรณาการ กาย ใจ สังคม วัฒนธรรม และจิตวิญญาณ (integrated bio-psycho-social-cultural-spiritual health) เข้าด้วยกัน”* (Olshansky, EF. อ้างถึงใน มณี อาภาวันทิกุล และคณะ) [24] โดยการพัฒนาแบบองค์รวมทั้ง 4 มิติ จะต้องดำเนินไปอย่างควบคู่กัน เพื่อการมีสุขภาวะแบบองค์รวม [25]

เมื่อวิเคราะห์หลักการของการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวม โดยใช้กรอบแนวคิดของทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural-Functional Theory) กล่าวได้ว่า การแสดงพฤติกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยส่วนใหญ่สามารถวิเคราะห์ได้ถึงการทำงานในลักษณะของการประสานเชื่อมโยงกันระหว่างกายหรือลักษณะทางชีวภาพของมนุษย์ เช่น การสั่งการของสมองแต่ละส่วนหรือการทำงานของสมองซีกซ้าย-ซีกขวา การทำงานของระบบ

ประสาทไขสันหลัง ระบบความจำ ระบบความรู้สึก เหตุผลและอารมณ์ เป็นต้น การแสดงพฤติกรรมภายใต้การทำงานของจิต หรือจิตใจที่ส่งผลต่อการแสดงออกหรือการควบคุมพฤติกรรม มนุษย์อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม จำเป็นที่จะต้องเรียนรู้กฎ ระเบียบในการอยู่ร่วมกัน การให้ความร่วมมือ การมีส่วนร่วม การได้รับการขัดเกลาทางสังคม การเลียนแบบพฤติกรรมจากสังคม และการทำงานของระบบการมีจิตวิญญาณของบุคคล ที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมออกมา เช่น พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ความศรัทธา ความเป็นกลุ่มพวกเดียวกัน เป็นต้น เหล่านี้ แสดงให้เห็นถึงการทำงานเชื่อมโยงในลักษณะองค์รวมของความเป็นมนุษย์ เห็นได้จากการที่ยุคปัจจุบันโลกให้ความสำคัญกับการเป็นสังคมหลังฐานความรู้ (Knowledge Based Society) การพัฒนามนุษย์ให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นให้มนุษย์ได้รับการพัฒนาให้มีทักษะที่หลากหลาย ไม่เฉพาะแต่การพัฒนา ด้านการศึกษาหรือองค์ความรู้หลัก แต่ยังต้องพัฒนาให้บุคคลมีความรู้เชิงบูรณาการ การมีทักษะด้านอื่น ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต การมีความคิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านสังคม การเรียนรู้ การปรับตัว การสื่อสาร เป็นต้น ในลักษณะของการส่งเสริมให้มนุษย์มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning) โดยให้ความสำคัญและการสร้างความสัมพันธ์ของบุคคล ครอบครัวและชุมชน เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต [26] เพื่อให้มนุษย์สามารถก้าวข้ามกับดักแห่งความรู้ ซึ่งการพัฒนามนุษย์ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา มักเป็นการส่งเสริมให้มนุษย์มีองค์ความรู้ทางวิชาการ แต่อาจจะละเลยมิติของการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง หรือไม่สามารถนำเอาวิชาความรู้ที่มีอยู่มาใช้ในการแก้ไขปัญหาให้แก่ตนเองและสังคมได้ ดังสุภาษิตไทยที่กล่าวว่า “ความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด” ดังที่ จินตนา สุจิตานนท์ [5] กล่าวถึงการพัฒนาการศึกษาในปัจจุบัน ที่จำเป็นต้องส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการอยู่รอดในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรมและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์

เมื่อโลกก้าวข้ามยุคสมัยแห่งการพัฒนาในยุคก่อน และเข้าสู่ช่วงเวลาแห่งความเปลี่ยนแปลง สมาชิกของสังคมจะต้องไขว่คว้าหาความรู้ให้เป็นผู้ที่รู้สึก รู้จริง รู้เท่าทัน สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม ดังนั้น แนวคิดการพัฒนาคนแบบองค์รวม เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องนำมาขบคิดและหาวิธีการหรือแนวทางในการพัฒนามนุษย์แบบไม่แยกส่วน จะต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของมิติต่าง ๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องและทำหน้าที่ประสานกัน และทำหน้าที่หลอมรวมให้บุคคลผู้นั้นกลายเป็นมนุษย์ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมที่มีคุณภาพทั้งทางกายที่มีความสมบูรณ์ แข็งแรง สามารถปรับตัวอยู่รอด คุณภาพทางใจที่เข้มแข็ง คุณภาพทางสังคมที่ได้รับการยอมรับในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และคุณภาพทางจิตวิญญาณในการมีความเชื่อมั่นและใช้ชีวิตอย่างมีความสุขบนพื้นฐานของการมีความรู้รอบด้านและการมีคุณธรรมเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวและเป็นกลไกสำคัญที่ควบคุมพฤติกรรมที่แสดงออกต่อสังคม

ครอบครัวกับการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวม: สัมพันธภาพเพื่อการพัฒนาบุคคลและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นว่า ครอบครัวเป็นสถาบันหลักทางสังคมที่มีบทบาทหน้าที่ มีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ เป็นจุดเริ่มต้นของสถาบันอื่นในสังคม เป็นสถาบันที่ก่อให้เกิดสมาชิกของสังคม และเป็นสถาบันแรกสุดที่หล่อหลอมพฤติกรรม การปลูกฝัง อบรมเลี้ยงดู การขัดเกลาทางสังคมและการส่งเสริมลักษณะนิสัย บุคลิกภาพและพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคมให้กับบุคคล [27] จึงสามารถกล่าวได้ว่า ครอบครัวมีความ

สัมพันธ์กับการพัฒนามนุษย์ให้มีลักษณะแบบองค์รวม ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในโลกยุคปัจจุบัน ดังที่ สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย [28] กล่าวว่า “ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและวิถีชีวิตสมัยใหม่ได้สร้างแรงกดดันให้แก่ครอบครัวทั้งในเมืองและชนบท การเสริมสร้างความผูกพันในครอบครัว จึงเป็นแนวทางสำคัญที่จะแก้ไขปัญหาทางสังคมเพื่อไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน”

การเร่งดำเนินการเพื่อให้มีการพัฒนามนุษย์ให้มีลักษณะที่สมบูรณ์ทุกด้าน ต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับครอบครัว เริ่มตั้งแต่ระดับชั้นเด็กเล็ก จนถึงระดับอุดมศึกษาและการศึกษาตลอดชีวิต [29] โดยเฉพาะ การเริ่มต้นการพัฒนาด้านคุณธรรมให้แก่บุคคลที่ถือว่า คุณธรรมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการแสดงพฤติกรรมต่อสังคม ดังที่สุมน อมรวิวัฒน์ [30] กล่าวถึง บทบาทของครอบครัวต่อการพัฒนาคุณธรรมของเยาวชน ประกอบด้วย การสร้างสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในครอบครัว การอบรมให้เด็กเรียนรู้พฤติกรรมที่พึงประสงค์ การเป็นแบบอย่างที่ดี การชื่นชม จูงใจ ให้เด็กได้รับการพัฒนาตนเองทั้งด้านจิตใจและสุนทรียภาพ การตกตื้นเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และการแก้ไขปัญหาทางคุณธรรมของเด็กด้วยวิธีที่เหมาะสม ทั้งนี้พ่อแม่เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญให้ครอบครัวเป็นแกนแท้ของรากฐานที่สำคัญในการสร้างสังคมให้มีความมั่นคง [31]

การพิจารณาบทบาทหน้าที่ของสถาบันครอบครัว โดยนำทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวมาใช้ในการวิเคราะห์ ดังเช่น ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ของครอบครัว (Symbolic Interaction Theory of Family) ที่มึนนักคิดและแนวคิดที่สำคัญ เช่น จอร์จ เฮอร์เบิร์ต มิด ที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของบุคคลผ่านกระบวนการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น หรือนักคิด ชาร์ล ฮอร์ตตัน คูลีย์ ที่ให้แนวคิดเรื่อง ตัวตนในกระจกเงา (looking-glass self) ที่ให้ความสำคัญว่า กระบวนการเรียนรู้ของบุคคลมักเกิดขึ้นในระหว่างกระบวนการมีปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้ากับบุคคลอื่น โดยเฉพาะ กลุ่มพื้นฐานหรือครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของบุคคล การถ่ายทอดความคิด การสร้าง และส่งมอบพฤติกรรมให้แก่บุคคลให้เป็นสมาชิกของสังคมที่ดี มีคุณภาพ และได้รับการยอมรับจากสังคม และการนำทฤษฎีหน้าที่เชิงโครงสร้างของครอบครัว (Structural Function Theory of Family) ที่ให้ความสำคัญแก่การทำหน้าที่หลักของครอบครัวที่สำคัญ ประกอบด้วย การผลิตสมาชิกใหม่ให้กับสังคม และการขัดเกลาทางสังคม [8] ดังนั้น ครอบครัวจึงมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งบางพฤติกรรมอาจจะกลายเป็นปัญหาของสังคม ดังนั้น ครอบครัวจะต้องมีการพิจารณา ทบทวนบทบาทและการทำหน้าที่ที่สมบูรณ์ เพื่อมุ่งหวังให้สมาชิกของครอบครัวเป็นสมาชิกของสังคมที่ดีโดยนำคุณลักษณะพิเศษของครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นระหว่างพ่อแม่กับลูก ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในระยะยาวและส่งผลกระทบโดยตรงทั้งสองฝ่าย เงื่อนไขสำคัญที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าว คือ การรับรู้ถึงความใกล้ชิดของพ่อแม่ ประกอบด้วย ปัจจัยการถูกเลี้ยงดูในอดีต รูปแบบการเลี้ยงดูของพ่อแม่ ที่ส่งผลให้ลูกได้รับรู้ถึงความใกล้ชิดกับพ่อแม่ จะส่งผลให้ลูกมีการเปิดเผยตนเอง พ่อแม่มีโอกาสรับรู้ถึงความใกล้ชิดกับลูก และส่งผลให้ครอบครัวไม่มีปัญหา ลูกสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้เป็นอย่างดี [32] โดยเฉพาะการพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่น การที่ครอบครัวจะสามารถเข้าใจพฤติกรรมของวัยรุ่น เข้าใจที่มาของพฤติกรรม โดยเฉพาะความเข้าใจต่อสาเหตุของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของสังคมได้นั้น ครอบครัวจะต้องทำความเข้าใจและให้ความสำคัญเกี่ยวกับความสัมพันธ์และบทบาทของครอบครัวอย่างเป็นระบบ จะต้องเรียนรู้อย่างเข้าใจและยอมรับในการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่นที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรม และให้ความสำคัญกับ

การแก้ไขปัญหาด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยเฉพาะระหว่างวัยรุ่นกับสมาชิกในครอบครัว เพื่อส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีขึ้นในครอบครัว อันมีผลต่อการลดปัญหา ความขัดแย้งในครอบครัว เป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับวัยรุ่น การให้โอกาสให้วัยรุ่นได้แก้ไขความผิดพลาด และเป็นการป้องกันไม่ให้อายุรุ่นเข้าสู่วงจรของการกระทำความผิดหรือการมีพฤติกรรมเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นต่อไป [33]

จะเห็นได้ว่า ครอบครัวมีบทบาทต่อการส่งเสริมและการพัฒนาให้มนุษย์มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ หรือการพัฒนามนุษย์ให้มีลักษณะแบบองค์รวม แต่ทั้งนี้ จากทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้างต้น นำมาสู่การตั้งคำถามเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของสถาบันครอบครัวในปัจจุบัน การคงอยู่ขององค์ประกอบของสถาบันครอบครัว การปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสถาบันครอบครัว ที่อาจถูกลดความสำคัญลงไป ที่ครอบครัวอาจให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่ด้านใดด้านหนึ่ง แต่อาจละเลยมิติของการพัฒนาคุณภาพความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ จึงต้องพิจารณาการคงอยู่ และการทำหน้าที่ของสถาบันครอบครัวท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตระหนัก ให้ความสำคัญ และทบทวนบทบาทในฐานะของการเป็นสถาบันหลักทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและการกระทำ อารมณ์ ความรู้สึกของบุคคลที่ส่งผลต่อสังคม ทั้งด้าน การส่งเสริมให้สังคมได้รับการพัฒนา ขณะเดียวกันก็อาจมีอุปสรรคต่อการพัฒนาได้เช่นเดียวกัน ดังนั้น บทบาทหลักของครอบครัวในการดำเนินการเพื่อสร้างความเป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์จะต้องพิจารณาองค์ประกอบของความเป็นสถาบันครอบครัวในการแสดงออกซึ่งสถานภาพ บทบาท และการนำบรรทัดฐานหรือกฎ ระเบียบเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของสถาบันครอบครัวมาใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับแสดงบทบาทหน้าที่ที่มีใช้เพียงเพื่อการสืบทอดเผ่าพันธุ์มนุษย์ แต่ต้องเป็นการสร้างและพัฒนาบุคคลที่มีความสมบูรณ์พร้อมทุกด้านเพื่อเป็นพลังสำคัญต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาในฐานะของสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม

บทสรุป: แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวเพื่อการเป็นทุนมนุษย์ที่สมบูรณ์

ครอบครัวมีบทบาทในการพัฒนาบุคคลและสังคม เนื่องจาก ครอบครัวได้ส่งมอบความรัก การดูแลเอาใจใส่ การส่งเสริมให้บุคคลได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง การดูแลทั้งทางชีวภาพและการส่งเสริมให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคม และมีส่วนช่วยเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาของสังคม แต่สถานการณ์ในการคงอยู่ การแสดงบทบาทและการเปลี่ยนแปลงของสถาบันครอบครัวในปัจจุบันที่ไม่ว่าจะเกิดจากปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยภายในครอบครัว ปัจจัยภายในชุมชน/สังคม หรืออาจจะมีสาเหตุมาจากปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมทางสังคมที่สำคัญหลากหลายประการ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของสถาบันครอบครัวที่ย่อมมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น และการไม่อาจปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงแต่ต้องมุ่งเน้นการปรับตัวทั้งของบุคคลและครอบครัว ดังนั้น ในการนำทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ของครอบครัว แนวคิดการให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของบุคคลผ่านกระบวนการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และทฤษฎีหน้าที่เชิงโครงสร้างของครอบครัวมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์การทำหน้าที่ของสถาบันครอบครัวว่ายังคงปฏิบัติหน้าที่ได้ตามสาระสำคัญของทฤษฎีหรือแนวคิดได้หรือไม่ หรือหากเป็นการเป็นปฏิบัติพบว่า มีปัญหาหรือสาเหตุของปัญหาที่เกิดจากสาเหตุอื่นใด ที่ส่งผลต่อสถานการณ์ด้านครอบครัว พฤติกรรมของบุคคลที่ส่งผลต่อสังคม หรือแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าว ไม่อาจนำมาวิเคราะห์กับสถานการณ์ทางสังคมได้ดังในอดีต นับว่า เป็นประเด็นที่ต้องขบคิด โดยเฉพาะ การพิจารณาการทำหน้าที่ของสถาบันครอบครัว

จุดมุ่งหมายของการก่อเกิดสถาบันครอบครัว จุดมุ่งหมายของการให้กำเนิดมนุษย์ ว่ายังมีการยึดถือตามแนวคิดทฤษฎีดังในอดีตอีกหรือไม่ รวมทั้งการทบทวนบทบาทในการสร้างมนุษย และจุดมุ่งหมายของการดำรงชีวิตของผู้คนในสังคมปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม สถาบันครอบครัว ก็ยังคงมีความสำคัญเป็นลำดับแรกในการพัฒนาบุคคล โดยเฉพาะการพัฒนาคนให้มีความเป็นมนุษยที่สมบูรณ์ หรือการพัฒนามนุษยแบบองค์รวมที่จะต้องพัฒนาอย่างสมดุล ซึ่งครอบครัวในปัจจุบันหรือครอบครัวในอนาคตจะต้องเป็นครอบครัวที่มีหน้าที่มิใช่เพียงเพื่อการให้กำเนิด แต่ต้องเพื่อสร้างมนุษยที่มีคุณภาพ ที่ต้องมุ่งเน้นพัฒนาบุคคลทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย การพัฒนาด้านร่างกาย ด้วยการดูแลด้านคุณภาพชีวิตตั้งแต่การตั้งครรภ์ จนกระทั่งคลอด และการดูแลให้บุคคลได้เติบโตอย่างเหมาะสม และมีคุณภาพ โดยมีการดูแลด้านปัจจัย 4 อย่างเพียงพอเพื่อส่งเสริมการมีคุณภาพกายที่แข็งแรง ให้มนุษย์มีชีวิตรอด มีความปลอดภัย การพัฒนาด้านจิตใจที่ครอบครัวจะต้องให้ความรัก ความอบอุ่น การเป็นที่พึ่งทางใจ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น การพัฒนาด้านสังคม ที่ครอบครัวจะต้องมอบสถานภาพแก่บุคคล การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านการศึกษา การขัดเกลาทางสังคม การสอนให้รู้จักระเบียบของสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การได้รับเกียรติและการยอมรับจากสังคม และการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ ที่ครอบครัวจะต้องเลี้ยงดูบุคคลอย่างมีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ การส่งเสริมความเชื่อมั่น ศรัทธา ความมั่นคงปลอดภัยให้แก่บุคคล การมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ การมีญาติพี่น้อง เหล่านี้เป็นบทบาทหน้าที่ของครอบครัวที่จะต้องให้ความสำคัญที่ถือว่าเป็นการเลี้ยงดูอย่างมีคุณภาพบนพื้นฐานของความเป็นมนุษยธรรมที่จะนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่ดี

การทำหน้าที่ของสถาบันครอบครัว จะต้องพิจารณาองค์ประกอบของบทบาทหน้าที่ ประกอบด้วย การให้ความสำคัญกับกฎเกณฑ์ของครอบครัว เช่น การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ขอบเขตของครอบครัวที่เกิดจากการยอมรับร่วมกัน การกำหนดบทบาทและการทำตามบทบาทของสมาชิกในครอบครัว การให้ความสำคัญกับการติดต่อสื่อสารในครอบครัว เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูล การแสดงความรู้สึก การให้กำลังใจ การให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างพัฒนาการในครอบครัวทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การให้ความสำคัญกับการสร้างความรัก ความผูกพันของสมาชิกในครอบครัว เช่น การแสดงความห่วงใย การเห็นคุณค่า การให้กำลังใจ การดูแล การให้เกียรติ รวมทั้ง การให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงของครอบครัว เช่น การร่วมกันดูแล รับผิดชอบการร่วมมือกันรับมือ และแก้ไขปัญหาของครอบครัว เหล่านี้จะนำไปสู่การดำรงชีวิตอย่างมีความสุขของสมาชิกในครอบครัว [34]

บทบาทของครอบครัวในยุคปัจจุบัน จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกในครอบครัว มากกว่าผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ตำแหน่งทางสังคมและการคำนึงถึงการมอบความรัก ความอบอุ่นที่แท้จริงให้กับสมาชิกในครอบครัว ซึ่งปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวโดยส่วนใหญ่มักพบว่า สาเหตุของปัญหาครอบครัวเกิดจากการให้ความสำคัญกับการหารายได้ การทำงาน การได้รับตำแหน่ง การได้รับการยอมรับจากสังคม การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ อาชีพและเกียรติยศ มากกว่าความมั่นคงของครอบครัว ดังเช่นปรากฏการณ์เกี่ยวกับพ่อแม่ต้องทำงานจนไม่มีเวลาในการเลี้ยงดูลูก กลายเป็นภาระหน้าที่ของปู่ย่าตายายที่เลี้ยงหรือสถานรับเลี้ยงเด็ก เป็นผู้ดูแล รวมทั้ง การเลี้ยงดูลูกด้วยการให้ความสุขทางวัตถุ เช่น เงิน สิ่งของ มากกว่าการมอบความสุขทางจิตใจ หรือการเลี้ยงดูลูกด้วยเครื่องมือที่ทันสมัย หรือการนำเทคโนโลยีและสื่อมาใช้ เช่น โทรศัพท์ โปรแกรม (Program) หรือแอปพลิเคชัน (Application) ต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นตัวอย่างของรูปแบบการเลี้ยงดูลูกในปัจจุบันที่มีวิธีการดำรงชีวิตในรูปแบบใหม่ที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ลดลง

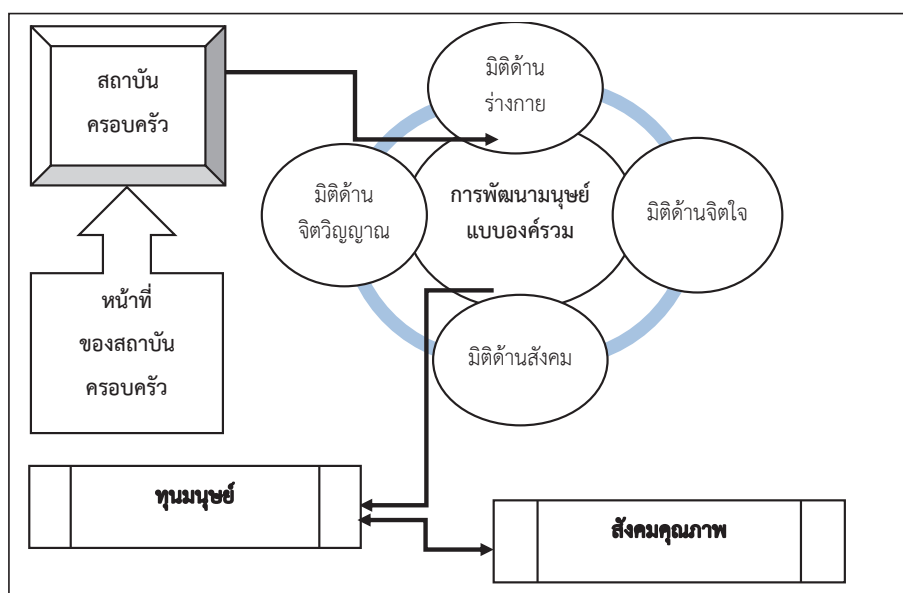
เนื่องจาก การไม่มีเวลาในการอบรมเลี้ยงดู การมอบความรัก ความอบอุ่น การถ่ายทอดประสบการณ์ การปฏิบัติตน เป็นตัวอย่าง หรือการถ่ายทอดรูปแบบการกระทำ การไม่มีเวลาในการทำกิจกรรมของครอบครัวร่วมกัน ส่งผลต่อความอบอุ่นทางใจของสมาชิกในครอบครัว การขาดที่ปรึกษา ทั้งด้านการเรียนและการใช้ชีวิต โดยเฉพาะ ในกลุ่มวัยรุ่นที่เป็นช่วงวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของการแสดงพฤติกรรม และการบริโภคสื่อที่ส่งผลต่อการ ดำรงชีวิต ดังการเกิดปรากฏการณ์ที่เป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม บางพฤติกรรมกลายเป็น ปัญหาของสังคม ดังนั้น ครอบครัว หรือผู้ที่ เป็นพ่อแม่และแม่ จะต้องยึดถือสถานภาพและบทบาทของการเป็น ทั้งพ่อแม่ พี่ และเพื่อนที่ต้องรับรู้อย่างเข้าใจ ต้องพูดคุยกันแบบเปิดเผย ต้องเรียนรู้การเลี้ยงดูที่สามารถปรับได้ ตามสถานการณ์และความเหมาะสม การเป็นที่ปรึกษาที่ดีในการแก้ไขปัญหาครอบครัว ซึ่งการปรึกษาครอบครัว (Family Counseling) เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาครอบครัวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความสัมพันธ์ของ สมาชิกในครอบครัวและเป็นการร่วมกันแก้ปัญหาของครอบครัว [14] โดยเฉพาะ การให้คำปรึกษาเรื่องเพศ พฤติกรรม ความรัก และการให้เวลาอย่างเพียงพอ เพื่อป้องกันการใช้เวลาไปกับปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ที่อาจส่งผล ต่อการรับรู้ ความคิด การแสดงพฤติกรรมที่หล่อหลอมความเป็นตัวตน และการใช้ชีวิตในสังคม

การปรับตัวของสถาบันครอบครัว เพื่อสร้างความสมดุลของการพัฒนาบุคคล จึงเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากแนวคิดที่ว่า คนเป็นพื้นฐานของการพัฒนา อันจะนำมาสู่การพัฒนาสังคม ดังเช่นที่เอะมิโกะ โอะชิ อะอิ และคะโยโกะ อุเอะโนะ [35] เขียนไว้เกี่ยวกับประเทศเกาหลีใต้ ที่มีการปรับเปลี่ยน “ระบบทำงาน 5 วัน กับวัฒนธรรมครอบครัวแนวใหม่” ว่าเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงวันทำงาน ให้มีวันทำงานเพียง 5 วัน และวัน หยุดการทำงาน 2 วัน คือ วันเสาร์และวันอาทิตย์ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านครอบครัว คือ เกิดวัฒนธรรม การใช้เวลาร่วมกับครอบครัว การมีครอบครัวเป็นศูนย์กลางของชีวิต มีการแบ่งงานกันทำ ผู้คนมี การทำกิจกรรม ร่วมกันกับครอบครัว มีการปรับปรุง พัฒนาความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมากยิ่งขึ้น นับว่า เป็นการให้ความสำคัญ กับการเสริมสร้างความอบอุ่น การร่วมกันดูแลและแก้ปัญหาของครอบครัว เป็นพื้นฐานในการนำไปสู่การพัฒนา เด็กให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ [13]

การพัฒนามนุษย์จะต้องเริ่มต้นที่ครอบครัว ที่จะต้องพัฒนาให้ครอบครัวมีความเข้มแข็ง ตามแนวทาง ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัว ดังที่ อภิชาติ อภิชาตบุตร [36] ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม ของครอบครัว โดยใช้หลัก “สามสัมพันธ์” คือ การให้เกียรติและห่วงใย ใส่ใจหน้าที่ สื่อสารอย่างสุนทรีย์ และ หลัก “ห้าภูมิคุ้มกัน” คือ รู้สิทธิและกฎหมาย รู้เพศศึกษา เข้าร่วมเครือข่าย มีหลักประกันของครอบครัว และ ดูสื่อให้สร้างสรรค์ โดยแนวโน้มของปัญหาครอบครัวย่อมมีเพิ่มมากขึ้น ครอบครัวควรให้ความสนใจต่อการ ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา ที่จะต้องทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ทุกด้าน โดยเฉพาะ การปลูกฝังคุณธรรม และการอบรม เลี้ยงดูเด็ก จะต้องเลือกวิธีการที่เหมาะสมตามสถานการณ์ ดังที่ จันทนา อุดม และคณะ [27] ได้นำงานวิจัยของ มนัส บุญ ประกอบ และคณะ ที่ได้นำเสนอรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่จะส่งผลให้ลูกเติบโตขึ้น เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดูแบบอบอุ่นอ่อนโยน เป็นการ เลี้ยงดูที่ไม่เข้มงวดหรือเอาใจใส่ลูกมาก การอบรมเลี้ยงดูพัฒนาการขั้นพื้นฐานที่สำคัญของเยาวชนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ พัฒนาการทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ สังคม ด้านสติปัญญา และด้านจริยธรรม และการอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะ ในช่วงวัยรุ่น

กล่าวได้ว่า แม้ว่าปัจจุบัน สังคมและวัฒนธรรมจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและหลากหลาย จนก่อเกิดรูปแบบใหม่ของการดำเนินชีวิตของผู้คน อย่างไรก็ตาม การกระทำของบุคคลที่เป็นส่วนหนึ่งของ

ปรากฏการณ์ทางสังคม ย่อมมีมูลเหตุแห่งพฤติกรรมมาจากการทำหน้าที่ของสถาบันครอบครัวตามทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ที่ให้ความสำคัญกับบทบาทหลักของสถาบันครอบครัวที่มีอย่างหลากหลาย ทั้งการให้การเฝ้าระวัง การสืบทอดวงศ์ตระกูล การพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของมนุษย์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และความรู้ การกำหนดสถานภาพให้กับบุคคล ทั้งนี้ หน้าที่ของสถาบันครอบครัว ยังเป็นไปเพื่อสร้างความสมดุลของครอบครัว และเพื่อหล่อหลอมความเป็นมนุษย์และผดุงรักษาความเป็นสังคมที่สมบูรณ์แบบ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ ที่สถาบันครอบครัวเป็นตัวหล่อหลอมหรือปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการสร้างตัวตน จิตใจ บุคลิกภาพ รวมทั้งการแสดงพฤติกรรมของบุคคล อันมีผลต่อความสัมพันธ์ การปรับตัว การอยู่ร่วมกัน และการรับรู้บรรทัดฐานหรือแนวทางการปฏิบัติตนร่วมกันของสมาชิกในสังคม เพื่อไม่ให้สังคมเกิดสภาวะแห่งปัญหา ดังนั้นสถาบันครอบครัวจะต้องพัฒนาบทบาทหน้าที่และศักยภาพในการทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบุคคล ครอบครัวและสังคม ให้สามารถพัฒนามนุษย์แบบองค์รวม ทั้งการพัฒนา ด้านร่างกายให้สมบูรณ์ การพัฒนาด้านจิตใจให้มีความสุข การพัฒนาด้านสังคมให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี และการพัฒนาด้านจิตวิญญาณให้บุคคลมีความเชื่อมั่นในการดำรงชีวิต นับว่าเป็นการพัฒนาให้บุคคลมีความเจริญเติบโตและพัฒนาไปพร้อมกันในทุกด้าน เพื่อส่งเสริมการเป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพ มีพลังกาย พลังใจ มีความรู้ ปัญญาในการแก้ไขปัญหาชีวิต สามารถปรับตัวหรือการเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงอย่างมีสติ มีคุณธรรม อันจะนำมาสู่การแก้ปัญหาสังคมหรือการพัฒนาสังคมที่มีคุณภาพ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 บทบาทของครอบครัวต่อการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวม

การตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของสถาบันครอบครัว นับว่าเป็นประเด็นสำคัญและเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาโครงสร้างอื่น ๆ ของสังคม โดยเฉพาะ ความสำคัญดังกล่าว ปรากฏเป็นรูปธรรมผ่านการกำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศไทยที่ให้ความสำคัญกับการสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย ผ่านการดำเนินงานภายใต้การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ผวนกับการประกาศใช้แผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย การยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ให้เหมาะสมตามช่วงวัย ให้บุคคลได้รับการพัฒนาและเติบโตอย่างมีคุณภาพ อีกทั้งปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น ย่อมเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงและความสำคัญของสถาบันครอบครัวที่มีบทบาทต่อการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวม อันหมายถึง การที่สถาบันครอบครัวจะต้องมีความเข้มแข็ง ยึดมั่นในบทบาทที่ควรจะเป็นในการผลิตสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม เป็นการส่งเสริมให้บุคคลมีสุขภาพกายที่แข็งแรงโดยการเลี้ยงดูที่ดี การส่งเสริมการมีสุขภาวะทางใจที่มั่นคงบนฐานของการมีคุณธรรม การส่งเสริมให้บุคคลมีความเชื่อมั่น ความศรัทธาและมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่มีความหลากหลายของผู้คน เพื่อการแก้ปัญหาครอบครัว อันจะมีผลต่อการป้องกันปัญหาสังคม ประกอบกับ การเชื่อมโยงหน้าที่ของสถาบันครอบครัวกับสถาบันอื่นทางสังคม และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องที่จะต้องให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนมิติของการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวม เพื่อเป็นการวางรากฐานของการพัฒนาทุนมนุษย์และสังคมที่สมบูรณ์และมีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- [1] Talcott, P. (1995). *Family structure and the socialization of child in family, socialization and interaction process*, edited by T. Parsons and R.F. Bales New York: Free Press.
- [2] Adsakul, S. (2012). *Introduction to sociology*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- [3] Tinnakul, N. (2008). *Social and cultural change*. Bangkok: Active Print. (In Thai)
- [4] Sukanseen, W. (2005). *Globalization*. Bangkok: Committees of National Research Council of Thailand Program in Sociology, National Research Council of Thailand. (In Thai)
- [5] Sujjanan, J. (2013). *Education and community development in 21st Century*. Bangkok: Odeon Store. (In Thai)
- [6] Apichartabud, A., & Tripitak, S. (2015). *Threat: Survival of Thai family on change trend. National Family Conference 2015*. (online). Retrieved on November 8, 2018, from <http://www.siamedunews.com/articles/42237672/index.php?mo=24>. (In Thai)
- [7] Supap, S. (2003). *Sociology*. Bangkok: Thai Watana Panich. (In Thai)
- [8] Wechwithan, P. (2014). *Introduction to family theory*. Bangkok: Pappim. (In Thai)
- [9] Adsakul, S. (2000). *Family institute development and change*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- [10] Itsarapakdee, P. (2017). How have Thai family characteristics changed in the past twenty years?. *The Journal of Population and Development, Institute for Population and Social Research, Mahidol University*, 37(4), 1-2. (In Thai)
- [11] Project of Information Management for Women and Family. (2007). *Policies and development strategies of family institute B.E. 2547-2556*. Office of Women Affairs and Family Development, The Ministry of Social Development and Human Security. (In Thai)

- [12] Phosita, C. (2011). *Change of Thai family and household: What do we (not) know?*. (online). Retrieved on November 8, 2018, from <http://www2.ipsr.mahidol.ac.th/ConferenceVII/Download/2011-Article-02.pdf>. (In Thai)
- [13] Healthy Child and Youth Promotion Section. (2017). *Situation report of child, youth and family in 2017*. Healthy Child, Youth, and Family Promotion Section. (Section 4) Thai Health Promotion Foundation (Thai Health). (online). Retrieved November 8, 2018, from <https://drive.google.com/file/d/1UuKlpkGsW3ZfnxvdBleSVndjWN-PECyz/view>. (In Thai)
- [14] Kulphadol, P. (2012). Structural family counseling: Sustainable family development strategies. *Journal of Education*, 23(2), 24-32. (In Thai)
- [15] Padungyam, M., Pol-in, S., & Chuchuen, W. (2016). Perception of holistic health status among teenage mothers, their families and social circumstance in Phetchaburi Province, Thailand. *EAU HERITAGE JOURNAL Science and Technology*, 10(2), 250-261. (In Thai)
- [16] National Statistical Office. (2018). *Divorce statistic by region and province 2008-2017*. (online). Retrieved on November 28, 2018, from <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>. (In Thai)
- [17] Department of Mental Health. (2018). *Unlock teen mom to have place in society*. (online). Retrieved on November 28, 2018, from <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=24561>. (In Thai)
- [18] Natrujirote, W. (2017). Alternative family and the existing of family institution. *Veridian E-Journal, Silpakorn University Thai Version in Humanities and Social Sciences*, 10(2), 1817-1827. (In Thai)
- [19] Sutra, P. (2004). *Status of family studies*. Bangkok: Hat Yai Aekkasarn. (In Thai)
- [20] Denduang, S, & Denduang, N. (2015). *Family problems and conflict between “work” and “family” in globalization*. Bangkok: The Agricultural Co-operative Federation of Thailand., LTD. (In Thai)
- [21] Mungkung, W., Wacharasin, C., & Deoisres, W.. (2016). Family factors influencing substance abuse in male adolescents at a Juvenile Vocational Training Centre. *The Public Health Journal of Burapha University*, 11(2), 53-63. (In Thai)
- [22] Polsri, S. (2002). *Theories and principles of community development*. Bangkok: Odeon Store. (In Thai)
- [23] Carter J. Haynes. (2009). Holistic human development. *Journal of Adult Development: J ADULT DEV* (2009) 16(1); 53-60. DOI: 10.1007/s10804-009-9052-4.

- [24] Arpanantikul, M., Putwatana, P., & Wittayasooorn, J. (2011). Health situation and health practice of Thai nursing students. *Thai Journal of Nursing Council*, 26(4), 123-136. (In Thai)
- [25] Panyawong, K., & Pruksunan, P. (2012). *Teaching publication of SE4001 holistic health care*. Khon Kaen: The Faculty of Liberal Arts, Community Health Management Program, Learning Institute for Everyone. (In Thai)
- [26] Office of the National Education Commission. (2000). *Summary Report of Lifelong Learning Strategy Seminar*. Bangkok: Office of Education Council. (In Thai)
- [27] Udom, C., Sachdev, H., Phaiboonrattananon, N., & Butchiwan P. (2016). Social key institutions and the linkage of youth development. *Phranakhon Rajabhat Research Journal (Humanities and Social Sciences)*, 11(2), 227-237. (In Thai)
- [28] The United Nations Development Program in Thailand. (2009). *Report of human development in Thailand in 2009*. Bangkok: The United Nations Development Program in Thailand. (In Thai)
- [29] Panitch, W. (Nathsupha, C.: Editor). (2013). *With love No.3 familying and community in Thai society*. Bangkok: Darn Sutha Press. (In Thai)
- [30] Amornwiwat, S. (1995). *Family roles towards moral and cultural development in family development*. Bangkok: Family Committee, Thai National Commission on Woman's Affairs, The Office of the Permanent Secretary, the Prime Minister's Office.
- [31] Wannarach, N. (2001). *Family: Parents are leader*. Bangkok: S. Asia Press. (In Thai)
- [32] Chaiarnchamchai, P. (2015). Perceived closeness and self-disclosure in adolescents. *Journal of Communication Arts*, 33(2), 107-120. (In Thai)
- [33] Kaewkaewpan, W. (2017). Family relationships with problem of delinquency in adolescence. *Veridian E-Journal, Silpakorn University, Thai Version, Humanities and Social Sciences and Arts Program*, 10(1), 361-371. (In Thai)
- [34] Yimsakul, P. (2018). An enhancement of family roles of educational students, Dhonburi Rajabhat University. *Dhonburi Rajabhat University Journal*, 12(1), 110-122. (In Thai)
- [35] Oshiai, E., & Ueno, K. (Editor). (2011). *Ways of Asian family in 21st century*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- [36] Apichartabud, A. (2015). *Threat: Survival of Thai family on change trend. National Family Conference 2015*. (online). Retrieved on November 8, 2018, from <http://www.siamedunews.com/articles/42237672/index.php?mo=24>. (In Thai)

ปัจจัยส่วนบุคคล ความผูกพันต่อองค์กร และประสิทธิภาพ
การทำงานขององค์กร
Personal Factors, Engagement and Work Performance
of Organization

ภัคดี มนะเวศ^{1*}
Pakdee Manaves^{1*}

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด กรุงเทพฯ 10250

¹ Faculty of Business administrations, Stamford International University, Bangkok 10250

* Corresponding author. E-mail Address: pmanaves@gmail.com

(Received: August 16, 2019; Revised October 29, 2019; Accepted: November 1, 2019)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ความผูกพันต่อองค์กร และประสิทธิภาพการทำงาน ของพนักงานปิโตรเลียมแห่งหนึ่ง โดยตัวแปรต้น คือ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อายุงาน ฝ่ายงานที่ปฏิบัติงาน ตำแหน่งงาน และด้านความผูกพันต่อองค์กร และตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพทีมงาน ได้แก่ คุณภาพของงาน ปริมาณงาน เวลา และค่าใช้จ่าย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ เป็นพนักงานสำรวจและผลิตปิโตรเลียมแห่งหนึ่งในจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 152 คน จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล หลังจากนั้นได้นำมาวิเคราะห์ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดย t-test F-Test (One-way ANOVA) และวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Correlation Pearson) ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพการทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนความผูกพันต่อองค์กรพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความผูกพันกับบริษัทโดยรวมระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.33) และความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของหน่วยงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนบุคคล ความผูกพันต่อองค์กร ประสิทธิภาพการทำงาน

Abstract

The research is a quantitative study aiming to study of the personal factors, engagement and work performance: a case study of an Exploration and Production Company. The objective of this quantitative research is to observe employees' opinions toward personal factors and organizational commitment effecting work efficiency in order to motivate employee efficiency. The researcher analyzed research results and managed strategic direction to make employees' satisfaction and increased work efficiency. Independent variables include personal factors and organizational commitment. Personal factors consist of gender, age, marital status, education level, years of service, and position. Dependent variable is to classify by team effectiveness in terms of quality, quantity, time, and cost. The samples consisted of 152 employees of Oli and Gas company. The sample size was obtained by using Krejcie and Morgan Table. Then data collected from questionnaire were tasted using t-Test, F-Test (One-way ANOVA), Pearson Correlation coefficient at 0.05 statistical significance. The results showed that personal factors affected business performance equally. The organizational commitment of employees was in moderate level with average at 3.33. The organizational commitment of employee had positive relationship with business performance.

Keywords: Personal Factors, Organizational Commitment, Business Performance

บทนำ

ภายใต้สภาวะการแข่งขันที่รุนแรงและความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ทำให้ทุกองค์กรต้องมีการปรับตัวและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางด้านคุณภาพสินค้าและบริการ (Quality) ด้านต้นทุนการผลิต (Cost) ด้านการส่งมอบ (Delivery) เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ ทำให้องค์กรต้องมีการแสวงหาเครื่องมือด้านการจัดการใหม่ ๆ ที่เข้ามาช่วยการบริหารจัดการองค์กรให้มีความมั่นคงได้ ซึ่งการที่จะมีความมั่นคงได้นั้นจะต้องมีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า ฉะนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างเสริมบุคคลระดับองค์กรความผูกพันต่อองค์กร (Organizational commitment) เป็นหนึ่งในทัศนคติของบุคลากรที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน เป็นสภาวะที่พนักงานผูกพันตัวเองเข้ากับองค์กรใดองค์กรหนึ่ง และเป้าหมายขององค์กรนั้น ๆ มีความต้องการที่จะรักษาสภาพการเป็นสมาชิกขององค์กรไว้ พนักงานจะมีรู้สึกมีความเกี่ยวข้อง จงรักภักดี และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับองค์กร ก่อให้เกิดประสิทธิภาพของทีมงานในองค์กรนั้น ๆ ผู้ที่มีความผูกพันต่อองค์กรจะมีพฤติกรรมทางบวกในการทำงานหลายด้าน จากการศึกษาของ เดคอตีส และซัมเมอร์ (DeCotiis and Summers 1987) อ้างถึงในสุกานดา ศุภคติสันต์ [1] กล่าวว่า ความผูกพันมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจ และส่งผลทางอ้อมกับขวัญและกำลังใจ ที่จะช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้ง่ายขึ้น ทำให้แต่ละองค์กรจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างเพื่อให้มีความยืดหยุ่นตามนโยบายที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมมีการเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง เช่นเดียวกับบริษัทสำรวจ และผลิตปิโตรเลียมแห่งนี้ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาซึ่งดำเนินธุรกิจมานานถึง 30 ปี ได้มีการปรับโครงสร้างองค์กรมาตลอดเพื่อให้สอดคล้องนโยบายของบริษัทและสภาวะแวดล้อมที่ได้เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะ ในปี 2557 ได้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างขององค์กรและตำแหน่งของพนักงาน เพื่อให้พนักงานมีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนก่อปรกัลดความเหลื่อมล้ำทางตำแหน่งที่จะส่งผลกระทบทางด้านจิตใจ ทำให้พนักงานต้องทำงานหนักไปพร้อมกับการพัฒนาตนเองให้สามารถปรับตัวให้ทันกับระบบเทคโนโลยีใหม่ ๆ

เมื่อองค์กรมีการปรับโครงสร้างเพื่อต้องการให้พนักงานมีความพอใจในการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ และทุ่มเทให้กับองค์กรอย่างเต็มที่ ผู้บริหารจะต้องพยายามหาวิธีการที่จะทำให้นุคลากรแสดงศักยภาพอย่างแท้จริง โดยการสร้างสมดุลระหว่างงานและชีวิตของบุคคล เพื่อให้พนักงานมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี เพราะคุณภาพชีวิตการทำงานจะให้ความสำคัญของผลของงานที่มีต่อบุคคล และประสิทธิภาพขององค์กร [2] นอกจากนี้ยังช่วยลดพฤติกรรมถดถอยในการทำงาน (Withdrawal behavior) ได้แก่ การลาออก การขาดงาน และการขาดงาน ลดความตั้งใจ ที่จะลาออกจากงาน บุคคลที่มีความผูกพันต่อองค์กรสูงจะมีความมุ่งมั่นทำงานเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ขององค์กร ให้การสนับสนุนในวิธีการทำงานขององค์กรอย่างเต็มที่และด้วยความเต็มใจ ความผูกพันต่อองค์กรจึงถือเป็นปัจจัยทางจิตวิทยาที่มีความสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่ควรนำมาศึกษา ร่วมกับปัจจัยส่วนบุคคล เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของ บริษัทสำรวจและผลิตปิโตรเลียมแห่งหนึ่งในเขตพื้นที่กำแพงเพชร

2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านความผูกพันต่อองค์การที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบริษัทสำรวจและผลิตปิโตรเลียมแห่งหนึ่งในเขตพื้นที่กำแพงเพชร

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบย่อยของประสิทธิภาพการทำงาน 4 ด้าน คือ คุณภาพของงาน ปริมาณงาน เวลา และค่าใช้จ่าย

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการทำงาน

สมพงษ์ เกษมสิน [3] ได้นำแนวคิดของ Harrington Emerson ที่เกี่ยวกับหลักการทำงานให้มีประสิทธิภาพ 12 ประการดังนี้ (1) ทำความเข้าใจและกำหนดแนวความคิดในการทำงานให้กระจ่าง (2) ให้หลักสามัญสำนึกในการพิจารณาความน่าจะเป็นไปได้ของงาน (3) คำปรึกษาแนะนำต้องสมบูรณ์และถูกต้อง (4) รักษาระเบียบวินัยในการทำงาน (5) ปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม (6) การทำงานต้องเชื่อถือได้ มีความฉับพลัน มีสมรรถภาพ (7) งานควรมีลักษณะแจ้งให้ทราบถึงการดำเนินงานอย่างทั่วถึง (8) งานสำเร็จทันเวลา (9) ผลงานได้มาตรฐาน (10) การดำเนินงานสามารถยึดเป็นมาตรฐานได้ (11) กำหนดมาตรฐานที่สามารถเป็นเครื่องมือในการฝึกสอนงานได้ และ (12) ให้บำเหน็จรางวัลแก่งานที่ดี

ดังนั้น การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิผลจึงจำต้องอาศัยความร่วมมือในการทำงานของทั้งสองฝ่าย คือ ผู้นำทีมที่ต้องมีภาวะผู้นำที่ดี และสมาชิกในทีมที่จะต้องมีความรู้สึกลักษณะที่สำคัญ เช่น ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และความรับผิดชอบ เป็นต้น

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันต่อองค์การ

1. แนวคิดของสตีลและพอร์เตอร์ (Steers and Porter 1974) [4] กล่าวว่า ความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การ คือ ความรู้สึกผูกพันระหว่างพนักงานกับองค์การที่เกิดจากการที่พนักงานรู้สึกว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับองค์การ มีส่วนร่วมกับองค์การ พนักงานที่มีความยึดมั่นต่อองค์การจะมีลักษณะ 3 ประการ คือ (1) มีความเชื่อมั่น ยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ (2) มีความตั้งใจและทุ่มเทความสามารถให้กับองค์การ และ (3) มีความปรารถนาที่จะเป็นสมาชิกขององค์การต่อไป

2. แนวคิดของแอลเลน และเมเยอร์ (Allen and Meyer 1990) ได้เสนอแนวคิดความผูกพันต่อองค์การในอีกแง่มุมหนึ่ง เป็นแง่มุมของความถูกต้องหรือบรรทัดฐานของสังคม เป็นแนวคิดมองความผูกพันต่อองค์การว่าเป็นความรักภักดี และเต็มใจที่จะอุทิศตนให้กับองค์การซึ่งเป็นผลมาจากบรรทัดฐานขององค์การและสังคม บุคคลรู้สึกว่าเขาเข้าเป็นสมาชิกขององค์การ ต้องมีความผูกพันต่อองค์การ เพราะนั่นคือ ความถูกต้องและเหมาะสมที่จะทำความผูกพันต่อองค์การนั้นเป็นหน้าที่ หรือพันธะผูกพันที่สมาชิกต้องมีการปฏิบัติหน้าที่ในองค์การ ซึ่งความผูกพันต่อองค์การมีหลายแง่มุม อันประกอบด้วย (1) แนวคิดด้านความผูกพันที่ต่อเนื่องหรือด้านการคงอยู่กับองค์การ (Continuance Commitment) เป็นการมองว่า คนต้องอยู่กับองค์การเพราะเขาจำเป็นต้องอยู่ มิฉะนั้น บุคคลจะสูญเสียผลประโยชน์หลายอย่างที่ควรจะได้รับ (2) แนวคิดด้านความผูกพันทางจิตใจ (Affective Commitment) เป็นความผูกพันที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกทางอารมณ์ ทำให้เกิดความสามัคคีของกลุ่ม พยายามรักษาสมาชิกภาพไว้ด้วยกัน และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ และ (3) แนวคิดทางด้านความผูกพันปกติ หรือด้านบรรทัดฐาน (Normative Commitment) เป็นความผูกพันที่เกิดจากการประเมินว่าความผูกพันเป็นสิ่งที่ถูกต้องควรกระทำจึงเชื่อฟัง กลายเป็นความจำเป็นบรรทัดฐานจะต้องผูกพัน

ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาแนวคิดและเครื่องมือวัดด้านความผูกพันต่อองค์กรตามแนวคิดของแอลเลนและเมเยอร์ (Allen and Meyer) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมในการศึกษาอย่างแพร่หลาย

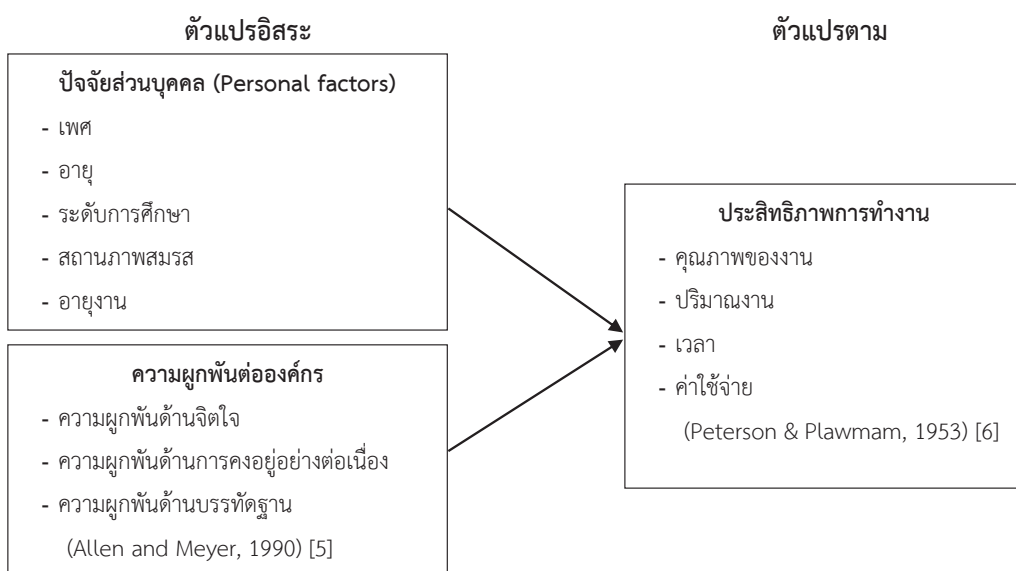
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยต่าง ๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล และความผูกพันต่อองค์กรที่สัมพันธ์ต่อประสิทธิผลทีมงาน ได้มีผู้ศึกษาถึงลักษณะส่วนบุคคลกับการทำงานเป็นทีมในประเทศไทย ดังนี้

พินิตา แดงศรี [7] ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล จิตลักษณะ และความผูกพันต่อองค์กรที่มีต่อประสิทธิผลการทำงาน ผลการวิจัยได้ข้อสรุปดังนี้ (1) พนักงานธนาคาร ที่มีอายุมากมีประสิทธิภาพผลทีมงานสูงกว่าพนักงานธนาคารที่มีอายุน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 (2) พนักงานธนาคารที่มีประสบการณ์ทำงานมากมีประสิทธิผลทีมงานไม่แตกต่างจากพนักงานธนาคารที่มีประสบการณ์ทำงานน้อย (3) พนักงานที่มีจิตลักษณะ 5 ด้านสูง ได้แก่ เจตคติต่องานธนาคาร แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิต ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน และความผูกพันต่อองค์กรสูง มีประสิทธิผลทีมงานสูงกว่าพนักงานที่มีจิตลักษณะ 5 ด้านต่ำ และความผูกพันต่อองค์กรต่ำ (4) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลทีมงาน แต่ประสบการณ์ทำงานไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลทีมงาน (5) จิตลักษณะและความผูกพันต่อองค์กร สามารถร่วมกันทำนาย ประสิทธิผลทีมงานได้ร้อยละ 21.7

ปิยะวรรณ กลิ่นสุคนธ์ [9] ศึกษาความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกขององค์กรที่มีผลต่อการเป็นองค์การที่มีผลสัมฤทธิ์สูงของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ผลการวิจัยพบว่าข้าราชการกรมอนามัยร้อยละ 88.00 ระบุว่า กรมอนามัยเป็นองค์การที่อยู่ในระดับที่ควรมีการพัฒนา ความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับปานกลาง พฤติกรรมการเป็นสมาชิกขององค์กรอยู่ในระดับสูง และพบว่าความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกขององค์กร มีความสัมพันธ์กันทางบวกระดับปานกลางกับการเป็นองค์การที่มีผลสัมฤทธิ์สูง ($r = 0.37$ และ 0.38 , $p\text{-value} < 0.01$ ตามลำดับ)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวทางการวิจัย

ระเบียบวิธีการศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัย คือ พนักงานซึ่งทำงานประจำกับบริษัทสำรวจและผลิตปิโตรเลียมแห่งหนึ่ง จำนวน 152 คน โดยกลุ่มตัวอย่างได้มาจากตารางสำเร็จรูปที่ใช้สูตรของ Krejcie Morgan ซึ่งมีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยได้นำไปทดสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) หลังจากนั้นได้นำไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) กับกลุ่มตัวอย่าง 30 ตัวอย่าง และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยส่วนประกอบของแบบสอบถามจะประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อายุงาน ลักษณะคำถามเป็นปลายปิด รวมจำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 การวัดความผูกพันขององค์กร ซึ่งเป็นแบบสอบถามประเมินค่าตามแนวคิดของ แอลเลน และเมเยอร์ [5] มีคำถามจำนวน 17 ข้อ ประกอบด้วย ข้อความเชิงบวก (Positive) และ ข้อความเชิงลบ (Negative) โดยให้คะแนนตาม ลิเคิร์ต สเกล (Likert Scale)

ส่วนที่ 3 การวัดประสิทธิภาพของทีมงาน โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามตามแนวทฤษฎีการทำงานที่มีประสิทธิภาพของ Peterson & Plowman [6] ข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 16 ข้อ และให้คะแนนตาม ลิเคิร์ต สเกล (Likert Scale) ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบย่อยทั้ง 4 ด้าน ของประสิทธิภาพทีมงาน ดังนี้

ด้านที่ 1 วัดคุณภาพของงาน

ด้านที่ 2 ปริมาณงาน

ด้านที่ 3 เวลา

ด้านที่ 4 ค่าใช้จ่าย

3. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับวิเคราะห์สถิติและได้กำหนดวิธีวิเคราะห์ข้อมูลสถิติ ดังนี้ (1) สถิติแบบพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ (2) สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน เช่น T-Test F-test (One Way ANOVA) Pearson's Correlation Coefficient เป็นต้น

ผลการศึกษา

1. ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ด้านเพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 63.8 และเพศหญิง จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 โดยส่วนใหญ่ช่วงอายุ 40 ปี ขึ้นไป จำนวน 42 คน (ร้อยละ 27.6) รองลงมา ช่วงอายุระหว่าง 31-35 ปี จำนวน 38คน (ร้อยละ 25.0) และช่วงอายุระหว่าง 26-30 ปี จำนวน 28 คน (ร้อยละ 18.4) ช่วงอายุระหว่าง 36-40 ปี จำนวน 27 คน (ร้อยละ 17.8) อายุต่ำกว่า 26 ปี จำนวน 17 คน (ร้อยละ 11.2)

ด้านสถานภาพมีสถานภาพสมรส จำนวน 75 คน (ร้อยละ 49.3) โสด จำนวน 72 คน (ร้อยละ 47.4) หม้าย จำนวน 3 คน (ร้อยละ 2.0) และหย่าร้าง จำนวน 2 คน (ร้อยละ 1.3)

ด้านการศึกษา มีการศึกษาระดับมัธยมต้น จำนวน 11 คน (ร้อยละ 7.2) ระดับมัธยมปลาย จำนวน 32 คน (ร้อยละ 21.1) ระดับอนุปริญญา จำนวน 16 คน (ร้อยละ 10.5) ระดับปริญญาตรี จำนวน 71 คน (ร้อยละ 46.7) และ ระดับปริญญาโท จำนวน 22 คน (ร้อยละ 14.5)

ด้านอายุงาน อายุงานน้อยกว่า 1 ปี จำนวน 11 คน (ร้อยละ 7.2) อายุงาน 1 – 3 ปี จำนวน 17 คน (ร้อยละ 11.2) อายุงาน 3 – 6 ปี จำนวน 28 คน (ร้อยละ 18.4) อายุงาน 6 – 9 ปี มีจำนวน 24 คน (ร้อยละ 15.8) และ ส่วนใหญ่มีอายุงานมากกว่า 9 ปี จำนวน 72 คน (ร้อยละ 47.4)

ด้านการปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานอยู่ในฝ่ายผลิต จำนวน 48 คน (ร้อยละ 31.6) ฝ่ายเทคนิค และควบคุมคุณภาพ จำนวน 39 คน (ร้อยละ 25.7) ฝ่ายคลังสินค้า ขนส่งและจัดซื้อ จำนวน 20 คน (ร้อยละ 13.2) ฝ่ายวิศวกรรมและซ่อมบำรุง จำนวน 19 คน (ร้อยละ 12.58) ฝ่ายขายและการตลาด จำนวน 9 คน (ร้อยละ 5.9) ฝ่ายบริหารโรงงาน จำนวน 9 คน (ร้อยละ 5.9) และฝ่ายบัญชีและการเงิน จำนวน 8 คน (ร้อยละ 5.3)

2. ด้านความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน

จำแนกตามเพศพบว่า เพศชายและเพศหญิง มีระดับความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมมีระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.37 และ 3.26 ตามลำดับ โดยพบว่า ช่วงอายุน้อยกว่า 26 ปี ช่วงอายุตั้งแต่ 31-35 ปี ช่วงอายุตั้งแต่ 36-40 ปี และช่วงอายุตั้งแต่ 40 ปี ขึ้นไปมีความผูกพันต่อองค์กรโดยรวม ระดับสูง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.44 3.17 3.32 และ 3.58 ตามลำดับ ส่วนพนักงานช่วงอายุ 26- 30 ปี มีความผูกพันต่อองค์กรโดยรวม ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.11

จำแนกตามสถานภาพพบว่า สถานภาพสมรส โสด สมรส และหม้าย มีความผูกพันต่อองค์กรโดยรวม ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.29 3.37 และ 3.20 ตามลำดับ ส่วนพนักงานที่มีสถานภาพหย่าร้าง มีความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมมีระดับสูง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.56

จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษามัธยมต้น มัธยมปลาย และอนุปริญญา มีความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมระดับสูง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.44 3.49 และ 3.42 ตามลำดับ ส่วนระดับการศึกษา ปริญญาตรี และปริญญาโทมีความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.23 และ 3.30

จำแนกตามอายุงานพบว่า อายุงานน้อยกว่า 1 ปี และช่วงอายุงานมากกว่า 9 ปี มีความผูกพันต่อองค์กรสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 และ 3.41 ตามลำดับ และพนักงานที่มีอายุงานมากกว่า 1 ปี – 3 ปี มีความผูกพันต่อองค์กรระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 พนักงานที่มีอายุงานมากกว่า 3 ปี – 6 ปี มีความผูกพันต่อองค์กรระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 และพนักงานที่มีอายุงานมากกว่า 6 ปี – 9 ปี มีความผูกพันต่อองค์กรระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27

จำแนกตามการปฏิบัติงานพบว่า ฝ่ายผลิต ฝ่ายขายและการตลาด ฝ่ายคลังสินค้า ขนส่งและจัดซื้อ ฝ่ายบริหารโรงงาน ฝ่ายบัญชีและการเงิน และฝ่ายวิศวกรรมและซ่อมบำรุงมีความผูกพันต่อองค์กรระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 3.21 3.18 3.18 3.06 และ 3.38 ตามลำดับ ส่วนพนักงานที่ทำงานในฝ่ายเทคนิคและควบคุมคุณภาพ มีความผูกพันต่อองค์กรระดับสูง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41

จำแนกตามตำแหน่งงานพบว่า ระดับผู้บริหาร ระดับหัวหน้างาน และระดับปฏิบัติการมีความผูกพันต่อองค์กรระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 3.27 และ 3.34 ตามลำดับ

3. ด้านประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน

จำแนกตามเพศพบว่า เพศชายและเพศหญิงมีระดับประสิทธิภาพการทำงานสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 และ 3.91 ตามลำดับ

จำแนกตามช่วงอายุพบว่า ทุกช่วงอายุมีระดับประสิทธิภาพการทำงานสูง โดยช่วงอายุน้อยกว่า 26 ปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 ช่วงอายุ 26-30 ปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 ช่วงอายุ 31-35 ปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ช่วงอายุ 35-40 ปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 และช่วงอายุมากกว่า 40 ปี ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97

จำแนกตามสถานภาพพบว่า สถานภาพโสด สมรสและหย่าร้าง มีระดับประสิทธิภาพการทำงานสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 3.92 และ 4.09 ตามลำดับ ส่วนพนักงานที่มีสถานภาพสมรสหม้ายมีระดับประสิทธิภาพการทำงานสูงที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21

จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษามัธยมศึกษา อนุปริญญา ปริญญาตรี และปริญญาโท มีระดับประสิทธิภาพการทำงานสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 3.91 3.93 และ 4.03 ตามลำดับ ส่วนที่มีระดับการศึกษามัธยมต้นมีระดับประสิทธิภาพการทำงานปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40

จำแนกตามช่วงอายุงานพบว่า ทุกช่วงอายุงาน มีระดับประสิทธิภาพการทำงานสูง โดยช่วงอายุน้อยกว่า 1 ปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ช่วงอายุงานมากกว่า 1 ปีขึ้นไป - 3 ปี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 ช่วงอายุงานมากกว่า 3 ปีขึ้นไป - 6 ปี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ช่วงอายุงานมากกว่า 6 ปี ขึ้นไป - 9 ปี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 และช่วงอายุงานมากกว่า 9 ปี ขึ้นไป ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93

จำแนกตามฝ่ายงานที่ปฏิบัติงานพบว่า ฝ่ายผลิต ฝ่ายเทคนิคและควบคุมคุณภาพ ฝ่ายขายและการตลาด ฝ่ายคลังสินค้าขนส่งและจัดซื้อ ฝ่ายบริหารโรงงาน ฝ่ายบัญชีและการเงิน และฝ่ายวิศวกรรมและฝ่ายซ่อมบำรุง มีระดับประสิทธิภาพการทำงานสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 4.04 3.95 3.99 4.00 3.66 และ 3.93 ตามลำดับ

จำแนกตามตำแหน่งพบว่า ระดับผู้บริหาร ระดับหัวหน้างาน และระดับปฏิบัติการ มีประสิทธิภาพการทำงานระดับสูง โดยพนักงานระดับผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 ส่วนพนักงานระดับหัวหน้างานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 และพนักงานระดับปฏิบัติการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการ

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของทีมงาน รายละเอียดดังนี้

ด้านเพศ ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธี t-test พบว่า มีค่า P-Value หรือค่า sig เท่ากับ .919 ซึ่งมากกว่า .05 หมายความว่า เพศแตกต่างกัน มีประสิทธิภาพในการทำงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ด้านอายุ ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธี One-Way ANOVA พบว่า มีค่า P-Value หรือค่า sig เท่ากับ .532 ซึ่งมากกว่า .05 หมายความว่า อายุต่างกัน มีประสิทธิภาพในการทำงานภาพรวมและประสิทธิภาพรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ด้านสถานภาพสมรส ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธี One-Way ANOVA พบว่า มีค่า P-Value หรือค่า sig เท่ากับ .740 ซึ่งมากกว่า .05 หมายความว่า สถานภาพสมรสต่างกัน มีประสิทธิภาพการทำงานในภาพรวมและประสิทธิภาพรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ด้านระดับการศึกษา ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธี One-Way ANOVA พบว่า มีค่า P-Value หรือค่า sig เท่ากับ .066 ซึ่งมากกว่า .05 หมายความว่า พนักงานของบริษัทที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีประสิทธิภาพการทำงานในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พนักงานของบริษัทที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีประสิทธิภาพในการทำงานในด้านคุณภาพงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ด้านอายุงาน ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธี One-Way ANOVA พบว่า มีค่า P-Value หรือค่า sig เท่ากับ .484 ซึ่งมากกว่า .05 หมายความว่า อายุงานต่างกันมีประสิทธิภาพการทำงานในภาพรวมและประสิทธิภาพรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ด้านการปฏิบัติงาน ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธี One-Way ANOVA พบว่า มีค่า P-Value หรือค่า sig เท่ากับ .391 ซึ่งมากกว่า .05 หมายความว่า ฝ่ายที่ปฏิบัติงานของบริษัทที่ต่างกันมีประสิทธิภาพในการทำงานในภาพรวมและประสิทธิภาพรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ด้านตำแหน่งงาน ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธี One-Way ANOVA พบว่า มีค่า P-Value หรือค่า sig เท่ากับ .095 ซึ่งมากกว่า .05 หมายความว่า พนักงานที่มีตำแหน่งต่างกันมีประสิทธิภาพในการทำงานในภาพรวมและประสิทธิภาพรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 ความผูกพันต่อองค์กรมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพการทำงานของทีมงาน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมและประสิทธิภาพการทำงานโดยรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวก มีค่า เท่ากับ .243 และมีค่า P-Value หรือค่า sig เท่ากับ .003 ซึ่งน้อยกว่า .05 หมายความว่า ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโดยรวมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงานโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการศึกษา

ด้านปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของทีมงาน

จากผลการวิจัยพบว่า พนักงานที่ตอบแบบสอบถามที่มีปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อายุงาน ฝ่ายงานที่ปฏิบัติงาน และตำแหน่งงานที่แตกต่างกัน มีประสิทธิภาพการทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิดา แดงศรี [7] ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล จิตลักษณะและความผูกพันต่อองค์กรที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงาน ผลการวิจัยได้ข้อสรุปดังนี้ (1) พนักงานธนาคารที่มีประสบการณ์ทำงานมาก มีประสิทธิผลทีมงานไม่แตกต่างจากพนักงานธนาคารที่มีประสบการณ์ทำงานน้อย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพียงภัทร์ เจริญพิทยา [8] ความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์กรพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การกับผลการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า พนักงานที่มีเพศและอายุต่างกัน มีผลการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

ด้านความผูกพันต่อองค์กรมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพการทำงานของทีมงาน

จากการวิจัยพบว่า พนักงานที่ตอบแบบสอบถามมีระดับความผูกพันกับบริษัทโดยรวม มีระดับความผูกพันปานกลาง เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่า ความผูกพันต่อองค์กรด้านการคงอยู่กับองค์กรโดยรวม มีระดับความผูกพันปานกลาง ส่วนความผูกพันต่อองค์กรด้านจิตใจโดยรวม มีระดับความผูกพันสูง และความผูกพันต่อองค์กรด้านบรรทัดฐานโดยรวม มีระดับความผูกพัน ปานกลาง ส่วนความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิภาพการทำงานโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้อง

กับงานวิจัยของ พนิดา แดงศรี [7] ที่ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล จิตลักษณะ และความผูกพันต่อองค์การที่มีต่อประสิทธิผลการทำงาน ผลการวิจัยได้ข้อสรุปดังนี้ (1) พนักงานที่มีความผูกพันต่อองค์การสูง มีประสิทธิผลที่ทำงานสูงกว่าพนักงานที่ความผูกพันต่อองค์การต่ำ (2) ความผูกพันต่อองค์การสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลที่งานได้ร้อยละ 21.7 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะวรรณ กลิ่นสุคนธ์ [9] ศึกษาความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกขององค์การที่มีผลต่อการเป็นองค์การที่มีผลสัมฤทธิ์สูงของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ผลการวิจัยพบว่า ความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกขององค์การ มีความสัมพันธ์กันทางบวกระดับปานกลาง กับการเป็นองค์การที่มีผลสัมฤทธิ์สูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญภัทร์ เจริญพิทยา [8] ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์การ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การกับผลการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า ความผูกพันต่อองค์การมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา นุ้ใจกอง [10] ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์การและพฤติกรรมการทำงานในพนักงานระดับปฏิบัติการ ผลการวิจัยพบว่า ความผูกพันต่อองค์การอันเนื่องมาจากอารมณ์และความผูกพันอันเนื่องมาจากหน้าที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาภาภรณ์ พิกษ์ก่ำพล [11] ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธ์สภาพกับผู้บังคับบัญชาและบุคลิกภาพของพนักงานกับความผูกพันต่อองค์การและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ผลการวิจัยพบว่า ความผูกพันต่อองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันดี ทับทิม [12] ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภาวะผู้นำกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานและประสิทธิผลของหน่วยงานในโรงพยาบาลเชียงใหม่ ราม1 ผลการวิจัยพบว่า ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของหน่วยงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภัสสร ศรีไสยา [13] ที่ศึกษาผลกระทบของความผูกพันกับองค์การของพนักงานต่อประสิทธิภาพการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า ความผูกพันกับองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. จากการวิจัยพบว่า ความผูกพันต่อองค์การมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงานเชิงบวก ผู้วิจัยจึงเสนอให้บริษัทมีนโยบายที่ชัดเจนในการสร้างความผูกพันต่อองค์การ เช่น การสนับสนุนให้พนักงานได้มีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นโดยการให้ทุนการศึกษาแก่พนักงานหรือให้ทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา และควรมีการส่งเสริมความก้าวหน้าภายในองค์การอย่างจริงจัง โดยการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติและขั้นตอนการเลื่อนตำแหน่งงานอย่างชัดเจน ซึ่งจะเป็นการเพิ่มความผูกพันของพนักงานต่อองค์การให้มากขึ้น
2. บริษัทควรให้ความสำคัญในการสร้างค่านิยมหรือวัฒนธรรมองค์การเกี่ยวกับการชื่นชมและให้กำลังใจซึ่งกันและกันแก่พนักงานทุกระดับในองค์การ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานทุกตำแหน่ง ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญและคุณค่าแก่บุคลากรในองค์การ และเมื่อพนักงานเกิดความรู้สึกที่ดีต่อองค์การ พนักงานมีความพึงพอใจต่อองค์การ ก็จะสร้างให้พนักงานเกิดความผูกพันต่อองค์การมากขึ้น
3. บริษัทควรจัดให้มีสวัสดิการที่จะสร้างความผูกพันให้เกิดขึ้นระหว่างองค์การกับพนักงาน เช่น การเพิ่มสวัสดิการให้แก่พนักงาน ตามอายุการทำงาน เช่น การเพิ่มเงินสมทบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพในส่วนของ

บริษัทตามอายุงานที่เพิ่มขึ้น เพิ่มทุนประกันให้แก่พนักงานตามอายุงาน เพื่อเป็นการจูงใจให้พนักงานอยู่กับองค์กรในระยะยาว ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับความผูกพันด้านการคงอยู่ของพนักงานในองค์กร

4. ควรจะมีการจัดทำแบบสำรวจความคิดเห็นพนักงานที่มีต่อการปีละ 1 ครั้ง โดยนำข้อมูลและข้อเสนอแนะจากพนักงานมาพิจารณาตัดสินใจในการพัฒนาปรับปรุงองค์การ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของบุคลากรภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อที่จะสามารถตอบสนองความต้องการให้แก่พนักงานได้อย่างเหมาะสม

5. บริษัทควรจะมีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างพนักงานและบริษัท เช่น สันทนาการในบริษัท หรือ กิจกรรมที่สัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและพนักงานในองค์กร เพื่อให้เกิดความผ่อนคลายและเสริมสร้างความสัมพันธ์ของพนักงานในองค์กรให้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] Supaktsiant, S. (1997). *Personal characteristics and organizational environment affecting organizational commitment*. Master of Management Thesis Graduate Program in Human Resource. Development National Institute of Development Administration.
- [2] Kajennun, N. (2008). *Organizational behavior*. Bangkok: V. Print Company.
- [3] Kasemsin, S. (1983). *New personnel management (5th edition)*. Bangkok: Thai Wattana Panich.
- [4] Waranyanakrai, S. (2004). *Research report on the synthesis of theses related to the commitment*. (n.p.)
- [5] Allen, N.J., & Meyer, J.P. (1990). The measurement and antecedents of affective, continuance and normative to the organizations. Commitment to the organizations. *Journal of Occupational Psychology*. 63, 1-8.
- [6] Peterson, E., & Plowman, E. (1953). *Business organization and management*. Illinois: Homewood.
- [7] Taengsi, P. (2003). *Personal factors, mental characteristics and organizational commitment with the team effectiveness*. Master of Science Ramkhamhaeng University.
- [8] Charoenphittaya, P. (2003). *Relationship between engagement good membership behavior of the organization and performance*. Master of Science Thesis, Graduate School. Kasetsart University.
- [9] Klinsukhon, P. (2009). *Organization commitment and organizational membership behaviors affecting the high achievement organization of the Department of Health*. Ministry of Public Health Mahidol University.
- [10] Nuchaikong, K. (1999). *The relationship between organizational commitment and working behavior in operational staff*. Master of Science Thesis, Chiang Mai University.

- [11] Phitakkampol, A. (2003). *The relationship between relationships and supervisors and employee personality and organizational commitment and good membership behavior of the organization*. Master of Science Thesis, College of Chiang Mai University.
- [12] Tubtim, W. (2003). *The relationship between perceived leadership and organizational commitment of employees and the effectiveness of agencies in Chiang Mai Ram Hospital 1*. Master of Science, College Chiang Mai University.
- [13] Srisaiya, P. (2007). *The impact of employee engagement on work performance: a case study of TOT Public Company Limited*. Master of Business Administration Degree Program (Management) Ramkhamhaeng University.

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในเขต
กรุงเทพมหานครเพื่อรองรับความต้องการของสถานประกอบการ¹
The Capacity Development Model of Physically Disabled
Workers in Bangkok that Meets Demands of the Workplace¹

กุลวิณ์ วุฒิกอร์^{2*}

Kunlawee Wutikorn^{2*}

¹ บทความเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อรองรับความต้องการของสถานประกอบการ”

² อ.ดร., คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม กรุงเทพฯ 10900

¹ This article is part of a research project in title “The capacity development model of disabled workers in Bangkok that meets demands of the workplace”

² Lecturer, Dr., Faculty of Management Sciences, Chandrakasem Rajabhat University, Bangkok, 10900, Thailand

* Corresponding author: E-mail address: kunlawee123@hotmail.com

(Received: September 6, 2019; Revised: November 21, 2019; Accepted: November 28, 2019)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อรองรับความต้องการของสถานประกอบการและศึกษาระดับสมรรถนะปัจจุบันของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวและระดับสมรรถนะที่สถานประกอบการต้องการ ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน คือ การวิจัยเชิงคุณภาพกับการวิจัยเชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของแรงงาน ประกอบด้วย สมรรถนะการจัดการ ได้แก่ การจัดการเชิงกลยุทธ์ การให้อำนาจผู้อื่น ความเป็นผู้นำการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การกระจายงาน และการจัดการความเสี่ยง การสอนงาน การมีวิสัยทัศน์ การบริหารการเปลี่ยนแปลง การจัดการผลการปฏิบัติงานการพัฒนาศักยภาพตนเอง การแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ การควบคุมตนเอง สมรรถนะหลัก ได้แก่ การพัฒนานตนเอง การคิดเชิงระบบ การติดต่อสื่อสาร ความมุ่งมั่นสัมฤทธิ์ของงาน จิตสำนึกในการสื่อสาร จิตสำนึกในการทำงาน จิตบริการ มนุษยสัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม การยึดมั่นในจริยธรรมคุณธรรม สมรรถนะหน้าที่ ได้แก่ ตำแหน่งงาน สำนักงานและตำแหน่งงานฝ่ายผลิตและช่างเทคนิค 2) สมรรถนะของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลางและขณะที่ความต้องการสมรรถนะของแรงงานกลุ่มนี้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา สมรรถนะ แรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหว สถานประกอบการ

Abstract

The research aimed to build up a capacity development model for workers with disability in Bangkok to accommodate demands of their establishment, check its appropriateness and study a current capacity level of the workers with disability and a capacity level required by their establishment. The mixed method process was used to collect and analyze both quantitative and qualitative data. The study found that 1) the capacity development model of the disabled workers consisted of three main parts: strategic management, inducing empowering others, leader, being a human resource development, work distribution, risk management, teaching, having a vision, change administration, performance management, self-potential development, solution and decision, and self-control, key capacity including self-development, systematic thinking, communication, work achievement, conscious communication, conscious working, service mind, human relations and team work, adherence to ethical standards and moral principles, and capacity to perform tasks and duties including office positions that were categorized as administrative officers, operators and secretaries, production officers and technicians that were categorized as production staff and maintenance officers and 2) the current working capacity of the disabled workers was at medium level while the need of the working capacity of the disabled labourers was at high level.

Keywords: Development Model, Capacity, Disabled Workers, Employers

บทนำ

ตามนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา [1] ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ในวันศุกร์ที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2557 เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินรัฐบาลมีนโยบายทั้งหมด 11 ด้าน โดยรวม สอดคล้องกับสมรรถนะของแรงงานผู้พิการ โดยได้นำยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ว่าด้วยการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร มาเป็นหลักสำคัญ ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งทรงเน้นความพอดีพอสมควรแก่ฐานะ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันมาเป็นแนวคิดในการนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) โดยนำความต้องการของประชาชนเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย ซึ่งนโยบายทุกด้านต้องการสร้างความเข้มแข็งแก่องค์กรการปกครองทุกระดับตั้งแต่ท้องถิ่นถึงประเทศ ต้องการเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืน และต้องการให้ประชาชนเกิดความชัดเจน รู้ล่วงหน้าว่าประเทศจะก้าวทางไหนเพื่อเตรียมตัวได้ถูกต้อง ประกอบด้วย (1) การปกป้องเขตอุตสาหกรรมหนัก (2) การรักษาความมั่นคงของประเทศ (3) การลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ (4) การศึกษาและเรียนรู้การงานบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม (5) การยกระดับคุณภาพบริการด้านสาธารณสุขและสุขภาพของประชาชน (6) การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ (7) ปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (8) การพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรม (9) การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรและการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน (10) การส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาลและการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ และ (11) การส่งเสริมบทบาทและใช้โอกาสในประชาคมอาเซียน [2] โดยนโยบายในข้อที่ 3 เกี่ยวกับการลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐเกี่ยวข้องในการแก้ไขเฉพาะหน้าด้านแรงงาน คือ การเร่งโอกาสอาชีพและการมีรายได้ที่มั่นคงแก่ผู้เข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยให้แรงงานทั้งระบบมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้และพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานในทุกระดับอย่างมีมาตรฐานเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมที่หลากหลาย เนื่องจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนโดยสร้างความเข้มแข็งและความพร้อมแก่แรงงานไทย

นอกจากนี้ การเตรียมความพร้อมคนไทยสู่พลเมืองอาเซียนต้องเตรียมพร้อมให้แรงงานไทยในปัจจุบัน ได้แก่ (1) เห็นประโยชน์ของอาเซียน (โดยเฉพาะอาเซียนทางบก ซึ่งได้แก่ กลุ่มประเทศ CMLV) และพยายามเข้าใจ ภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งจำเป็นในการติดต่อสื่อสารและดำเนินธุรกิจการค้า (2) การปรับกระบวนการทำงาน ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ยอมรับความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม และยอมรับในความหลากหลายที่จะเกิดมากขึ้นในอนาคต (3) ภาคการศึกษาจำเป็นต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ASEAN (4) ปรับปรุงวัฒนธรรมองค์กรและสิ่งจูงใจการทำงาน อาทิ เงินเดือน ค่าจ้าง สวัสดิการ ฯลฯ เพื่อรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพไว้ในองค์กร และ (5) เปิดรับพนักงานต่างชาติ ผ่อนคลายกฎระเบียบบางอย่างที่ไม่จำเป็น (เช่น การสอบใบประกอบวิชาชีพที่ต้องใช้ภาษาไทย เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานในประเทศ และสามารถดึงดูดแรงงานวิชาชีพที่มีความสามารถ (Talent Professionals) ให้มาทำงานในประเทศไทยมากขึ้น [3]

ตามที่สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ได้รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย ประเภทความพิการในวันที่ 31 ตุลาคม 2561 ประกอบด้วย (1) ทางกายเคลื่อนไหว จำนวน 1,015,955 คน เท่ากับ 49.77 เปอร์เซ็นต์ (2) ทางใจได้ยิน จำนวน 375,680 คน เท่ากับ 18.41 เปอร์เซ็นต์

(3) ทางกรมมองเห็น จำนวน 204,012 คน เท่ากับ 9.99 เปอร์เซ็นต์ (4) ทางจิตใจ จำนวน 151,329 คน เท่ากับ 7.41 เปอร์เซ็นต์ (5) ทางสติปัญญา จำนวน 134,996 คน เท่ากับ 6.61 เปอร์เซ็นต์ (6) มากกว่า 1 ประเภท จำนวน 128,682 คน เท่ากับ 6.63 เปอร์เซ็นต์ (7) ออทิสติก จำนวน 12,297 คน เท่ากับ 0.60 เปอร์เซ็นต์ (8) ทางการเรียนรู้ จำนวน 10,133 คน เท่ากับ .050 เปอร์เซ็นต์ (9) รอคอยยืนยัน จำนวน 8,075 คน เท่ากับ 0.40 เปอร์เซ็นต์ อีกทั้ง “ทศวรรษคนพิการแห่งเอเชียและแปซิฟิก” พ.ศ. 2554-2563 เป็นช่วงเวลาแห่งการส่งเสริม การพัฒนางานด้านคนพิการแบบบูรณาการในอาเซียน แนวคิดและกรอบการขับเคลื่อน [4]

การดำเนินงานดังกล่าว เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินงานด้านผู้พิการของภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกเป็นการส่งเสริมสังคมบูรณาการ ปราศจากอุปสรรคและตั้งอยู่บนฐานของสิทธิ ได้กำหนดหลักการและนโยบายที่จะบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความเสมอภาคทางโอกาสและการบำบัดรักษาผู้พิการ รวมทั้ง สิทธิผู้พิการที่จะได้รับความเสมอภาคทางการศึกษา สุขภาพ สารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร การฝึกอบรม และการจ้างงานแรงงานผู้พิการ โดยหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงแรงงาน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงศึกษาธิการ โดยหน่วยงานเหล่านี้ดำเนินการ ในเรื่องการฝึกอาชีพหรือการจัดหางานให้ทำ หรือการให้ทุนช่วยเหลือในการประกอบอาชีพอิสระ โดยสามารถ กู้ยืมเงินทุนไปประกอบอาชีพอิสระภายในวงเงินไม่เกิน 40,000 บาท ผ่อนชำระหนี้คืนภายใน 5 ปี ไม่เสียดอกเบี้ย นอกจากนี้ ตามกฎกระทรวงยังกำหนดให้สถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 100 คนขึ้นไป ต้องรับผู้พิการทำงาน 1 คน และถ้ามีเศษเกิน 50 คน ต้องรับผู้พิการเพิ่มอีก 1 คน ถ้านายจ้างไม่ประสงค์รับผู้พิการเข้าทำงานในอัตราส่วน ดังกล่าว จะต้องจ่ายเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ [5]

ที่สำคัญ ในปี 2560 ประเทศไทยมีผู้พิการในวัยทำงานรับราชการ พนักงานในองค์กรเอกชนจำนวน 428,634 คน ส่วนใหญ่สถานประกอบการได้จ้างแรงงานผู้พิการในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน 222,890 คน เท่ากับ 52 เปอร์เซ็นต์ รองลงมา ภาคกลาง จำนวน 85,727 คน เท่ากับ 20 เปอร์เซ็นต์ และ น้อยที่สุดเป็นภาคตะวันตก จำนวน 8,573 คน เท่ากับ 2 เปอร์เซ็นต์ อีกทั้ง แรงงานผู้พิการในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑลได้ประกอบอาชีพในหน่วยงานภาครัฐ และสถานประกอบการเอกชน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ในโรงงานอุตสาหกรรม คิดเป็นร้อยละ 31 รองลงมา ประกอบอาชีพในด้านงานบริการ คิดเป็นร้อยละ 20 และงานบริการประชาชนประกอบอาชีพน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1 ซึ่งถือได้ว่าพื้นที่กรุงเทพฯและปริมณฑล มีการจ้างแรงงานผู้พิการและให้ความสำคัญมากที่สุด [6]

ทั้งนี้ แรงงานผู้พิการต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งถือได้ว่าผู้พิการเป็นบุคคลสำคัญกลุ่มหนึ่งในสังคมที่มีบทบาทสำคัญในฐานะ ทรัพยากรมนุษย์ผู้ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ สังคม เพื่อให้ประเทศชาติเกิดความเจริญก้าวหน้าเช่นเดียวกับคน ปกติทุกคน หากผู้พิการได้รับการพัฒนาศักยภาพ โดยการฟื้นฟูสมรรถภาพ มีการศึกษา การฝึกและพัฒนา อาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ จนกระทั่งสามารถประกอบอาชีพได้ รับการจ้างงานจากตลาดแรงงาน ซึ่งการมอบ โอกาสให้ผู้พิการได้พัฒนาสมรรถนะของผู้พิการดังกล่าว จึงเป็นกลไกสำคัญที่ส่งเสริมให้ผู้พิการมีคุณภาพชีวิต ที่ดียิ่งขึ้น อยู่ร่วมกับทุกคนในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี สู่การเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของ ประเทศเช่นเดียวกับคนปกติทั่วไป เพราะปัจจุบันมีผู้พิการเป็นจำนวนไม่น้อยที่ร่วมเป็นกำลังแรงงานในระบบ เศรษฐกิจและสร้างคุณประโยชน์ต่อสังคมทั่วทุกระดับ

จากเหตุผลที่มีจำนวนผู้พิการทางการเคลื่อนไหวมีจำนวนมากที่สุดในประเภทของผู้พิการ คือ 1,015,955 คน [4] และเนื่องจากสถานประกอบการได้ให้โอกาสรับผู้พิการเข้าทำงาน จึงจำเป็นต้องพัฒนา

สมรรถนะแรงงานของผู้พิการให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัย จึงสนใจศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อรองรับความต้องการของสถานประกอบการ และเพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาแรงงานผู้พิการทางการ เคลื่อนไหวให้มีสมรรถนะที่พึงประสงค์และมีความเป็นมืออาชีพ อีกทั้งเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสมาคมการกุศลต่าง ๆ ในประเทศไทย ใช้ในการสรรหา คัดเลือก ประเมินผลการปฏิบัติงาน และพัฒนาสมรรถนะแรงงานให้เหมาะสมกับความต้องการของสถานประกอบการโดยเปลี่ยนจากภาวะเป็น พลังของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของแรงงานผู้พิการ ทางการเคลื่อนไหวในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อรองรับความต้องการของสถานประกอบการ
2. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะปัจจุบันของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวและระดับสมรรถนะที่ สถานประกอบการต้องการ

แนวคิด/ทฤษฎีและกรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดเรื่องการพัฒนาสมรรถนะ

ต้นแบบสมรรถนะและแผนการพัฒนาสมรรถนะเพียงหนึ่งในปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของ แต่ละบุคคลเท่านั้น แต่ปัจจัยการพัฒนาที่สำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้การพัฒนาสมรรถนะประสบความสำเร็จ [7] ประกอบด้วย

ปัจจัยที่ 1 ผู้พัฒนาและผู้รับการพัฒนายจะต้องเข้าใจสมรรถนะรายการนั้น ๆ (Aware) ดังนั้น ในแต่ละ หลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะต้องมีความเข้าใจความหมายหรือคำจำกัดความของสมรรถนะนั้นตามคำอธิบาย คำจำกัดความที่กำหนดขึ้นอย่างชัดเจน

ปัจจัยที่ 2 ผู้พัฒนาและผู้รับการพัฒนาต้องสามารถระบุได้ว่า เป็นสมรรถนะใดเมื่อเห็น (Focus) เนื่องจากในเชิงทฤษฎี หากไม่สามารถสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัว การเรียนรู้จากการเก็บข้อมูลและการนำ พฤติกรรมมาปฏิบัติ/แสดงซ้ำ ก็จะเป็นไปได้ยากขึ้นด้วย ซึ่งแนวคิดนี้ก็สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิจัย Albert Bandura ซึ่งกล่าวว่า ผู้รับการพัฒนายจะเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงจากการประมวลผลของเหตุการณ์หรือผลลัพธ์ ที่เกิดขึ้น

ปัจจัยที่ 3 ผู้รับการพัฒนายต้องสามารถประเมินตนเองได้ว่า ตนมีสมรรถนะอยู่ในระดับใด (Self-assessment) เนื่องจากทฤษฎีแรงจูงใจ กล่าวว่า ผู้ที่รับการพัฒนายไม่มีการพัฒนา หากไม่เกิดแรงผลักดันจาก ภายใน (Self-motivation) ซึ่งแรงขับภายในจะเกิดจากการประเมินตนเอง และพบว่า เกิดความแตกต่าง ระหว่างสิ่งที่องค์กรคาดหวังกับสมรรถนะที่ตนเองมีอยู่ หลังจากนั้นจึงจะนำไปสู่การพัฒนาโดยองค์กรมีหน้าที่ ในการสนับสนุนเท่านั้น จากหลักการดังกล่าวนี้ทำให้คู่มือการพัฒนาสมรรถนะของกรมควบคุมมลพิษ เน้นการ จัดทำแนวทางในการจัดแผนพัฒนารายบุคคล (Individual Development Plan : IDP) เพื่อให้ผู้รับการพัฒนาย มีโอกาสในการเลือกแนวทางพัฒนาตนเอง

ปัจจัยที่ 4 ผู้พัฒนาและผู้รับการพัฒนายต้องมีการฝึกฝนสมรรถนะนั้น ๆ จนเป็นนิสัย (Practice) เนื่องจากการพัฒนาสมรรถนะอย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ การพัฒนาและ

ปรับปรุงไม่ควรเป็นการทำเป็นครั้งคราวเหมือนกับ “การกระโดด” แล้วสุดท้ายก็กลับสู่ที่เดิม แต่ควรเป็นการปรับปรุงการพัฒนาที่ถาวร และเป็นขั้นตอนเหมือนกับ “การขึ้นบันได” บุคคลและองค์กรสามารถทำให้เกิดขึ้นได้ด้วยการจัดการประเมิน และการพัฒนาสมรรถนะอย่างต่อเนื่อง โดยจะต้องมีการสร้างมาตรฐาน (หรือการสร้างขั้นบันได) อย่างถาวรว่า ต้องการสนับสนุนให้บุคลากรขององค์กรเติบโตไปในทิศทางใดด้วยกระบวนการใด อย่างไรก็ตาม มาตรฐานที่ดีจะเกิดขึ้นได้จากการมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ผสมผสานกับการมีการติดตาม ทบทวน และประเมินผลเพื่อพัฒนาและการปรับปรุงสร้างมาตรฐานที่ดีขึ้นต่อไปอย่างสม่ำเสมอ (ซึ่งเปรียบเสมือนการสร้างบันไดที่สูงขึ้นอีกหนึ่งขั้น) ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) จากหลักดังกล่าวทำให้คู่มือการพัฒนาสมรรถนะของกรมควบคุมมลพิษเน้นการพัฒนาในหลายรูปแบบ เช่น การพัฒนาผ่านการฝึกอบรม การพัฒนาผ่านการอ่านหนังสือ การพัฒนาผ่านการมอบหมายงาน เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้การพัฒนาทำได้หลายรูปแบบอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ปัจจัยที่ 5 ผู้พัฒนาและผู้รับการพัฒนาย่อมต้องการรับฟังความคิดเห็นหรือข้อติชมของผู้อื่น (Feedback) อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยความคิดเห็นข้อติชมที่มีประโยชน์

ปัจจัยที่ 6 การสอนงานผู้อื่น (Coaching) จะเกิดประโยชน์แก่ผู้สอน คือ

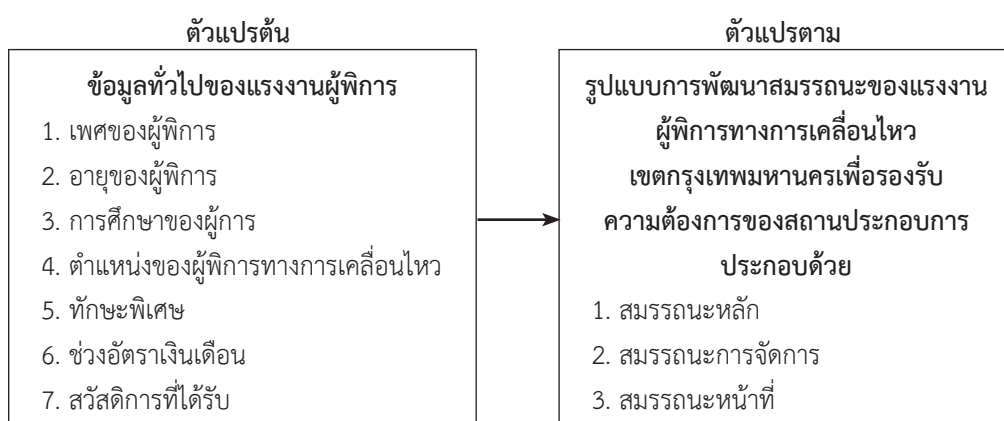
1. ให้ความรู้มากขึ้น เนื่องจากการสอนผู้อื่นจะทำให้มีการสังเคราะห์และสรุปความรู้ที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในที่สุดก็จะเป็นการสร้างความรู้ความเชี่ยวชาญในความรู้ นั้น ๆ ที่เพิ่มขึ้น

2. ได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากกระบวนการเรียนรู้ของคนอื่น โดยทั่วไปผู้รับการสอนมักมีคำถามหรือข้อสงสัยที่ทำให้ต้องพยายามหาคำตอบที่หลากหลายกับบุคคลที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งผลลัพธ์ก็คือ ผู้สอนจะสามารถเพิ่มประสบการณ์ในการประยุกต์ความรู้ของตนมากขึ้น

3. เพิ่มการเรียนรู้จากรูปแบบ (Style) การเรียนรู้ของผู้อื่น กล่าวคือ การเรียนรู้ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล จะทำให้มุมมองในการเรียนรู้ของผู้สอนขยายมากขึ้น

แนวคิด/ทฤษฎีข้างต้นผู้วิจัยนำมาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหว เขตกรุงเทพมหานครเพื่อรองรับความต้องการของสถานประกอบการ

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง“รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อรองรับความต้องการของสถานประกอบการ” ใช้วิธีการศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed Method) โดยเริ่มกระบวนการจากการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์และการสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interview) และการสังเกต ลำดับต่อมาใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และสุดท้ายด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) รายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1.1 ประชากรที่วิจัย คือ สถานประกอบการในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 716 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 24 มกราคม 2561 หน่วยงานกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ)

1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ สถานประกอบการในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 251 แห่ง และได้ส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ ตั้งแต่ 9 กรกฎาคม 2561 ถึงวันที่ 31 ตุลาคม 2561 โดยติดตามแบบสอบถามทางโทรศัพท์เป็นระยะ ๆ ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์ 194 ฉบับ

1.2 การวิจัยเชิงปริมาณใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตรวัด 5 ระดับ โดยเป็นคำถามปลายปิด โดยสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เป็นผู้พิการทางการเคลื่อนไหว โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ดังนี้

1.2.1 การแบ่งสถานประกอบการในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 50 เขต ออกเป็น 6 กลุ่มเขตตามตำแหน่งพื้นที่ ได้แก่ กลุ่มวังหลวง กลุ่มศรีนครินทร์ กลุ่มเจ้าพระยา กลุ่ม กรุงเทพมหานครเหนือ และกลุ่ม กรุงเทพมหานครใต้ ในแต่ละเขตประกอบด้วยเขตต่าง ๆ [8] ดังนี้

1) กลุ่มวังหลวง ประกอบด้วย 9 เขต ได้แก่ เขตพระนคร เขตป้อมปราบ เขตสัมพันธวงศ์ เขตบางรัก เขตปทุมวัน เขตพญาไท เขตดุสิต เขตบางซื่อ และเขตราชเทวี

2) กลุ่มบูรพา ประกอบด้วย 8 เขต ได้แก่ เขตดอนเมือง เขตหลักสี่ เขตสายไหม เขตบางเขน เขตจตุจักร เขตลาดพร้าว เขตบึงกลุ่ม และเขตบางกะปิ

3) กลุ่มศรีนครินทร์ ประกอบด้วย 8 เขต ได้แก่ เขตสะพานสูง เขตมีนบุรี เขตคลองสามวา เขตหนองจอก เขตลาดกระบัง เขตสวนหลวง เขตคันนายาว และเขตประเวศ

4) กลุ่มเจ้าพระยา ประกอบด้วย 9 เขต ได้แก่ เขตดินแดง เขตห้วยขวาง เขตวัฒนา เขตคลองเตย เขตบางนา เขตพระโขนง เขตสาทร เขตบางคอแหลม และเขตยานนาวา

5) กลุ่มกรุงเทพมหานครเหนือ ประกอบด้วย 7 เขต ได้แก่ เขตบางพลัด เขตตลิ่งชัน เขตบางกอกใหญ่ เขตบางกอกน้อย เขตภาษีเจริญ เขตหนองแขม และเขตทวีวัฒนา

6) กลุ่มกรุงเทพมหานครใต้ ประกอบด้วย 8 เขต ได้แก่ เขตบางขุนเทียน เขตบางบอน เขตจอมทอง เขตราชบุรีบูรณะ เขตภาษีเจริญ เขตหนองแขม เขตทวีวัฒนา และเขตทุ่งครุ

1.1.2 สุ่มตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มของเขต โดยการคำนวณขนาดตัวอย่างตามสูตรของเครซีและมอร์แกน [9]

$$n = \frac{\chi^2 Np(1-p)}{e^2 (N-1) + \chi^2 p(1-p)}$$

เมื่อ	n	คือ จำนวนตัวอย่างหรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	คือ จำนวนทั้งหมดของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหว
	e	คือ ความน่าจะเป็นของความผิดพลาดที่ยอมให้เกิดขึ้น ได้ คือ 0.05
	χ^2	คือ ค่าไคสแควร์ที่ df เท่ากับ 1 และระดับความเชื่อมั่น 95% ($\chi^2 = 3.841$)
	p	คือ สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร (ถ้าไม่ทราบให้กำหนด P = 0.5)

ดังนั้น เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้จำนวนตัวอย่าง

$$\text{สูตร ก} = \frac{(716)5,092(0.5)(1-0.5)}{(0.05)^2(716-1) + (3.841)0.5(1-0.5)}$$

$$\text{สูตร n} = 251 \text{ แห่ง}$$

1.3 การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการศึกษาภาคสนามมาประมวล โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ยของสมรรถนะของผู้พิการทางการเคลื่อนไหว สภาพปัจจุบันและที่คาดหวังทุกด้านในภาพรวมและรายข้อ โดยใช้วิธี Modified Priority Need Index (PNI Modified) ค่าดัชนีความจำเป็นในการพัฒนา (Priority Need Index : PNI) โดยใช้สูตรคำนวณดังนี้ Priority Need Index แบบปรับปรุงจากสูตรดั้งเดิมโดย สุวิมล ว่องวาณิช [10] ดังนี้

PNI (Modified)	=	(E-P)/E
PNI (Modified)	=	ดัชนีลำดับความจำเป็นในการพัฒนา
P	=	สมรรถนะในปัจจุบัน
E	=	สมรรถนะที่คาดหวัง

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยการเชื่อมโยงประเด็นและสังเคราะห์เรียบเรียงตอบคำถามการวิจัยให้ครบถ้วน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ คือ กลุ่มของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียของผู้พิการทางการเคลื่อนไหว ได้แก่ ผู้นำผู้พิการในองค์กร การกุศล สถานประกอบการ (ผู้จ้างแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหว) และหน่วยงานภาครัฐด้านผู้พิการ ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย คุณสมบัติที่มีความรู้ประสบการณ์ และได้รับการยอมรับของผู้พิการ โดยเก็บข้อมูล จนข้อมูลอิ่มตัวได้ จำนวน 8 คน โดยใช้เทคนิคการสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งใช้วิธีการสุ่มอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) โดยทำการสัมภาษณ์ 20 กุมภาพันธ์ ถึง 29 มีนาคม 2561 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

2.2 จัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของผู้พิการทางการเคลื่อนไหว ได้แก่ ผู้นำคนพิการในหน่วยงานองค์กรการกุศล สถานประกอบการ

(ผู้จ้างแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหว) และหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย คุณสมบัติที่มีความรู้ประสบการณ์และได้การยอมรับของผู้พิการ โดยการประชุม สทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กลุ่มคนที่เข้าร่วมประมาณ 8 คน ในวันที่ 10 มกราคม 2562 [11] โดยนำร่างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวที่จัดทำขึ้นเพื่อทำการตรวจประเมิน ความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูล (Content Analysis) และการสังเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า

1. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของแรงงานคนพิการทางการเคลื่อนไหว ประกอบด้วย 3 สมรรถนะ โดยมีลำดับในการพัฒนา ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะการจัดการ องค์ประกอบที่ 2 สมรรถนะหลัก องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะหน้าที่ แต่ละองค์ประกอบมีการพัฒนาสมรรถนะของคนพิการทางการเคลื่อนไหว ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในภาพรวม (n=194)

สมรรถนะ	สภาพปัจจุบัน			ความคาดหวัง			PNI	ลำดับที่
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. สมรรถนะหลัก	3.38	0.811	ปานกลาง	3.98	0.936	มาก	0.15	2
2. สมรรถนะการจัดการ	3.35	0.972	ปานกลาง	3.98	0.980	มาก	0.16	1
3. สมรรถนะหน้าที่	3.31	0.977	ปานกลาง	3.84	0.869	มาก	0.14	3
รวม	3.30	0.869	ปานกลาง	4.02	0.809	มาก	0.18	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบัน สมรรถนะของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.30, S.D. = 0.869) เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ด้านสมรรถนะหลัก มากที่สุด ($\bar{X}$ = 3.38, S.D. = 0.811) รองลงมา คือ ด้านสมรรถนะการจัดการ ($\bar{X}$ = 3.35, S.D. = 0.972) และด้านสมรรถนะหน้าที่ น้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 3.31, S.D. = 0.977)

ความคาดหวังสมรรถนะของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในภาพรวมในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.02, S.D. = 0.809) เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะการจัดการมากที่สุด เท่ากัน ($\bar{X}$ = 3.98, S.D. = 0.936) ($\bar{X}$ = 3.98, S.D. = 0.980) และด้านสมรรถนะหน้าที่ น้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 3.84, S.D. = 0.869)

ค่าเฉลี่ยสมรรถนะของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในภาพรวม พบว่า ระดับสมรรถนะที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 และระดับสมรรถนะในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 และมีค่าดัชนีความคาดหวังในการพัฒนาที่มีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่าที่ 0.18 พบว่า สมรรถนะที่มีความจำเป็นต้องพัฒนา ก่อน คือ สมรรถนะการจัดการ มีค่า PNI 0.16

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหว จำแนกตามสมรรถนะหลัก (n=194)

สมรรถนะหลัก	สภาพปัจจุบัน			ความคาดหวัง			PNI	ลำดับที่
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. มีมนุษยสัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม	3.60	0.813	มาก	4.05	0.873	มาก	0.11	5
2. การคิดเชิงระบบ	3.06	0.939	ปานกลาง	3.88	0.911	มาก	0.21	1
3. การติดต่อสื่อสาร	3.16	0.956	ปานกลาง	3.93	0.925	มาก	0.20	2
4. จิตบริการ	3.53	0.928	มาก	4.01	0.990	มาก	0.12	4
5. จิตสำนึกในการทำงาน	3.44	0.853	ปานกลาง	4.07	0.979	มาก	0.15	3
6. การพัฒนาตนเอง	3.05	0.817	ปานกลาง	3.87	0.930	มาก	0.21	1
7. ความมุ่งมั่นสัมฤทธิ์ของงาน	3.38	0.886	ปานกลาง	3.99	0.966	มาก	0.15	3
8. ยึดมั่นในจริยธรรมคุณธรรม	3.67	0.939	มาก	4.09	1.03	มาก	0.10	6
รวม	3.38	0.811	ปานกลาง	3.98	0.936	มาก	0.15	

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบัน สมรรถนะหลักของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = 0.811) เมื่อพิจารณาตามรายหัวข้อพบว่า ด้านยึดมั่นในจริยธรรมคุณธรรม มากที่สุด ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.939) รองลงมา คือ ข้อคำถามมีมนุษยสัมพันธ์และการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.813) และการพัฒนาตนเองน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.05$, S.D. = 0.817) น้อยที่สุด

ความคาดหวังสมรรถนะหลักของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.936) เมื่อพิจารณาเป็นหัวข้อพบว่า ยึดมั่นในจริยธรรมคุณธรรม มากที่สุด ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 1.03) รองลงมา คือ หัวข้อจิตสำนึกในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.979) และหัวข้อการพัฒนาตนเอง น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.930)

ค่าเฉลี่ยสมรรถนะหลักของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในภาพรวมพบว่า ระดับสมรรถนะที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 และระดับสมรรถนะในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 และมีค่าดัชนีความคาดหวังในการพัฒนาที่น้อยสำคัญทางสถิติทุกค่าที่ 0.15 พบว่าสมรรถนะที่มีความจำเป็นต้องพัฒนามาก่อน คือ การคิดเชิงระบบและการพัฒนาตนเองมีค่า PNI 0.21

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหว จำแนกตามสมรรถนะการจัดการ (n=194)

สมรรถนะการจัดการ	สภาพปัจจุบัน			ความคาดหวัง			PNI	ลำดับที่
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
สมรรถนะการจัดการ	3.35	0.972	ปานกลาง	3.98	0.980	มาก	0.16	1
รวม	3.35	0.972	ปานกลาง	3.98	0.980	มาก	0.16	

จากตารางที่ 3 พบว่า สภาพปัจจุบัน สมรรถนะการจัดการของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 0.972)

ความคาดหวังสมรรถนะการจัดการของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.980)

ค่าเฉลี่ยสมรรถนะการจัดการของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในภาพรวมพบว่า ระดับสมรรถนะที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 และระดับสมรรถนะในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 และมีค่าดัชนีความคาดหวังในการพัฒนาที่มีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่าที่ 0.16

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหว จำแนกตามสมรรถนะหน้าที่ (n=194)

สมรรถนะหน้าที่	สภาพปัจจุบัน			ความคาดหวัง			PNI	ลำดับที่
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. พนักงานบรรจุสินค้า (Packing)	3.62	0.852	มาก	4.16	0.911	มาก	0.13	5
2. พนักงานรักษาความปลอดภัย	3.50	0.965	มาก	4.12	1.02	มาก	0.15	3
3. พนักงานทั่วไป	3.44	0.821	ปานกลาง	4.03	0.891	มาก	0.15	3
4. แม่บ้าน/พ่อบ้าน	3.45	0.906	ปานกลาง	3.93	1.03	มาก	0.12	6
5. เจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคล	3.32	1.23	ปานกลาง	3.95	0.950	มาก	0.16	2
6. พนักงานธุรการ/ บริหารงานทั่วไป	3.36	0.934	ปานกลาง	4.09	1.42	มาก	0.18	1
7. พนักงานจัดซื้อ จัดหาจัดจ้าง	3.30	1.06	ปานกลาง	3.86	1.05	มาก	0.15	3
8. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ MIS/ เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์	3.41	0.968	ปานกลาง	3.87	1.08	มาก	0.12	6
9. เจ้าหน้าที่การเงิน/ บัญชีและภาษีอากร	3.39	0.974	ปานกลาง	3.97	1.11	มาก	0.15	3
10. พนักงานขายและการตลาด	3.41	1.06	ปานกลาง	3.94	1.05	มาก	0.13	5
11. พนักงาน Call center/ พนักงานโทรศัพท์	3.41	0.974	ปานกลาง	4.14	0.869	มาก	0.18	1
12. เลขานุการ	3.25	1.14	ปานกลาง	3.96	1.08	มาก	0.18	1
13. พนักงานฝ่ายผลิต	3.21	1.11	ปานกลาง	3.93	0.908	มาก	0.18	1
14. พนักงานตรวจเช็คสินค้า/การ จัดการสินค้าในคลัง	3.30	1.01	ปานกลาง	3.82	0.999	มาก	0.14	4
15. ช่างไฟฟ้า	3.41	1.09	ปานกลาง	3.92	1.08	มาก	0.13	5
16. เจ้าหน้าที่ช่างซ่อมบำรุง	3.29	0.911	ปานกลาง	4.01	0.958	มาก	0.18	1
รวม	3.31	0.977	ปานกลาง	3.84	0.869	มาก	0.14	

จากตารางที่ 4 พบว่า สภาพปัจจุบัน สมรรถนะหน้าที่ของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$, S.D. = 0.977) เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า ตำแหน่งพนักงานบรรจุสินค้า มากที่สุด ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.852) รองลงมา คือ ข้อคำถามพนักงานรักษาความปลอดภัย ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.965) และตำแหน่งพนักงานฝ่ายผลิต น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 1.11)

ความคาดหวังสมรรถนะหน้าที่ของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.869) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ตำแหน่งพนักงานบรรจุสินค้า มากที่สุด ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.911) รองลงมา คือ หัวข้อตำแหน่งพนักงาน Call center/พนักงานรับโทรศัพท์ อยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.869) และหัวข้อ พนักงานตรวจ เช็คลินค้า/การจัดการสินค้าในคลัง น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.999)

ค่าเฉลี่ยสมรรถนะหน้าที่ของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในภาพรวมพบว่า ระดับสมรรถนะหน้าที่ที่คาดหวัง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 และระดับสมรรถนะในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 และมีค่าดัชนีความคาดหวังในการพัฒนาที่มีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่าที่ 0.14 พบว่า สมรรถนะที่มีความจำเป็นต้องพัฒนา ก่อน คือ ตำแหน่งพนักงานธุรการ/บริหารงานทั่วไป ตำแหน่งพนักงาน Call Center/พนักงานโทรศัพท์ เลขานุการ พนักงานฝ่ายผลิต เจ้าหน้าที่ช่างซ่อมบำรุง มีค่า PNI 0.18

1.1 องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะการจัดการ ได้แก่ (1) การจัดการเชิงกลยุทธ์ (PNI = 0.18) (2) การให้อำนาจผู้อื่น (PNI = 0.17) ความเป็นผู้นำ (PNI = 0.17) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (PNI = 0.17) การกระจายงาน (PNI = 0.17) การจัดการความเสี่ยง (PNI = 0.17) (3) การสอนงาน (PNI = 0.16) (4) การมีวิสัยทัศน์ (PNI = 0.15) การบริหารการเปลี่ยนแปลง (PNI = 0.15) การจัดการผลการปฏิบัติงาน (PNI = 0.15) การพัฒนาศักยภาพตนเอง (PNI = 0.15) (5) การแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ (PNI = 0.14) (6) การควบคุมตนเอง (PNI = 0.13)

1.2 องค์ประกอบที่ 2 สมรรถนะหลัก ได้แก่ (1) การพัฒนาตนเอง (PNI = 0.21) (2) การคิดเชิงระบบ (PNI = 0.21) (3) การติดต่อสื่อสาร (PNI = 0.20) (4) ความมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน (PNI = 0.15) (5) จิตสำนึกในการทำงาน (PNI = 0.15) (6) จิตบริการ (PNI = 0.12) (7) มนุษยสัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม (PNI = 0.11) (8) การยึดมั่นในจริยธรรมคุณธรรม (PNI = 0.10)

1.3 องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะหน้าที่ ได้แก่ (1) งานปฏิบัติการ (2) งานทางสำนักงาน (3) งานฝ่ายผลิตและช่างเทคนิค ในแต่ละงานมีความจำเป็นในการพัฒนา ก่อน ดังนี้

1.3.1 งานปฏิบัติการ ได้แก่ (1) พนักงานบรรจุสินค้า คือ (1.1) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (1.2) ตรวจนับสต็อกสินค้า (1.3) รายงานความผิดพลาดหรือปัญหาของงานที่พบให้ทางหัวหน้างานรับทราบเพื่อหาทางแก้ไข (PNI = 0.14) (2) พนักงานรักษาความปลอดภัย คือ มีความสามารถในการติดต่อประสานงานรับ-ส่งข้อมูลข่าวสารผู้ที่มารับบริการในหน่วยงานเพื่อป้องกันการเกิดเหตุร้ายในหน่วยงาน (PNI = 0.18) (3) พนักงานทั่วไป คือ คีย์ข้อมูลและพิมพ์งานได้ (PNI = 0.16) (4) แม่บ้าน/พ่อบ้าน คือ (4.1) บริการด้านแม่บ้านแก่ลูกค้า (4.2) ทำความสะอาดพื้นที่ทั่วไปโดยใช้เครื่องอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์ต่าง ๆ (PNI = 0.14)

1.3.2 งานทางสำนักงาน ได้แก่ (1) เจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคล คือ ดำเนินงานที่เกี่ยวกับกฎหมายแรงงานต่าง ๆ เช่น งานประกันสังคม แรงงานสัมพันธ์ และปรับปรุงแก้ไขข้อบังคับและระเบียบขององค์กรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับกฎหมายของประเทศ (PNI = 0.20) (2) พนักงานธุรการ/บริหารงานทั่วไป คือ ปฏิบัติงานธุรการ งานสารบรรณ งานบริหารทั่วไป การรับ-การส่งและลงทะเบียนหนังสือ การจัดเก็บ การยืม

และการทำลายเอกสาร หนังสือหรือหนังสือราชการต่าง ๆ (PNI = 0.27) (3) พนักงานจัดซื้อ จัดหา จัดจ้าง คือ (3.1) มีความสามารถในการเจรจาต่อรอง เสนอแนะแหล่งผู้ขายและติดตามการส่งมอบสินค้าและจัดทำรายงาน (3.2) มีความละเอียดรอบคอบและมีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน (PNI = 0.16) (4) เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ MIS/เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ คือ มีความสามารถในการวิเคราะห์และออกแบบฐานข้อมูลและพัฒนา ระบบงาน และนำเสนอแนวทางการปรับปรุงได้ (PNI = 0.15) (5) เจ้าหน้าที่การเงิน/บัญชีและภาษีอากร คือ ทำรายงานปิดงบบัญชี และจัดทำรายงานบัญชีและภาษีอากร (PNI = 0.18) (6) พนักงานขายและการตลาด คือ (6.1) มีความสามารถในการวางแผนกลยุทธ์การขายและการตลาด สามารถพยากรณ์แนวโน้มและควบคุมติดตามการขายและการตลาดของหน่วยงาน (6.2) สามารถในการกำหนดกลยุทธ์การขายและการตลาด สามารถทำวิจัย จัดทำรายงานการขายและการตลาดได้ (PNI = 0.15) (7) พนักงาน Call Center/พนักงาน รับโทรศัพท์ คือ มีความละเอียดรอบคอบ และมีใจรักบริการ (PNI = 0.20) (8) เลขานุการ คือ (8.1) มีความรู้วิชาชีพเลขานุการและรู้ทุกเรื่องในงานขององค์กรและอุทิศเวลาให้แก่การทำงาน (8.2) มีความสามารถในการใช้อุปกรณ์สำนักงานและคอมพิวเตอร์ที่จำเป็นในการใช้งานต่าง ๆ ได้ (PNI = 0.20)

1.3.3 งานฝ่ายผลิตและช่างเทคนิค ได้แก่ (1) พนักงานฝ่ายผลิต คือ มีความสามารถในการประมาณการยอดการผลิตและควบคุมต้นทุนการผลิต (PNI = 0.21) (2) พนักงานตรวจเช็คสินค้า/การจัดการสินค้าในคลัง คือ (2.1) ติดต่อประสานงานกับทางบัญชีเพื่อตรวจสอบสต็อกสินค้า (2.2) ควบคุมการเบิก-จ่ายอุปกรณ์ป้องกัน (2.3) จัดทำรายงานสรุปสต็อกสินค้า (PNI = 0.15) (3) ช่างไฟฟ้า คือ มีความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน (PNI = 0.15) (4) เจ้าหน้าที่ช่างซ่อมบำรุง คือ (4.1) มีการวางแผนซ่อมบำรุงและมีการบำรุงรักษาเชิงป้องกัน (4.2) ประสานงานในการติดตั้ง การซ่อมบำรุงอุปกรณ์ต่าง ๆ ในสายการผลิต (PNI = 0.19)

2. สมรรถนะของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลางและความต้องการสมรรถนะของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวอยู่ในระดับมาก มีการเชื่อมโยงกับสมรรถนะการจัดการเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการ และสมรรถนะหลักเกี่ยวกับการคิดเชิงระบบ และการพัฒนาตนเอง ที่จำเป็นต้องพัฒนาควบคู่กัน ขณะเดียวกันสมรรถนะหน้าที่นำไปประยุกต์ใช้กับงานทั้งงานสำนักงานและงานฝ่ายผลิต และช่างเทคนิค แต่มีความแตกต่างกันในส่วนของตำแหน่งงานแต่ละตำแหน่งที่ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวปฏิบัติหน้าที่ในด้านงานเอกสารเป็นงานสำนักงาน ส่วนงานฝ่ายผลิตและช่างเทคนิคมีความจำเป็นต้องใช้เฉพาะทาง อย่างไรก็ตาม รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวมีสมรรถนะที่เชื่อมโยงตั้งแต่สมรรถนะการจัดการโดยใช้การจัดการกลยุทธ์ การให้อำนาจผู้อื่น/การมอบอำนาจ การสอนงาน การวิสัยทัศน์การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ การควบคุมตัวเอง ส่งผลต่อการจัดการองค์กรทั้งงานสำนักงานและงานฝ่ายผลิตและช่างเทคนิค ในส่วนสมรรถนะหลักมีความเชื่อมโยง โดยการรับนโยบาย คำสั่งมาปฏิบัติงานอาศัยการพัฒนาตนเอง การคิดเชิงระบบ การติดต่อสื่อสาร การมีจิตสำนึกในการทำงาน จิตบริการ มนุษยสัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม ยึดมั่นในจริยธรรม คุณธรรม มาใช้กับสมรรถนะหน้าที่ในแต่ละตำแหน่งที่องค์กรกำหนด

การอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความต้องการสมรรถนะของแรงงานกลุ่มนี้ อภิปรายผล ดังนี้

1. ลำดับการพัฒนาสมรรถนะของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหว รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหว พบชัดเจนว่า มี 3 องค์ประกอบ คือ สมรรถนะการจัดการ สมรรถนะหลัก และสมรรถนะหน้าที่ ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในการทำงานของพนักงานต้องประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ McClelland [12] จีระประภา อัครบวร [13] และชวลิต สรวารี [14] อย่างไรก็ตาม เมื่อจำแนกตามรายด้านพบว่า สภาพปัจจุบันของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการสมรรถนะของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในภาพรวมจะอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญาดา เพ็ญสุข [15] ที่ศึกษาเรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพของคนพิการในสถานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า การฟื้นฟูด้านอาชีพของสถานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการฟื้นฟูอาชีพด้วยกัน 5 สาขา 5 หลักสูตร คือ ช่างซ่อมรถจักรยานยนต์และเครื่องยนต์ขนาดเล็ก ช่างเชื่อมโลหะและมั่งลวด ช่างเย็บหนัง นวดไทยแผนโบราณ และการเพาะเห็ด โดยในแต่ละหลักสูตรมีรูปแบบที่เหมือนกันมากกว่าที่แตกต่างกัน ในการดำเนินการฟื้นฟูด้านอาชีพของสถานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลำดับขั้นตอน 5 ขั้นตอน ในการดำเนินการ คือ การประชาสัมพันธ์ การรับสมัคร การดำเนินการฟื้นฟูอาชีพ การวัดและประเมินผล และการประเมินผลหลังจบหลักสูตร ด้านปัญหาอุปสรรคที่พบในสถานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จำนวนผู้พิการที่เข้ามารับการฟื้นฟูอาชีพลดน้อยลง การขาดอัตรากำลังในตำแหน่งสำคัญ ๆ รวมทั้งการไม่ได้รับการพัฒนาในด้านบุคลากรเท่าที่ควร โดยเฉพาะ ครูฝึก และด้านวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกอาชีพ ไม่เพียงพอ ในส่วนของผู้พิการ ปัญหาที่พบเกิดจากความพิการของบุคคลนั้น และพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้พิการช้าเร็วต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรนารี โสภานุตร [16] ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการวิชาชีพ วิศวกรรม สาขาอุตสาหกรรมระดับภาควิศวกรรม เพื่อเตรียมพร้อมรองรับประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน ประกอบไปด้วย สมรรถนะในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ความต้องการสมรรถนะในระดับสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรวุฒิ ยัญญลักษณ์ [17] ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า สมรรถนะในงานทุกสมรรถนะที่กลุ่มงานส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยตามความเป็นจริงต่ำกว่าระดับความคาดหวัง อาจจะเป็นเพราะผู้จ้างงานผู้พิการมีความคาดหวังหรือมีความต้องการสมรรถนะ คือ ความรู้ ความสามารถ และทัศนคติของผู้พิการมากกว่าสภาพปัจจุบัน สมรรถนะของผู้พิการทางการเคลื่อนไหวที่มีอยู่ ดังนั้น ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวต้องมีการพัฒนาสมรรถนะ คือ ต้องมีความรู้ ความสามารถและทัศนคติให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวที่จำเป็นต้องพัฒนา ลำดับที่ 1 คือ สมรรถนะการจัดการ (PNI = 0.16) ลำดับที่ 2 สมรรถนะหลัก (PNI = 0.15) และลำดับที่ 3 สมรรถนะหน้าที่ (PNI = 0.14) และสอดคล้องกับ นนทชา แสงรุ่งจน์ [18] เรื่ององค์กรทางสังคมในการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพของคนพิการ: ศึกษากรณีชมรมคนพิการ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันสถานการณ์คนพิการในประเทศไทยมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาดูแลเกี่ยวข้อง รวมทั้งมีกฎหมายว่าด้วยคนพิการที่สำคัญของไทยที่เอื้อต่อคนพิการ และการให้บริการในเรื่องการฝึกอาชีพโดยมีการจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพพิเศษต่าง ๆ ขึ้นมา ซึ่งมีความสอดคล้องกับทาง

ชมรมคนพิการอำเภอวิเชียรบุรีที่มีบทบาทในการดำเนินงานในการฟื้นฟูคนพิการให้ความช่วยเหลือ แต่ก็พบปัญหาในการดำเนินการค่อนข้างมาก ได้แก่ การขาดความร่วมมือของสมาชิกคนพิการ การขาดความชำนาญ การเขียนของงบประมาณปฏิบัติการ และการประสบปัญหาความลำบากในการอบรม นอกจากนั้นรูปแบบของกระบวนการดูแลคนพิการได้มีการวางแผนอบรมทรัพย์สินของคณิกการวันละ 1 บาท เพื่อเก็บไว้เป็นกองทุนของคนพิการในชมรม เงินของกองทุนคนพิการ แต่ไม่สามารถนำออกมาใช้งานได้ เนื่องจากคนพิการที่แบ่งออกเป็นหลาย ๆ ประเภท และจากการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มผู้รับบริการพบว่า หลังจากเข้ารับการอบรมแล้วไม่สามารถนำมาประกอบอาชีพได้เนื่องจากร่างกายที่พิการไม่เอื้ออำนวย ทั้งนี้ การฝึกอาชีพดังกล่าวไม่ตรงตามความต้องการของผู้รับบริการเท่าที่ควร

2. ความแตกต่างระหว่างระดับสมรรถนะของแรงงานผู้พิการกับความต้องการของสถานประกอบการ

เมื่อจำแนกตามรายด้านพบว่า สภาพปัจจุบันสมรรถนะการจัดการของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มินทร์ลดา จิระประภาสุวรัชย์ [19] ที่ศึกษาเรื่อง สมรรถนะของผู้อำนวยความสะดวกโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดปัตตานีพบว่า เมื่อพิจารณาตามรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า สมรรถนะวิสัยทัศน์และด้านการวางแผนกลยุทธ์ภาครัฐอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่า ระดับความต้องการสมรรถนะการจัดการของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวมีมากกว่าระดับสภาพปัจจุบัน สมรรถนะของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหวอาจจะเป็นเพราะ Managerial Competency เป็นสิ่งสำคัญในการจัดการให้สำเร็จ

สมรรถนะหน้าที่ ประกอบไปด้วย ตำแหน่งงานปฏิบัติการ ตำแหน่งงานทางสำนักงาน และตำแหน่งงานฝ่ายผลิตและช่างเทคนิค สำหรับตำแหน่งงานปฏิบัติการ สภาพปัจจุบันสมรรถนะหน้าที่ ได้แก่ ตำแหน่งพนักงานทั่วไป และตำแหน่งแม่บ้าน/พ่อบ้าน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากัน เมื่อจำแนกตามรายข้อ สภาพปัจจุบันสมรรถนะหน้าที่ ตำแหน่งพนักงานทั่วไปพบว่า ข้อคำถาม ต้อนรับและบริการลูกค้าน้อยที่สุดในระดับปานกลาง และพบว่าสมรรถนะหน้าที่ ตำแหน่งพนักงานทั่วไปที่มีความจำเป็นต้องพัฒนา ก่อน ลำดับที่ 1 คือ คีย์ข้อมูลและพิมพ์งานได้ (PNI = 0.16) อาจเป็นเพราะว่า ในปัจจุบันเป็นยุคดิจิทัล พนักงานตำแหน่งพนักงานทั่วไปในองค์กรจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถ และมีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ในการคีย์ข้อมูลและพิมพ์งานได้ เมื่อจำแนกตามรายข้อ สภาพปัจจุบันสมรรถนะหน้าที่ ตำแหน่งแม่บ้าน/พ่อบ้าน พบว่า ข้อคำถามบริการด้านแม่บ้านแก่ลูกค้าน้อยที่สุดในระดับปานกลาง และพบว่า สมรรถนะหน้าที่ ตำแหน่งแม่บ้าน/พ่อบ้าน ที่มีความจำเป็นต้องพัฒนา ก่อน ลำดับที่ 1 คือ บริการด้านแม่บ้านแก่ลูกค้า และทำความสะอาดพื้นที่ทั่วไป โดยใช้เครื่องอำนวยความสะดวกอุปกรณ์ต่าง ๆ (PNI = 0.14) อาจจะเป็นเพราะในปัจจุบันการบริการลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญในการทำธุรกิจ อีกทั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีความเจริญขึ้น ดังนั้น ตำแหน่งแม่บ้าน/พ่อบ้านจึงต้องมีความจำเป็นในการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้ สำหรับงานทางสำนักงาน สภาพปัจจุบันสมรรถนะหน้าที่ ตำแหน่งพนักงานธุรการ/บริหารทั่วไป มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดพบว่า ข้อคำถาม การเตรียมการประชุม การทำหนังสือเชิญประชุม การบันทึกการประชุม และการจัดทำรายงานการประชุมเพื่อให้การประชุมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีหลักฐานในการประชุมและดำเนินการเกี่ยวกับพัสดุ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ และอาคารสถานที่ของหน่วยงาน เช่น การจัดเก็บ รักษา การเบิกจ่ายพัสดุ ครุภัณฑ์ การจัดทำทะเบียนพัสดุครุภัณฑ์น้อยที่สุด และพบว่า สมรรถนะหน้าที่ ตำแหน่งธุรการ/บริหารทั่วไปที่มีความจำเป็นต้องพัฒนา ก่อน ลำดับที่ 1 คือ ปฏิบัติงานธุรการ งานสารบรรณ งานบริหารทั่วไป การรับ-การส่ง

และลงทะเบียนหนังสือ การจัดเก็บ การยืม และการทำลายเอกสาร หนังสือ หรือหนังสือราชการต่าง ๆ (PNI = 0.27) ซึ่งจะเห็นได้ว่า สิ่งเหล่านี้ผู้พิการ ตำแหน่งพนักงานธุรการ/บริหารทั่วไป จำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถ และทักษะดังกล่าวเป็นความสามารถหลักที่ควรทำได้ และสำหรับงานฝ่ายผลิตและช่างเทคนิค สมรรถนะหน้าที่ ตำแหน่งพนักงานฝ่ายผลิต มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อจำแนกตามรายชื่อ สภาพปัจจุบันสมรรถนะ หน้าที่ ตำแหน่งพนักงานฝ่ายผลิตพบว่า ข้อคำถามมีความสามารถในการประมาณการยอดการผลิตและควบคุม ต้นทุนน้อยที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง และพบว่า สมรรถนะหน้าที่ ตำแหน่งพนักงานฝ่ายผลิตที่มีความจำเป็น ต้องพัฒนา ก่อน ลำดับที่ 1 คือ มีความสามารถในการประมาณการยอดการผลิตและควบคุมต้นทุนการผลิต (PNI = 0.21) จะเห็นได้ว่า ผู้พิการทางการเคลื่อนไหว ตำแหน่งพนักงานฝ่ายผลิต จำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถ และทักษะดังกล่าวที่สูงขึ้นในด้านตัวเลข โดยต้องมีความสามารถในการประมาณการงบประมาณ ต้นทุนการผลิตได้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ในภาครัฐควรมีการส่งเสริมการฝึกอาชีพและการจัดพัฒนาฝีมือแรงงานด้านต่าง ๆ โดยการอบรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มศักยภาพแก่แรงงานผู้พิการหลาย ๆ ด้านทั้งวิชาชีพ การบริหารจัดการ วิธีการทำงาน และการดำรง ชีวิตก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยให้ภาครัฐจัดตลาดแรงงานให้ผู้พิการ เพื่อตั้งรับการเข้าสู่ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยเฉพาะ แรงงานผู้พิการต้องฝึกฝนภาษาอังกฤษและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.2 ผู้พิการขาดความเข้าถึงทางการศึกษา การเข้าสู่สังคม และการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก ดังนั้น ควรให้สิทธิผู้พิการอย่างเป็นธรรมและมีความเท่าเทียมกับคนทั่วไป

1.3 ควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐเพื่อส่งเสริมในการจัดหาอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกของผู้พิการทุกรูปแบบให้ได้มาตรฐานสากล อีกทั้งสถานประกอบการจำเป็นต้องมีผู้ดูแลจัดหาทางเดินหรือทำทางให้ และสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

1.4 ควรเพิ่มสวัสดิการของหน่วยงานภาครัฐให้แก่ผู้พิการมากขึ้น นอกจากสวัสดิการของนายจ้าง และอยากให้ภาครัฐที่เลี้ยง คุรุแนะแนว ล่ามภาษามือที่ส่งมาจากภาครัฐเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับ สถานประกอบการ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 ในการสรรหาและคัดเลือกผู้พิการทางการเคลื่อนไหวเข้าทำงาน ควรเลือกผู้พิการที่มี สมรรถนะหลักที่ผู้จ้างงานพึงประสงค์ คือ ผู้พิการที่มีความยึดมั่นในจริยธรรมคุณธรรม มีจิตสำนึกในการทำงาน และมีมนุษยสัมพันธ์และทำงานเป็นทีม และจิตบริการ

2.2 นายจ้าง/สถานประกอบการควรมีการสรรหาและคัดเลือกพนักงานผู้พิการ ที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ และสามารถสื่อสารกับคนอื่นได้เข้ามาทำงาน และจัดงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ และสภาพความพิการ ควรสร้างแรงจูงใจในการทำงานแก่ผู้พิการและรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

2.3 ในการปฏิบัติงานเมื่อเป็นหัวหน้างานต้องมีการพัฒนาศักยภาพตนเอง การควบคุมตนเอง ในการปฏิบัติงานและการสอนงานได้ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

2.4 ควรมีการสร้างความเข้าใจให้กับระดับหัวหน้างานที่ดูแล ค่อย ๆ สอนงานแก่ผู้พิการด้วย

ความเข้าใจและค่อนข้างใจเย็น โดยมีการสื่อสารให้เข้าใจตรงกัน เนื่องจากผู้พิการมีความอ่อนไหวง่าย ควรระมัดระวังเรื่องคำพูดและเข้าใจผู้พิการ และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2.5 ผู้พิการควรพัฒนาความสามารถของตนเอง โดยการเรียนทักษะในหลาย ๆ ด้าน ด้วยการอบรมเตรียมความพร้อมก่อนเข้ามาสมัครงาน ผู้พิการควรมีความสามารถในงานที่ตนเองถนัดและทราบงานที่จะมาทำงาน

2.6 ผู้พิการต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคม ไม่คิดว่าตนมีข้อบกพร่องและต้องมีความเข้มแข็งอดทน โดยไม่ย่อท้อต่อความลำบากและเสริมสร้างความมั่นใจ และมีทัศนคติเชิงบวกที่ดีในการเข้าใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่น ๆ

2.7 สมรรถนะที่มีความจำเป็นต้องฝึกอบรมก่อน คือ สมรรถนะการจัดการ คือ การจัดการเชิงกลยุทธ์ สมรรถนะหลัก คือ การพัฒนาตนเองและการคิดเชิงระบบ และสมรรถนะหน้าที่ ตามลำดับดังต่อไปนี้ คือ งานสำนักงานและงานผลิตช่างเทคนิค ดังนี้ งานสำนักงาน ได้แก่ ตำแหน่งพนักงานธุรการ/บริหารงานทั่วไป คือ ปฏิบัติงานธุรการ งานสารบรรณ งานบริหารทั่วไป การรับ-การส่ง และลงทะเบียนหนังสือ การจัดเก็บ การยืม และการทำลายเอกสาร หนังสือ หรือหนังสือราชการต่าง ๆ พนักงาน Call Center / พนักงานรับโทรศัพท์ คือ มีความละเอียดรอบคอบและมีใจรักบริการ ตำแหน่งเลขานุการ คือ มีความรู้วิชาชีพเลขานุการ และรู้ทุกเรื่องในงานขององค์กรและอุทิศเวลาให้แก่การทำงาน และมีความสามารถในการใช้อุปกรณ์สำนักงานและคอมพิวเตอร์ที่จำเป็นในการใช้งานต่าง ๆ ได้ และงานฝ่ายผลิตและช่างเทคนิค ได้แก่ พนักงานฝ่ายผลิต คือ มีความสามารถในการประมาณการยอดการผลิตและควบคุมต้นทุนการผลิต และตำแหน่งเจ้าหน้าที่ช่างซ่อมบำรุง คือ มีการวางแผนซ่อมบำรุงและมีการบำรุงรักษาเชิงป้องกัน และมีการประสานงานในการติดตั้ง การซ่อมแซมบำรุงอุปกรณ์ต่าง ๆ ในสายการผลิต

2.8 รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหว คือ การจัดการเชิงกลยุทธ์ การให้อำนาจผู้อื่น การสอนงาน การมีวิสัยทัศน์ การแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ การควบคุมตนเองตามลำดับ

2.9 รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักของแรงงานผู้พิการทางการเคลื่อนไหว คือ การพัฒนาตนเอง การคิดเชิงระบบ การติดต่อสื่อสาร ความมุ่งมั่นผลสัมฤทธิ์ และจิตสำนึกในการทำงาน จิตบริการ มีมนุษยสัมพันธ์ และการทำงานทีม และยึดมั่นในจริยธรรมคุณธรรม

2.10 ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวควรตระหนักในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาดตนเองและการควบคุมอารมณ์

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของแรงงานผู้พิการทุกประเภทในประเทศไทยกับต่างประเทศ

3.2 ควรศึกษาเรื่องรูปแบบการส่งเสริมการมีงานทำของแรงงานผู้พิการทุกประเภทในประเทศไทย

3.3 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของแรงงานของคนผู้พิการประเภทอื่น ๆ บ้าง เช่น ผู้พิการทางสายตา ผู้พิการทางการได้ยิน ผู้พิการออทิสติก ผู้พิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 รวมทั้งที่ปรึกษางานวิจัยได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.จิตตินันท์ วุฒิกร รองศาสตราจารย์ภาวนา พัฒนศรี รองศาสตราจารย์ ดร.อิสระ สุวรรณบล รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวดี ดร.เชษฐภักดิ์ สีลาศรีศิริ ตลอดจน บิดา มารดา น้องสาว และผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานการวิจัยให้สำเร็จตลอดไปด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- [1] Policy Statement of the Council of Ministers Delivered by Prime Minister Prayut Chan-o-cha to the National Legislative Assembly. (2014). *The Royal Gazette*. 131(Special Part), 180 Ngor. 1-21. (In Thai)
- [2] National Legislative Assembly. (2014). *Statement delivered by the government to the National Legislative Assembly (NLA) on Friday September 12, 2014 on the administration of 11 policy affairs of the government*. Retrieved on February 5, 2019, from: <http://library2.parliament.go.th/giventake/nla2557>. (In Thai)
- [3] Pholphrul, P. (2018). *Labour in ASEAN community: Opportunity and challenge*. Retrieved on July 21, 2018, from: <http://www.piriyapholphirul.blogspot.com/2016/01/blog-post.html>. (In Thai)
- [4] National Office of Empowerment of Persons with Disabilities. (2018). *Report on persons with disabilities situation in Thailand on October 31, 2018*. Bangkok. (In Thai)
- [5] The Department of Public Welfare. (2016). *Permanent Secretary of the Ministry of Social Development and Human Security presides over the 3rd session of the Working Group on the Asian and Pacific Decade of Persons with Disabilities*. Retrieved on February 1, 2019, from: http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=5414&filename=index. (In Thai)
- [6] The Ministry of Labour. (2018). *The summary report on employment situation of people with disabilities in 2017 and the direction of strategic adaptation in 2018 February 1, 2018*. Bangkok. (In Thai)
- [7] Thailand Innovative Administration Consultancy Institute (TIA). (2010). *Personnel Resources Administration Development Process Project of Pollution Control Department*. Nonthaburi. (In Thai)
- [8] Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). "Determining sample size for research actives". *Educational and Psychological Measurement*. 30, 607-610.
- [9] Department of City Planning, Bangkok Metropolitan Administration. (2018). *Investment promotion in Bangkok*. Retrieved August 26, 2018, from: <http://cpd.bangkok.go.th>. (In Thai)

- [10] Wongwanich, S. (2005). *Needs assessment research*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. (In Thai)
- [11] Department of Community Development. (2018). *Focus group discussion*. Retrieved on August 26, 2018, from: <http://cddweb.cdd.go.th>. (In Thai)
- [12] McClelland, D. (1970). "Test for competency", *American Psychologists*. 17(7), 57-83.
- [13] Akkarabaworn, C. (2010). *Teaching documents in strategic performance management system (Tor Mor 7023)*. Bangkok: Faculty of Human Resource Development of National Institute of Development Administration. (In Thai)
- [14] Sornvaree, C. (2007). *People administration and organization*. Bangkok: Thailand Productivity Institute. (In Thai)
- [15] Pensuk, C. (2006). *Occupational competency rehabilitation for people with disabilities in the Northeast in Ubon Ratchathani Province*. Master of Arts (Society for Development Department). Ubon Ratchathani: Ubon Ratchathani Rajabhat University. (In Thai)
- [16] Sophabutr, P. (2012). *An approach to developing competencies of Associate Industrial Engineers for the Preparedness of ASEAN Economic Community*. Master of Science. Bangkok: National Institute of Development Administration. (In Thai)
- [17] Yanyalaksana, S. (2007). *Competency development to enhance organization effectiveness, teachers and educational personnel performance in basic educational institution*. Doctor of Education in Educational Administration. Bangkok: Kasetsart University. (In Thai)
- [18] Sawangruj, N. (2011). *Social organization in occupation competency rehabilitation for people with disabilities: Case study of Club of People with Disabilities in Phetchabun Province*. Phetchabun: Office of Academic Resources and Information Technology, Phetchabun Rajabhat University. (In Thai)
- [19] Jirapapasurawong, M. (2012). *Efficiency of the Directors of the Tambon Health Promotion Hospitals in Pattani Province*. Master of Arts (Social Development Administration). Bangkok: National Institute of Development Administration. (In Thai)

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการรับรู้ ความรู้ความเข้าใจ ทศนคติ
การมีส่วนร่วม และการบริหารกับการดำเนินงาน
ประกันคุณภาพการศึกษาของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Relationship between Factors of Perception, Knowledge and
Understanding, Attitudes, Participation, Administration and
Implementation of Educational Quality Assurance of the Faculty
of Liberal Arts, Prince of Songkla University (PSU)

บรรณกร แซ่ลิ้ม^{1*}
Bannagorn Saelim^{1*}

¹ นักวิชาการอุดมศึกษา งานแผน ประกันคุณภาพ และสารสนเทศ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา 90110

¹ Higher Educational Officer, Planning, Quality Assurance and Information Section, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University. Songkhla, 90110

* Corresponding author: E-mail address: bannagorn.s@psu.ac.th

(Received: September 16, 2019; Revised: November 22, 2019; Accepted: November 28, 2019)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการรับรู้ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะ การมีส่วนร่วม และการบริหารกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 97 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมอาร์ เพื่อหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ ทักษะ การมีส่วนร่วม และการบริหาร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งปัจจัยการบริหารมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษามากที่สุด

คำสำคัญ: การรับรู้ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะ การมีส่วนร่วม และการบริหาร การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

Abstract

The purpose of this research was to investigate the relationship between the factors of perception, knowledge and understanding, attitudes, participation, administration, and the implementation of educational quality assurance of the Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University (PSU). The data were collected from 97 samples and analyzed by using the R program to compute the Frequency, Percentage, Mean scores, Standard Deviation, and Pearson's Product Moment Correlation. The results of the research revealed that the relationship between perception, attitudes, participation, administration, and the implementation of educational quality assurance of the Faculty of Liberal Arts, PSU were significantly positive at the .001 level. The administrative factors were correlated with the implementation of educational quality assurance the most.

Keywords: Perception, Knowledge and Understanding, Attitudes, Participation, Administration, Implementation of Educational Quality Assurance

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้การประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย “ระบบการประกันคุณภาพภายใน” และ “ระบบการประกันคุณภาพภายนอก” เพื่อใช้เป็นกลไกในการพัฒนาระบบและกลไกในการพัฒนา ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย เป้าหมาย และระดับคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด โดยหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษากำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาภายใน โดยเสนอผลประเมินต่อสภาสถาบัน หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนา และการประกัน

คุณภาพภายนอกเป็นการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายหลักการและแนวทางการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ ซึ่งประเมินโดย “สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)” หรือเรียกชื่อย่อว่า “สมศ” พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุกรอบ 5 ปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน [1] และพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2559 มาตรา 50 ให้มหาวิทยาลัยจัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของมหาวิทยาลัย มาตรา 51 ให้มหาวิทยาลัยจัดให้มีการประเมินส่วนงานของมหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและการวิจัยของมหาวิทยาลัย และมาตรา 52 ให้มหาวิทยาลัยจัดให้มีการประเมินหลักสูตรการศึกษา การเรียนการสอน และการวัดผลตามหลักสูตรนั้น ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่สภามหาวิทยาลัยกำหนดแล้วเสนอสภามหาวิทยาลัยพิจารณา [2]

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ดำเนินงานประกันคุณภาพ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 จนถึงปัจจุบัน โดยจัดทำรายงานการประเมินตนเองและรับการประเมินคุณภาพภายในเป็นประจำทุกปี รวมถึงรับการตรวจประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบแรกปีการศึกษา 2544 รอบสองปีการศึกษา 2548 รอบสามปีการศึกษา 2553 ผ่านการรับรองมาตรฐาน ต่อมาในปีการศึกษา 2558 ได้ดำเนินการประกันคุณภาพภายในตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ (EdPEX) โดยจัดรายงานการประเมินตนเองในรูปแบบโครงร่างองค์การ รายงานผลการดำเนินงานหมวด 1 – 6 และรายงานผลหมวดผลลัพธ์ (หมวด 7) และจัดทำแผนพัฒนาในรูปแบบ Story board สำหรับการประกันคุณภาพภายใน ระดับหลักสูตรใช้เกณฑ์ ASEAN University Network Quality Assurance (AUN – QA) และตัวบ่งชี้การกำกับมาตรฐานของ สกอ. ทุกหลักสูตรจัดทำรายงานประจำปีการประเมินตนเองและรับการประเมินคุณภาพภายในเป็นประจำทุกปี จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลและผลงานวิจัยการประกันคุณภาพการศึกษาพบว่า ปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาที่มักพบ คือ ความเข้าใจการประกันคุณภาพ บางคนเข้าใจว่า เป็นการเพิ่มภาระงานเป็นเรื่องเฉพาะกิจ หากมีการดำเนินการก็ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ เสียงบประมาณ และทรัพยากรไปอย่างไร้คุณค่า เนื่องจากการประกันคุณภาพมุ่งแต่เพียงการทำเอกสารหลักฐานเท่านั้น แต่ไม่ได้นำผลจากการปฏิบัติที่ผ่านมาไปใช้ในการปรับปรุง แก้ไข หรือกำหนดแนวทางพัฒนาคุณภาพ [3] ประกอบกับ สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพ ขาดการนำระบบการประกันคุณภาพการศึกษามาใช้ในการบริหารงานภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมทั้งขาดการส่งเสริมให้คณาจารย์และบุคลากรภายในสถานศึกษาปฏิบัติงานภายใต้ระบบการประกันคุณภาพ เพื่อให้เป็นการปฏิบัติงานปกติ ซึ่งภาพรวมการปฏิบัติงานและการบริหารภายในสถานศึกษาไม่สะท้อนภาพการประกันคุณภาพที่เป็นระบบ นอกจากนี้ ความรู้ความเข้าใจการประกันคุณภาพของบุคลากรเป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติงานประกันคุณภาพอีกด้วย [4] รวมถึงบุคลากรสายสนับสนุนเห็นว่า งานประกันคุณภาพการศึกษาเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสำนัก/สถาบัน/ศูนย์ และผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมในดำเนินการงานประกันคุณภาพ ซึ่งเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคน และบุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจงานประกันคุณภาพการศึกษา จึงมีทัศนคติทางลบ มีความเห็นว่างานประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการเพิ่มงาน นอกจากนี้ ยังขาดการสนับสนุนให้บุคลากรในหน่วยงานมีส่วนร่วม

ในการแสดงความคิดเห็นและขาดการเผยแพร่ผลการประเมินตนเองของหน่วยงานแก่บุคลากร ทำให้ไม่ทราบจุดอ่อนที่ต้องปรับปรุงหรือจุดแข็งที่ต้องพัฒนาให้ดีขึ้น [5] นอกเหนือจากความรู้ความเข้าใจด้านการประกันคุณภาพแล้ว การรับรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพ จากการศึกษาพบว่าการรับรู้ด้านการทำความเข้าใจ ทักษะคิดด้านความเข้าใจ และความรู้สึกลึกมีอิทธิพลในทางบวกต่อการมีส่วนร่วม การรับรู้ด้านการรับทราบ ทักษะคิด ด้านพฤติกรรมมีอิทธิพลในทางบวกต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบุคลากร สายสนับสนุน และการมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุนข้อมูล และด้านการติดตามประเมินผลมีอิทธิพลในทางบวกต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบุคลากรสายสนับสนุน [6] สำหรับผู้ที่มีความสำคัญส่งผลให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จและนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คือ ผู้บริหารสูงสุดของสถาบันที่จะต้องให้ความสำคัญและกำหนดนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจนและเข้าใจร่วมกันทุกระดับ [1]

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการรับรู้ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะคิด การมีส่วนร่วม และการบริหารกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการรับรู้ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะคิด การมีส่วนร่วม และการบริหารกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ระเบียบวิธีการศึกษา

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 128 คน ไม่รวมบุคลากรชาวต่างประเทศและบุคลากรที่อยู่ระหว่างการลาศึกษาต่อ (ข้อมูล ณ วันที่ 8 พฤศจิกายน 2559) ขนาดกลุ่มตัวอย่าง คำนวณจากสูตรของ Taro Yamane [7] และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) แบ่งเป็น 2 ชั้นคือ บุคลากรสายวิชาการ 42 คน และสายสนับสนุน 55 คน รวม 97 คน จากนั้นสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Sampling Random Sampling) โดยการจับแบบไม่ใส่คืนตามสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมากำหนดนิยามศัพท์เฉพาะของคุณลักษณะที่ต้องการวัดและสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุม โดยแบบสอบถามปลายปิด จำนวน 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check - List) ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านการรับรู้ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะคิด การมีส่วนร่วม และการบริหาร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบลิเคิทสเกล (Likert Scale) และตอนที่ 3 สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ตามระบบวงจรคุณภาพ (PDCA) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบลิเคิทสเกล (Likert Scale) แบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 1 ตอน คือ ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามเสนอที่ปริญญานิพนธ์พิจารณาความครอบคลุมเนื้อหา ความถูกต้องของภาษา และนำมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาความตรงเชิงโครงสร้างว่า ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะที่ต้องการวัดหรือไม่ ใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคุณลักษณะที่ต้องการวัด (IOC) ซึ่งค่าที่ได้อยู่ระหว่าง 0.00 – 1.00 และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ .05 ขึ้นไป ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับบุคลากรต่างคณะที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด จากนั้นนำผลที่ได้หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ผลปรากฏว่า ค่าความเชื่อมั่นรายด้าน คือ ด้านการรับรู้เท่ากับ 0.9014 ด้านความรู้ความเข้าใจเท่ากับ 0.9419 ด้านทัศนคติเท่ากับ 0.7733 ด้านการมีส่วนร่วม เท่ากับ 0.9501 ด้านการบริหารเท่ากับ 0.9886 และด้านการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาเท่ากับ 0.9863

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามพร้อมคำอธิบายถึงวัตถุประสงค์การวิจัยให้แก่กลุ่มตัวอย่าง รวบรวมแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

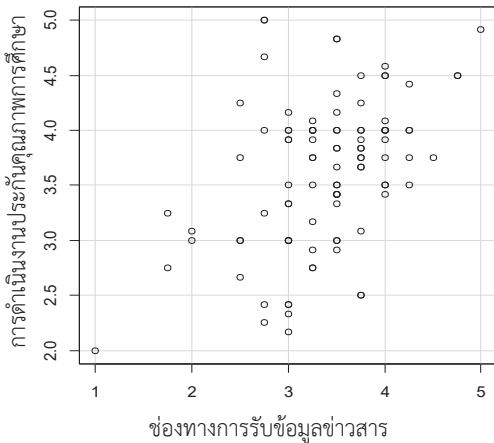
5. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมอาร์ (R Program) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยใช้วิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ข้อมูลด้านการรับรู้ ทัศนคติ การมีส่วนร่วม การบริหาร และการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เกณฑ์การแปลความหมาย ค่าเฉลี่ยเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ด้วยวิธีการคำนวณหาช่วงชั้น (Class Interval) เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ 4.51 – 5.00 คะแนน หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 3.51 – 4.50 คะแนน หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 2.51 – 3.50 คะแนน หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง 1.51 – 2.50 คะแนน หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย และ 1.00 – 1.50 คะแนน หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด [8] วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยเป็น 5 ระดับ คือ รู้มากที่สุด รู้มาก รู้พอสมควร รู้น้อย และไม่รู้ ด้วยวิธีการคำนวณหาช่วงชั้น (Class Interval) เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ [8] 3.51 – 4.00 คะแนน หมายถึง รู้มากที่สุด 2.51 – 3.50 คะแนน หมายถึง รู้มาก 1.51 – 2.50 คะแนน หมายถึง รู้พอสมควร 0.51 – 1.50 คะแนน หมายถึง รู้น้อย และ 0.00 – 0.50 คะแนน หมายถึง ไม่รู้ และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการรับรู้ ความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติ การมีส่วนร่วม และการบริหารกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Coefficient) เกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ [8] 0.00 – 0.20 คะแนน หมายถึง ต่ำมาก 0.21 – 0.40 คะแนน หมายถึง ต่ำ 0.41 – 0.60 คะแนน หมายถึง ปานกลาง 0.61 – 0.80 คะแนน หมายถึง สูง และ 0.81 – 1.00 คะแนน หมายถึง สูงมาก

ผลการศึกษา

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ ร้อยละ 69.07 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 28.87 เป็นเพศชาย ร้อยละ 1.03 อายุต่ำกว่า 25 ปี ร้อยละ 18.56 อายุ 25-30 ปี ร้อยละ 34.02 อายุ 31-40 ปี ร้อยละ 29.90 อายุ 41-50 ปี และร้อยละ 15.46 อายุ 50 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษา ร้อยละ 10.31 ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ร้อยละ 40.21 ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 21.65 ระดับปริญญาโท และร้อยละ 26.80 ระดับปริญญาเอก สายงานที่ปฏิบัติ ร้อยละ 55.67 เป็นสายสนับสนุน และร้อยละ 43.30 เป็นสายวิชาการ หน่วยงานที่สังกัด ร้อยละ 22.68 สังกัดภาควิชาภาษาและภาษาศาสตร์ ร้อยละ 23.71 สังกัดภาควิชาสารัตถศึกษา ร้อยละ 36.08 สังกัดหน่วยงาน และร้อยละ 9.28 สังกัดศูนย์ ตำแหน่ง ร้อยละ 7.22 เป็นผู้บริหารระดับคณะ ร้อยละ 5.15 เป็นผู้บริหารระดับภาควิชา ร้อยละ 9.28 เป็นประธานหลักสูตร/กรรมการบริหารหลักสูตร ร้อยละ 20.63 เป็นคณาจารย์ และร้อยละ 56.70 เป็นเจ้าหน้าที่ ประสพการณ์การทำงาน ร้อยละ 29.90 อายุงาน 1-5 ปี ร้อยละ 21.65 อายุงาน 6-10 ปี ร้อยละ 16.49 อายุงาน 11-15 ปี และร้อยละ 29.90 อายุงาน 16 ปีขึ้นไป

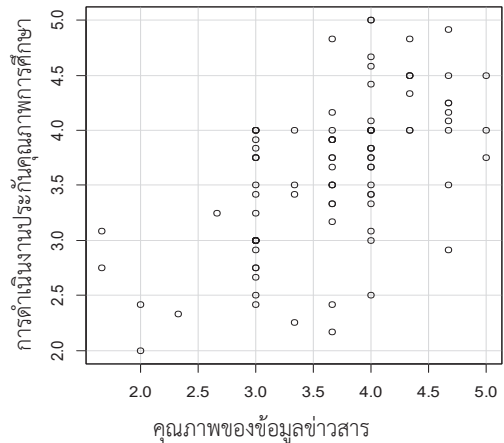
2. การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อยู่ในระดับมาก (Mean= 3.63, S.D.= 0.68) สำหรับระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการประกันคุณภาพการศึกษา ของบุคลากรคณะศิลปศาสตร์ในส่วนช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง (Mean= 3.38, S.D.= 0.66) คุณภาพของข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับมาก (Mean= 3.65, S.D.= 0.71) และประโยชน์จากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง (Mean= 3.39, S.D.= 0.75) ระดับความรู้ความเข้าใจการประกันคุณภาพการศึกษาในส่วนเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับพอสมควร (Mean= 2.43, S.D.= 0.74) การประเมินผลการดำเนินงานตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับดีมาก (Mean= 2.57, S.D.= 0.84) ระดับทัศนคติต่อการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก (Mean= 3.66, S.D.= 0.50) ระดับการมีส่วนร่วมต่อการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง (Mean= 3.15, S.D.= 0.81) ระดับการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก (Mean= 3.71, S.D.= 0.72)

3. ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีทั้งหมด 6 ตัวแปร แต่เมื่อพิจารณาถึงระดับความสัมพันธ์มีเพียง 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์ในระดับสูง คือ การบริหารงานประกันคุณภาพ ($r = 0.863$) ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางมี 4 ตัวแปร คือ ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ($r = 0.450$) คุณภาพการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ($r = 0.585$) ประโยชน์การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ($r = 0.497$) และ ทัศนคติต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ($r = 0.520$) ตามลำดับ และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมี 3 ตัวแปร คือ การมีส่วนร่วมต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ($r = 0.349$) ความรู้ความเข้าใจการประเมินผลการดำเนินงาน ($r = 0.320$) ความรู้ความเข้าใจเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา ($r = 0.271$) ตามลำดับ ดังนี้

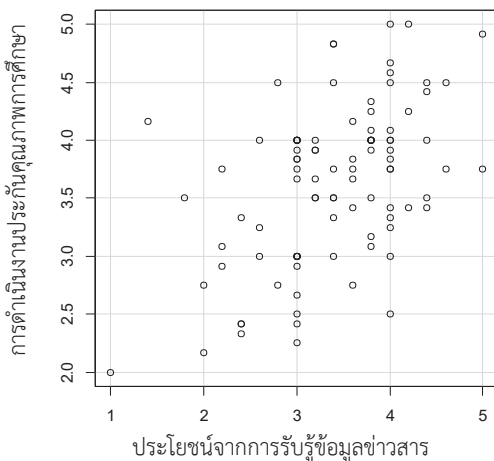
$t = 4.914, p\text{-value} = 0.000, r = 0.450$

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงาน
ประกันคุณภาพการศึกษา
กับช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

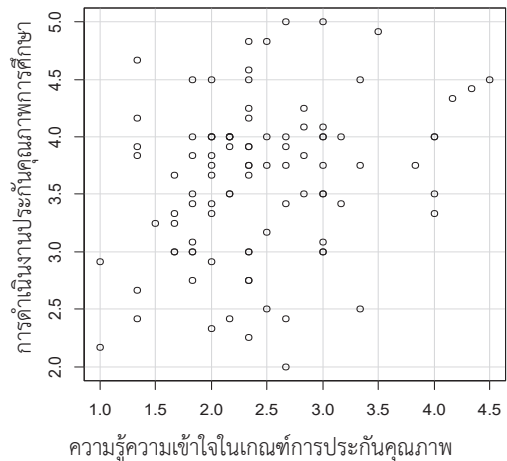
$t = 7.033, p\text{-value} = 0.000, r = 0.585$

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงาน
ประกันคุณภาพการศึกษา
กับคุณภาพการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

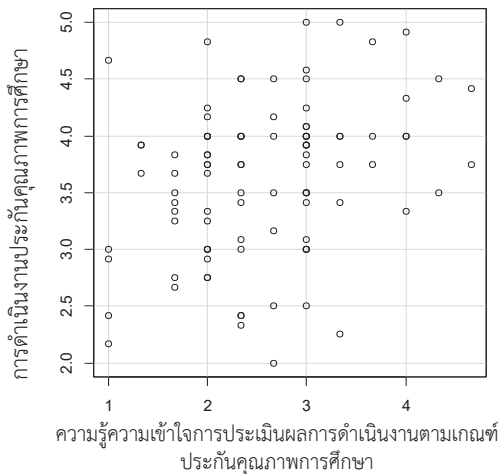
$t = 5.580, p\text{-value} = 0.000, r = 0.497$

ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงาน
ประกันคุณภาพการศึกษา
กับประโยชน์การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

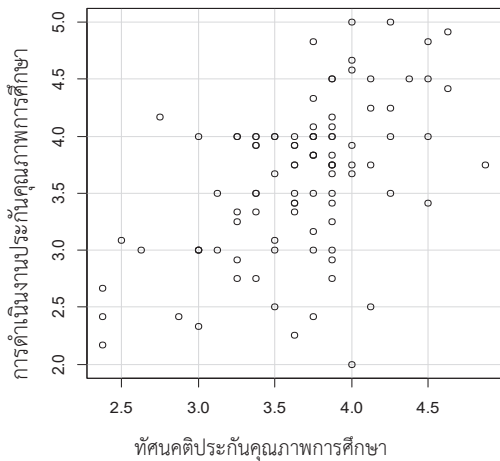
$t = 2.744, p\text{-value} = 0.007, r = 0.271$

ภาพที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงาน
ประกันคุณภาพการศึกษา
กับความรู้ความเข้าใจเกณฑ์การประกันคุณภาพ

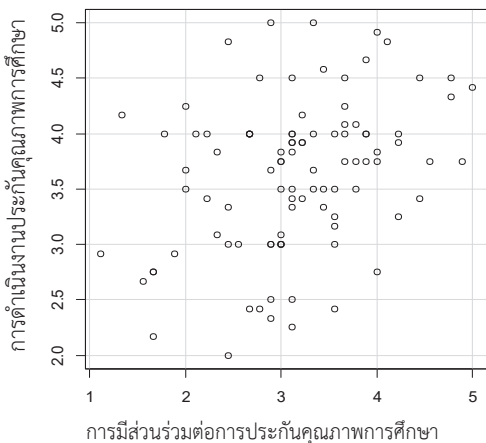
$t = 3.293$, $p\text{-value} = 0.001$, $r = 0.320$

ภาพที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา กับความรู้ความเข้าใจการประเมินผล

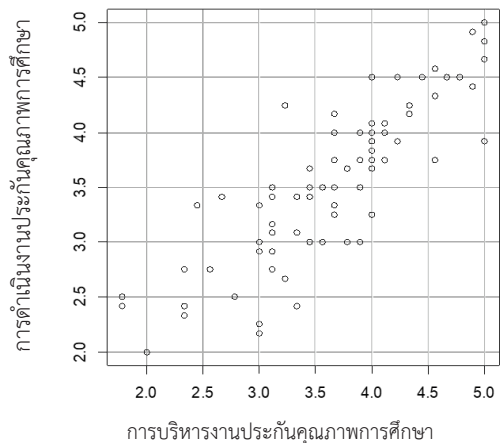
$t = 5.9406$, $p\text{-value} = 0.000$, $r = 0.520$

ภาพที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา กับทัศนคติต่อการประกันคุณภาพการศึกษา

$t = 3.626$, $p\text{-value} = 0.000$, $r = 0.349$

ภาพที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา กับการมีส่วนร่วมต่อการประกันคุณภาพการศึกษา

$t = 16.652$, $p\text{-value} = 0.000$, $r = 0.863$

ภาพที่ 8 ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา กับการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบที่สำคัญและน่าสนใจที่นำมาเป็นประเด็นสำคัญในการอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่เป็นเช่นนี้ เพราะผู้บริหารเป็นกลไกสำคัญในการจัดวางระบบและขับเคลื่อนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สร้างความรู้ความเข้าใจ สนับสนุน และส่งเสริมให้บุคลากรในทุกระดับเข้ามาปฏิบัติงานให้มีคุณภาพมาตรฐาน โดยกำหนดนโยบายและทิศทางที่ชัดเจน นำแผนงานไปสู่การปฏิบัติ เชื่อมโยงและบูรณาการกับภาระงานปกติ กำกับติดตามการดำเนินงานตามรอบเวลา ประเมินและปรับปรุงผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ดังที่ วินัย เดชมงคลวัฒนา [9] กล่าวว่า ผู้บริหารต้องสร้างความตระหนักให้บุคลากรเล็งเห็นถึงความสำคัญของการประเมินคุณภาพและสร้างความเข้าใจการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในว่า เป็นสิ่งที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน คุณภาพของสถานศึกษา และคุณภาพของผู้เรียน เพื่อลดปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินงาน รวมถึงแสดงภาวะผู้นำและร่วมกับบุคลากรเพื่อการทำงานเป็นทีม โดยเชื่อมโยงภาระงานปกติของสถานศึกษาให้สอดคล้องกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย หรือมาตรฐาน จากแนวคิดดังกล่าวสามารถอนุมานได้ว่า การบริหารงานประกันคุณภาพเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารต้องขึ้นนำ สนับสนุน ส่งเสริม และบูรณาการภาระงานปกติเข้ากับการดำเนินงานประกันคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศรีสมร แป้งหอม [10] สมศักดิ์ ทองเนียม [11] สุนีย์ ทองห่อ [12] และ กนิษฐา กลิ่นสุวรรณ [13] ที่พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาต้องอาศัยปัจจัยการบริหารเป็นส่วนส่งเสริมและสนับสนุนให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สัลมาน สะบูดิ [14] และ มลิวลีย์ พาศรี [15] ที่พบว่า ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทอย่างมากในการนำสถานศึกษาเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพภายในและถือว่าการประกันคุณภาพเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการสะท้อนถึงระดับคุณภาพของสถานศึกษาไปยังผู้บริหารและบุคลากร ซึ่งช่วยในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกษร บุตรจ้อม [16] ที่พบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต้องอาศัยภาวะผู้นำหรือผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจน มีทักษะการวางแผน กำกับติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วัชรกร โพธิ์พฤษ [17] ที่พบว่า ผู้บริหารต้องกำหนดนโยบายการบริหารในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย เป้าหมาย พันธกิจ วิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ครอบคลุมตามมาตรฐานการประกันคุณภาพ รวมถึงมีแผนปฏิบัติการ/โครงการ/กิจกรรมสอดคล้องกับที่ระบุไว้ตามแผนพัฒนาคุณภาพ มีการจัดกิจกรรมที่บรรลุตามเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จ

2. ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร คุณภาพการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ประโยชน์การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่เป็นเช่นนี้ เพราะการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการประกันคุณภาพการศึกษา ส่งผลให้บุคลากรได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจะช่วยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม ดังที่ จุฬิรัตน์ วลัยศรี [18] กล่าวถึงการรับรู้ว่า บุคคลจะรับรู้สภาพความจริง

ไปตามความต้องการ ความสนใจ หรือความพร้อมของแต่ละบุคคล หากมีการรับรู้ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับที่ดี ย่อมทำให้เกิดการปฏิบัติงานในบทบาทและหน้าที่ที่เหมาะสม ซึ่งส่งผลให้สถานศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานทางการศึกษา จากแนวคิดดังกล่าวสามารถอนุมานได้ว่า เมื่อมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วนผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ แล้วจะส่งผลให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกษร บุตรจ้อม [16] ที่พบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาต้องอาศัยปัจจัยการติดต่อสื่อสาร การใช้เทคนิคและสื่อหลาย ๆ ทางเพื่อให้บุคลากรได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างครบถ้วน

3. ทศนคติต่อการประกันคุณภาพการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่เป็นเช่นนี้ เพราะหากบุคลากรมีทัศนคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพการศึกษามองว่า เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้บุคลากรได้เข้ามามีส่วนในการพัฒนาองค์กร และเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้มีมาตรฐานและเป็นระบบ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การมีความคิดเห็นในทางที่ดีจะส่งผลให้บุคลากรให้ความร่วมมือในการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ แต่ในทางตรงกันข้ามหากบุคลากรมีทัศนคติที่ไม่ดีมีความคิดเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก ซับซ้อนยากแก่ความเข้าใจ และเป็นการจับผิดการปฏิบัติงาน อาจเกิดจากการมองไม่เห็นประโยชน์ มีความรู้ไม่เพียงพอ หรือได้รับประสบการณ์ที่ไม่ดีจากการดำเนินงานส่งผลให้บุคลากรแสดงความเห็นในเชิงปฏิเสธหรือไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน ดังที่ จันทรเพ็ญ หล้าปา [19] และ ธนากร ก้อนทองดี [20] ได้กล่าวถึงทัศนคติว่า เป็นสิ่งที่ไม่ได้ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่เป็นสิ่งที่คนเราสร้างขึ้นมาจากความรู้สึก ความรู้ ความเชื่อ ประสบการณ์ และการเรียนรู้ ซึ่งเป็นภูมิหลังของแต่ละบุคคล ทำให้เกิดความรู้สึกเห็นด้วย คือ ทัศนคติเชิงบวก และความรู้สึกไม่เห็นด้วย คือ ทัศนคติเชิงลบ โดยอาจแสดงออกทางคำพูดหรือพฤติกรรมว่า มีทัศนคติอย่างไรกับสิ่ง ๆ นั้น จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสามารถอนุมานได้ว่า ทัศนคติในเชิงบวกหรือเชิงลบเป็นตัวกำหนดให้บุคลากรตอบสนองหรือแสดงพฤติกรรมต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพไปในทางสนับสนุนหรือไม่สนับสนุนก็ได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของฉบับ พองจางวาง [21] ที่พบว่า ทัศนคติเป็นปัจจัยที่สำคัญในการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพ เมื่อบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในระบบประกันคุณภาพอย่างถ่องแท้ สามารถประเมินข้อดีและประโยชน์ของการประกันคุณภาพได้ ทำให้เกิดทัศนคติที่ดี ส่งผลให้มีพฤติกรรมและการปฏิบัติงานประกันคุณภาพที่ดีและถูกต้อง แต่ในทางตรงกันข้ามหากมีทัศนคติที่ไม่ดี อาจทำให้ไม่พร้อมและไม่ให้ความร่วมมือที่จะดำเนินการ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพผลการดำเนินการประกันคุณภาพของสถานศึกษา และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศิริรัตน์ จำปีเรือง [22] ที่พบว่า เจตคติในการประกันคุณภาพการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการประกันคุณภาพการศึกษา เนื่องจากการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นพันธกิจหลักขององค์กร บุคลากรทุกคนถือว่าเป็นหน้าที่หลักที่ต้องดำเนินการ

4. การมีส่วนร่วมต่อการประกันคุณภาพการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่เป็นเช่นนี้ เพราะการทำให้กระบวนการพัฒนาคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของภาระงานที่ต้องรับผิดชอบแล้ว บุคลากรจะยินดีให้ความร่วมมือดำเนินการ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาคุณภาพจะบรรลุวัตถุประสงค์ หากบุคลากรมีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตามและประเมินผล ดังที่ ปราณี สุขศิริสวัสดิ์ [23] กล่าวถึง การมีส่วนร่วมว่าเมื่อบุคลากรยินดีเข้าร่วมในกิจกรรมหรือกระบวนการของหน่วยงาน มีส่วนร่วมในการกำหนด

เป้าหมาย นโยบาย และภารกิจ ตลอดจนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงาน ประสานงาน หาสาเหตุ วิเคราะห์แนวทางและร่วมตัดสินใจแก้ไขปัญหา ร่วมตรวจสอบและติดตามประเมินผลจะทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ บรรลุถึงเป้าหมายที่พึงประสงค์ จากแนวคิดดังกล่าวสามารถอนุมานได้ว่า บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการดำเนินงานประกันคุณภาพส่งผลให้เกิดการระดมความคิด เรียนรู้การดำเนินงาน และร่วมกันแก้ปัญหา ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วุฒิชัย อารักษ์โพชนงค์ [6] ที่พบว่า หากบุคลากรสายสนับสนุนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเกี่ยวกับระบบคุณภาพภายในที่ดี ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐตามระบบคุณภาพภายในที่ดีด้วยเช่นกัน

5. ความรู้ความเข้าใจในเกณฑ์การประกันคุณภาพ และความเข้าใจการประเมินผลการดำเนินงานตามเกณฑ์การประกันคุณภาพ มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของคณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่เป็นเช่นนี้ เพราะความรู้ความเข้าใจจะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมในทางใดทางหนึ่ง โดยหากบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์ วิธีการดำเนินงาน และการประเมินผล ตลอดจนบทบาทหน้าที่แล้วจะช่วยให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและแสวงหาโอกาสในการพัฒนาคุณภาพงานได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ความรู้ความเข้าใจมีความสำคัญต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงาน ซึ่งบุคลากรที่ได้รับความรู้ที่เพียงพอจะทำให้การพัฒนาคุณภาพงานมีประสิทธิภาพ ดังที่ มนตรีผกา โกษฐา [24] และธนากร ก้อนทองดี [20] กล่าวว่า ความรู้เป็นความสามารถทางสติปัญญาในการรักษาไว้ซึ่งข้อเท็จจริง เรื่องราว รายละเอียดต่าง ๆ การรับรู้ หรือสิ่งที่ได้จากประสบการณ์ต่าง ๆ และเก็บรวบรวมสะสมไว้เป็นความจำแล้วแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่เรียกเอาสิ่งที่จำไว้ออกมาให้ปรากฏให้สังเกตและวัดได้ว่า มีความรู้หรือไม่มีความรู้ จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสามารถอนุมานได้ว่า ความรู้ความเข้าใจในเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพเป็นสิ่งที่สนับสนุนให้บุคลากรสามารถดำเนินงานประกันคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพในทางตรงกันข้าม หากขาดความรู้ความเข้าใจย่อมส่งผลต่อการดำเนินงานด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฉบับ พองจางวาง [21] ที่พบว่า ความรู้ความเข้าใจของบุคลากรมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการประกันคุณภาพเป็นเพราะบุคลากรต้องมีความรู้ความเข้าใจ ตั้งแต่วัตถุประสงค์ กระบวนการ และบทบาทหน้าที่ เมื่อมีความรู้ความเข้าใจที่ดีและถูกต้องทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างสอดคล้องกับระบบคุณภาพ เพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ ความรู้ความสามารถในการตรวจสอบและการประเมินของบุคลากรยังมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการประกันคุณภาพการศึกษา หากบุคลากรมีความสามารถในการตรวจสอบและประเมิน ทำให้การติดตามผลการทำงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพได้ข้อมูลที่ต้องการเพื่อนำไปวางแผนพัฒนาคุณภาพในอนาคต แต่ในทางตรงกันข้าม หากขาดความรู้ความสามารถในกระบวนการดังกล่าวแล้ว ทำให้การติดตามผลการทำงานขาดประสิทธิภาพ ได้ข้อมูลที่ไม่ชัดเจน และไม่สามารถนำไปใช้ประกอบการวางแผนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนางานได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1) การบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษามีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา เป็นผลจากผู้บริหารเป็นผู้นำสถานศึกษาเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพ ดังนั้น ผู้บริหารต้องตระหนักให้มีความสำคัญ และเข้าไปมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย สร้างความรู้ความเข้าใจ ส่งเสริมให้บุคลากรเข้าไป

มีส่วนร่วมดำเนินการและบูรณาการภาระงานปกติเข้ากับการประกันคุณภาพ

2) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา เป็นเพราะการได้รับข้อมูลข่าวสารจะช่วยให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างกระบวนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการประกันคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องใช้เทคนิคการสื่อสารที่เหมาะสม เพื่อให้บุคลากรได้รับข้อมูลข่าวสารได้อย่างครบถ้วน

3) ทศนคติต่อการประกันคุณภาพการศึกษามีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา เป็นเพราะเมื่อบุคลากรได้รับประสบการณ์ที่ดี มีความรู้ความเข้าใจและเห็นประโยชน์ของการประกันคุณภาพ ส่งผลให้บุคลากรมีความคิดเห็นในเชิงบวกและให้ความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ความเข้าใจและชี้ให้เห็นประโยชน์ว่าการประกันคุณภาพเป็นเครื่องมือที่จะช่วยในการพัฒนาองค์กรและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

4) การมีส่วนร่วมต่อการประกันคุณภาพการศึกษามีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา เป็นเพราะกระบวนการพัฒนาคุณภาพทั่วทั้งองค์กรต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกภาคส่วน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพ ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตาม และประเมินผล ทำให้กระบวนการดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของภาระงานที่ต้องรับผิดชอบดำเนินการ

5) ความรู้ความเข้าใจการประกันคุณภาพการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา เป็นเพราะหากมีความรู้ความเข้าใจต่อการประกันคุณภาพ จะส่งผลให้บุคลากรสามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพงานได้สอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างความรู้ความเข้าใจ ตั้งแต่ตัวอุปสรรค กระบวนการ และบทบาทหน้าที่ต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาแยกเฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มบุคลากรสายวิชาการ หรือกลุ่มบุคลากรสายสนับสนุน เนื่องจากในแต่ละกลุ่มอาจมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาที่แตกต่างกัน โดยใช้วิธีการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ควบคู่กัน เพื่อให้ได้ผลการศึกษาในเชิงลึก

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก กองทุนวิจัย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประจำปีงบประมาณ 2560 สัญญารับทุนเลขที่ น. 003/2560 รหัสโครงการ LIA601239S และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เกษตรชัย และทีม ที่ให้คำปรึกษาและแนะนำการวิจัยตั้งแต่ต้นจนการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วง

เอกสารอ้างอิง

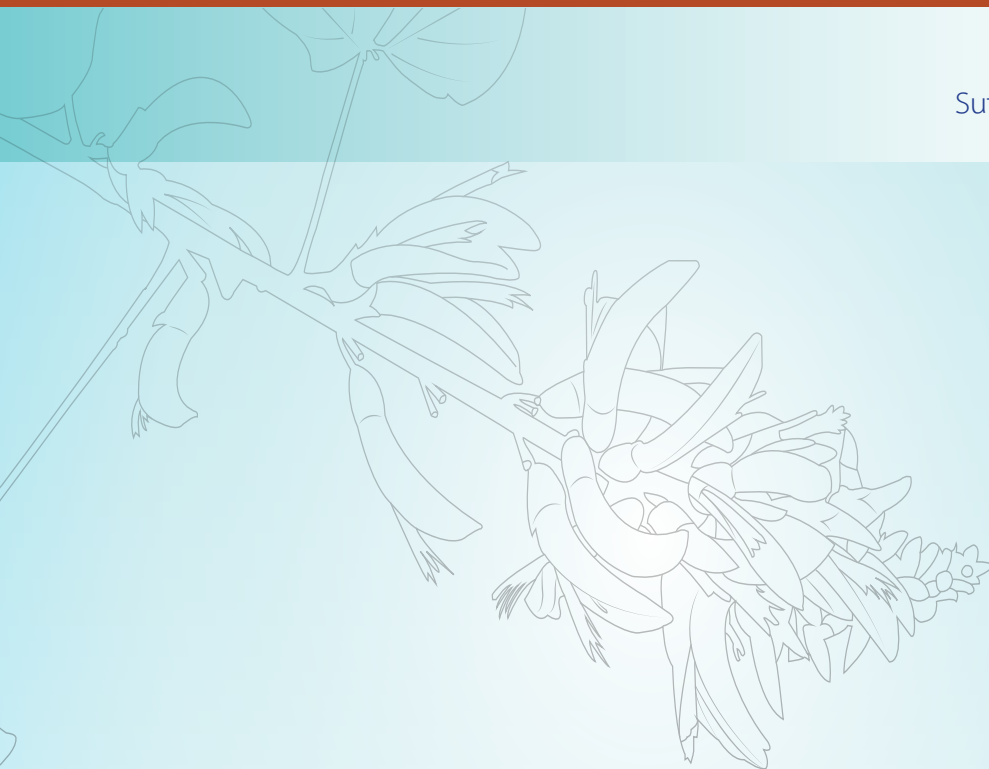
- [1] The Office of the Higher Education Commission. (2015). *Manual for the Internal Quality Assurance for Higher Education Institutions 2014*. Bangkok: Parbpim Printing. (In Thai)
- [2] Prince of Songkla University. (2016). *Prince of Songkla University Act B.E. 2559(2016)*. Retrieved on November 20, 2016, from: http://www.personnel.psu.ac.th/com/com_314.pdf. (In Thai)

- [3] Yingcharoen, S. (2010). *Conditions and problems of educational quality assurance in Rajabhat Rajanagarindra University*. Unpublished Master's Thesis. Bangkok: Kasetsart University. (In Thai)
- [4] Jiranatthanakul, K. (2015). Factors affecting the participation in educational assurance at Medical Faculty of Naresuan University. *Journal of Nursing and Health Sciences*, 9(3), 145-153. (In Thai)
- [5] Wongsing, P. (2013). *Knowledge and attitudes of staff to wards quality assurance Rajamangala University of Technology, Suvarnabhumi*. Ayutthaya: Rajamangala University of Technology, Suvarnabhumi. (In Thai)
- [6] Arakpothchong, W. (2011). *The influence of perception, attitude and participation toward effective implementation of the supporting staffs in autonomous university on internal quality system*. Unpublished Master's Thesis. Nakhon Pathom: Silpakorn University. (In Thai)
- [7] Yamane, T. (1973). *Statistic: An introductory analysis*. Tokyo: Harper.
- [8] Laeheen, K. (2014). *Quantitative research data analysis with R program and R commander package*. Songkhla: Prince of Songkla University. (In Thai)
- [9] Detmongkonwatana, W. (2003). *The understanding and the problems of educational quality assurance in school of the primary schools under the jurisdiction of Nonthaburi provincial primary education office*. Unpublished Master's Thesis. Bangkok: Rajabhat institute chandrakasem. (In Thai)
- [10] Panghom, S. (2002). *Administrative factor affecting the internal quality assurance in the primary of Prachuapkhirikhan Province*. Unpublished Master's Thesis. Phetchaburi: Rajabhat Institute Phetchaburi. (In Thai)
- [11] Thongniam, S. (2003). *Relationship between factors of administration and quality assurance operation of secondary schools under the department of general education in Chonburi*. Unpublished Master's Thesis. Chonburi: Burapha University. (In Thai)
- [12] Thonghou, S. (2005). *Administrative factors effecting the internal quality assurance in school under the office of Prachuapkhirikhan educational service area 1*. Unpublished Master's Thesis. Phetchaburi: Phetchaburi Rajabhat University. (In Thai)
- [13] Klansuwan, K. (2008). *The administrative factors effecting the internal educational quality assurance process of basic education schools in Phitsanulok provide area 2*. Unpublished Master's Thesis. Phitsanulok: Naresuan University. (In Thai)
- [14] Sabuding, S. (2008). *Administrative factors affecting internal quality assurance of islamic private schools under Yala educational service area office 1*. Unpublished Master's Thesis. Pattani: Prince of Songkla University. (In Thai)

- [15] Pasri, M. (2009). *Administrative factors relating to the internal quality assurance of schools under Nakhon Si Thammarat education under service area office 4*. Unpublished Master's Thesis. Nakhon Si Thammarat: Nakhon Si Thammarat Rajabhat University. (In Thai)
- [16] Butjom, K. (2015). Factors affecting internal quality assurance of schools under Khon Kaen primary education service Area Office 2. *Journal of Cultural Diversity*, 14(33), 483-496. (In Thai)
- [17] Pothipruk, W. (2010). *Factors correlating to the performance of quality assurance of Basic Education Under the Phatthalung elementary education Service*. Unpublished Master's Thesis. Songkhla: Thaksin University. (In Thai)
- [18] Walaisri, C. (2005). *The perception of quality assurance by the committee of basic education area 1*. Unpublished Master's Thesis. Surin: Surin rajabhat University. (In Thai)
- [19] Lapa, C. (2010). *Understanding and attitude of staff towards the education quality assurance of commission on higher education (CHE): A case study of Rajamangala University of Technology Lanna Chiangrai*. Unpublished Master's Thesis. Chiang Rai: Mae Fah Luang University. (In Thai)
- [20] Konthngdee, T. (2014). *Study of knowledge, understanding and attitude toward educational quality assurance of the registration office, Chiang Mai University*. Chiang Mai: Chiang Mai University. (In Thai)
- [21] Fongchangwang, C. (2005). *Factors affecting the effectiveness of the educational quality assurance of education institutions under the Phetchabun educational service area*. Unpublished Master's Thesis. Phitsanulok: Naresuan University. (In Thai)
- [22] Champeeruang, S. (2016). *The relationship between knowledge and attitudes with quality assurance of Boromarajonnani College of Nursing Swanpracharak Nakhonsawan*. Nakhonsawan: Boromarajonnani College of Nursing Swanpracharak Nakhonsawan. (In Thai)
- [23] Sukdeesrisawat, P. (2014). *Affecting factors on participation of personnel in the quality assurance at King Mongkut's Insitiute of Technology ladkrabang*. Unpublished Master's Thesis. Bangkok: King Mongkut's Insitiute of Technology ladkrabang. (In Thai)
- [24] Kosatha, M. (2010). *Knowledge, attitude toward education quality assurance and burnout of teacher under the jurisdiction of the Bangkok metropolitan administration*. Unpublished Master's Thesis. Bangkok: Kasetsart University. (In Thai)

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ Social Media Usage Behavior of the Elderly

สุทธยา สมสุข^{1*}
Suttaya Somsuk^{1*}

¹ ผศ., คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา 90000

¹ Asst. Prof., Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla, 90000

* Corresponding author: E-mail address: suttayasomsuk@hotmail.com

(Received: July 18, 2019; Revised: August 19, 2019; Accepted: September 29, 2019)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กของผู้สูงอายุ กระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก กับกระบวนการตัดสินใจซื้อ เก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุใช้เฟซบุ๊กมานานมากกว่า 2 ปี ใช้สัปดาห์ละ 5 – 6 ครั้ง เพื่อติดต่อกับคนในครอบครัว มีเพื่อนในเฟซบุ๊กมากกว่า 50 คน ส่วนใหญ่เป็นญาติพี่น้อง ใช้ในช่วงเวลาระหว่าง 16.01-18.00 น. และในที่พักอาศัยของตนเอง ใช้เฟซบุ๊กเพื่อติดตามการโพสต์ของญาติพี่น้อง กระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ จำนวนเพื่อนในเฟซบุ๊ก และสถานที่ที่นิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก ซึ่งทุกประเด็นมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางยกเว้นระยะเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กที่มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย คือ ผู้สูงอายุที่มีเพื่อนในเฟซบุ๊กตั้งแต่ 50 คนขึ้นไปและใช้เฟซบุ๊กมากกว่าสัปดาห์ละครั้งเป็นกลุ่มที่มีการตัดสินใจซื้อผ่านระบบออนไลน์ โดยเฉพาะ เมื่ออยู่นอกบ้าน เป็นกลุ่มเป้าหมายที่น่าสนใจ

คำสำคัญ: พฤติกรรม การใช้สื่อสังคมออนไลน์ ผู้สูงอายุ

Abstract

The objective of this research was to investigate Facebook usage behavior of the elderly, buying decision process of product and relationship between their Facebook usage behavior and buying decision process. The data were collected from selected elderly in Songkhla Province. The research results revealed that the elderly who have used Facebook for over two years spent their time on Facebook for 5–6 times a week. They used Facebook to contact their families, and there were more than 50 friend accounts on their Facebook. Most of the friend accounts are their relatives. They usually spend time on Facebook at their own residents during 4.01–6.00 p.m. Their buying decision process of product depended on frequency of social media usage, number of their friend accounts, as well as popular places of Facebook usage. Therefore, it was statistically significant at 0.05 that every mentioned issue has a moderate relationship with their Facebook usage behavior except that the period of Facebook usage has a few relationship with their behavior. Suggestions from research were the elderly with Facebook friends from 50 or more and use Facebook more than once a week were a group of people that made buying decision online, especially when they were outside the house. This is an interesting target group.

Keywords: Behavior, Social Media Usage Behavior, The Elderly

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยเริ่มเข้าสู่ยุคสังคมสูงวัย (aged society) โดยในปี 2560 โลกมีประชากรสูงอายุ หรือ คนที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มากถึง 962 ล้านคน และในประเทศไทยมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป 11 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 17 ของประชากรทั้งหมด [1] ส่งผลให้อนาคตข้างหน้าของประเทศจะมีกลุ่มคนที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวนมากและกลายเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ในประเทศ การบริโภคของกลุ่มคนสูงวัยนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการซื้อสินค้าและบริการในอนาคต และในอนาคตธุรกิจก็จะมุ่งเป้าไปยังกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่เป็นผู้สูงวัย ดังนั้น พฤติกรรมการซื้อสินค้าหรือบริการ และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อจึงมีความสำคัญอย่างมากสำหรับ ธุรกิจในการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการของผู้บริโภคในปัจจุบัน ได้นำเอาเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการ ค้นหาข้อมูล เพื่อการตัดสินใจซื้ออย่างมาก โดยเฉพาะ เทคโนโลยีจากโทรศัพท์มือถือผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เปรียบเสมือนการย่อโลกไว้ในมือ จากการนิยตสาร positioning ระบุว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปนิยมใช้ โซเชียลมีเดีย โดยนิยมใช้ไลน์ร้อยละ 50 โดยใช้ในการเช็คข้อมูลข่าวสาร และติดต่อสื่อสาร นิยมใช้เฟซบุ๊กร้อยละ 16 เพื่อดูข่าวสาร อัปเดตสังคมติดต่อสื่อสารและดูเพจต่าง ๆ เมื่อพิจารณาในการเข้าถึงการรับโฆษณาของผู้สูงอายุ นิยมเปิดรับโซเชียลมีเดียไลน์ร้อยละ 19 และเฟซบุ๊กร้อยละ 18 [2]

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ โดยศึกษาพฤติกรรมการ ใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในกระบวนการตัดสินใจซื้อและความสัมพันธ์ ระหว่างพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อ ซึ่งผลจากการวิจัยสามารถนำไปเป็น ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจดำเนินธุรกิจในการสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในกลุ่มผู้สูงอายุซึ่งจะมีจำนวน มากขึ้นในอนาคตและผู้บริโภคกลุ่มใหญ่ของประเทศ

ระเบียบวิธีการศึกษา

1. กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสงขลา จำนวน 384 ตัวอย่าง จาก ทุกอำเภอในจังหวัดสงขลา โดยกำหนดขนาดตัวอย่างจากการประมาณค่าร้อยละ กรณีทราบจำนวนประชากร [3] จากประชากรทั้งสิ้น 195,539 คน [4]

2. การสุ่มตัวอย่าง โดยใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Probability Sampling) วิธีการเลือกตัวอย่าง แบบแบ่งกลุ่ม (Stratified Sampling) แยกกลุ่มตัวอย่างตามอำเภอที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสงขลา โดยกำหนด แบบเป็นสัดส่วนกับขนาดของกลุ่ม (Proportionate) แบ่งออกเป็น 16 อำเภอ และจะกำหนดจำนวนตัวอย่าง ตามสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุ ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในแต่ละอำเภอ [3] มีประชากรทั้งสิ้น 195,539 คน หลังจากนั้นจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) คือ สุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sampling) โดยแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างที่อาศัย อยู่ในแต่ละอำเภอตามจำนวนที่กำหนดไว้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บข้อมูล แบบสอบถามนี้ สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบเอง ซึ่งแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรก คือ ข้อมูลส่วนตัว ของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย อายุ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ที่อยู่อาศัย ส่วนที่สอง คือ พฤติกรรม การใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก และส่วนที่สาม คือ พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในกระบวนการ ตัดสินใจซื้อ โดยมีการตรวจสอบเครื่องมือด้วยความตรง (Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) [3]

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ทั้งสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive

Statistics) โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ในการอธิบายข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กและใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ในการอธิบายข้อมูลพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในกระบวนการตัดสินใจซื้อ และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ โดยการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในเรื่อง ระยะเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก ความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก จำนวนเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก ช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก และสถานที่ที่นิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ โดยใช้ค่าสถิติ Welch ในการทดสอบค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มว่าแตกต่างกันหรือไม่ [3, 5] และใช้ค่าสถิติ Eta เพื่อทดสอบหาขนาดของความสัมพันธ์ หลังจากนั้นจึงต้องทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแต่ละคู่โดยใช้สถิติ Dunnett's T3 [5-6]

ผลการศึกษา

ผลจากการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลส่วนตัวของผู้สูงอายุ พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในกระบวนการตัดสินใจซื้อ และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลส่วนตัว

ข้อมูลส่วนตัวของผู้สูงอายุในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้แก่ อายุ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ และอำเภอที่อาศัยพบว่า จากจำนวนผู้สูงอายุ 384 คน เป็นผู้มีอายุระหว่าง 60 – 65 ปี ร้อยละ 45.3 อายุระหว่าง 66 – 70 ปี ร้อยละ 27.3 และ อายุมากกว่า 70 ปี ร้อยละ 27.3 จากจำนวนผู้สูงอายุ 384 คน เป็นเพศชาย ร้อยละ 50.3 และเพศหญิง ร้อยละ 49.7 ประกอบอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 18.2 ข้าราชการบำนาญ ร้อยละ 22.7 พนักงานบริษัท 77 คน ร้อยละ 20.1 รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 18.2 เกษตรกร ร้อยละ 7.6 ทำประมง 13 คน ร้อยละ 3.4 และไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 9.9 ระดับการศึกษาของผู้สูงอายุ 384 คน จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 7.6 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 6 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 2.9 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ร้อยละ 9.6 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ร้อยละ 10.4 ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 63 และสูงกว่าระดับปริญญาตรี ร้อยละ 0.5 มีระดับรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 11.2 มีรายได้ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท ร้อยละ 39.8 รายได้ 10,001 – 20,000 บาท ร้อยละ 43.8 รายได้ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท ร้อยละ 4.7 และรายได้มากกว่า 30,000 บาท ร้อยละ 0.5 โดยอาศัยอยู่ในอำเภอเมือง ร้อยละ 13 อำเภอหาดใหญ่ ร้อยละ 26 อำเภอนาหม่อม ร้อยละ 1.8 อำเภอสะเดา ร้อยละ 7.3 อำเภอกลองหยอง ร้อยละ 1.8 อำเภอนาทวี ร้อยละ 4.7 อำเภอเทพา ร้อยละ 4.7 อำเภอสะบ้าย้อย ร้อยละ 3.9 อำเภอจะนะ ร้อยละ 7.3 อำเภอระโนด ร้อยละ 6.5 อำเภอสิงหนคร ร้อยละ 6.3 อำเภอกระแสสินธุ์ ร้อยละ 1.8 อำเภอสงขลา ร้อยละ 4.7 อำเภอควนเนียง ร้อยละ 2.9 อำเภอบางกล่ำ ร้อยละ 2.1 และอำเภอรัตนบุรี ร้อยละ 5.2

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ รายละเอียดดังนี้

1. ระยะเวลาการใช้สื่อออนไลน์เฟซบุ๊กของผู้สูงอายุพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กมากกว่า 2 ปี คิดเป็นร้อยละ 59.4 ระหว่าง 1 – 2 ปี ร้อยละ 28.1 และต่ำกว่า 1 ปี ร้อยละ 12.5
2. ความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กของผู้สูงอายุพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก สัปดาห์ละ 5-6 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 39.6 ใช้นานกว่า 2 ครั้งต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 21.9 ใช้สัปดาห์ละ

2-4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 12.5 ใช้สัปดาห์ละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 11.2 ใช้วันละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10.4 ใช้เดือนละ 2-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.6 ใช้เดือนละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.3 และอื่น ๆ ร้อยละ 0.5

3. วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กของผู้สูงอายุพบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กเพื่อติดต่อกับครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 81.5 เพื่อติดต่อกับเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 68.5 เพื่อหาเพื่อนเก่า คิดเป็นร้อยละ 55.5 เพื่อหาเพื่อนใหม่ คิดเป็นร้อยละ 44.8 และติดตามข่าวสาร / สารความรู้ คิดเป็นร้อยละ 43.5

4. จำนวนเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กของผู้สูงอายุพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กมากกว่า 50 คน คิดเป็นร้อยละ 86.2 มีเพื่อนระหว่าง 10 – 20 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 มีเพื่อนระหว่าง 21 – 50 คน คิดเป็นร้อยละ 4.7 และมีเพื่อนต่ำกว่า 10 คน คิดเป็นร้อยละ 11

5. สถานะของเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กของผู้สูงอายุพบว่า สถานะของเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ คือ ญาติพี่น้อง คิดเป็น ร้อยละ 91.4 รองลงมา คือ ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 85.4 เป็นเพื่อนสมัยเรียน คิดเป็นร้อยละ 47.1 และเพื่อนร่วมงาน คิดเป็นร้อยละ 42.7

6. ช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กของผู้สูงอายุพบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในช่วงเวลา 16.01 – 18.00 น. มากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 33.1 รองลงมา คือ ช่วงเวลา 12.01 – 16.00 น. คิดเป็นร้อยละ 27.6 และช่วงเวลา 18.01 – 21.00 น. คิดเป็นร้อยละ 18.2

7. สถานที่ที่ผู้สูงอายุนิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กพบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุนิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กจากที่พักอาศัยของตนเองมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 37 รองลงมา คือ ที่ร้านอาหาร คิดเป็นร้อยละ 21.9 ที่ทำงาน คิดเป็นร้อยละ 15.4 และที่สวนสาธารณะ คิดเป็นร้อยละ 16.7

8. ลักษณะการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กพบว่า ผู้สูงอายุนิยมใช้งานสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในการติดตามการโพสต์ของญาติพี่น้อง คิดเป็นร้อยละ 78.4 รองลงมา คือ ติดตามการโพสต์ของเพื่อน ๆ คิดเป็นร้อยละ 74.7 ติดตามการโพสต์ของครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 74.5 แสดงความคิดเห็น (comment) ในโพสต์ของเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 70.3 และอ่านข่าวสารหรือสถานการณ์ปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 55.5

การใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ

การใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้สูงอายุ มีรายละเอียดดังนี้

1. การใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อพบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในกระบวนการตัดสินใจซื้อโดยรวมในระดับ เห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.06 ซึ่งแต่ละขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจซื้อ ผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในขั้นตอนการค้นหาข้อมูล ขั้นตอนการประเมินทางเลือก ขั้นตอนการตัดสินใจซื้อ และขั้นตอนหลังการซื้อในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 3.99, 4.06, 3.92 และ 3.98 ตามลำดับ ยกเว้นขั้นตอนการรับรู้ปัญหาในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ที่ค่าเฉลี่ย 4.39

2. การใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในขั้นตอนการรับรู้ปัญหาพบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อในขั้นตอนการรับรู้ปัญหา ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ย 4.39 โดยผู้สูงอายุใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กจึงทราบว่า มีผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับตนเอง สนใจผลิตภัณฑ์บางตัวจากการถ่ายทอดสดของร้าน ทราบว่ามีผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ที่ไม่เคยรู้จักมาก่อนขายอยู่ ทราบว่ามีผลิตภัณฑ์ยี่ห้อใหม่ขายอยู่ ต้องการซื้อเมื่อเห็นผลิตภัณฑ์ผ่านหน้าเพจของร้านค้า และต้องการซื้อผลิตภัณฑ์หลังจากอ่านความคิดเห็นของลูกค้าอื่น ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ย 4.62, 4.47, 4.47, 4.43, 4.36 และ

4.21 ตามลำดับ ยกเว้นประเด็นที่ผู้สูงอายุต้องการซื้อผลิตภัณฑ์ เมื่อได้พูดคุยกับเพื่อนในเฟซบุ๊ก ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.18

3. การใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในขั้นตอนการค้นหาข้อมูลพบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อในขั้นตอนการค้นหาข้อมูลในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 3.99 โดยผู้สูงอายุใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กค้นหาข้อมูลจากการพูดคุยกับเพื่อนในเฟซบุ๊ก จากโพสต์ที่แนะนำโดยเฟซบุ๊ก จากการอ่านความคิดเห็นของลูกค้าย่อในเฟซบุ๊ก จากการติดตามชมการถ่ายทอดสดของร้านค้าในเฟซบุ๊ก จากการรับชมหรือการแสดงความคิดเห็นต่อสินค้าของเพื่อนในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.07, 4.03, 3.99, 3.94 และ 3.94 ตามลำดับ

4. การใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในขั้นตอนการประเมินทางเลือกพบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อในขั้นตอนการประเมินทางเลือก ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.06 โดยผู้สูงอายุใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กประเมินทางเลือกโดยการเปรียบเทียบราคาจากหน้าเพจร้านค้าในเฟซบุ๊ก เปรียบเทียบราคาจากการแสดงความคิดเห็นของลูกค้าย่อในเฟซบุ๊ก เปรียบเทียบคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์จากหน้าเพจร้านค้าในเฟซบุ๊ก ประเมินความน่าเชื่อถือผลิตภัณฑ์จากการแสดงความคิดเห็นของลูกค้าย่อ ประเมินความน่าเชื่อถือผลิตภัณฑ์จากจำนวนลูกค้าย่อในหน้าเพจร้านค้า ประเมินความน่าเชื่อถือของร้านค้าจากการพูดคุยกับเพื่อนในเฟซบุ๊ก ประเมินความน่าเชื่อถือของผลิตภัณฑ์จากการพูดคุยกับเพื่อนในเฟซบุ๊ก ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 3.94, 3.96, 3.98, 4.10, 4.13, 4.08 และ 3.95 ตามลำดับ ยกเว้นการประเมินความน่าเชื่อถือผลิตภัณฑ์จากหน้าเพจของร้านค้าในเฟซบุ๊กที่อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ย 4.39

5. การใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในขั้นตอนการตัดสินใจซื้อพบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อในขั้นตอนการตัดสินใจซื้อ ในระดับเห็นด้วย ในทุกประเด็น มีค่าเฉลี่ย 3.92 ได้แก่ ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากร้านค้าในเฟซบุ๊ก ตัดสินใจชำระเงินตามขั้นตอนที่ร้านค้าในเฟซบุ๊กแนะนำ ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากการอ่านความคิดเห็นของลูกค้าย่อในหน้าเพจร้านค้า ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากการพูดคุยกับเพื่อนในเฟซบุ๊ก ตัดสินใจชำระเงินก่อนได้รับผลิตภัณฑ์ ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แบบเก็บเงินปลายทาง และตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากจำนวนผู้แสดงความคิดเห็นบนหน้าเพจร้านค้า โดยมีค่าเฉลี่ย 3.91, 3.93, 3.91, 3.91, 3.91, 3.93 และ 4.00 ตามลำดับ

6. การใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในขั้นตอนหลังการซื้อพบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อในขั้นตอนหลังการซื้อ ในระดับเห็นด้วย ในทุกประเด็น มีค่าเฉลี่ย 3.98 ได้แก่ แสดงความคิดเห็นทางบวกผ่านหน้าเพจร้านค้าเมื่อผลิตภัณฑ์เป็นที่พอใจ แสดงความคิดเห็นทางลบผ่านหน้าเพจร้านค้าเมื่อผลิตภัณฑ์ไม่เป็นที่พอใจ แสดงความคิดเห็นผ่านสถานะ (status) ของเฟซบุ๊กตนเองหลังได้รับผลิตภัณฑ์ แสดงความคิดเห็นในโพสต์ของเพื่อนในเฟซบุ๊กหลังได้รับผลิตภัณฑ์ และสนใจที่จะซื้อผลิตภัณฑ์อื่นผ่านช่องทางเฟซบุ๊กอีก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.97, 3.95, 3.98, 3.99 และ 4.01 ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อ

การหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ โดยการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในเรื่อง ระยะเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก ความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก จำนวนเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก ช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก และสถานที่ที่นิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของระยะเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ

	Statistics	Df1	Df2	Sig.	ความหมาย
Welch	7.969	2	104.771	0.001	ค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างกัน

* ณ. ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าSig. 0.001 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 หมายความว่า ค่าเฉลี่ยของระยะเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กที่แตกต่างกันส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อที่แตกต่างกัน หรือกระบวนการตัดสินใจซื้อขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก และนำไปทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแต่ละคู่ โดยใช้สถิติ Dunnett's T3 เนื่องจากค่าความแปรปรวนแตกต่างกัน ดังตารางที่ 3 ต่อไป

ตารางที่ 2 ขนาดความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ

	Sig.	ความหมาย
กระบวนการตัดสินใจซื้อ	0.247	มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ

*ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในระดับต่ำ ด้วยค่า Sig. 0.247 ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระยะเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กรายคู่

ระยะเวลาในการใช้สื่อ (I)	ระยะเวลาในการใช้สื่อ (J)	Sig.	ความหมาย
ต่ำกว่า 1 ปี	1 – 2 ปี	0.237	ไม่แตกต่างกัน
	มากกว่า 2 ปี	0.008	แตกต่างกัน
1 – 2 ปี	มากกว่า 2 ปี	0.016	แตกต่างกัน

* ณ. ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบความแตกต่างรายคู่พบว่า ระยะเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กระหว่างใช้มาต่ำกว่า 1 ปี กับใช้มากกว่า 2 ปีมีความแตกต่างกันต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อในระดับค่า sig. 0.008 และใช้เฟซบุ๊กมา 1-2 ปี กับใช้มากกว่า 2 ปี มีความแตกต่างกันต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อในระดับ sig. 0.016

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ

	Statistics	Df1	Df2	Sig.	ความหมาย
Welch	4.547	7	14.806	0.007	ค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างกัน

* ณ. ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่า Sig. 0.007 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 หมายความว่า ค่าเฉลี่ยของความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กที่แตกต่างกันส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อที่แตกต่างกัน หรือกระบวนการตัดสินใจซื้อขึ้นอยู่กับความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก และนำไปทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแต่ละคู่ โดยใช้สถิติ Dunnett's T3 เนื่องจากค่าความแปรปรวนแตกต่างกัน ดังตารางที่ 6 ต่อไป

	Sig.	ความหมาย
กระบวนการตัดสินใจซื้อ	0.414	มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

*ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก ในระดับปานกลาง ด้วยค่า Sig. 0.414 ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กรายคู่

ความถี่ในการใช้สื่อ(I)	ความถี่ในการใช้สื่อ(J)	Sig.
สัปดาห์ละ 5 – 6 ครั้ง	มากกว่า 2 ครั้งต่อวัน	0.000
	วันละครั้ง	0.325
	สัปดาห์ละ 2 – 4 ครั้ง	0.086
	สัปดาห์ละครั้ง	0.998
	เดือนละ 2 – 3 ครั้ง	1.000
	เดือนละครั้ง	0.859
	อื่น ๆ	0.884
สัปดาห์ละ 2 – 4 ครั้ง	มากกว่า 2 ครั้งต่อวัน	0.996
	วันละครั้ง	1.000
	สัปดาห์ละครั้ง	0.029
	เดือนละ 2-3 ครั้ง	0.950
	เดือนละครั้ง	0.954
	อื่น ๆ	0.921
สัปดาห์ละครั้ง	มากกว่า 2 ครั้งต่อวัน	0.000
	วันละครั้ง	0.107
	เดือนละ 2 – 3 ครั้ง	1.000
	เดือนละครั้ง	0.813
	อื่น ๆ	0.869
เดือนละ 2 – 3 ครั้ง	มากกว่า 2 ครั้งต่อวัน	0.407
	วันละครั้ง	0.939
	เดือนละครั้ง	0.881
	อื่น ๆ	0.890

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กรายคู่ (ต่อ)

ความถี่ในการใช้สื่อ(I)	ความถี่ในการใช้สื่อ(J)	Sig.
เดือนละครั้ง	มากกว่า 2 ครั้งต่อวัน	0.983
	วันละครั้ง	0.967
	อื่น ๆ	1.000
อื่น ๆ	มากกว่า 2 ครั้งต่อวัน	0.940
	วันละครั้ง	0.928

*ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จากตารางที่ 6 ผลการทดสอบความแตกต่างรายคู่พบว่า ความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในกระบวนการตัดสินใจซื้อไม่แตกต่างกัน ยกเว้นผู้สูงอายุที่ใช้เฟซบุ๊กสัปดาห์ละ 5 – 6 ครั้ง กับใช้มากกว่า 2 ครั้งต่อวัน มีความแตกต่างกันต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อในระดับค่า sig. 0.000 ความถี่ใช้เฟซบุ๊กสัปดาห์ละ 2 – 4 ครั้ง กับใช้สัปดาห์ละครั้งมีความแตกต่างกันต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อในระดับ sig. 0.029 และความถี่ในการใช้เฟซบุ๊กสัปดาห์ละครั้ง กับมากกว่า 2 ครั้งต่อวันมีความแตกต่างกันต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อในระดับ sig. 0.000

ตารางที่ 7 ผลการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของจำนวนเพื่อนในการใช้สื่อเฟซบุ๊กกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ

	Statistics	Df1	Df2	Sig.	ความหมาย
Welch	7.681	3	25.938	0.001	ค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างกัน

* ณ. ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากตารางที่ 7 พบว่า ค่าSig. 0.001 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 หมายความว่า ค่าเฉลี่ยของจำนวนเพื่อนในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กที่แตกต่างกันส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อที่แตกต่างกัน หรือกระบวนการตัดสินใจซื้อขึ้นอยู่กับจำนวนเพื่อนในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก และนำไปทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแต่ละคู่ โดยใช้สถิติ Dunnett's T3 เนื่องจากค่าความแปรปรวนแตกต่างกัน ดังตารางที่ 9 ต่อไป

ตารางที่ 8 ขนาดความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเพื่อนในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ

	Sig.	ความหมาย
กระบวนการตัดสินใจซื้อ	0.426	มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

*ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จากตารางที่ 8 พบว่า กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับจำนวนเพื่อนในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในระดับปานกลาง ด้วยค่า Sig. 0.426 ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 9 ผลการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของจำนวนเพื่อนในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก รายคู่

จำนวนเพื่อน (I)	จำนวนเพื่อน (J)	Sig.
ต่ำกว่า 10 คน	10 – 20 คน	0.013
	21 – 50 คน	0.086
	มากกว่า 50 คน	0.010
10 – 20 คน	21 – 25 คน	0.319
	มากกว่า 50 คน	0.997
21 – 50 คน	มากกว่า 50 คน	0.084

* ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จากตารางที่ 9 ผลการทดสอบความแตกต่างรายคู่พบว่า จำนวนเพื่อนในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กกับกระบวนการตัดสินใจซื้อไม่แตกต่างกัน ยกเว้นผู้สูงอายุที่มีเพื่อนจำนวนต่ำกว่า 10 คน กับมีเพื่อนระหว่าง 10 – 20 คนมีความแตกต่างกันต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อในระดับค่า sig. 0.013 และ จำนวนเพื่อนต่ำกว่า 10 คน กับจำนวนเพื่อนมากกว่า 50 คน มีความแตกต่างกันต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อในระดับ sig. 0.010

ตารางที่ 10 ผลการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ

	Statistics	Df1	Df2	Sig.	ความหมาย
Welch	1.914	6	15.116	0.144	ค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน

* ณ. ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากตารางที่ 10 พบว่า ค่าSig. 0.144 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 หมายความว่าค่าเฉลี่ยของช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กที่แตกต่างกันไม่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ หรือ กระบวนการตัดสินใจซื้อไม่ได้ขึ้นอยู่กับช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก

ตารางที่ 11 ผลการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของสถานที่ที่นิยมในการใช้สื่อเฟซบุ๊กกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ

	Statistics	Df1	Df2	Sig.	ความหมาย
Welch	6.246	6	19.9000	0.001	ค่าเฉลี่ยมีความแตกต่างกัน

* ณ. ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากตารางที่ 11 พบว่า ค่า Sig. 0.001 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 หมายความว่า ค่าเฉลี่ยของสถานที่ที่นิยมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กที่แตกต่างกันส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อที่แตกต่างกัน หรือกระบวนการตัดสินใจซื้อขึ้นอยู่กับสถานที่ที่นิยมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก และนำไปทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแต่ละคู่ โดยใช้สถิติ Dunnett's T3 เนื่องจากค่าความแปรปรวนแตกต่างกัน ดังตารางที่ 13 ต่อไป

ตารางที่ 12 ขนาดความสัมพันธ์ระหว่างสถานที่ที่นิยมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ

	Sig.	ความหมาย
กระบวนการตัดสินใจซื้อ	0.372	มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

*ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จากตารางที่ 12 พบว่า กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับสถานที่ที่นิยมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในระดับปานกลาง ด้วยค่า Sig. 0.372 ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 13 ผลการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของจำนวนเพื่อนในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กรายคู่

สถานที่ที่นิยมใช้เฟซบุ๊ก (I)	สถานที่ที่นิยมใช้เฟซบุ๊ก (J)	Sig.
ที่พักอาศัยของตนเอง	ที่ทำงาน	0.012
	ร้านอาหาร	0.000
	ห้างสรรพสินค้า	0.105
	ยานพาหนะ	0.501
	สวนสาธารณะ	0.001
	อื่น ๆ	0.822
ที่ทำงาน	ร้านอาหาร	0.805
	ห้างสรรพสินค้า	1.000
	ยานพาหนะ	1.000
	สวนสาธารณะ	1.000
	อื่น ๆ	0.675
	ห้างสรรพสินค้า	0.999
ร้านอาหาร	ยานพาหนะ	1.000
	สวนสาธารณะ	0.882
	อื่น ๆ	0.613
	ห้างสรรพสินค้า	0.999
	ยานพาหนะ	1.000
	สวนสาธารณะ	0.882
ห้างสรรพสินค้า	ยานพาหนะ	1.000
	สวนสาธารณะ	1.000
	อื่น ๆ	0.665
	ห้างสรรพสินค้า	0.999
	ยานพาหนะ	1.000
	สวนสาธารณะ	0.882
ยานพาหนะ	สวนสาธารณะ	1.000
	อื่น ๆ	0.639
	ห้างสรรพสินค้า	0.999
	ยานพาหนะ	1.000
	สวนสาธารณะ	0.882
	อื่น ๆ	0.665
สวนสาธารณะ	อื่น ๆ	0.664
	ห้างสรรพสินค้า	0.999
	ยานพาหนะ	1.000
	สวนสาธารณะ	0.882
	อื่น ๆ	0.665
	ห้างสรรพสินค้า	0.999

*ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จากตารางที่ 13 ผลการทดสอบความแตกต่างรายคู่พบว่า สถานที่ที่นิยมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กกับกระบวนการตัดสินใจซื้อไม่แตกต่างกัน ยกเว้นการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในที่พักของตนเองกับที่ทำงานมีความแตกต่างกัน ต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อในระดับค่า sig. 0.012 การใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก

ในที่พักอาศัยของตนกับร้านอาหารมีความแตกต่างกันต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อในระดับค่า 0.000 และ การใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในที่พักของตนเองกับสวนสาธารณะมีความแตกต่างกันต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อในระดับ sig. 0.001

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยผู้สูงอายุ จำนวน 384 ตัวอย่าง จากสัดส่วนจำนวนผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา สรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุส่วนใหญ่อายุ 60 – 65 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.3 เป็นเพศชาย ร้อยละ 50.3 และเพศหญิง ร้อยละ 49.7 ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการบำนาญ ร้อยละ 22.7 พนักงานบริษัท ร้อยละ 20.1 และทำธุรกิจส่วนตัวและรับจ้างทั่วไปในจำนวนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 18.2 ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 63 มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 43.8

2. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ใช้เฟซบุ๊กมานานมากกว่า 2 ปี คิดเป็นร้อยละ 59.4 ใช้เฟซบุ๊กสัปดาห์ละ 5 – 6 ครั้ง ร้อยละ 39.6 และมากกว่า 2 ครั้งต่อวัน ร้อยละ 21.9 วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ใช้เพื่อติดต่อกับคนในครอบครัว ร้อยละ 81.5 ติดต่อกับเพื่อน ร้อยละ 68.5 และหาเพื่อนเก่า ร้อยละ 55.5 ส่วนจำนวนเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กส่วนใหญ่มีเพื่อนมากกว่า 50 คน ร้อยละ 86.2 สถานะของเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นญาติพี่น้อง ร้อยละ 91.4 เป็นคนในครอบครัว ร้อยละ 85.4 ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในช่วงเวลาระหว่าง 16.01 – 18.00 น. ร้อยละ 33.1 และช่วงเวลา 12.00 – 16.00 น. ร้อยละ 27.6 และสถานที่ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก ส่วนใหญ่จะใช้เมื่ออยู่ในที่พักอาศัยของตนเอง ร้อยละ 37.0 และใช้ร้านอาหาร ร้อยละ 21.9 ส่วนลักษณะการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะใช้ในการติดตามการโพสต์ของญาติพี่น้อง ร้อยละ 78.4 ติดตามการโพสต์ของเพื่อน ๆ ร้อยละ 74.7 และติดตามการโพสต์ของคนในครอบครัว ร้อยละ 74.5

3. การใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ ผู้สูงอายุเห็นด้วยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในกระบวนการตัดสินใจซื้อ ด้วยค่าเฉลี่ย 4.06 ส่วนรายละเอียดแต่ละขั้นตอนในกระบวนการตัดสินใจซื้อ ผู้สูงอายุเห็นด้วยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในทุกขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจซื้อ ได้แก่ ขั้นตอนการค้นหาข้อมูล ขั้นตอนการประเมินทางเลือก ขั้นตอนการตัดสินใจซื้อ และขั้นตอนหลังการซื้อ ยกเว้นในขั้นตอนการรับรู้ปัญหาที่ผู้สูงอายุเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีค่าเฉลี่ย 4.39

4. รายละเอียดของการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจซื้อนั้น ผู้สูงอายุเห็นด้วยอย่างยิ่งในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อในขั้นตอนการรับรู้ปัญห ด้วยค่าเฉลี่ย 4.39 โดยเห็นด้วยอย่างยิ่งทุกประเด็น ยกเว้นประเด็นความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์เมื่อได้พูดคุยกับเพื่อนในเฟซบุ๊กที่ผู้สูงอายุเห็นด้วย ด้วยค่าเฉลี่ย 4.18 ผู้สูงอายุเห็นด้วยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อในขั้นตอนการค้นหาข้อมูล ด้วยค่าเฉลี่ย 3.99 โดยเห็นด้วยทุกประเด็น ผู้สูงอายุเห็นด้วยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อในขั้นตอนการประเมินทางเลือกด้วยค่าเฉลี่ย 4.06 โดยเห็นด้วยทุกประเด็น ยกเว้นประเด็นประเมินความน่าเชื่อถือผลิตภัณฑ์จากหน้าเพจของร้านค้าในเฟซบุ๊กที่ผู้สูงอายุเห็นด้วยอย่างยิ่งด้วยค่าเฉลี่ย 4.39 ผู้สูงอายุเห็นด้วยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อในขั้นตอนการตัดสินใจซื้อ ด้วยค่าเฉลี่ย 3.92 โดยเห็นด้วยในทุกประเด็น

ผู้สูงอายุเห็นด้วยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อบริการกระบวนการตัดสินใจซื้อในขั้นตอนหลังการซื้อ ด้วยค่าเฉลี่ย 3.98 โดยเห็นด้วยทุกประเด็น

5. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อบริการกระบวนการตัดสินใจซื้อ กระบวนการตัดสินใจซื้อขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อบริการ โดยมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ ด้วยค่า Sig.0.247 โดยผู้สูงอายุที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อบริการต่ำกว่า 1 ปี กับ การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อบริการมากกว่า 2 ปี มีความแตกต่างกันในกระบวนการตัดสินใจซื้อ ด้วยค่า Sig. 0.008 และการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อบริการมา 1 – 2 ปี กับการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อบริการมากกว่า 2 ปี มีความแตกต่างกันต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ ด้วยค่า Sig. 0.016 ณ.ระดับนัยสำคัญ 0.05 กระบวนการตัดสินใจซื้อขึ้นอยู่กับความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อบริการ โดยมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ด้วยค่า Sig. 0.414 และการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อบริการสัปดาห์ละ 5 – 6 ครั้ง กับ ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อบริการ มากกว่า 2 ครั้งต่อวัน มีความแตกต่างกันต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ ด้วยค่า Sig. 0.000 และการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อบริการสัปดาห์ละ 2 – 4 ครั้ง กับ การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อบริการสัปดาห์ละครั้ง มีความแตกต่างกันต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ ด้วยค่า Sig. 0.029 ณ. ระดับนัยสำคัญ 0.05 กระบวนการตัดสินใจซื้อขึ้นอยู่กับจำนวนเพื่อนในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อบริการ โดยมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ด้วยค่า Sig. 0.426 และจำนวนเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์เพื่อบริการจำนวนต่ำกว่า 10 คน กับจำนวนเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์เพื่อบริการ 10 – 20 คน มีความแตกต่างกันต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ ด้วยค่า Sig. 0.013 และจำนวนเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์เพื่อบริการจำนวนต่ำกว่า 10 คน กับจำนวนเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์มากกว่า 50 คน มีความแตกต่างกันต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ ด้วยค่า Sig. 0.010 ณ. ระดับนัยสำคัญ 0.05 กระบวนการตัดสินใจซื้อไม่ขึ้นอยู่กับช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อบริการ ด้วยค่า Sig. 0.144 ณ.ระดับนัยสำคัญ 0.05 กระบวนการตัดสินใจซื้อขึ้นอยู่กับสถานที่ที่นิยมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อบริการ โดยมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ด้วยค่า Sig. 0.372 และการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อบริการในที่พักอาศัยของตนเองกับที่ทำงานมีความแตกต่างกันต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อด้วยค่า Sig. 0.012 ส่วนการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อบริการในที่พักอาศัยของตนเองกับร้านอาหารมีความแตกต่างกัน ด้วยค่า Sig. 0.000 และการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อบริการในที่พักอาศัยของตน กับส่วนสาธารณะมีความแตกต่างกัน ด้วยค่า Sig. 0.001 ณ.ระดับนัยสำคัญ 0.05

การอภิปรายผลของการวิจัย รายละเอียดดังนี้

1. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุจำนวน 384 คน ส่วนใหญ่เป็นสูงอายุที่มีอายุ 60 – 65 ปี โดยเป็นเพศชายและเพศหญิงในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน มีรายได้ระหว่าง 10,001–20,000 บาท ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นข้าราชการบำนาญและจบการศึกษาระดับปริญญาตรี สอดคล้องกับงานวิจัยของมัทนา วิบูลยเสข [7] ในงานวิจัยเรื่องพฤติกรรมของผู้หญิงในอำเภอเมืองเชียงใหม่ต่อการเปิดรับสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ย 15,001 – 20,000 บาท ซึ่งรายได้ของผู้สูงอายุใกล้เคียงกับเงินเดือนของข้าราชการบำนาญ

2. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุส่วนใหญ่นั้น จะใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อบริการมากกว่า 2 ปี ซึ่งมีความแตกต่างกับงานวิจัยของสุจิตรา แสงจินดา [8] ในงานวิจัยเรื่อง สื่อสังคมออนไลน์และกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคออนไลน์ในประเทศไทย ที่กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์การใช้งานมากกว่า 4 ปี ผู้สูงอายุใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อบริการ สัปดาห์ละ 5-6 ครั้ง ใกล้เคียงกับงานวิจัยของสุจิตรา แสงจินดา [8]

เรื่อง สื่อสังคมออนไลน์และกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคออนไลน์ในประเทศไทย ที่มีความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มากกว่าผู้สูงอายุโดยใช้งานทุกวัน และงานวิจัยของมทนา วิบูลยเสข [7] เรื่อง พฤติกรรมของผู้หญิงในอำเภอเมืองเชียงใหม่ต่อการเปิดรับสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่กลุ่มตัวอย่างใช้สื่อสังคมออนไลน์ทุกวันเช่นเดียวกัน และใกล้เคียงกับงานวิจัยของอัจฉรา นางแย้ม [9] เรื่อง พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ทวิตเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่น้อยกว่าผู้สูง โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ 3 - 4 วันต่อสัปดาห์ ผู้สูงอายุใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก เพื่อติดต่อกับครอบครัว ซึ่งต่างจากงานวิจัยของอัจฉรา นางแย้ม [9] เรื่อง พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ทวิตเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงและงานวิจัยของพิทักษ์ ศิริวงษ์และบัณฑิตา อุณหเลขจิตร [10] เรื่อง การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตตลาด ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดตามข่าวสารหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ต่างจากงานวิจัยของมทนา วิบูลยเสข [7] เรื่อง พฤติกรรมของผู้หญิงในอำเภอเมืองเชียงใหม่ต่อการเปิดรับการสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดต่อกับบุคคลต่าง ๆ และงานวิจัยของสุจิตรา แสงจันดา [8] เรื่อง สื่อสังคมออนไลน์และกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคออนไลน์ในประเทศไทย ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดต่อกับคนรู้จัก ผู้สูงอายุมีเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก จำนวนมากกว่า 50 คน ซึ่งในกลุ่มเพื่อนในเฟซบุ๊กส่วนใหญ่เป็นญาติพี่น้องและคนในครอบครัวของผู้สูงอายุ ช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุนิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก คือ 16.01 - 18.00 น. ซึ่งต่างไปจากงานวิจัยของอัจฉรา นางแย้ม [9] เรื่อง พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ทวิตเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ คือ 18.01 - 22.00 น. งานวิจัยของมทนา วิบูลยเสข [7] จากงานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมของผู้หญิงในอำเภอเมืองเชียงใหม่ต่อการเปิดรับการสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่กลุ่มตัวอย่างได้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในช่วงเวลา 12.01 - 16.00 น. และต่างจากงานวิจัยของสุจิตรา แสงจันดา [8] ในงานวิจัยเรื่อง สื่อสังคมออนไลน์และกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคออนไลน์ในประเทศไทย ที่ช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์คือ 20.01 - 00.00 น. ส่วนสถานที่ที่ผู้สูงอายุนิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก คือ ที่พักอาศัยของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉรา นางแย้ม [9] เรื่อง พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ทวิตเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่นักศึกษาใช้ทวิตเตอร์จากที่พักอาศัยของตนเองเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ผู้สูงอายุมักใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กติดตามการโพสต์ของญาติพี่น้อง ครอบครัว และเพื่อน ๆ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทักษ์ ศิริวงษ์ และบัณฑิตา อุณหเลขจิตร [10] เรื่องการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตตลาด ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่ผู้สูงอายุใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดต่อกับครอบครัวและเพื่อน ผู้สูงอายุเห็นด้วยกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กในทุกขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจซื้อ โดยเฉพาะ ขั้นตอนการรับรู้ปัญหาที่ผู้สูงอายุเห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งตรงกับงานวิจัยของสุจิตรา แสงจันดา [8] เรื่อง สื่อสังคมออนไลน์และกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคออนไลน์ในประเทศไทย ที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญของสื่อสังคมออนไลน์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กกับกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้สูงอายุนั้น กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้สูงอายุไม่ขึ้นอยู่กับช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก แต่กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับความถี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก จำนวนเพื่อนในการ

ใช้การใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก และสถานที่ที่นิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก ซึ่งทุกประเด็นมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางจากสูงมากต่ำตามลำดับ ยกเว้นเพียงประเด็นเดียว คือ กระบวนการตัดสินใจซื้อขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กที่มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ ซึ่งในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่ได้มีงานวิจัยใดได้ศึกษาไว้

ข้อเสนอแนะ

1. กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุมีความน่าสนใจสำหรับธุรกิจที่จำหน่ายทั้งสินค้าและบริการ ด้วยแนวโน้มประชากรกลุ่มนี้จะมีจำนวนมากขึ้นตามลำดับ โดยกลุ่มอายุที่น่าสนใจจะอยู่ระหว่าง ระหว่าง 60-70 ปี เพราะเป็นกลุ่มผู้สูงวัยกลุ่มใหญ่ที่ยังมีพฤติกรรมการการใช้สื่อออนไลน์ในกระบวนการตัดสินใจซื้อ
2. ธุรกิจที่ต้องการเจาะกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้สูงอายุควรแนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เพิ่งออกสู่ตลาดโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก หรือเน้นย้ำผลิตภัณฑ์เดิมให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น หรือเพิ่มลูกค้ากลุ่มเป้าหมายเป็นผู้สูงอายุโดยผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก
3. ธุรกิจที่ต้องการเจาะกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้สูงอายุ ควรคิดกลยุทธ์ให้ผู้สูงอายุมีการใช้เปิดใช้เฟซบุ๊กอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง และทำให้ผู้สูงอายุมีเพื่อนในเฟซบุ๊กตั้งแต่ 50 คนขึ้นไป เพราะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น การขอเข้าไปเป็นเพื่อนในเฟซบุ๊ก การโพสต์ข้อความ หรือการโพสต์รูปภาพการร่วมกิจกรรมทางการตลาด เป็นต้น
4. ธุรกิจต้องกำหนดกลยุทธ์ให้ผู้สูงอายุใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กนอกบ้านมากยิ่งขึ้น เพราะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางออนไลน์ได้มากขึ้น เช่น การเช็คอิน การใช้เฟซบุ๊กในการจัดกิจกรรมทางการตลาด เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] Institute for Population and Social Research. (2018). *Situation of the Thai elderly 2017*. Mahidol University. (In Thai)
- [2] Positioning Magazine. (2019). *Insight into the way of the media age “LINE-TV-FACEBOOK” Occupying the old age*. Bangkok: Religion Information. Retrieved on September 5, 2018, from: <https://positioningmag.com/1186242>. (In Thai)
- [3] Pongwichai, S. (2015). *Statistical analysis by computer*. (25th ed.). Bangkok: Chulalongkorn Publishing House. (In Thai)
- [4] “Statistical Report of Songkhla Province”. (2017). Songkhla Provincial Statistical Office.
- [5] Wanichbancha, K. (2008). *Using SPSS for Windows to analyze data*. (11st ed.). Bangkok: The Thammasart Printing Factory. (In Thai)
- [6] Sumolonsan, S. (2017). *Pre-post comparison and combined testing for research*. *Academic journal*. Buriram: Buriram Rajabhat University. (In Thai)
- [7] Wiboonsek, M. (2013). *Women behavior in Mueang Chiang Mai District towards social media marketing exposure Online Chiang Mai: Independent Study*. Master of Business Administration, Chiang Mai: Chiang Mai University. (In Thai)

- [8] Saengchanada, S. (2013). Online social media and online consumer product purchasing process in Thailand. Khon Kaen: Independent research, Master of Business Administration, Khon Kaen: Khon Kaen University. (In Thai)
- [9] Nangyam, A. (2013). *Social media Twitter behavior of Ramkhamhaeng University Students*. Bangkok: Master of Arts (Mass Communication), Bangkok: Ramkhamhaeng University. (In Thai)
- [10] Siriwong, P. & Unhalekjit, B. (2017). Social media use of the elderly in the market area of Sam Phran Subdistrict, Sam Phran District, Nakhon Pathom Province. Research report, Bangkok: Silpakorn University. (In Thai)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบสื่อบันเทิง
เกาหลีของนักศึกษาคณะหนึ่งในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Factors Related to Dressing Behavior Imitating Korean
Entertainment Media among Undergraduate Students
of a Faculty in Prince of Songkla University

พงษ์ทัช จิตวิบูลย์¹ และเกษตรชัย และหีม²

Pongtach Chitwiboon¹ and Kasetchai Laeheem²

¹ นักศึกษาปริญญาเอก ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา 90110

² รศ.ดร., ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา 90110

¹ Ph.D. (Student) In Human and Social Development, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Songkhla, 90110

² Assoc. Prof. Dr., Department of Educational Foundation, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Songkhla, 90110

* Corresponding author: E-mail address: chezze.grace@gmail.com

(Received: August 7, 2019; Revised: October 7, 2019; October 24, 2019)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบสื่อบันเทิงเกาหลีของนักศึกษา คณะหนึ่งในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมอาร์ เพื่อวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และค่าการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้น ผลของการวิจัยพบว่า มีตัวแปรพยากรณ์ 3 ตัวที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบสื่อบันเทิงเกาหลีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .05 ได้แก่ ความถี่ในการเปิดรับสื่อ (X_2) ทศนคติการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี (X_4) และแรงจูงใจของการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี (X_5) โดยแรงจูงใจของการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี (X_5) มีความสัมพันธ์สูงที่สุด และความถี่ในการเปิดรับสื่อ (X_2) มีความสัมพันธ์ต่ำที่สุด

คำสำคัญ: พฤติกรรมการแต่งกาย การเลียนแบบ สื่อบันเทิงเกาหลี การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้น

Abstract

This study was to investigate factors related to dressing behavior imitating Korean entertainment media among undergraduate students of a faculty at Prince of Songkla University. The data were collected from 200 subjects, and data were analyzed using R Program to calculate Pearson's Product Moment Correlation Coefficients and Linear Multiple Regression. The results of the study revealed three predictors of dressing behavior imitating Korean entertainment media among undergraduate students of a faculty at Prince of Songkla University with predictability at a significance level of .001 and .05, which included media receiving frequency (X_2), attitude towards dressing behavior imitating Korean entertainment media (X_4), and motivation in dressing behavior imitating Korean entertainment media (X_5). Motivation in dressing behavior imitating Korean entertainment media (X_5) had the highest level of relationship, and media receiving frequency (X_2) was the lowest.

Keywords: Dressing Behavior, Imitation, Korean Entertainment Media, Linear Multiple Regression

บทนำ

สังคมโลกปัจจุบันเป็นยุคแห่งการติดต่อสื่อสารไร้พรมแดน จากกระแสโลกาภิวัตน์ที่บีบอัดเชิงพื้นที่และเวลาราวกับเป็นชุมชนโลกที่มีความเหมือน และเป็นพวกเดียวกัน พร้อมทั้งสายเส้นแบ่งต่าง ๆ ที่เคยมีมาในอดีต กล่าวคือ ปัญหาหรือผลกระทบจากพื้นที่หนึ่งสามารถแพร่กระจายไปยังประเทศอื่นทั่วโลกในเวลาจริงที่เกิดขึ้น (Real Time) ย่นย่อการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างถิ่นผ่านการสื่อสารเป็นแกนกลางสำคัญในการเชื่อมโยงและทำความเข้าใจวัฒนธรรมอื่นได้ในเวลาอันรวดเร็ว ฉะนั้น จึงไม่น่าแปลกใจเลยว่าเราสามารถรับรู้วัฒนธรรมของต่างประเทศโดยแฝงผ่านมากับเนื้อหาของสื่อ ดังที่ Bateson & Ruesch [1] ให้ทัศนะเกี่ยวกับวัฒนธรรมในมุมมองของการสื่อสารไว้อย่างน่าสนใจว่าวัฒนธรรมเป็นชุดของกระบวนการการสื่อสาร มีความหมายเท่าเทียมกัน ถึงแม้วัฒนธรรมและการสื่อสารจะเป็นคนละเรื่อง แต่ทั้งสองก็มีอาจแยกขาดจากกันได้

ซึ่งประเทศไทยเป็นอีกหนึ่งประเทศที่ได้รับผลกระทบจากกระแสการไหลบ่าของวัฒนธรรมต่างชาติ เนื่องจากลักษณะของสังคมไทยที่มีความเปิดกว้าง ทำให้ซึมซับและรับเอาวัฒนธรรมอื่นเข้ามาได้อย่างง่าย การถ่ายทอดวัฒนธรรมและการนำเสนอวัฒนธรรมผ่านสื่อ ส่งผลทำให้ผู้รับสารได้มีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ และมีประสบการณ์ผ่านสื่อ (Mediated Experience) เมื่อสื่อนำเสนอวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งซ้ำ ๆ ผนวกกับผู้รับสารให้การยอมรับและติดตามวัฒนธรรมนั้น ปัจจัยดังกล่าวอาจทำให้ผู้มีประสบการณ์ร่วมและรับวัฒนธรรมนั้นมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เกิดเป็นพฤติกรรมกรลอกเลียนแบบในที่สุด เช่นเดียวกับที่สังคมไทยรับประสบการณ์จากสื่อเกาหลี โดยเฉพาะ สื่อบันเทิงเนื่องจากเข้าถึงได้ง่าย และถูกจริตต่อวิถีการดำรงชีวิตของคนในสังคมไทย จึงทำให้เกิดค่านิยมในวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกที่ต้องการไปสัมผัสกับประสบการณ์นั้นอย่างแท้จริง

ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ประเทศไทยได้รับอิทธิพลของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมผ่านกระแสที่เรียกว่า “Americaization” หลังจากนั้นวัฒนธรรมเอเชียเริ่มมีบทบาทมากขึ้นในสังคมโลก ซึ่งจีนเป็นประเทศแรกของเอเชียในการส่งออกวัฒนธรรมจีนไปยังประเทศอื่น ต่อมาเกิดกระแส J-Trend ที่สร้างค่านิยมและภาพลักษณ์อันดีให้แก่ประเทศญี่ปุ่น [2] แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมากระแสดังกล่าวได้เลือนหายไปตามกาลเวลา เว้นแต่กระแส “Hallyu” หรือ “Korean Wave” ที่เป็นปรากฏการณ์ความนิยมวัฒนธรรมเกาหลี ตั้งแต่มีการเข้ามาในประเทศไทยของซีรีส์เรื่อง Autumn in my Heart ในปี 2544 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบันกระแสโคเรียนฟีเวอร์ยังมิได้เลือนหายไป เพราะด้วยเทคนิควิธีการสื่อสาร การวางโครงเรื่อง การออกแบบและการนำเสนอเรื่องราวผ่านละคร ภาพยนตร์ และเพลง เป็นต้น ที่ถูกจริตกับสังคมไทย ประกอบกับความพยายามของรัฐบาลเกาหลีที่กำหนดนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแพร่วัฒนธรรมให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ จนเป็นสินค้าอุตสาหกรรมที่มีต้นทุนต่ำ สามารถดึงดูดการท่องเที่ยวและการส่งออก เพื่อนำรายได้เข้าสู่ประเทศ วัฒนธรรมเกาหลีจึงกลายเป็นตัวเลือกใหม่ในการบริโภควัฒนธรรมจากสื่อภายนอก เหล่านี้ล้วนเป็นการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องและยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน

นอกจากนี้ กระแสวัฒนธรรมเกาหลีฟีเวอร์ยังได้เกิดขึ้นในวงการการศึกษาเป็นจำนวนมาก เห็นได้จากการตั้งสถาบันหรือโรงเรียนสอนภาษาเกาหลีที่เพิ่มสูงขึ้น แม้แต่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยภูมิภาคในระดับอุดมศึกษาที่เปิดสอนในหลักสูตรภาษาเกาหลี และเมื่อเรียนครบตามที่กำหนดทางหลักสูตรจะออกหนังสือรับรอง เพื่อยืนยันถึงความรู้ ความสามารถทางด้านภาษาเกาหลีมอบให้ผู้เรียน ทำให้มีผู้สนใจวัฒนธรรมเกาหลีเข้ามาลงทะเบียนเรียน ด้วยจุดประสงค์ที่จะสามารถสื่อสาร และเลียนแบบตามศิลปินเกาหลีที่ตนชื่นชอบ ก้าวทันอุปสรรคทางด้านภาษา และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมนั้น อีกทั้งผู้เรียนต่างเชื่อมั่นว่า เมื่อเรียนจบแล้วจะสามารถหางานทำได้ไม่ยาก เนื่องจากปัจจุบันมีบริษัทเกาหลีเข้ามาลงทุนในประเทศไทยจำนวนมาก และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น [3]

ประเด็นเหล่านี้ยิ่งทำให้สื่อเป็นตัวกลางสำคัญในการถ่ายทอดระบบคิด ความเชื่อ ทศนคติจากสังคมหนึ่งไปสู่สังคมหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นแฟชั่น ทรงผม สีน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแต่งกายที่ล้วนได้รับมาจากวัฒนธรรมเกาหลีเป็นหลัก ทำให้เครื่องแต่งกายของวัยรุ่นในปัจจุบันเปลี่ยนไปอย่างมีนัยสำคัญ ดังงานวิจัยของพิชามญช์ มลชีขาว [4] ที่กล่าวว่าเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มเป็นปัจจัย 4 ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ นอกจากจะช่วยป้องกันความร้อน ความหนาว และป้องกันภัยอันตรายจากภายนอกแล้ว เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มยังช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพ แสดงถึงรสนิยม และบ่งบอกภาพลักษณ์และสถานภาพทางสังคมของผู้สวมใส่

ทั้งนี้กลุ่มวัยรุ่นที่มีภูมิคุ้มกันต่ำ และรับเอาค่านิยมการเลียนแบบวัฒนธรรมเกาหลี จนบางครั้งก้าวล้ำนำสมัย จนหลงลืมความเป็นตนเองในสังคมไทย ดังที่พรรณพิมล หล่อตระกูล [5] ได้ให้ความเห็นไว้อย่างน่ารับฟังว่า กระแสเกาหลีนิยมเกิดขึ้นเร็ว เป็นเพราะกลุ่มวัยรุ่นมีภูมิคุ้มกันด้านสื่อต่ำ เนื่องจากสื่อจะมีอิทธิพลสูงต่อคน เป็นปกติวิสัย ยิ่งถ้าเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมในกลุ่มใหญ่ก็จะยิ่งดึงดูดให้คนมารวมกลุ่มเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับ สื่อในประเทศไทยค่อนข้างมีอิสระในการนำเสนอ เปิดรับสื่อนอกอย่างหลากหลาย กระแสเกาหลีนิยมที่เข้ามา ยิ่งประเทศไทยอาจมิได้มีผลกระทบที่รุนแรง แต่ถ้าเราปรับตัววัฒนธรรมที่แตกต่างจากเกาหลีมากเกินไป จนขาด ความเป็นตัวเอง ไม่พยายามรักษาความเป็นไทยจนรูปแบบและเอกลักษณ์ อาจทำให้ตัวตนของเราสูญหาย และส่งผลต่อสังคมในอนาคต

จากปรากฏการณ์ดังกล่าว คนในสังคมอาจมองเป็นเรื่องที่สามารถเกิดขึ้นได้ทั่วไป แต่กระนั้นกลับ แฝงไปด้วยการแสดงออกถึงเนื้อหาทางวัฒนธรรมของประเทศผู้ผลิตสื่อ อาจเป็นการตั้งใจนำเสนอเรื่องราวที่มีจุดประสงค์บางอย่าง โดยหวังผลทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การครอบงำทางวัฒนธรรม หรือเป็นเพียง การนำเสนอเนื้อหาประกอบสื่อที่ไร้เดียงสาเท่านั้น อย่างไรก็ตามรายละเอียดที่ประกอบตัวสื่อได้ถูกแทรกซึม เข้าไปทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ และผู้รับสารเปิดรับสาร และเลือกจดจำในสิ่งที่ตรงกับความสนใจของตนเอง เมื่อกลายเป็นความสนใจของกลุ่ม วัฒนธรรมนั้นจะได้รับความนิยม เป็นที่ยอมรับ และนำไปปฏิบัติเป็น วัฒนธรรมร่วมอย่างหนึ่งของประเทศจนเกิดความกลมกลืนไปกับวัฒนธรรมเดิม หรืออาจทำให้วัฒนธรรมเดิม เลือนหายไปในที่สุด

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบ สื่อบันเทิงเกาหลีของนักศึกษา คณะหนึ่งในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อศึกษาว่า ตัวแปรพยากรณ์ใดบ้าง ที่ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบสื่อบันเทิงเกาหลีของนักศึกษา โดยผลที่ได้จากการศึกษา ครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำหรับการกำหนดนโยบายวางแผนพัฒนาการเปิดรับสื่อ และลักษณะค่านิยมอันพึงประสงค์ในวัฒนธรรมเกาหลีของกลุ่มวัยรุ่นอย่างสมดุล โดยไม่หลงลืมความเป็นตนเอง ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อครอบครัวและสังคมต่อไป

ระเบียบวิธีการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาคณะหนึ่งในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 200 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) ดังนี้ ขั้นที่ 1 เลือก โดยใช้วิธีการเลือกแบบสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากทั้งหมด 17 คณะ คือ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ขั้นที่ 2 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เพื่อให้ได้มาซึ่ง กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่สอดคล้องกับแนวทางของกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดจำนวนตัวอย่าง ไม่น้อยกว่า 20 เท่า ของจำนวนตัวแปร (Lindeman, Merenda & Gold) [6]

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามอิทธิพลของสื่อบันเทิงเกาหลีต่อพฤติกรรมการแต่งกาย ของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ [7] เป็นเครื่องมือที่ผ่านกระบวนการหาคุณภาพเครื่องมือและมีเกณฑ์ปกติ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 โดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ 5 ประจํา 4 บ่อยครั้ง 3 ค่อนข้างบ่อย 2 นาน ๆ ครั้ง และ 1 ไม่เคย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ประเภท คือ 1. ตัวแปรเกณฑ์ คือ พฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบตามสื่อบันเทิงเกาหลี หมายถึง การแต่งกายของกลุ่มวัยรุ่นที่มีลักษณะการใช้เสื้อผ้า เครื่องประดับ กระเป๋า รองเท้า รวมถึงการแต่งหน้าทำผม ซึ่งเป็นพฤติกรรมการแต่งกายที่ได้รับอิทธิพลมาจากสื่อบันเทิงเกาหลี และ 2. ตัวแปรพยากรณ์ มี 5 ตัวแปร ได้แก่ ระยะเวลาในการเปิดรับสื่อ หมายถึง ระยะเวลาที่ใช้บริโภคสื่อบันเทิงเกาหลีของนักศึกษา ความถี่ในการเปิดรับสื่อ หมายถึง ความถี่ในการเปิดรับสื่อบันเทิงเกาหลีของนักศึกษา รูปแบบการเปิดรับสื่อ หมายถึง ประเภทของสื่อบันเทิงเกาหลีที่นักศึกษาเลือกชม ทักษะการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี หมายถึง ความเชื่อ ความรู้สึกของนักศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมการแต่งกายที่ถูกถ่ายทอดผ่านสื่อบันเทิงเกาหลี และ แรงจูงใจของการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี หมายถึง การตอบสนองต่อสิ่งเร้าของนักศึกษาในด้านการแต่งกายที่เกิดจากการเปิดรับสื่อบันเทิงเกาหลี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยออกเก็บข้อมูลภาคสนามร่วมกับนักวิจัยผู้ช่วยซึ่งมีประสบการณ์ในการเก็บข้อมูลมาแล้วหลายเรื่อง โดยจะเน้นนักวิจัยในพื้นที่ที่จะเก็บข้อมูลเป็นหลัก โดยจะมีการจัดอบรมนักวิจัยผู้ช่วยเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเก็บข้อมูลภาคสนามให้ตรงกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมอาร์ (R Program) เพื่อวิเคราะห์หาข้อมูลภาคบรรยาย โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการเปิดรับสื่อ ความถี่ในการเปิดรับสื่อ รูปแบบการเปิดรับสื่อ ทักษะการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี และแรงจูงใจของการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลีกับพฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบตามสื่อบันเทิงเกาหลี โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบสื่อบันเทิงเกาหลีโดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้น (Linear Multiple Regression)

เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย

ผู้วิจัยเลือกใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยสำหรับตัวแปรเกณฑ์และตัวแปรพยากรณ์แนวคิดของ Cronbach [8] กล่าวคือ 1.00-1.49 น้อยที่สุด 1.50-2.49 น้อย 2.50-3.49 ปานกลาง 3.50-4.49 มาก และ 4.50-5.00 มากที่สุด

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 76.12) มากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 23.88) มีอายุเฉลี่ย 20.50 โดยมีอายุน้อยที่สุด 19 ปี และอายุมากที่สุด 28 ปี ศึกษาในชั้นปีที่ 3 มากที่สุด (ร้อยละ 28.36) รองลงมาศึกษาในชั้นปีที่ 1 (ร้อยละ 27.86) ชั้นปีที่ 4 (ร้อยละ 23.38) และชั้นปีที่ 2 (ร้อยละ 20.40) ตามลำดับและมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อวัน 163 บาท โดยมีรายจ่ายต่อวันน้อยที่สุด 120 บาท และมีรายจ่ายต่อวันมากที่สุด 500 บาท

ข้อมูลตัวแปรเกณฑ์และตัวแปรพยากรณ์

ตัวแปรเกณฑ์สำหรับการศึกษาในครั้งนี้คือ พฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบตามสื่อบันเทิงเกาหลี (Y) ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักศึกษามีการแต่งกายเลียนแบบตามสื่อบันเทิงเกาหลี อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.18) จากการวิเคราะห์ตัวแปรพยากรณ์พบว่า นักศึกษามีแรงจูงใจของการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี (X_5) สูงที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31) รองลงมาคือทัศนคติการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี (X_4) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 นอกจากนี้ ความถี่ในการเปิดรับสื่อ (X_2) และรูปแบบการเปิดรับสื่อ (X_3) ซึ่งอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.22 และ 2.18 ตามลำดับ รวมทั้งนักศึกษามีระยะเวลาในการเปิดรับสื่อ (X_1) ซึ่งอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.30 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรเกณฑ์และตัวแปรพยากรณ์

ตัวแปร	Mean Score	S.D.	ระดับ
พฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบตามสื่อบันเทิงเกาหลี	2.18	0.92	น้อย
ระยะเวลาในการเปิดรับสื่อ (X_1)	1.30	0.41	น้อยที่สุด
ความถี่ในการเปิดรับสื่อ (X_2)	2.22	1.16	น้อย
รูปแบบการเปิดรับสื่อ (X_3)	2.18	0.56	น้อย
ทัศนคติการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี (X_4)	3.20	0.71	ปานกลาง
แรงจูงใจของการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี (X_5)	3.31	0.88	ปานกลาง

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 5 ตัวกับพฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบตามสื่อบันเทิงเกาหลี

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 5 ตัวกับพฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบตามสื่อบันเทิงเกาหลี โดยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบตามสื่อบันเทิงเกาหลีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มี 3 ตัว โดยแรงจูงใจของการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี (X_5) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบตามสื่อบันเทิงเกาหลีสูงที่สุด ($r = 0.61$, 95% Confidence Interval (95% C.I.) = 0.52, 0.69) รองลงมาคือ ทัศนคติการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี (X_4) ($r = 0.54$, 95% C.I. = 0.43, 0.63) ความถี่ในการเปิดรับสื่อ (X_2) ($r = 0.40$, 95% C.I. = 0.28, 0.51) ส่วนตัวแปรพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบตามสื่อบันเทิงเกาหลีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 1 ตัว คือ รูปแบบการเปิดรับสื่อ (X_3) ($r = 0.21$, 95% C.I. = 0.08, 0.34) และตัวแปรพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบตามสื่อบันเทิงเกาหลีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 1 ตัว คือ ระยะเวลาในการเปิดรับสื่อ (X_1) ($r = 0.17$, 95% C.I. = 0.03, 0.30) รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 5 ตัวกับพฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบตามสื่อบันเทิงเกาหลี

ตัวแปรพยากรณ์	r	p-value	95% Confidence Interval
ระยะเวลาในการเปิดรับสื่อ (X_1)	0.17	0.014	0.03, 0.30
ความถี่ในการเปิดรับสื่อ (X_2)	0.40	0.000	0.28, 0.51
รูปแบบการเปิดรับสื่อ (X_3)	0.21	0.003	0.08, 0.34
ทัศนคติการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี (X_4)	0.54	0.000	0.43, 0.63
แรงจูงใจของการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี (X_5)	0.61	0.000	0.52, 0.69

ปัจจัยที่พยากรณ์การแต่งกายเลียนแบบตามสื่อบันเทิงเกาหลี

จากการวิเคราะห์ปัจจัยในการพยากรณ์การแต่งกายเลียนแบบตามสื่อบันเทิงเกาหลีโดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้น โดยนำตัวแปรพยากรณ์เข้าในสมการทั้งหมดแล้วนำตัวแปรอิสระออกจากสมการครั้งละ 1 ตัว (Backward method) ปรากฏว่ามีตัวแปรพยากรณ์ 3 ตัว ได้แก่ ความถี่ในการเปิดรับสื่อ (X_2) ทัศนคติการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี (X_4) และแรงจูงใจของการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี (X_5) ที่สามารถรวมพยากรณ์พฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบตามสื่อบันเทิงเกาหลีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยความถี่ในการเปิดรับสื่อ (X_2) และแรงจูงใจของการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี (X_5) สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบตามสื่อบันเทิงเกาหลีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในขณะที่ทัศนคติการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี (X_4) สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบตามสื่อบันเทิงเกาหลีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตัวแปรพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบตามสื่อบันเทิงเกาหลีสูงที่สุด คือ แรงจูงใจของการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี (X_5) ($B = 0.43$, 95% C.I. = 0.25, 0.61) และตัวแปรพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบตามสื่อบันเทิงเกาหลีต่ำที่สุด คือ ความถี่ในการเปิดรับสื่อ (X_2) ($B = 0.17$, 95% C.I. = -0.07, 0.27) รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 รูปแบบสุดท้ายของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบตามสื่อบันเทิงเกาหลี

Predictor Variables	B	S.E.	p-value	95% Confidence Interval
ความถี่ในการเปิดรับสื่อ (X_2)	0.17	0.05	0.000	0.07, 0.27
ทัศนคติการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี (X_4)	0.22	0.11	0.049	0.00, 0.44
แรงจูงใจของการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี (X_5)	0.43	0.09	0.000	0.25, 0.61

Adjusted R-squared: 0.4209, Residual standard error: 0.7018, p-value: 0.000

สรุปและอภิปรายผล

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญว่า พฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบตามสื่อบันเทิงเกาหลีอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากการเข้ามาของกระแสวัฒนธรรมเกาหลีตั้งแต่ปี 2544 ทำให้พฤติกรรมการเลียนแบบ

ของกลุ่มวัยรุ่นไทยปัจจุบันค่อย ๆ ลดลง เริ่มคุ้นชินกับกระแสวัฒนธรรมดังกล่าว อีกทั้งเนื้อหาในการนำเสนอ การออกแบบและการวางโครงเรื่องผ่านสื่อ เริ่มมีความซ้ำซากจำเจ มีรูปแบบและลักษณะที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงทำให้วัยรุ่นปัจจุบันไม่ได้รู้สึกหือหาวหรือแปลกใหม่เฉกเช่นที่เคยเกิดขึ้นในอดีต อาจเรียกได้ว่าเป็น “สภาวะอึดตัวทางวัฒนธรรม” ดังที่ Morgan [9] ให้ทัศนะไว้ว่า เมื่อวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งขึ้นสู่จุดสูงสุด จะเกิดสภาวะคงที่ และค่อย ๆ ลดบทบาทความสำคัญลง เพื่อให้วัฒนธรรมใหม่ที่มีความเข้มข้นกว่าขึ้นมาแทนที่ หรือเกิดการปะทะสังสรรค์กัน สอดคล้องกับคู่มือปฏิบัติการการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของ อุ่นเรือน อำไพพัสด์ [10] ที่เสนอว่า การบริโภควัฒนธรรมหรือเสพพฤติกรรมมากจนเกินไป ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนหรือหยุดพฤติกรรมเมื่อถึงจุดอึดตัวหรือเกิดอาการเบื่อหน่าย ประกอบกับ การรณรงค์สนับสนุนความเป็นไทยของ หน่วยงานภาครัฐที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบัน เห็นได้จากนโยบายการรณรงค์ใส่ชุดไทยทุกวันอังคารและวันศุกร์ การจัดงานเฉลิมฉลองวโรกาสประวัติศาสตร์ชาติไทย ฯลฯ เหล่านี้เป็นการฟื้นฟูสำนึกความเป็นไทยเพื่อต่อต้าน วัฒนธรรมต่างชาติ และเป็นเหตุปัจจัยที่ทำให้ความนิยมเกาหลีลดน้อยถอยลง [11]

ตัวแปรพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบสื่อบันเทิงเกาหลีมีจำนวน 3 ตัว คือ ความถี่ในการเปิดรับสื่อ (X_2) ทักษะการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี (X_4) และแรงจูงใจของการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี (X_5) ซึ่งตัวแปรพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบสื่อบันเทิงเกาหลีสูงสุด คือ แรงจูงใจของการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี (X_5) แสดงให้เห็นว่า แรงจูงใจเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งส่งผลทำให้เกิดพฤติกรรมการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี ซึ่งแรงจูงใจที่เกิดขึ้นมาจาก ความชอบหรือความพึงพอใจที่มีต่อตัวศิลปิน ดารา นักร้อง ฯลฯ ที่ปรากฏอยู่ในสื่อบันเทิงเกาหลี กล่าวได้ว่าเป็นคุณลักษณะเฉพาะของบุคคลในการมองผ่านแรงกระตุ้นจากภายนอก โดยแรงจูงใจจะทำให้นักศึกษาเลือกรับข้อมูลจากสื่อบันเทิงเกาหลีประเภทต่าง ๆ ตามความชอบหรือความสนใจ เพื่อตอบสนองความต้องการในพฤติกรรมการแต่งกายที่เหมาะสมกับตนมากที่สุด ดังที่ Boon & Lomore [12] ที่ให้ทัศนะไว้อย่างน่าสนใจว่าแรงจูงใจเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นมักเลียนแบบพฤติกรรมการแต่งกายตามบุคคลที่มีชื่อเสียงผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งนี้ Buck [13] กล่าวว่า การเลียนแบบการแต่งกาย เป็นการแสดงออกถึงสิ่งที่ตนมุ่งหวังให้บุคคลทั่วไปรับรู้ในการเป็นสมาชิกจากรูปแบบการแต่งกายที่เหมือนกัน นอกจากความรู้สึกถึงความเป็นพวกเดียวกัน พฤติกรรมการแต่งกายเลียนแบบจะมากหรือน้อยยังขึ้นอยู่กับพัฒนาการในการสร้างเอกลักษณ์ความเป็นตัวเอง และความเชื่อที่ว่า การแต่งกายที่ทันสมัยตามเทรนด์จะทำให้ตนเองมีความงาม และมีความโดดเด่น เป็นที่สนใจของผู้อื่น ทั้งการปรับแต่งเครื่องแต่งกายทำให้เกิดความรู้สึกมั่นใจเพิ่มมากขึ้นในการดำรงชีวิต ดังงานวิจัยของ วรพฤษ์ ไชยประภา [7] พบว่าอิทธิพลจากบุคคลที่มีชื่อเสียงในสื่อบันเทิงเกาหลีมีผลต่อพฤติกรรมเลียนแบบการแต่งกายที่อยู่ในชั้นแรงจูงใจมากที่สุด ซึ่งพฤติกรรมการแต่งกายดังกล่าวล้วนได้รับมาจากบุคคลที่ตนชื่นชอบและกลุ่มเพื่อน เป็นการแสดงออกถึงสิ่งที่ตนเป็น และสิ่งที่ตนคาดหวังให้บุคคลทั่วไปรับรู้จากรูปแบบการแต่งกายในแบบเฉพาะของตน

ทัศนคติการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลี เป็นตัวแปรที่มีค่าคะแนนรองลงมาอยู่ในอันดับสอง แสดงให้เห็นว่า นักศึกษามีอิสระในการแต่งกาย และมีการแต่งกายเลียนแบบตามสื่อบันเทิงเกาหลีบ้างบางกลุ่ม เนื่องจากการเปิดรับสื่อที่มีการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการแต่งกายของดารา นักร้อง หรือศิลปินที่ตนชื่นชอบผ่านสื่อจากประเทศเกาหลี ทำให้นักศึกษาบางกลุ่มเกิดทัศนคติเชิงบวกจากการเปิดรับสื่อเกาหลีและมีพฤติกรรมการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลีนั้นตามมา ดังที่ Klapper [14] ได้ให้ความเห็นว่า การเลือกเลียนแบบ

การแต่งกายตามรูปแบบใด ขึ้นอยู่กับทัศนคติเดิมหรือความเชื่อเดิมที่มีอยู่ในตัวบุคคล และจะพยายามหลีกเลี่ยงที่จะให้ความสนใจกับข้อมูลข่าวสารที่ขัดแย้งกับความรู้สึกนึกคิดและความเชื่อของตน ทั้งนี้ เพื่อมิให้เกิดภาวะความไม่สมดุลทางจิตใจหรือความไม่สบายใจ นอกจากนี้ นักศึกษามีความคิดที่เป็นอิสระ มีความต้องการ และมีความเป็นตัวของตัวเองสูง จึงมีการแสดงออกทางความคิดผ่านการแต่งกาย ฉะนั้นเมื่อนักศึกษามีความคิดหรือทัศนคติอย่างไร ย่อมส่งผลต่อการแต่งกายในแบบที่เป็นตนมีทัศนะ แต่จากกรณีการศึกษาของวรพฤษ์ ไชยประภา [7] พบว่าพฤติกรรมกรรมการแต่งกายเลียนแบบตามสื่อบันเทิงเกาหลีส่งผลทางลบต่อทัศนคติการแต่งกายเลียนแบบตามสื่อบันเทิงเกาหลี เป็นทัศนคติที่ชักนำให้บุคคลแสดงออกถึงความรู้สึกที่ไม่ดีหรือเป็นลบ กล่าวคือนักศึกษาส่วนใหญ่เปิดรับสื่อบันเทิงเกาหลีเพื่อความสุขหรือความบันเทิงเท่านั้น ไม่ได้นำข้อมูลจากสื่อดังกล่าวมาปรับใช้กับการแต่งกาย อันเนื่องมาจากการยอมรับของสังคมในยุคสมัยนั้นที่ยังไม่เปิดกว้างเท่าที่ควร ซึ่งต่างจากข้อค้นพบของงานวิจัยชิ้นนี้ที่พบว่า ยังมีทัศนคติจากการเปิดรับสื่อเชิงบวก ยังส่งผลให้มีพฤติกรรมกรรมการแต่งกายเลียนแบบเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ อาจขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม และบริบทของสังคมในแต่ละยุคสมัย ดังที่ Schramm [15] ให้ทัศนะไว้ว่า สภาพบริบทแวดล้อมมีอิทธิพลต่อทัศนคติ ที่กำหนดท่าทีของการรับและการตอบสนองต่อข่าวสาร ด้วยการแสดงออกมาทางพฤติกรรมของผู้รับสาร ทัศนคติของผู้รับสารเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ เมื่อทัศนคติเปลี่ยน การรับข้อมูลและการตอบสนองต่อข้อมูลก็จะแตกต่างกันไปด้วย สอดคล้องกับ กาญจนา แก้วเทพ [16] ที่กล่าวว่า ทัศนคติจะส่งผลในเชิงบวกหรือเชิงลบขึ้นอยู่กับบริบทด้านเวลา และบริบทด้านสภาพแวดล้อมเป็นสำคัญ ประกอบกับ ในปัจจุบันสังคมมีความเป็นพหุลักษณะ และเปิดพื้นที่ให้กับการแสดงออกที่หลากหลายเพิ่มขึ้น ฉะนั้น การแสดงออกถึงความคิดและความเป็นตัวตนผ่านการแต่งกาย จึงได้รับการยอมรับมากกว่าในอดีต ก้าวข้ามบรรทัดฐานทางสังคมแบบดั้งเดิมและวางอยู่บนสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน โดยไม่มีผิดถูกขึ้นอยู่กับการให้ความหมายของแต่ละบุคคล

ความถี่ในการเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการแต่งกายเลียนแบบสื่อบันเทิงเกาหลี เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ยิ่งนักศึกษาเปิดรับสื่อ เห็นตัวอย่างจากสื่อและใช้เวลากับสื่อมากเพียงใด ก็จะส่งผลต่อพฤติกรรมเลียนแบบการแต่งกายตามไปด้วย การเกิดพฤติกรรมกรรมการแต่งกายตามสื่อบันเทิงเกาหลีของนักศึกษามักเป็นไปตามทางเลือกที่ได้รับจากการเปิดรับสื่อบันเทิงเกาหลี ดังที่ Eadie [17] ได้ให้ทัศนะไว้ว่าการเปิดรับสื่อใดๆของผู้รับสาร มีองค์ประกอบที่หลากหลาย ผู้รับสารสามารถที่จะเลือกรับหรือไม่รับสื่อต่างๆที่มีอยู่ ซึ่งจะทำการวัดผ่าน “ความถี่” และ “ความตั้งใจ” เพราะความถี่เป็นการบอถึงการที่ผู้รับสารเสพสื่อนั้นบ่อยมากน้อยเพียงใด ส่วนความตั้งใจ คือ การที่ผู้รับสารลงมือปฏิบัติจริงกับการเปิดรับสื่อในช่วงเวลานั้น และเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ถึงอุปนิสัยการใช้สื่อและการเปิดรับสื่อ สอดคล้องกับ McLeod & O’Keefe [18] ที่กล่าวว่า การเปิดรับสื่อ คือ ความบ่อยในการเปิดรับ ระยะเวลา ช่วงเวลา และรูปแบบลักษณะของสื่อ ดังนั้นผู้รับสารสามารถเลือกรับสื่อได้หลายรูปแบบตามความชอบ โดยมีเกณฑ์การเลือกที่หลากหลาย เช่น การเลือกรับสื่อที่ทำให้สะดวกรวดเร็ว หรือตามความนิยมของคนตามยุคสมัย ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติของผู้รับสารด้วย ดังงานศึกษาของ เนตรนภา อินทโชติ [19] ที่พบว่า ความถี่ของการเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการแต่งกายเลียนแบบในเชิงบวก ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อบันเทิงเกาหลีในระดับมากย่อมมีพฤติกรรมกรรมการแต่งกายเลียนแบบตามสื่อบันเทิงเกาหลีมากตามไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิสาภรณ์ ชาลีมัย [20] ที่มีข้อคิดเห็นว่าสื่อเหล่านี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการแต่งกายของนักศึกษาเป็นอย่างมาก มีการนำเนื้อหาจากการเปิดรับสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น วิทย์ โทททัศน์ อินเทอร์เน็ต

มาปรับประยุกต์ใช้ รวมถึงลอกเลียน พร้อมทั้งใส่ความเป็นเอกลักษณ์ในแบบฉบับของตน เพื่อสร้างความโดดเด่นและแสดงออกถึงความคิด ความเชื่อ ทักษะคติ ที่ไม่เหมือนกับผู้อื่น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้จะสำเร็จลุล่วงไปไม่ได้ หากขาดคำชี้แนะจากบุคคลสำคัญที่มีส่วนสนับสนุนในการทำงาน คือ รองศาสตราจารย์ ดร.เกษตรชัย และหิมา ผู้ซึ่งให้คำชี้แนะแนวทางงานชิ้นนี้อย่างละเอียดมาโดยตลอด นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่กรุณาเสียสละเวลา ทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) หรือชื่อใหม่ในนามว่า สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่สนับสนุนและให้ทุนแก่ผู้วิจัยในการศึกษาต่อภายใต้โครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก.) รวมถึงคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่คอยอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยในทุกด้าน

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณบุคคลท่านอื่นที่ไม่ได้กล่าวถึง ณ ที่นี้ โดยเฉพาะคุณพ่อ คุณแม่และกัลยาณมิตรทุกท่านที่คอยให้กำลังใจ รับฟัง และสนับสนุนการทำงานวิจัยชิ้นนี้ ขอบกพร่องอื่นใดในงาน ผู้วิจัยจึงขอน้อมรับไว้แต่เพียงฝ่ายเดียว

เอกสารอ้างอิง

- [1] Bateson, G., & Ruesch, J. (1951). *Communication: the social matrix of psychiatry*. New York: W. W. Norton & Co.
- [2] Sirasunthon, N. (2002). *Nude pop culture*. Bangkok: Nation. (In Thai)
- [3] Sakultongaram, T., Katawe, A. & Baitong, W. (2017). Motivation in learning korean language: The case study of korean language major students at university of the thai chamber of commerce, thailand. In *The 2nd UTCC National Academic Conference*. 1599-1612. June 8, 2018. Bangkok: University of the Thai Chamber of Commerce. (In Thai)
- [4] Malikhaw, P. (2011). *Factors affecting to the purchasing behavior of female fashion clothing through facebook*. Master's Thesis. Bangkok: Rajamangala University of Technology Thanyaburi. (In Thai)
- [5] Loatrakul, P. (2001). *Mental health care guide for school age children for health center handbook*. Bangkok: Department of Mental Health. (In Thai)
- [6] Lindeman, R. H., Merenda, P. F. & Gold, R. Z. (1980). *Introduction to bivariate and multivariate analysis*. United States: Scott Foresman.
- [7] Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297-334.
- [8] Morgan, L. H. (1877). *Ancient society*. Chicago: Charles H. Kerr & Company.
- [9] Aumpipat, E. (1997). *The behavior modification*. Bangkok: Rajanukul Institute. (In Thai)
- [10] Ministry of Culture. (2019). The promoting of thai identity and Thainess. Retrieved on 3 August, 2019, from <https://www.m-culture.go.th>.

- [11] Boon, S. D. & Lomore, C. D. (2002, January-February). Fan club confessions: teens underestimate influence of celebrity idols. *Psychology Today*, 18, 122.
- [12] Buck, W. R. (1991). Modes of continental lithospheric extension. *Journal of Geophysical Research*. 96, 20161-20178.
- [13] Chaiprapa, W. (2011). *The influence of korean entertainment media following to dressing behavior among undergraduate students in Prince of Songkla University*. Master's Thesis. Songkhla: Prince of Songkla University. (In Thai)
- [14] Klapper, T. J. (1960). *Effects of mass communication*. United States: Free Press.
- [15] Schramm, W. L. (1973). *Channel and audience in handbook of communication*. Chicago: Renelly College Publishing Company.
- [16] Kaewthep, K. (2017). *Utilization of research in participatory cultural management services*. Bangkok: The Thailand Research Fund. (In Thai)
- [17] Eadie, W. F. (1987). *21st century communication: A reference handbook*. United Kingdom: SAGE.
- [18] Mcleod, J. M. & O'Keefe, G. J. (1972). The socialization perspective and communication behavior. In *current perspective in mass communication research*. 123. London: SAGE.
- [19] Inthachot, N. (2008). *South korean tv dramas and attitude and behavior of high school students in bangkok metropolis*. Nontaburi: Sukhothai Thammathirat University. (In Thai)
- [20] Chaleemui, T. (2016). *The relative between media exposure and the imitation behavior of Thai teenage in culture effect on hormones the series season 3*. Master's Thesis. Bangkok: Bangkok University. (In Thai)

มูลเหตุของการเปลี่ยนแปลงสภาพวัดไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
ในปี พ.ศ. 2547-2560

Causes of Thai Temple Condition Change
in Three Southern Border Provinces in 2004-2017

ปัญญา เทพสิงห์^{1*} และเกื้อถาวา บุญปรากฏ²
Punya Tepsing^{1*} and Kettawa Boonprakarn²

¹ รศ.ดร., ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา 90112

² ผศ.ดร., สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา 90110

¹ Assoc. Prof. Dr., Department of Education Foundation, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Songkhla, 90112, Thailand

² Asst. Prof. Dr., Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education and Liberal Arts, Hat Yai University, Songkhla, 90110, Thailand

* Corresponding author: Email address: punya.t@psu.ac.th

(Received: May 20, 2018; Revised: August 16, 2018; Accepted: August 16, 2018)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุการเปลี่ยนแปลงสภาพของวัดไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ช่วงปี พ.ศ. 2547-2560 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร จากการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึกพระสงฆ์ ประชาชนในชุมชน และนักวิชาการท้องถิ่นจำนวน 39 คน ด้วยวิธีเจาะจงไปยังกลุ่มเป้าหมายที่จะให้ข้อมูลมากที่สุด นำข้อมูลมาตรวจสอบสามเส้า วิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างบทสรุป และวิเคราะห์พรรณนา ผลการศึกษาพบว่าวัดไทยในสามจังหวัดชายแดนใต้ที่มีสภาพซบเซาหรือถดถอยลง ไม่เพียงสาเหตุจากสถานการณ์ความไม่สงบ ยังมีมูลเหตุอื่นประกอบด้วย ได้แก่ มูลเหตุด้านฆราวาส จากพฤติกรรมของกรรมการวัด ความขาดสามัคคีของคนในชุมชน ทศนคติที่มีต่อวัด มูลเหตุด้านบรรพชิตจากการติดอบายมุข การจำวัดระยะสั้น การใส่ใจกิจวัตรของตนมากเกินไป และให้ความช่วยเหลือสังคมน้อย มูลเหตุจากงานก่อสร้าง สาธารณูปโภค จากปัญหางานช่าง การดำเนินการ และงบประมาณ

คำสำคัญ: มูลเหตุ การเปลี่ยนแปลง วัดไทย สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

This qualitative study aimed to determine causes of changes of Thai Buddhist temples conditions in the three Southern border provinces of Thailand in 2004-2017. Data were collected through observations and in-depth interviews with 39 Buddhist monks, people in the communities, and local scholars, that were purposively selected to get the most information possible. The data were validated with triangulation before conducted conclusive and descriptive analyses. The study found that Thai Buddhist temples have been on the decline due not only to the unrest in the area but also secular persons' behaviors, including misconduct of temples' committee members, lack of unity, and attitude towards the temples, monks' behaviors including being addicted to vices, short periods of staying in the same temple through the Buddhist Lent, paying too much attention to their personal routines, and giving insufficient help to the society, and construction of public utilities, including problems of workmen, operations, and budgets.

Keywords: Causes, Changes, Thai Temples, Three Southern Border Provinces

บทนำ

สังคมไทยปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางต่าง ๆ ตามโลกสมัยใหม่ สถาบันสังคมบ้างปรับเปลี่ยนไปสู่ทิศทางที่ดีขึ้น บ้างปรับเปลี่ยนสู่ทิศทางซึ่งล่อตัวหรือถดถอยลง การเปลี่ยนแปลงนี้มีหลายมูลเหตุ วัดไทยเป็นสถาบันพุทธศาสนาแห่งหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลง ดังที่พระพรหมคุณาภรณ์ [1] กล่าวว่า “การเปลี่ยนแปลงพระพุทธรูปศาสนาส่วนหนึ่งมีเหตุจากคนไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง แล้วแยกแยะไม่ได้ด้วยตนเองว่าอันไหนควรกราบไหว้ อันไหนไม่ควรกราบไหว้ อันไหนของจริง อันไหนของปลอม ปัญหาความเสื่อมไม่ใช่เป็นเพราะการไม่นับถือพุทธศาสนา แต่เป็นเพราะคนไทยละทิ้งพระพุทธรูปศาสนา” เช่นเดียวกับวัดไทยบางแห่งที่ละทิ้ง

คุณค่าทางจิตวิญญาณไปสู่การทำวัดไทยให้เป็นสินค้าทางวัฒนธรรม สภาพวัดไทยจำนวนมากเปลี่ยนแปลงตามภาวะโลกสมัยใหม่ และภาวะแวดล้อมของชุมชนรอบวัด การเปลี่ยนสภาพของพุทธศาสนาและวัดไทยมีหลายมูลเหตุ

สำหรับวัดไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีมูลเหตุจากสถานการณ์ความไม่สงบ ดังผลการศึกษาของพระมหาปริดา ชันดีโสภณ (บัวเมือง) [2] ที่ศึกษาผลกระทบที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวไทยพุทธ จากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า มีผลกระทบต่อพระพุทธศาสนา พระภิกษุสามเณรไม่สามารถปฏิบัติศาสนกิจและกิจวัตรตามพระธรรมวินัยอย่างปกติ เช่น การบิณฑบาต การเผยแผ่ธรรมการปฏิบัติสังฆกิจและการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาส่งผลกระทบต่อขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตชาวไทยพุทธอย่างรุนแรง ในงานของสมบุรณ์ บุญฤทธิ์ และคณะ [3] ยังพบว่า ผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจของภิกษุสามเณรในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส จากเหตุการณ์ความไม่สงบ มีผลทั้งในด้านวิถีการดำรงชีวิต ด้านการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ด้านการเผยแผ่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา และด้านการสังคมสงเคราะห์ต่าง ๆ พระภิกษุสามเณรในพื้นที่ยังต้องการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติศาสนกิจโดยจัดให้มีกำลังทหารคอยให้ความคุ้มครอง เพื่อความปลอดภัยระหว่างบิณฑบาต ประกอบพิธีกรรมหรือปฏิบัติศาสนกิจอื่น ๆ การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเสนอให้มีการปรับเปลี่ยนเวลาและขั้นตอนเพื่อความปลอดภัยยังมีผลการศึกษาของพระทรงเกียรติ ศรีจันทร์ [4] เกี่ยวกับชีวิตชาวพุทธภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบในอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ซึ่งพบว่า ชาวพุทธไม่สามารถปฏิบัติศาสนกิจที่วัดตามปกติ เช่น ทำบุญ ตักบาตร สวดมนต์ ชาวพุทธเข้าร่วมกิจกรรมพุทธศาสนาน้อย การศึกษาธรรมะและปฏิบัติธรรมบางพื้นที่ได้รับความสนใจน้อย เพราะไม่กล้าออกนอกบ้าน กลัวอันตรายจากสถานการณ์ความไม่สงบ นอกจากนี้ มีงานศึกษาของวิทวัส ช่างคร [5] เรื่องการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวพุทธหลังเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งแต่พ.ศ. 2547-2553 ของชุมชนหนึ่งในจังหวัดยะลา เขาพบว่า วิถีชีวิตในระดับสถาบันศาสนาและความเชื่อมีผลกระทบ พิธีกรรมที่จัดในช่วงเวลากลางคืนได้เลื่อนเวลาเร็วขึ้น พิธีกรรมที่มีงานเลี้ยงจบเร็วขึ้นหรือลดเวลา พระสงฆ์ระมัดระวังการรับกิจนิมนต์ การเดินทางออกนอกพื้นที่โดยเฉพาะเวลากลางคืน

ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยมีวัดไทยจำนวน 208 วัด แยกเป็นจังหวัดปัตตานี 83 วัด จังหวัดยะลา 51 วัด จังหวัดนราธิวาส 74 วัด [6] สะท้อนให้เห็นถึงผู้นับถือพระพุทธศาสนาซึ่งกระจายอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เดือน คำดี [7] ให้ข้อคิดเห็นว่า คนไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา แต่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสถาบันพุทธศาสนานับตั้งแต่ประมาณ 50 กว่าปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางลบอย่างมากมาย จนกลายเป็นวิกฤตการณ์ในพระพุทธศาสนา จนกระทั่งไม่ได้เป็นศาสนาประจำชาติที่ตราไว้เป็นกฎหมายต่อไป การเบียดเบียนพระพุทธศาสนาก็เริ่มปรากฏอยู่ทั่วไปในหลาย ๆ รูปแบบ เหตุการณ์คนนอกพุทธศาสนาตัดคอพระภิกษุ เฆววัด และระเบิดพระอุโบสถ รวมทั้งการขับไล่ชาวพุทธออกนอกพื้นที่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการตรวจเยี่ยมของผู้แทนมหาเถรสมาคม [8] ได้สรุปว่า ภาพรวมของคณะสงฆ์จังหวัดปัตตานีอยู่ด้วยความหวาดระแวง พิธีกรรมบางอย่าง เช่น ในอดีตประกอบพิธีหลังเวลา 18.00 นาฬิกา ปัจจุบันต้องเปลี่ยนเป็นเวลา 16.00 นาฬิกา พระภิกษุวัดต่าง ๆ ถูกข่มขู่บ่อยครั้ง บางอำเภอต้องตอกบิณฑบาต จากการสำรวจความรู้ในงานวิจัยเหล่านี้จะพบว่า ปัญหาของวัดไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เน้นสาเหตุจากสถานการณ์ความไม่สงบ โดยมองข้ามปัญหาอื่น ๆ งานวิจัยนี้จะช่วยเติมเต็มมูลเหตุที่ยังมิได้ค้นพบ เพื่อให้เห็นมูลเหตุต่าง ๆ ที่อาจมีมากกว่านี้

ผลการศึกษาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงสภาพวัดไทย กิจกรรมทางสังคมและศาสนา และเหตุรุนแรงจากสถานการณ์ความไม่สงบมีผลต่อความชลดัตว์หรือความถดถอยของวัดไทยบางแห่ง ความเจริญเติบโตด้านปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุ ศาสนพิธี กิจกรรมต่าง ๆ ของวัดไทยที่มีผู้ร่วมบุญมากมาย ซึ่งเคยเกิดขึ้นในอดีตกลับกลายเป็นความคงที่ ผู้ร่วมบุญลดลงไปจนถึงกลายเป็นวัดร้าง การเปลี่ยนแปลงวัดไทย ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีทั้งเชิงกายภาพและชีวภาพ ทั้งวัฒนธรรมทางวัตถุและไม่ใช่วัตถุ แต่เมื่อพิจารณา ส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่เสื่อมลงในวิถีธรรมปฏิบัติหรือวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ นับตั้งแต่ พ.ศ. 2547 ชาวพุทธลดลง ชาวพุทธที่ไปร่วมศาสนกิจที่วัดน้อยลง อย่างไรก็ตามสิ่งที่ผู้วิจัยสงสัยก็คือ การเปลี่ยนแปลง สภาพสู่ความคงที่ เสื่อมหรือถดถอยด้านต่าง ๆ ดังกล่าวของวัดไทยนั้นจะเป็นเพียงมูลเหตุเดียวหรือไม่ หรือยังมี มูลเหตุอื่น ๆ ตามอิทธิพลโลกสมัยใหม่ สมมติฐานเบื้องต้นได้นำไปสู่การศึกษาเพื่อค้นหามูลเหตุอื่น ๆ การวิจัยนี้ จึงมีประโยชน์ในแง่การอธิบายปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในวัดไทย เพื่อนำไปใช้วางแผนเชิงนโยบาย หรือหาแนวทาง แก้ปัญหาวัดไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่หมายถึง การทำให้วัดไทยคืนสู่ความเจริญเติบโตด้านต่าง ๆ มีการขยายตัวของปูชนียสถานและงานศิลปวัฒนธรรมไทยของวัด ผู้มาทำบุญมีมาก มาจากพื้นที่หลากหลาย เป็นการสนับสนุนตามแผนสภาพความมั่นคงแห่งชาติที่ต้องการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำไป ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมบทบาทขององค์กรทางศาสนาให้มีส่วนร่วมในการสร้างความภาคภูมิใจ ในความเป็นไทย อัตลักษณ์วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่น [9] เช่นเดียวกับศูนย์อำนวยการบริหาร ชายแดนใต้ (ศอ.บต.) ที่ต้องการสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาในทุกศาสนาในพื้นที่เพื่อการสืบสานศาสนาให้ มีความเข้มแข็ง พร้อมส่งเสริมการจัดงานประเพณี วัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับศาสนา วันสำคัญทางศาสนา และ หนุนเสริมการสร้างสรรคกิจกรรมทางศาสนาให้เป็นกิจกรรมเพื่อการสร้างรายได้ กิจกรรมแห่งความสันติสุข [10] หากไม่ได้ดำเนินการวิจัยอาจทำให้การแก้ปัญหาวัดไทยในพื้นที่นี้ไม่ถูกทิศทาง ละเลยปัญหาแทรกซ้อน ไม่ใส่ใจ ต่อปัจจัยอื่น ๆ สื่อสาธารณะมักเสนอข่าวที่มาจากสถานการณ์รุนแรง ทั้งที่ปัญหาวัดในพื้นที่ชายแดนใต้อาจไม่ต่าง จากภูมิภาคอื่น ๆ ผู้วิจัยจึงสนใจหาคำตอบว่า การเปลี่ยนสภาพของวัดไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มี มูลเหตุจากใดบ้าง

การศึกษครั้งนี้ใช้แนวคิดทฤษฎีด้านปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม โดยศิริรัตน์ แอดสกุล [11] ได้อธิบายว่า มีหลายสาเหตุ ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านการ เปลี่ยนแปลงทางสังคม ด้านการอยู่โดดเดี่ยวและการติดต่อกัน ด้านโครงสร้างของสังคมและวัฒนธรรม ด้านทัศนคติและค่านิยม ด้านการเล็งเห็นความจำเป็น และด้านพื้นฐานทางวัฒนธรรม ส่วนสมศักดิ์ ศรีสันติสุข [12] เห็นว่าทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุแยกพิจารณาได้ 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ด้านชีววิทยา ด้านเศรษฐกิจ และด้านวัฒนธรรม สุริชัย หวันแก้ว [13] เห็นว่า เมื่อพิจารณามูลเหตุของการเปลี่ยนแปลง นักคิดนักปรัชญา และคนทั่วไป มักกล่าวถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์และดาราศาสตร์ ปัจจัยทางชีววิทยา ปัจจัย ทางการเมืองและการทหาร ปัจจัยทางเทคโนโลยี ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางศาสนาและอุดมการณ์ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคมวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาทั้งสามแนวคิดนี้พบว่า มูลเหตุของ เปลี่ยนแปลงมีเพียงสองประการ คือ มูลเหตุด้านสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ และด้านสังคมและวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษามูลเหตุการเปลี่ยนแปลงวัดไทย ที่นำมาสู่สภาพคงที่หรือเสื่อมถอยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในช่วงปี พ.ศ. 2547-2560

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่องนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสารและภาคสนาม ด้วยเทคนิคการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นพระสงฆ์ในจังหวัดปัตตานี 3 รูปจาก 2 วัด จังหวัดยะลา 3 รูปจาก 2 วัด จังหวัดนราธิวาส 7 รูปจาก 4 วัด ซึ่งเป็นวัดในเขตชนบท รวมพระสงฆ์จำนวน 13 รูป ฆราวาสในจังหวัดปัตตานี 4 คน ยะลา 6 คน นราธิวาส 11 คน รวมจำนวน 21 คน ในชุมชนซึ่งมีวัดตั้งอยู่และนักวิชาการท้องถิ่น ในจังหวัดปัตตานี 2 คน นราธิวาส 3 คนรวมจำนวน 5 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 39 คน แบบเจาะจง โดยพิจารณาจากผู้ให้ข้อมูลได้มากที่สุด (Information rich-case) นำข้อมูลมาวิเคราะห์รายวันและหลังเสร็จสิ้นจากสนาม ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลแบบสามเสาทั้งสถานที่ บุคคล และเวลา แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์แบบวิเคราะห์พรรณนา (Descriptive Analysis) ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่สร้างขึ้นอย่างสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในแบบกึ่งโครงสร้าง ใช้เทปบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ พร้อมสมุดบันทึก ในการอ้างบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์ผู้วิจัยขอสงวนชื่อจริง เนื่องจากข้อมูลเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ซึ่งอาจมีผลกระทบ ทั้งฝ่ายฆราวาสและบรรพชิต เป็นการปกป้องสิทธิ์ของผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้บางประเด็นอาจเป็นการทำลายภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้มีเจตนาเช่นนั้น แต่เป็นการนำเสนอ ในอีกมิติหนึ่ง ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังมีพระที่ตั้งอยู่ในศีลธรรมจำนวนมาก การดำรงอยู่ของวัดก็มีได้ ขบเซาหรือถดถอยลงมากทุกวัด มีเพียงบางแห่งเท่านั้นซึ่งมีได้ระบุชื่อวัดไว้เพื่อปกป้องสิทธิ์ดังกล่าว

ผลการศึกษา

จากการศึกษามูลเหตุการเปลี่ยนแปลงสภาพวัดไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่ามีมูลเหตุต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

มูลเหตุจากสถานการณ์ความไม่สงบ

สถานการณ์ความไม่สงบจัดเป็นปัญหาหลัก ที่ทำให้วัดไทยในสามจังหวัดมีสภาพคงที่ ไม่ก้าวหน้า หรือถดถอยลง คนเข้าวัดทำบุญน้อยลงจนวัดบางแห่งกลายเป็นวัดร้าง ทั้งนี้ ขึ้นกับสองปัจจัย ดังนี้

1. **ที่ตั้งของวัดอยู่ห่างจากชุมชนไทยพุทธ** มีวัดบางแห่งสร้างขึ้นห่างจากชุมชนไทยพุทธ การเดินทางสัญจรไปมาต้องผ่านพื้นที่ป่าเปลี่ยว ทุ่งนา หรือแหล่งอาศัยของผู้เห็นต่าง ในอดีตการบำรุงรักษาวัดไม่ค่อยมีปัญหา เนื่องจากคนต่างศาสนาอยู่ร่วมกันอย่างสันติ หลังจากมีเหตุการณ์สถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้พระไม่สามารถออกไปปฏิบัติศาสนกิจระยะทางที่ห่างไกล และต้องเดินทางไปบิณฑบาตยังชุมชนไทยพุทธมีอุปสรรค ขณะเดียวกัน ชาวบ้านไม่กล้านำอาหารมาถวายที่วัด อาทิ วัดแห่งหนึ่งในเขตเมืองยะลา แม้วัดตั้งอยู่ในทำเลที่ดีเป็นชนบทมากนัก อยู่ท่ามกลางบ้านเรือนที่มีทั้งชาวพุทธและมุสลิมอยู่ในชุมชน เหตุรุนแรงได้ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของชุมชน ทำให้ชาวพุทธย้ายออกนอกพื้นที่ วัดไม่มีชาวพุทธไปทำบุญ ดังแต่ก่อน พระสงฆ์เสียขวัญและกำลังใจ ความห่างเหินจากชุมชนไทยพุทธ ทำให้พระสงฆ์ย้ายออกจากวัด ส่งผลให้วัดกลายเป็นวัดร้าง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “เส้นทางไปวัดมีเหตุยิงครู่แล้วเผา มีระเบิดลงแล้วไม่รู้กี่ครั้ง ทำให้เส้นทางวัดถูกตัดขาด วัดก็อยู่ไม่ได้” (พิน, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2559) หลังจากวัดถูกทิ้งร้าง

วัดกลายเป็นพื้นที่เสี่ยงวัว ภายในโบสถ์เต็มไปด้วยมูลสัตว์ พระพุทธรูปถูกทอดทิ้ง จนขึ้นไยแมงมุม และฝุ่นละออง เกาะตามพระวรกาย วัดที่ตั้งอยู่ห่างจากชุมชนไทยพุทธส่วนมากเป็นวัดที่สร้างใหม่ ไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมชุมชน ไทยพุทธตั้งแต่เริ่มต้น จากสภาพที่มีการจับจองที่ดินของคนในชุมชน ทำให้ต้องหาพื้นที่สร้างวัดซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะซึ่งมักอยู่ห่างไกล อย่างไรก็ตาม ที่ตั้งของวัดไทยคงมีเข้ามาจากสถานการณ์รุนแรงประการเดียว ยังมีปัจจัยเสริมอื่น ๆ ดังเช่น ท่าเลที่ตั้งมีน้ำท่วมเสมอ หรือดินเขาถล่มก็ได้เป็นสาเหตุทำให้วัดไม่สามารถดำรงสภาพ ได้อีกต่อไป วัดอยู่ห่างไกลปิ่นเที่ยง อาทิ วัดป่า ที่พักสงฆ์ บางเส้นทางถูกน้ำท่วมถนนตัดขาด เป็นหลุมเป็นบ่อ การสัญจรไปมาไม่สะดวก มีผลต่อการไปประกอบพิธีของชาวพุทธ เป็นมูลเหตุให้วัดไม่มีผู้ห่อเลี้ยงนำมาสู่การ ถดถอยในที่สุด

2. ชาวพุทธในชุมชนละถิ่นฐาน เมื่อสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงคุกรุ่น ชาวพุทธที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงหรือมีเหตุการณ์รุนแรงบ่อยครั้งค่อย ๆ หายหายพโยกย้ายออกไป ชาวพุทธที่เคยทำบุญที่วัดลดลง วัดขาดการบำรุงรักษาโดยชาวพุทธทำให้วัดไทยค่อย ๆ ถดถอย ไม่อาจดำรง สถานะของวัดที่เคยเป็นศูนย์กลาง และคับคั่งด้วยชาวไทยพุทธอีกต่อไป ชาวพุทธมีความหวาดระแวงกลัวภัย ที่จะมาคุกคามชีวิตมากมาย ออกจากหมู่บ้านต้องรวมตัวกันเป็นหมู่คณะ แต่ละคนต่างมีเครื่องมือป้องกันตัว โดยเฉพาะ ปืน บ้างมีเสื้อเกราะ เครื่องป้องกันมีพร้อมเพรียง ผู้ถวายอาหารพระสงฆ์เมื่อมีน้อยลง พระสงฆ์ที่ไม่ ผืนทนก็ต้องย้ายวัดหรือสึกออกมา ชาวพุทธละถิ่นฐาน ส่วนหนึ่งย้ายเข้าตัวเมือง ส่วนหนึ่งย้ายไปจังหวัดอื่นที่ ปลอดภัยกว่า ดังคำสัมภาษณ์ว่า “แถวนี้ไทยเราเหลือ่น้อยลง หลังจากยังเหตุการณ์คนทำบุญน้อย มีวัดเก่าแก่ แต่หนีไปอยู่ที่อื่น พระลดลง ตอนเข้าพรรษาแต่ก่อนมีพระ 9 รูปเข้าพรรษา พอออกพรรษาก็ทอดกฐินได้ เดียวนี้งานกฐินหายไปจากชุมชน” (มิตร, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2559) การสูญเสียประเพณี อันติงามของวัด ส่วนหนึ่งมีสาเหตุจากชาวพุทธน้อยลง ชาวพุทธในสามจังหวัดเช่นเดียวกับภูมิภาคอื่น ๆ ที่นิยม บุตรน้อย และส่งเสริมการศึกษาของบุตร ยิ่งศึกษาสูงขึ้น โอกาสกลับคืนภูมิลำเนาเดิมมีน้อย สำเร็จการศึกษา มักทำงานอยู่จังหวัดอื่นที่ไม่มีความเสี่ยง โรงเรียนประจำชุมชนมีชาวพุทธลดลง คนสูงอายุนิ่งขาลง ขณะที่คน หนุ่มสาวไม่ได้กลับมา บางชุมชนชาวพุทธเหลือน้อย ครัวเรือนที่เหลืออยู่ใช้ความอดทน โดยเฉพาะ ผู้สูงอายุที่ จำใจอยู่เพราะผูกพัน

มูลเหตุจากฆราวาส

ปัจจัยหรือเงื่อนไขจากฆราวาสเป็นสาเหตุหนึ่งของการดำรงอยู่ของวัดไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การดำรงอยู่ของวัดขึ้นกับสภาพและทัศนคติของคนในชุมชนที่มีต่อวัด หากพระสงฆ์ กรรมการวัดหรือผู้เกี่ยวข้องกับ ผลประโยชน์ของวัดปฏิบัติตนไม่ถูกต้องตามคุณธรรม ส่งผลให้ประชาชนศรัทธาต่อวัดน้อยลง จากการศึกษา พบว่า ฆราวาสหรือบุคคลที่ไม่ได้ดำรงเป็นพระสงฆ์มีอิทธิพลต่อความถดถอยของวัดดังนี้

1. พฤติกรรมของกรรมการวัด วัดในสามจังหวัดชายแดนใต้บางแห่งตั้งกรรมการวัดอย่างมีเงื่อนไข มีกรรมการน้อยเพียง 2-3 คน บางแห่งมีเพียงไวยาวัจกรกับคนสนิทของเจ้าอาวาส โดยไม่ถามความเห็นของชุมชน ขึ้นอยู่กับขนาดของชุมชนและความต้องการของเจ้าอาวาส กรรมการที่ดำรงไวยาวัจกรบางคนเป็นเพียงในนาม มิได้แต่งตั้งโดยนายอำเภอตามระเบียบกฎหมาย กรรมการเหล่านี้จัดเป็นคณะกรรมการประจำวัดตามวาระ การบริหารของเจ้าอาวาส แต่หากเป็นกรรมการเฉพาะกิจอาจมีมากกว่า 5 คน เพื่อบริหารจัดการร่วมกับเจ้า อาวาสในการจัดเทศกาลประเพณีประจำปี เช่น ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมของกรรมการ บางวัดปฏิบัติตนไม่เหมาะสม มีการแสวงหาประโยชน์จากวัด เงินบริจาค เงินอนุโมทนาไม่ได้แจ้งชัดเจนถึงรายได้

รายจ่าย เข้าทำนองพระครึ่งหนึ่งกรรมการครึ่งหนึ่ง สร้างรายได้บนการแข่งขันระหว่างกรรมการแต่ละคน สืบเนื่องจากกรรมการบางคนเห็นว่า ตนเป็นฝ่ายเสียหาผู้คนที่มาทำบุญจึงควรจะมีค่าตอบแทนมากกว่าคนอื่น นอกจากนี้ เป็นเพราะกรรมการแตกความสามัคคี แบ่งเป็นกลุ่มเป็นฝ่าย หากเจ้าอาวาสปรึกษากรรมการกลุ่มหนึ่ง ทำให้อีกกลุ่มไม่พอใจ เห็นเป็นการลำเอียงของเจ้าอาวาส ซึ่งอาจทำให้ประโยชน์ที่จะได้รับไปตกอยู่ในอีกฝ่ายหนึ่งเท่านั้น ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “กรรมการแตกคอกันเอง เจ้าอาวาสปรึกษากลุ่มหนึ่ง อีกกลุ่มหนึ่งไม่พอใจ ทอดผ้าป่า ทอดกฐินเอาเงินเข้ากระเป๋ำ เป็นเพราะโยมพวกนี้มาจากกรรมการหามา ถ้าไม่บอกก็คงไม่มา กรรมการหาผลประโยชน์ พอโยมมาควบคุมอำนาจหย่อน” (พระสำนัก, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2560) พระสงฆ์มีทัศนคติต่าง ๆ ต่อการจัดตั้งกรรมการวัด ซึ่งเมื่อวิเคราะห์แล้วปัญหาเกิดจาก 2 ประเด็น ประเด็นแรก พระสงฆ์บางรูปถือตนเป็นคนดี เคร่งครัดในพระธรรมวินัย สอดคล้องกับการสั่งเกตของผู้วิจัยซึ่งภายในวัดนี้ ดูเงียบสงบ สร้างวัดอย่างเรียบง่าย เน้นวิปัสสนา และการอบรมธรรมะแก่ฆราวาส ดังนั้น หากมีกรรมการที่ประพฤติตนไม่ดี ก็อาจทว่าวัดมีหมอง พระสงฆ์มีอาจปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรม เพราะมีกรรมการคอยควบคุม กิจกรรมของวัด ประเด็นที่สอง พระสงฆ์บางรูปถือตนเป็นผู้หาผลประโยชน์จากฆราวาส ดังนั้น หากไม่มี คณะกรรมการวัดก็อาจเป็นช่องทางให้พระสงฆ์เก็บผลประโยชน์โดยง่าย ปัญหาของวัดจึงขึ้นกับพฤติกรรม ทั้งสองฝ่าย กรรมการวัดบางครั้งมีความขัดแย้งกับชาวบ้านหรือผู้ที่ไม่ได้เป็นกรรมการวัด ซึ่งเกี่ยวข้องกับ ผลประโยชน์และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ความขัดแย้งมาจากความไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของชาวบ้าน อีกชุมชนหนึ่ง มีปัญหาส่วนตัว บันทอนกำลังคนในการสร้างสรรค์ความเจริญแก่วัด

2. ความขาดสามัคคีของฆราวาส ความสามัคคีหรือพลังร่วมของชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนให้วัดดำรง อยู่ได้ วัดที่ถูกทิ้งร้างหรือถดถอยส่วนหนึ่งเป็นเพราะชุมชนขาดความสามัคคี เช่น การขายที่ดินหรือบ้านให้กับ คนต่างศาสนา ทั้งที่ได้ตกลงกันแล้ว ทำให้ชาวพุทธลดน้อยลง ปรากฏการณ์นี้มักเกิดกับวัดที่อยู่พื้นที่สีแดงหรือ มีเหตุคุกคามบ่อยครั้งเท่านั้น ดังคำสัมภาษณ์ว่า “พวกคนไทยบางหมู่บ้าน ไม่สามัคคี เห็นแก่ตัว เห็นแก่ที่ดิน ตกใจก็ขายไปอยู่ที่อื่น พวกเขaleyดีใจ” (เสริม, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2559) การอยู่ร่วมกัน ระหว่างคนต่างศาสนาไม่ได้เป็นอุปสรรคสำหรับความสงบพื้นที่ในสามจังหวัดมากนัก บางชุมชนความสามัคคี ระหว่างชาวพุทธกับมุสลิมช่วยสนับสนุนให้วัดดำรงอยู่ได้ แม้ชาวพุทธถ้าขัดแย้งกันเองย่อมมีผลต่อวิถีชีวิต พระสงฆ์ การขาดความสามัคคียังมีผลต่อการดำเนินศาสนกิจกรรมของวัด การจัดอาหาร การจัดกิจกรรมใด ๆ วัดต้องพึ่งพาชุมชน

3. ทัศนคติที่มีต่อวัด ทัศนคติที่มีต่อวัดของฆราวาสมีหลายลักษณะ เมื่อนำมาวิเคราะห์สามารถจำแนก ออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

3.1 ทัศนคติที่มีต่อพระพุทธศาสนา ความศรัทธาที่มีต่อศาสนาที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย ทัศนคติที่คนส่วนใหญ่มองว่า ศาสนายังมิได้ตอบสนองความต้องการทางจิตใจอย่างแท้จริง อีกทั้งชาวบ้านมี ทางเลือกอื่นที่ตอบสนองความต้องการทางใจได้มากกว่า เช่น วัดแห่งหนึ่งตั้งอยู่ในชุมชนที่ชาวบ้านส่วนหนึ่ง หันไปศรัทธาขอพรหรือพึ่งพิงพินหลาทวด หรือทวดหมอตี๋นับถือมาตั้งแต่บรรพชน โดยการสร้างรูปปั้นไว้บูชา จัดถวายเครื่องเซ่นไหว้ พึงพาสักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้านแทนการเข้าหาพระพุทธรูป ประกอบกับ การไปวัดมี พิธีรตรองค่อนข้างมาก ทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะมาประกอบศาสนกิจในวัด ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “วัดไม่ ตอบสนองความต้องการของชาวบ้าน ถ้าตรงความต้องการยังไ้ก็มา เดี๋ยวนี้โยมจะอ้างว่าไม่ว่างต้องทำมาหากิน เลี้ยงลูก” (พระแดง, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2559) วัดยังถูกมองว่าเป็นที่ประกอบพิธีกรรม

ไม่ได้เห็นเป็นแหล่งเผยแผ่ธรรมะ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ด้วยเหตุนี้ วันสำคัญในศาสนา เช่นวันพระ วันเข้าพรรษา มีผู้มาฟังเทศก์ ฟังธรรมน้อย ทศนคติที่เปลี่ยนไปส่วนหนึ่งเกิดจากสื่อต่าง ๆ ที่เผยแพร่พฤติกรรมของพระในทางที่เสื่อมเสีย เช่น พระมั่วสีกา พระดื่มของมึนเมา ไม่เคร่งในพระวินัย ดังคำสัมภาษณ์ว่า “พระสงฆ์ ไม่อยู่ในวินัย เขาเบื่อกว่าไม่จริงก็เยอะ สื่อทำให้พระเสื่อมเสีย ชาวจริงไม่จริงก็ลงเพช เป็นพุทธพาณิชย์ ถึงขนาดเปิดโบสถ์ขายเครื่องรางของขลัง ปลัดขิกก็มี” (พระแดง, นามสมมติ, วันที่ 25 ธันวาคม 2559) ทำให้ฆราวาสประเพณีวัดเป็นพื้นที่จำลองพุทธจักรแต่เพียงกายภาพ หากเปรียบเทียบทัศนคติของคนสูงอายุ มีทัศนคติที่ดีหรือด้านบวกมากกว่าคนรุ่นใหม่ คนรุ่นใหม่นับถือพระพุทธศาสนาที่เป็นกะพี้มากกว่าแก่น ดังนั้น จึงเห็นผู้ที่มาทำบุญที่วัดส่วนใหญ่เป็นวัยกลางคนจนถึงผู้สูงอายุ แม้พระพุทธศาสนาจะเป็นที่พึงใจในยามวิกฤตของชาวพุทธในสามจังหวัด และวัดเป็นที่รวมพลังของชาวพุทธ แต่เป็นเพราะวัยหนุ่มสาวในชุมชนมีน้อยลง ประกอบกับ ถูกครอบงำด้วยแนวคิดใหม่ จากสื่อเทคโนโลยีทำให้ทัศนคติที่มีพระพุทธศาสนาและความจงรักภักดีที่มีต่อวัดที่ลดทอนลง

3.2 ทศนคติที่มีต่อปฏิติการของวัด คนส่วนหนึ่งเห็นว่า วัดเป็นพื้นที่หารายได้ โดยเฉพาะ วัดที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองหรือวัดที่มีเกจิอาจารย์ มีชื่อเสียงทางคุณไสย ดังเห็นว่า วัดใดที่มีชื่อเสียงเรื่องเครื่องราง การรักษาโรค ด้วยเวทมนตร์ การอยู่ยงคงกระพันจะเป็นที่ขึ้นชอบของชาวมาเลเซีย คนเชื้อสายจีนรัฐกลันตันนิยมมาถวายเช่าพระและทำบุญด้วยวงเงินจำนวนมาก เป็นช่องทางให้พระสงฆ์หรือกรรมการวัดหาผลประโยชน์ บางวัดประดิษฐ์สร้างประเพณีจัดงานกุศลเรียไรเงินทำบุญ ไม่ว่ารับบริจาคซื้อกระเบื้องหลังคา สะเดาะเคราะห์สร้างเสนาสนะเพื่อบำรุงวัด กิจกรรมเหล่านี้ชุมชนเห็นเป็นการแอบอ้างงานบุญเพื่อหาประโยชน์เข้าสู่กรรมการผู้จัดงาน ผู้ไม่เห็นด้วยบ้างเอือมระอาหาโอกาสร่วมงานบุญของศาสนาหรือนิกายอื่นด้วย เช่น วัดจีนหรือศาลเจ้า หรือร่วมงานพิธีกรรมแห่เจ้าเข้าทรง หรือเปลี่ยนแปลงไปนับถือศาสนาอิสลาม ยิ่งเมื่อแต่งงานกับมุสลิมไม่รีรอที่จะเปลี่ยนศาสนาทันที การเปลี่ยนสภาพของวัดสะท้อนถึงสังคมบริโภคนิยมที่อยู่เบื้องหลัง ทำให้วัดเป็นพุทธพาณิชย์ พระยึดติดกับวัตถุมากเกินไป ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “เป็นทิวของโยมที่มีอยู่ทั่ว ๆ ไป ชาวบ้านห่างจากศาสนา สังฆทานมีเยอะแล้ว เป็นปัจจัยดีกว่า แต่โยมมองว่าพระติดปัจจัย” (พระสุนัย, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2559) พระสงฆ์และฆราวาสมีความเห็นต่างกัน พระสงฆ์ไม่ต้องการให้มีเครื่องสังฆทานมากเกินไป ความต้องการ เนื่องจากเครื่องสังฆทานหากไม่ได้ใช้จะเสื่อมคุณภาพตามเวลา หากเป็นเงินจะสามารถเปลี่ยนเป็นสิ่งที่จำเป็นยิ่งกว่า หากฆราวาสมองว่า การถวายเงินเป็นการสร้างวัตถุที่อาจนำไปสู่อบายมุข กล่าวคือเงินซึ่งหากสะสมจำนวนมากจะก่อให้เกิดการผิดพระธรรมวินัยได้และนำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ การที่ฆราวาสมองเห็นวัดเป็นพื้นที่ใช้ศาสนาหรือพิธีกรรมเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ ทำให้คนส่วนหนึ่งถดถอยออกจากวัดไทย เพราะเห็นว่าพระมุ่งแสวงหาประโยชน์เป็นเงินมากเกินไป โดยเฉพาะ ปัญหาเงินทองวัดที่เป็นข่าวในปัจจุบัน

3.3 ทศนคติเกี่ยวกับการอุปสมบท การบวชพระในปัจจุบันมีทัศนคติที่แตกต่างจากอดีตอยู่บ้าง คนรุ่นใหม่ คนหนุ่มสาวในสามจังหวัดชายแดนใต้คล้ายกับภูมิภาคอื่น ๆ ที่เห็นว่า การบวชพระเป็นการบวชตามประเพณี เช่น บวชหน้าไฟ บวชตามการขอของบุพการี ทดแทนบุญคุณ บวชแก้บน บวชตามฤดูกาลเข้าพรรษามีน้อยมากที่บวชเพื่อดำรงพระภิกษุตลอดชีพ เพื่อศึกษาพระไตรปิฎกแล้วนำธรรมะไปสั่งสอนผู้อื่นๆ การบวชพระก็เพื่อประทับตราไว้ว่าเคยดำรงเพศบรรพชิต ตอบสนองความต้องการของสังคมมากกว่าตนเอง ใช้วันเวลาเป็นของตัวเอง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “ไม่มีคนมาบวช ทำให้ขาดผู้สืบทอด มีแต่บวชหน้าไฟ บวชไม่นาน” “คนบวชน้อย บวช 7 วันไม่เข้าพรรษา ทำให้พระขาด คนบวชตลอดหายาก” (พระสุนัย, นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์ วันที่ 13 สิงหาคม 2559)

การบวชช่วงระยะเวลาสั้น ๆ มีผลทำให้วัดขาดพระสงฆ์ในการประกอบศาสนพิธี วัดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พระสงฆ์มีจำนวนน้อย มีใช้จากเหตุการณ์ความไม่สงบเท่านั้น แต่เป็นเพราะพระใหม่ ๆ ที่มีจำนวนน้อย หรือ สึกก่อนที่จะสร้างรากฐานให้กับวัด นอกจากนี้ มีชาวพุทธจำนวนไม่น้อยที่ไม่มีแนวคิดที่จะบวชเป็นพระสงฆ์ ในพื้นที่ เพราะเกรงกลัวอันตรายและกลัวไม่สามารถประกอบศาสนกิจอย่างสมบูรณ์ได้ การบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์ มีหลายทางเลือก แม้ว่าการบวชในพื้นที่สามจังหวัดมีความเสี่ยงภัยที่รัฐสนับสนุน แต่บางคนเห็นว่า ยังไม่คุ้มค่า กับการสูญเสีย พระที่บวชอยู่นานมักเป็นพระอาวุโสที่ไม่มีการกิจด้านสังคมแล้ว เช่น การบวชตลอดชีวิต หลังเกษียณ การบวชหลังการสูญเสียคนในครอบครัว พระเหล่านี้เมื่ออายุมากขึ้นก็มรณภาพ ในขณะที่วัดกัน พระใหม่ ๆ ก็สึกออกเร็ว เป็นผลให้วัดไทยขาดพระไม่สามารถรับภิกษุ หรือใช้โบสถ์เป็นที่อุปสมบท ต้องเกณฑ์ พระจากภูมิภาคอื่นๆ แต่ยังไม่เพียงพอ ชาวพุทธบางคนเห็นว่า การบวชจะเป็นการเติมเต็มพระที่ขาดแคลน และแก้ไขปัญหาของวัดซึ่งเป็นทัศนคติที่ดี แต่ในทางกลับกันการบวชระยะสั้นก็เป็นความจงใจ ทั้งนี้ มิใช่เป็น ปัญหาของพระพุทธศาสนาของไทยเท่านั้น ยังเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาทางโลก

มูลเหตุจากบรรพชิต

บรรพชิต หมายถึง บุคคลที่บวชเป็นพระภิกษุสงฆ์หรือสามเณร ความถดถอยของวัดนอกจากปัจจัย สาเหตุจากฆราวาสแล้ว ยังมีปัจจัยหรือเงื่อนไขจากพระสงฆ์เอง ที่มีพฤติกรรมอันทำให้ชุมชนหมดความศรัทธา มีหลายมูลเหตุ ดังนี้

1. การจำวัดระยะสั้น ๆ วัดไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้วัดหนึ่ง ๆ บางแห่งเปลี่ยนแปลงเจ้าอาวาส หรือพระสงฆ์หลายครั้ง การจำวัดของผู้นำสงฆ์ขาดเสถียรภาพ การเปลี่ยนแปลงหลายครั้งมีหลายสาเหตุ นอกจากสถานการณ์ความไม่สงบ ยังเป็นการจัดสรรประโยชน์ระหว่างพระสงฆ์ด้วยกันไม่ลงตัว ดังกรณีพระ สงฆ์ได้รับจัดสรรงบประมาณจากเจ้าอาวาสเพื่อสอนวิปัสสนา ต่อมาเงินเพื่อการนี้ลดจำนวนลงทำให้พระที่รับผิดชอบ ไม่สามารถจัดการ และไม่พอใจกับการบริหารจัดการของวัดจึงขอย้ายออกไป นอกจากนี้ พระสงฆ์ต่างภูมิภาค เช่น ภาคกลาง ภาคอีสานมาอยู่ชั่วคราว บ้างมีปัญหาขัดแย้งระหว่างพระต่างภูมิภาคกับพระในท้องถิ่น กับคณะกรรมการวัดหรือชาวบ้าน ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ ส่งผลต่อเสถียรภาพของพระในวัดแห่งนั้น ดังคำสัมภาษณ์ว่า “มีพระเล่นพรรคเล่นพวก ชอบหาทีม หาพวก แย่งผลประโยชน์กันในวัด” (พระเก่ง, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2559) สะท้อนภาวะการเมืองของวัดและการช่วงชิงพื้นที่ พระที่ไม่สามารถ อดทนต่อภาวะนี้ต้องย้ายออกไป นอกจากนี้ มีการจำวัดระยะสั้น ๆ ตามสภาวะการณ์ ย้ายออกไปเพื่ออยู่ใกล้ แหล่งรักษาสุขภาพ บางรูปหลงใหลสีกาต้องสึกออกไป ทำให้ขาดความสืบเนื่องในเชิงบริหาร การสานต่อ นโยบายซึ่งเป็นอีกสาเหตุของการเกิดวัดร้าง ดังกรณีตัวอย่างในอำเภอหนึ่งซึ่งปัจจุบันมีสถานะเป็นสำนักสงฆ์ เนื่องจากเพิ่งได้รับการฟื้นฟูจากการกลายเป็นวัดร้าง สภาพวัดมีอาคารปลูกสร้างใหม่ มีร่องรอยเป็นวัดโบราณ ปรากฏซากโบสถ์เจดีย์อยู่กลางทุ่งนาข้างวัด ที่เคยร้างเพราะเจ้าอาวาสปรับเปลี่ยนหลายครั้ง บางรูปสึกก่อน เพราะหลงรักสีกา

2. การติดอบายมุข ปัญหาอบายมุขในวัดยังคงปรากฏ เช่น การเล่นหวย เสพยาเสพติด วัดยังมีกลุ่มคน ที่เห็นผิดเป็นชอบในคราบจิวร มีพระไปหวยหรือซื้อน้ำ การเสี่ยงโชคด้วยการซื้อหวยบางครั้งอ้างเป็นช่องทาง หาเงินเข้าวัด ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “พระเล่นหวย ทำให้ชาวบ้านไม่ศรัทธา เอาวัดเป็นที่มั่วสุม ทำให้เด็ก ๆ ไปหาพระนั้น ชาวบ้านไม่ศรัทธา...พระเล่นหวยเอาเงินมาบำรุงวัด ลำพังที่ชาวบ้านได้น้อย เล่นทุกอย่าง ถ้าถูกหวยมาเลยได้มาก อาคารที่สำเร็จ เพราะเล่นหวยก็มาก” (กำพล, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม

2559) การเล่นหอยของพระมโหฬารต่อเด็กและเยาวชน พ่อแม่ไม่สามารถจูงใจให้อยู่ในครอบครัว พระทำให้เด็ก ๆ ในชุมชนหลงติดในอบายมุขด้วย เพราะมีเงินจูงใจ เด็ก ๆ ถูกจ้างให้เดินทางไปซื้อหอย บ้างได้รับส่วนแบ่งเมื่อถูกหอย บ้างมาสืบเลขเด็ดในวัดแก่ผู้อื่น นานวันกลายเป็นผู้ซื้อหอยเสียเอง ประการที่สอง การเล่นหอยของพระกลายเป็นทางเลือกใหม่ของการระดมทุนแต่ต้องเสี่ยง รายได้จากการถูกหอยนำมาสมทบสร้างศาลาหรือกุฏิพระ โดยเฉพาะ หอยมาเลเซียเป็นที่นิยมมาก เพราะมีเงินรางวัลมากกว่าการเล่นหอยไทย บางครั้งพึ่งไสยศาสตร์เพื่อหาเลขเด็ด หากพระซื้อเลขใดชาวบ้านที่รู้ชื่อตาม เพราะเชื่อว่าตัวเลขนี้ได้คัดกรองแล้ว

การเสพยาเสพติดถือเป็นอบายมุขที่ร้ายแรง และไม่อยู่ในวินัยของสงฆ์ที่ควรกระทำ เรื่องยาเสพติดเป็นปัญหาที่เรื้อรังมานานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างไรก็ตาม การบวชอุปสมบทเป็นเรื่องยากที่จะคัดกรองผู้ที่ปราศจากมลทิน โดยเฉพาะ พระวัยรุ่นบวชใหม่ บวชไม่นาน บางรูปยังพัวพันกับการเสพยา การเสพยามีอิทธิพลต่อฆราวาสที่ศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ดังนั้น หากรู้ว่าพระวัดใดมียาเสพติดจะทำให้คนในชุมชนไปวัดน้อยลง ยาเสพติดส่วนใหญ่เป็นประเภทกระต้อม ยาบ้า ยาไอ โดยเฉพาะ กระต้อมที่ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นยาเพิ่มกำลังมากกว่าสารเสพติด ประกอบกับ มาเลเซียไม่จัดกระต้อมเป็นยาเสพติด ชายแดนไทยมาเลเซียมีปัญหาสารเสพติดค่อนข้างมาก ปัญหาพระเสพยาเรื้อรังมานานและยากแก้ปัญหานี้ในภาวะที่วัดขาดแคลนพระสงฆ์ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “พระใหม่ ๆ เดียวนี้บางคนเคยเสพยา มาเป็นพระก็อดไม่ได้ ผมว่าตม้น้ำในหัวคำดีกว่าตม้น้ำในผ้าเหลือง” (พระเก้ง, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2560) คำว่าตม้น้ำในหัวคำ หมายถึงคนที่ยังไม่ได้บวชหรือยังไม่ได้โกนหัว เป็นมุมมองที่ว่า การตม้น้ำกระต้อมดูเหมือนเรื่องปกติในทัศนะวัยรุ่นสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ในทัศนะของชาวบ้านการกระทำได้อันเนื่องจากยาเสพติดหากดำรงเพศบรรพชิตย่อมบาปหนักยิ่งกว่าฆราวาส

3. ใส่ใจในกิจวัตรตนเองมากเกินไป พระบางรูปใช้ประโยชน์จากการอาศัยในวัด เพื่อตนเองมากกว่าการปฏิบัติศาสนกิจที่พระสงฆ์พึงมี ทำให้ชุมชนเอือมระอาที่จะเข้าวัด และสร้างแรงกดดันให้ออกจากพื้นที่ การกระทำบางอย่างถูกมองว่า กำลังใช้วัดเป็นช่องทางแก้ปัญหส่วนตัว ดังกรณีวัดแห่งหนึ่งมีพระสงฆ์จากภาคกลางมาประจำวัดตามแผนของฝ่ายความมั่นคง ต่อมาพระองค์นี้มีปัญหาด้านสุขภาพขั้นวิกฤติต้องใช้เงินจำนวนมากในการรักษา คนในชุมชนเห็นว่า เบียดบังเงินวัดไปใช้ส่วนตัว สร้างความไม่พอใจและหลีกเลี่ยงไปวัดที่มีพระสงฆ์นี้อาศัยอยู่ พระสงฆ์จากภาคอื่น ๆ ที่มาอาศัยอยู่เพื่อแก้ปัญหาความขาดแคลนบางครั้งก่อปัญหากับคนในชุมชน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “พระที่อื่นมาอยู่บางทีก็สร้างปัญหา เอาเงินไปใช้เอง เอาไปรักษาตัว ให้ลูกหลานตัวเอง ได้มากแล้วก็ไป ทิ้งปัญหาให้วัด บางคนมาอยู่วัดตั้งหลักจะไปมาเลยต่อได้เงินมากกว่า” (อุทัย, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 11 ตุลาคม 2559) ปัจจุบันวัดไทยในกลันตันมีปัญหาล้ายวัดไทยในสามจังหวัดชายแดนใต้ ที่บางวัดขาดพระสงฆ์ไม่สามารถประกอบพิธีอุปสมบท ต้องร้องขอพระจากวัดไทยตามชายแดนไทย พระสงฆ์ที่ไปบ้างเป็นคนภาคอื่น อยู่วัดในสามจังหวัดชั่วคราวแล้วไปอยู่วัดในมาเลเซียเสมือนทำตามความต้องการของชุมชนแต่แฝงประโยชน์ตนเอง พระบางรูปกินอาหารกลางคืน ดูหนัง ฟังเพลง โดยเฉพาะ พระวัยหนุ่มหรือวัยรุ่น ซึ่งคนในชุมชนเห็นว่าไม่เหมาะสมกับคุณลักษณะของพระสงฆ์ บ้างหลีกเลี่ยงการทำวัตรเช้า วัตรเย็นหรือทำเป็นบางวัน กิจของสงฆ์ไม่ได้กระทำอย่างครบถ้วนสมบูรณ์แต่สนใจทำชีวิตให้สุขสบาย พระรุ่นใหมบางรูปใส่ใจสังคมออนไลน์ สนใจสังคมภายนอกมากกว่าชีวิตคนในชุมชน หากพระสงฆ์ไม่สนใจชาวบ้านวัดจะขาดการสนับสนุนจากชุมชนส่งผลให้วัดถดถอยลง

4. **ให้ความช่วยเหลือทางสังคมน้อย** วัดไทยนอกจากเป็นที่ประกอบกิจการทางพุทธศาสนา ยังเป็นแหล่งสังคมสงเคราะห์ การช่วยเหลือด้านสาธารณกุศล การจัดกิจกรรมการกุศล การบันเทิงของชุมชน วัดบางแห่งเป็นแหล่งพบปะรังสรรค์ชาวไทยกับชาวมาเลเซีย วัดใดละเลยกิจกรรมสังคม งานสังคมสงเคราะห์หรือเพิกเฉยต่อความทุกข์ร้อนของชุมชน จะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนเหินห่าง ความสนใจสังคมรอบวัดของพระสงฆ์ที่น้อยเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น ลักษณะนิสัยประจำตัวของพระ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “พระเซียว (นามสมมติ) เอาแต่วิปัสสนา ไม่สนใจชาวบ้าน พระที่เคร่งวินัยไม่ค่อยสนใจชาวบ้าน ชอบอยู่เงียบ ๆ ไม่ยุ่งกับใคร” (สมพร, นามสมมติ, สัมภาษณ์, วันที่ 18 มิถุนายน 2559) อย่างไรก็ตาม ยังมีเหตุผลซับซ้อน บ้างเกรงว่าการทำกิจกรรมภายนอกอาจได้รับอันตราย การช่วยเหลือด้านสาธารณกุศลต้องเดินทางบ่อยครั้งอาจมีผู้ไม่หวังดีคอยลอบทำร้าย แม้จัดกิจกรรมในวัดที่มีคนจำนวนมาก ๆ ก็อาจสุ่มเสี่ยงจากผู้ไม่หวังดี วัดดำรงอยู่ได้และยังคงเป็นที่ศรัทธาของชุมชน มักเป็นวัดที่คอยช่วยเหลือสังคมในกิจกรรมต่าง ๆ เสมอ พระสงฆ์ โดยเฉพาะ เจ้าวาสต้องมีคุณธรรมและบารมีแก่กล้า ดังตัวอย่างวัดแห่งหนึ่ง ทางวัดมอบเงินเป็นค่าเล่าเรียนแก่มุสลิมที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ให้เงินแก่มุสลิมที่บ้านได้รับความเสียหาย มุสลิมแต่งงานไปร่วมงาน ชาวมุสลิมในพื้นที่ศรัทธาในเจ้าอาวาสนี้มาก เมื่อมีงานวัดอิหม่ามมาร่วมงานเสมอ มีมหรสพการแสดงดนตรี หนึ่งตระกูลในวัดโดยไม่เกรงกลัวอันตราย (นัย, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2559) เป็นเพราะเจ้าอาวาสมั่นใจในความคิดของตนในการช่วยเหลือคนทุกศาสนา สร้างบารมีมาอย่างยาวนาน ชาวมุสลิมจึงช่วยปกป้องคุ้มครองวัด การให้ความช่วยเหลือสังคมน้อยจะไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนคนต่างศาสนา เป็นเหตุให้วัดซบเซาและถดถอยลงได้

มูลเหตุจากงานก่อสร้าง สาธารณูปโภค

วัดไทยมีงานก่อสร้างที่จำเป็นต่อการดำรงสถานะ สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ได้รับการก่อสร้างหรือบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอ อย่างไรก็ตามภาวะฝืดเคืองทางเศรษฐกิจ กองทุนสำรองสำหรับงานก่อสร้างมีไม่มากนัก เนื่องจากคนมาทำบุญน้อยลงก็ได้ส่งผลให้วัดยับยั้งการพัฒนา ปัญหางานก่อสร้างมีหลายสาเหตุ เช่น ข้างฝีมือทางศิลปกรรมมีต้นทุนแพงขึ้น วัสดุก่อสร้างราคาสูง หรือการถูกเอารัดเอาเปรียบ ดังจะอธิบายต่อไปนี้

1. **ปัญหาเกี่ยวกับช่าง** งานก่อสร้างของวัด โดยเฉพาะ ด้านศิลปกรรมไทย ส่วนใหญ่ว่าจ้างจากคนนอกพื้นที่ คนในสามจังหวัดมีน้อยที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านศิลปะ บ้างนายช่างมาจากภาคกลาง อีสาน บางแห่งใช้แรงงานพม่า การติดต่อช่างมาดำเนินการก่อสร้างของวัดขึ้นกับจังหวะและโอกาส บางวัดติดต่อโดยง่ายเพราะพระหรือคณะกรรมการวัดรู้จักเป็นการส่วนตัวหรือมีเครือข่าย ช่างบางคนเสนอราคาค่อนข้างสูงเกรงเหตุร้ายจากสถานการณ์ โดยเฉพาะ จากจังหวัดนอกพื้นที่ ช่างในพื้นที่บางที่ตั้งราคาสูงแต่คุณภาพต่ำหรือทักษะไม่มากพอ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้ “ช่างในพื้นที่ขอตั้งราคาสูง ๆ โกงมั้ง ฝีมือไม่ค่อยเท่าไร สู้ช่างภาคอื่น ๆ ไม่ได้” (พระนง, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2559) ปัญหางานก่อสร้างภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบเป็นสาเหตุหนึ่งของการติดต่อช่างที่ยากขึ้น ช่างมีการเสนอค่าแรงงานที่สูงขึ้น โดยเฉพาะ ช่างฝีมือดีด้านการตกแต่งลวดลายกระหนก การแก้ปัญหาของวัด คือ การออกแบบลายกนกให้เรียบร้อยจากที่อื่น ๆ แล้วขนส่งเป็นชิ้น ๆ มาประกอบที่วัด ส่วนช่างภายในสามจังหวัดไม่เสียค่าเดินทางมากนัก เพิ่มค่าเสี่ยงภัย แต่ฝีมือดีหายาก ช่างเหล่านี้เหมาะกับงานทั่วไป เช่น ศาลาวัด กุฏิ โรงธรรม แต่ถ้าเป็นโบสถ์ซึ่งค่อนข้างประณีตต้องใช้ช่างมืออาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ต่างพื้นที่เช่น เพชรบุรี อยุธยา กรุงเทพฯ ฯลฯ

2. **ปัญหาด้านการดำเนินการ** การดำเนินการก่อสร้างบางครั้งอาศัยช่องโหว่ของสถานการณ์ความไม่สงบ แสวงหาประโยชน์จนทำให้วัดสูญเสียต้นทุนในการดำเนินการ ดังกรณีวัดแห่งหนึ่ง เจ้าอาวาสเป็นที่

ยอมรับเรื่องคาถาอาคม การดูดวงชะตา เสกคาถาเวทย์มนต์ แต่ถูกคดโกงจากเงินสร้างโบสถ์ มีบุคคลอ้างว่าเป็นเจ้าหน้าที่สำนักพุทธศาสนาสำรวจวัดในสามจังหวัด เพื่อหาทางช่วยเหลือและเยียวยาจิตใจ โดยกล่าวว่าได้รับอนุมัติจากสำนักพุทธศาสนาแล้วประมาณ 10 ล้าน ขอให้เจ้าอาวาสเขียนโครงการโดยขอส่วนแบ่งจากการดำเนินการ 10 เปอร์เซ็นต์ เจ้าอาวาสเขียนโครงการตามคำแนะนำและโอนเงินประมาณ 1 ล้านบาท หลังจากนั้นนัดหมายให้พระไปรับเช็คส่วนที่เหลือ เมื่อไปธนาคารปรากฏผลเช็คดังกล่าวไม่สามารถรับเงินและติดต่อเจ้าหน้าที่นั้นไม่ได้ ทำให้สูญเสียทุนสำรองที่จะก่อสร้างให้กับมิชชันนารี ปัจจุบันยังไม่สามารถจับกุมคนร้ายเรื่องนี้เป็นที่โจษจันดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “ท่านถูกโกง คงอายุ หนองตายเพราะงู เป็นพระหมดคู่แต่ไม่ดูตนเอง จึงทำให้โบสถ์สร้างขาดต้องหาเงินใหม่” (พระเอิบ, นามสมมติ, สัมภาษณ์, วันที่ 25 ธันวาคม 2559) การดำเนินการสร้างบางครั้งวัดได้รับการอนุเคราะห์จากนักวิชาการส่วนกลาง โบสถ์วัดหนึ่งได้รับการออกแบบจากนักวิชาการด้านสถาปัตยกรรมศาสตร์ในกรุงเทพฯ โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย แต่เมื่อสร้างจริงต้องปรับเปลี่ยนใหม่ เนื่องจากผู้ออกแบบไม่ได้เดินทางมาศึกษาพื้นที่จริง เพราะกลัวอันตรายส่งเพียงแบบแปลน ทำให้เจ้าอาวาส พระสงฆ์ และกรรมการวัดต้องช่วยพิจารณาอีกครั้งส่งผลให้โครงการของวัดชะงักงัน

3. ปัญหาด้านงบประมาณ การก่อสร้างบำรุงศิลปวัฒนธรรมของวัดต้องใช้งบประมาณมากน้อยตามแต่ละประเภทของอาคาร นับตั้งแต่มีสถานการณ์ความไม่สงบ เงินทุนที่เข้าวัดโดยเฉลี่ยมีน้อย เนื่องจากไทยพุทธน้อยลง คนต่างจังหวัดไม่มาทอดกฐิน ทอดผ้าป่าตั้งแต่ก่อน มีหลายหน่วยงานให้ความช่วยเหลือแต่ไม่ได้กระทำอย่างจริงจัง มิได้ส่งเสริมบรรยากาศของประเพณีไทยดังแต่ก่อน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “วัดไม่มีเจ้าภาพมาทอดกฐินไม่มีรายได้ พอจะจัดให้ไปรับที่หอประชุม มอ. หาดใหญ่ เป็นเจ้าภาพจากกรุงเทพมหานครถวายที่ มอ. แทน” (พระวินัย, นามสมมติ, สัมภาษณ์, 5 กรกฎาคม 2559) งบประมาณส่วนใหญ่ขอจากสำนักพุทธศาสนา มาใช้ในการก่อสร้างแต่ส่วนใหญ่ไม่ได้ตามเป้าหมาย และตัดพ้อด้วยความน้อยใจจากการดูแลความเป็นอยู่ของพุทธศาสนิกชนใน 3 จังหวัดชายแดน การของบประมาณนี้เป็นธรรมเนียมประจำปี ของทุกวัด ซึ่งวัดต้องเขียนโครงการเพื่อเสนอของบประมาณก่อสร้างหรือซ่อมบำรุง การเขียนมักรวมกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้ได้งบมาแบ่งปันหลายวัดโบสถ์ชำรุด ของบบูรณะไม่ได้ตามเป้าหมายทำให้โบสถ์ทรุดโทรมลง ต้องใช้เงินสะสมของวัดซึ่งขึ้นกับกำลังของประชาชน สิ่งก่อสร้างใหม่ส่วนใหญ่ได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรต่าง ๆ งบประมาณในการดำเนินการจัดสร้างอารามสถานของวัดต้องพึ่งพาทุนดำเนินจากประชาชน ภาคเอกชน หรือรัฐอย่างมาก สภาพคนชุมชนปัจจุบันประสบปัญหาเศรษฐกิจ ยางพาราราคาตกต่ำ พืชผลเกษตรไม่ออกผลตามฤดูกาล และผลไม้ราคาถูกเนื่องจากไม่มีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อดังแต่ก่อน กิจกรรมต่าง ๆ ของวัดที่เคยโน้มน้าวให้มาทำบุญชะงักงัน เช่น การจัดมรสพในงานวัด การออกร้านในคืนสมโภชกฐิน งานฉลองพัตต ในอดีตวัดเป็นแหล่งบันเทิง มีการแสดงหนังตะลุง หนังกลางแปลง มโนราห์ ดนตรี ฯลฯ ซึ่งเชิญชวนให้คนต่างถิ่นมาร่วมงานจำนวนมาก โดยเฉพาะ วัดตามแนวชายแดนไทยจังหวัดนราธิวาส ที่มีชาวมลายูเชื้อสายสยามมาร่วมงานจำนวนมากและเป็นการสำคัญในการระดมเงินบริจาค บางวัดต้องเดินทางไปขอรับบริจาคสร้างโบสถ์ในประเทศมาเลเซีย ให้กรรมการวัดที่มีเครือญาติในมาเลเซียช่วยเหลือ เพื่อสรรหางบประมาณดำเนินการต้องเพิ่มงบให้มากพอจ่ายรายจ่าย วัดบางแห่งมีศูนย์พิเศษอยู่ในวัด เสียค่าใช้จ่ายมาก เช่น ศูนย์อบรมพุทธศาสนา ค่ายทหารซึ่งต้องจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าสาธารณูปโภคมากกว่าวัดอื่น ๆ

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษามูลเหตุการเปลี่ยนสภาพของวัดไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในด้านที่ทำให้วัดชบเซาลงกว่าอดีต ชลอตัวหรือร้างเกิดจากหลายมูลเหตุ ที่เด่นชัดและเป็นตัวแปรหลัก ๆ คือ ต้นเหตุจากสถานการณ์ความไม่สงบ โดยมีปัจจัยร่วม ได้แก่ 1) ที่ตั้งของวัดอยู่ห่างจากชุมชนไทยพุทธ วัดบางแห่งอยู่ห่างจากชุมชนไทยพุทธ การเดินทางสัญจรไปมา บิณฑบาตรต้องผ่านพื้นที่เปลี่ยว ผ่านแหล่งอาศัยของผู้เห็นต่าง หลังจากมีสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พระไม่สามารถปฏิบัติศาสนกิจที่ห่างไกล ขณะเดียวกันชาวบ้านห่างไกลไม่กล้านำอาหารมาถวายที่วัด สอดคล้องกับผลการศึกษาของประสงค์ โดนด [14] ที่พบว่า สาเหตุความขัดแย้งที่กระทบกับพระสงฆ์ ประชากรส่วนใหญ่เห็นว่า เกิดจากขบวนการแบ่งแยกดินแดน ต้องการทำร้าย และฆ่าพระสงฆ์ขณะที่ออกไปบิณฑบาต และเดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ศาสนาพุทธหมดไปจากพื้นที่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของสมบูรณ์ บุญญฤทธิ์ และคณะ [3] ที่พบว่า ผลกระทบต่อการดำรงชีวิตพระภิกษุ สามเณรในภายใต้สถานการณ์ไม่สงบ ได้แก่ ผลกระทบต่อการบิณฑบาตที่ไม่มีความสะดวกและปลอดภัย การบิณฑบาตรทุกครั้งต้องมีเจ้าหน้าที่ทหารคอยคุ้มกัน ผลกระทบด้านการเผยแผ่หลักคำสอน พระภิกษุไม่สามารถเผยแผ่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาได้อย่างเต็มที่ ไม่สามารถออกไปเผยแผ่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาในพื้นที่ไกล วัดมีพระสงฆ์จำพรรษาน้อยลง กังวลกับชีวิตของตนเอง ทั้งนี้ ยังสอดคล้องกับข้อมูลศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศตจ.) [15] ที่ระบุว่า มีพระสงฆ์มรณภาพจากเหตุรุนแรงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 จนถึง พ.ศ. 2558 รวม 19 รูป บาดเจ็บ 25 รูป 2) สาเหตุจากการละถิ่นฐานของชาวพุทธ สถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงเกิดขึ้นต่อเนื่อง ชาวพุทธที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สีแดง ที่สุ่มเสี่ยงเหตุรุนแรงบ่อยครั้งค่อย ๆ อพยพโยกย้ายออกไป ชาวพุทธที่เคยทำบุญที่วัดลดลง วัดขาดการบำรุงรักษาทำให้วัดไทยค่อย ๆ ถดถอย ไม่อาจดำรงสถานะของวัด ซึ่งเคยเป็นศูนย์กลาง และเฟื่องฟูมาก่อน สอดคล้องกับผลการศึกษาของธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอภิชาติ จันทรแดง [16] ที่สรุปว่า คนไทยพุทธมีการหดตัว เพราะอัตราการย้ายเข้ามาอยู่ในใหม่มีน้อยกว่าอัตราการย้ายออก นอกจากนี้ เด็กรุ่นใหม่ที่เกิดในชุมชนส่วนมากเลือกจะไม่กลับมาอยู่ในชุมชน จะไปทำงานนอกพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ พระสงฆ์มีการย้ายออกจากวัดไปอยู่ในที่ปลอดภัยต่างจังหวัด

มูลเหตุการเปลี่ยนแปลงอาจพิจารณาได้จากสภาพคนในชุมชน โดยแยกเป็นปัจจัยจากฝ่ายฆราวาส และฝ่ายบรรพชิต ด้านฝ่ายฆราวาส ได้แก่ 1) พฤติกรรมของคณะกรรมการวัด กรรมการวัดที่ประพฤตินิยมชอบการสรรหาที่ไม่ผ่านความเห็นชอบ หรือวัดเลือกกรรมการเพียงคนสนิท 1-2 คนเพื่อให้ถูกต้องตามระเบียบกฎหมายมิได้กระจายหรือได้รับการพิจารณาจากชุมชน 2) ความขาดสามัคคี การไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของคนในชุมชนการขายที่ดินหรือบ้านให้กับคนต่างศาสนา ทำให้ชาวพุทธลดลง เมื่อน้อยลงส่วนที่เหลือยิ่งถูกกดดัน ในที่สุดต้องย้ายออกไป การย้ายแต่ละครัวเรือนสะท้อนถึงความหมดหนทางแข่งขัน เป็นความสามัคคีพากันหนีมากกว่าพากันอยู่ การขาดความร่วมมือร่วมใจที่จะตั้งถิ่นฐานและรักษาวัดตนเองต่อไปส่งผลกระทบต่อวัดในชุมชน มีผู้มาทำบุญน้อยลงและกลายเป็นวัดร้าง สอดคล้องกับผลการศึกษาของพระมหาปริดา ชันติโสภโณ (บัวเมือง) [2] ซึ่งพบว่า สถานการณ์ความรุนแรงส่งผลกระทบต่อความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ประชาชนไม่กล้าออกไปประกอบอาชีพ ขาดแคลนรายได้มีการลงทุนน้อยทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทำให้เกิดการว่างงาน ทำให้ชาวไทยพุทธมีความรู้สึกไม่มั่นคงในชีวิต และทรัพย์สิน จนเป็นเหตุให้มีการอพยพย้ายถิ่นของชาวไทยพุทธในพื้นที่

มูลเหตุจากฆราวาสยังเกี่ยวข้องกับทัศนคติที่มีต่อพระพุทธศาสนา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อวิถีหลายประการ ได้แก่ 3.1) ทัศนคติที่มีต่อพระพุทธศาสนา ความศรัทธาที่มีต่อศาสนา ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย ทัศนคติที่คนส่วนใหญ่มองว่า ศาสนายังไม่ได้ตอบสนองความต้องการทางจิตใจอย่างแท้จริง อีกทั้งชาวบ้านมีทางเลือกอื่นที่ตอบสนองความต้องการทางใจได้มากกว่า ประกอบกับถูกครอบงำด้วยแนวคิดใหม่ ๆ จากเทคโนโลยีทำให้ทัศนคติที่มีต่อพระพุทธศาสนาและวัดลดทอนลง สอดคล้องกับแนวคิดของเตชปัญโญภิกขุ [17] ที่ว่าปัจจุบันผู้คนไม่ค่อยจะเข้าวัดกัน เพราะสมัยนี้มีความเจริญทางวัตถุมาก วัฒนธรรมทางตะวันตกที่นิยมวัตถุได้เข้ามาทำลายวัฒนธรรมความสุขทางจิตใจของคนไทยไปเสียหมด ผู้คนหันมานิยมความสุขจากวัตถุนิยม คือ เรื่องการมรณ ความสวยงาม ความสนุกสนานรื่นเริง และสิ่งของฟุ่มเฟือย รวมทั้งแสวงหาเกียรติยศชื่อเสียง จึงไม่สนใจความสุขทางจิตใจ 3.2) ทัศนคติที่มีต่อปฏิบัติการณ์ของวัด คนส่วนหนึ่งเห็นว่า วัดเป็นพื้นที่หารายได้ บางวัดประดิษฐ์สร้างประเพณีจัดงานกุศลเรียไรเงินทำบุญ รับบริจาคซื้อกระเบื้องหลังคาผ่านกิจกรรมหรือพิธีกรรมต่าง ๆ จัดงานสะเดาะเคราะห์เพื่อระดมเงินสร้างเสนาสนะ กิจกรรมเหล่านี้ชุมชนเห็นเป็นการใช้วัดสร้างธุรกิจ หารายได้จากเครื่องรางของขลัง กลายเป็นพุทธพาณิชย์ สอดคล้องกับผลการศึกษาของภณกุล ภวคุณวรกิตติ์ [18] ที่พบว่า สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงตามทุนนิยมและบริโภคนิยม ก่อให้เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงในวิถีการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติทางศาสนาของคนไทย เกิดการผันแปรความเชื่อและการปฏิบัติตามคำสอนทางศาสนาแตกต่างไปจากเดิม โดยมีพฤติกรรมบุญพาณิชย์เป็นเงื่อนไขและพฤติกรรมสำคัญที่เชื่อมโยงและเกื้อหนุนกระบวนการพุทธพาณิชย์ ผ่านการแสดงออก คือ พิธีกรรม สถานที่ประกอบกิจกรรม บุคคลในกิจกรรม ราคาค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรม และแผนการตลาด สอดคล้องกับความเห็นของพระพรหมคุณาภรณ์ [1] ที่เห็นว่า ปัญหาของวัดไม่ใช่เป็นเพราะนับถือพุทธศาสนา แต่เป็นเพราะคนไทยละทิ้งพุทธศาสนา การขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนา ไม่รู้จักแยกแยะอันไหนควรไม่ควรกราบไหว้ อันไหนของจริงอันไหนของปลอม ข้อค้นพบนี้ส่วนที่เด่นชัดคือวัดกลายเป็นพื้นที่แสดงความอ่อนแอทางพระพุทธศาสนา แตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ ในพื้นที่ชายแดนภาคใต้สถานการณ์ที่ไม่สงบได้ซ้ำเติมให้ความอ่อนแอนี้มีมากขึ้น 3.3) ทัศนคติเกี่ยวกับการอุปสมบท เห็นการบวชเพียงธรรมเนียมปฏิบัติเฉพะกิจ เช่น บวชแก้บน บวชหน้าไฟ ทดแทนบุญคุณ บวชตามคำขอของบุพการี บวชเฉพาะเข้าพรรษาไม่ได้บวชเพื่อศึกษา สืบทอด และเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีน้อยมากที่บวชเพื่อดำรงสมณเพศตลอดชีพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของชาญณรงค์ บุญหนุน [19] ซึ่งพบว่า ปัจจุบันคนรุ่นใหม่นิยมการบวชในระยะสั้นมาก และมักบวชในเวลาช่วงนอกพรรษา ต่างจากเมื่อ 40 ปีมาแล้ว การบวชระยะสั้นมีตั้งแต่ 7-15 วัน ซึ่งนับว่าแตกต่างกันมากทั้งในช่วงเวลาและระยะเวลา

ด้านฝ่ายบรรพชิต มูลเหตุปัจจัยที่เกิดจากบรรพชิต ได้แก่ 1) การจำวัดระยะสั้น ๆ การเปลี่ยนแปลงเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ในวัดหลายครั้ง การจำวัดของผู้นำสงฆ์ในวัดหนึ่ง ๆ ขาดเสถียรภาพ การเปลี่ยนแปลงหลายครั้งมีหลายสาเหตุ นอกจากสถานการณ์ความไม่สงบยังเป็นความขัดแย้งระหว่างสงฆ์ด้วยกันหรือกับประชาชน จำต้องย้ายไปอยู่วัดอื่น ๆ ความลุ่มหลงในกามตัณหาต้องสึกออกก่อน ขาดแคลนพระซึ่งมีทักษะด้านศาสนพิธีและเทศนา พระที่ดำรงอยู่พอเริ่มมีทักษะก็ลาบวช มีพระใหม่อยู่เรื่อย ๆ ไม่สนองต่อความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับผลการศึกษาของชาญณรงค์ บุญหนุน [19] ที่พบว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้พระสงฆ์ลดจำนวนลง ส่วนหนึ่งเป็นเพราะวัดขาดผู้ให้การศึกษาหรือแนะนำคำสอน ขาดความรู้ความสามารถ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเพิงบวชได้ไม่นาน 2) การติดอบายมุขของพระสงฆ์ ภายในวัดยังคงปรากฏพระเล่นหวย เสพยาเสพติด

วัดกลายเป็นแหล่งรวมวัยรุ่นหลงผิดซึ่งมีอิทธิพลต่อบุตรหลานคนในชุมชน ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับแนวคิดของพระไพศาล วิสาโล [20] ที่พบว่า เหตุผลหนึ่งของปัญหาวัดปัจจุบันเกิดจากพระสงฆ์ทำตนเองไม่น่าศรัทธา เจ้าอาวาสจำนวนไม่น้อยทำตัวน่าเบื่อ มีชีวิตหรือความรู้สึกนึกคิดไม่ต่างกับฆราวาส ทำให้ประชาชนไม่กระตือรือร้นที่จะส่งบุตรหลานมาบวช นอกจากนี้ พระบางรูปทะเลาะกันพระด้วยกันหรือฆราวาส 3) พระใส่ใจในกิจวัตรตนเองมากเกินไป มีพระบางรูปใช้ประโยชน์จากการอาศัยในวัดเพื่อตนเองมากกว่าการปฏิบัติศาสนกิจที่พระสงฆ์พึงมี เช่น นั่งวิปัสสนาอย่างไม่สนใจชาวบ้าน แสวงหาผลประโยชน์เพื่อส่วนตัวจากเงินทำบุญหรือเงินบริจาค ฉันทาหารกลางคืน การดูหนัง ฟังเพลง สนุกเฮฮาขาดวินัยสงฆ์ ทำให้ชุมชนเอือมระอาที่จะเข้าวัด ไม่ค่อยร่วมทุกข์กับสิ่งที่ชุมชนกำลังมีปัญหา สอดคล้องกับแนวคิดของพระภุชงค์ หอมแก้ว [21] ที่ว่า ปัจจุบันพระสงฆ์ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการเรียกร้องสิทธิของคณะบุคคลเท่าที่จำเป็น คงเหลือบทบาทบิณฑบาต บังสกุล สังฆทาน และสวดมนต์ ซึ่งเป็นเรื่องกิจวัตรประจำวัน และกิจกรรมทางพิธีกรรมโดยไม่ใส่ใจต่อทุกข์และความต้องการของสังคมรอบด้าน 4) พระให้ความช่วยเหลือสังคมน้อย ลดการจัดกิจกรรมการกุศล หรือสาธารณประโยชน์ หากวัดใดละเลยกิจกรรมสังคม หรือเพิกเฉยต่อความต้องการของชุมชน จะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนเหินห่าง ความสนใจสังคมรอบวัดของพระสงฆ์ซึ่งน้อยขึ้นกับหลายปัจจัย เช่น อุปนิสัยส่วนตัวของพระ กลัวอันตราย หรือขาดคนอุปถัมภ์ สอดคล้องกับผลการศึกษาของสมบูรณ์ บุญญฤทธิ์ และคณะ [3] ที่พบว่า ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีพระภิกษุสามเณรมีปัญหาด้านสังคมสงเคราะห์ ขาดความเชื่อมั่นในการดำเนินกิจกรรมด้านสังคมสงเคราะห์ต่าง ๆ เพราะความหวาดระแวงระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่มีมากขึ้น ขาดส่วนร่วมเนื่องจากบุคคลผู้สนับสนุนด้านต่าง ๆ ไม่กล้าเข้ามาในพื้นที่ จนกิจกรรมสังคมสงเคราะห์แก่ชุมชนบางอย่างต้องยกเลิกไป และชาญณรงค์ บุญหนุน [19] ที่พบว่า วัดขาดบทบาทหน้าที่ทางสังคมดังที่เคยเป็นมาแต่ก่อน มีแต่บทบาทตามประเพณี เช่น การทำบุญ ทำพิธีทางศาสนา จึงไม่สามารถโน้มน้าวให้คนเข้าวัดและมาใช้ชีวิตในวัดดังแต่ก่อน

นอกจากนี้ ยังมีมูลเหตุจากงานก่อสร้าง งานสาธารณูปโภค วัดไทยมีงานก่อสร้างที่จำเป็นต่อการดำรงสถานะ สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ได้รับการก่อสร้างหรือบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอ อย่างไรก็ตามจากภาวะฝืดเคืองทางเศรษฐกิจ กองทุนสำรองสำหรับงานก่อสร้างมีไม่มากนัก เนื่องจากคนมาทำบุญน้อยลงก็ส่งผลให้วัดยับยั้งการพัฒนา ปัญหางานก่อสร้างมีหลายสาเหตุ ได้แก่ 1) ปัญหาเกี่ยวกับช่าง งานก่อสร้าง งานศิลปกรรมของวัดโดยเฉพาะลวดลายไทย ส่วนใหญ่ว่าจ้างคนนอกพื้นที่ คนในสามจังหวัดมีน้อยที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านศิลปะไทย ส่วนใหญ่มาจากภาคกลาง อีสาน ช่างบางคนเสนอราคาค่อนข้างสูงเกรงเหตุร้ายจากสถานการณ์ต้องใช้เวลาเสาะหาช่างศิลปะไทย ดังที่บวรเวท รุ่งรุจี [22] เห็นว่า ช่างศิลปะไทยเป็นอาชีพที่ต้องมีทักษะด้านปัจจุบันนี้หาได้ยากขึ้น แม้แต่กรมศิลปากรยังขาดแคลน ต้องหาทางแก้ปัญหา สถาปนีสระทอนให้ว่า ช่างที่มีฝีมือมักจะอยู่ในส่วนกลาง อยู่รับจ้างที่มีค่าตอบแทนมาก หรือมากกว่าที่จะมาเสี่ยงวัดไทยในสามจังหวัดจึงค่อนข้างลงทุนสูงกับการทำวัดให้สวยงาม 2) ปัญหาด้านการดำเนินการ การดำเนินการก่อสร้างมีการอาศัยช่องโหว่ของสถานการณ์ความไม่สงบ แสวงหาประโยชน์จนทำให้วัดสูญเสียต้นทุนในการดำเนินการ การสร้างโบสถ์บางวัดได้รับการอุดหนุนแบบแปลนจากนักวิชาการส่วนกลาง แต่เมื่อทำจริงต้องปรับเปลี่ยนใหม่เนื่องจากผู้ออกแบบไม่เดินทางมาศึกษาพื้นที่จริง เพราะกลัวอันตราย ส่งผลให้การก่อสร้างโบสถ์ล่าช้า 3) ปัญหาด้านงบประมาณ การก่อสร้างต้องใช้งบประมาณมากน้อยตามลักษณะสถาปัตยกรรมแต่ละแห่ง นับตั้งแต่มีสถานการณ์ความไม่สงบ เงินทุนที่เข้าวัดโดยเฉลี่ยมีน้อย เนื่องจากไทยพุทธน้อยลง คนต่างจังหวัดไม่มาทอดกฐิน

ทอดผ้าป่าตั้งแต่ก่อน ในอดีตมีมหรสพในวัดที่จูงใจให้ชาวพุทธร่วมมาทำบุญ ปัจจุบันน้อยลงมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของวิทวัส ช้างคร [5] เรื่อง การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวพุทธ หลังภายใต้เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2553 ในชุมชนหนึ่งพบว่า วิถีชีวิตในระดับสถาบันศาสนา และความเชื่อมีผลกระทบ พิธีกรรมที่จัดในช่วงเวลากลางคืนได้เลื่อนเวลาเร็วขึ้น พิธีกรรมที่มีงานเลี้ยงจบเร็วขึ้นหรือลดเวลา งดงานรื่นเริงประจำปี ชาวบ้านลดนันทนาการนอกเคหสถาน โดยเฉพาะ กลางคืนมีหลายหน่วยงานให้ความช่วยเหลือแต่ไม่ได้กระทำอย่างจริงจัง งบประมาณในการดำเนินการจัดสร้างอารามสถานของวัดต้องพึ่งพาทุนดำเนินจากประชาชน ภาคเอกชน ปัจจุบันพืชผลเกษตรกรรมราคาถูก ไม่ค่อยมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อตั้งแต่ก่อน กิจกรรมต่าง ๆ ของวัดที่เคยโน้มน้าวให้มาทำบุญชะงักงัน เพราะประสบปัญหาเศรษฐกิจ รายได้น้อยลงทำให้วัดต้องหยุดยั้งความเจริญเติบโต โดยเฉพาะ การสร้างปูชนียสถาน ซึ่งต้องใช้เงินจำนวนมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของพระทรงเกียรติ ศรีจันทร์ [4] ที่ศึกษาวิถีชีวิตชาวพุทธในชุมชนอีกแห่งหนึ่งของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยพบว่า สถานการณ์มีผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ทำให้ชาวพุทธมีรายได้น้อยลง ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ

จากข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า สภาพการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ดังที่ศิริรัตน์ แอดสกุล [11] และสุริชัย หวันแก้ว [13] ให้แนวคิดที่ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสาเหตุหนึ่งมาจากสภาพแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมมีทั้งที่เกิดจากธรรมชาติ และมนุษย์จงใจให้เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม เฉพาะกรณีในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ดูเหมือนว่า มนุษย์จะเป็นมูลเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลง อันเกิดจากการถูกกระทำโดยภายนอก และการกระทำโดยคนในชุมชนเอง กล่าวคือการเปลี่ยนสภาพวัดไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่อาจยืนยันเพียงสถานการณ์ความไม่สงบเท่านั้น แต่ยังมีมูลเหตุอื่นซึ่งแอบแฝงและซับซ้อนอยู่ภายใน ที่ซ่อนเร้นนี้อาจคล้ายปัญหาวัดไทยภูมิภาคอื่น ๆ ที่กำลังประสบเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านนโยบาย การจัดการวัดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบ นอกจากหน่วยความมั่นคงจะช่วยปกป้องอภิบาลวัดแล้ว ควรมีองค์กรศาสนาคอยสอดส่องดูแลพฤติกรรมของพระสงฆ์สภาพแวดล้อมวัด เนื่องจากสภาพวัดมีปัญหาคล้ายกับภูมิภาคอื่น ๆ ที่พระสงฆ์บางรูปไม่รักษาระบอบวินัย ทำให้ประชาชนเข้าวัดน้อยลง นอกจากนี้ ควรมีกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาการจำวัดระยะสั้น ๆ ของพระสงฆ์ ควรมีการกลั่นกรองคุณภาพพระสงฆ์จากภูมิภาคอื่นที่มีจิตอาสาไปช่วยเหลือด้วย ไม่แต่เพิ่มปริมาณเท่านั้น แหล่งทุนควรสนับสนุนวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชน เน้นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการรักษาวัดไทยให้คงอยู่ เพื่อสร้างการเรียนรู้และการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

2. ด้านการท้าวิจัยครั้งต่อไปมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมูลเหตุการเปลี่ยนแปลงวัดไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประเด็นที่ควรพิจารณาเพิ่มเติม คือ อิทธิพลทางความคิดของพระสงฆ์ที่มีต่อสามัญชน และการดำรงอยู่ของวัดภายใต้พระสงฆ์ที่มาจากภูมิภาคอื่น ๆ ตามนโยบายของรัฐว่า ได้ผลเพียงใด ส่งผลกระทบต่อวัดและชุมชนอย่างไร ควรท้าวิจัยเพื่อแก้ปัญหาวัดที่ถูกทิ้งร้าง หาสาเหตุที่ทำให้ชาวพุทธให้ความสำคัญกับศาสนกิจน้อยลง

เอกสารอ้างอิง

- [1] Prapromkunakorn. P. (2014). *The risk of Buddhism in Thailand*. Retrieved on January 8, 2018, from www.youtube.com/watch?v=v2.
- [2] Pramahapreda, K.. (2013). *Impact of the Buddhist way of life from the violet situation in the three southern border provinces*. Master thesis, Master of Arts, Pranakornsriyutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- [3] Bunyarut, S. & et. al. (2013). Impacts on religious activities for monks and novices in Yala, Pattani and Narathiwat provinces of the violent situation in the southern border. Nonthaburi: Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Retrieved December 25, 2017, from http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=1664&articlegroup.
- [4] Srichan, P. (2009). *Way of life in the unrest situation in three southern border provinces: The case study of Buddhists in Khokpho District, Pattani Province*. Master thesis, Master of Arts. Bangkok: Thammasat University.
- [5] Changsorn, W. (2010). *The transformation of Thai Buddhists' way of life after the southern violence in the three southernmost provinces of Thailand since C.E. 2004-2011: Case studies of Moo 4 Tumbol Lumphraya, Amphur Maung, Yala province*. Pattani: Princess Galyani Vadhana Institute of Cultural Studies.
- [6] National Office of Buddhism. (2015). *List of all temples in Thailand*. Retrieved on 27 July 2018, from <http://www1.onab.go.th/index.php?option=com>.
- [7] kumdee, D. (2006). *Philosophy and religion : Value and role in contemporary society*. Chiang Mai: Department of Philosophy and Religion. Chiang Mai: Faculty of Humanities. Chiang Mai University.
- [8] Office of Sangha Supreme Council. (2005). *Visiting temples, monks and novices in three southern border provinces*. Retrieved on July 26, 2018, from <http://mahathera.onab.go.th/index.php?url>.
- [9] Office of the National Security Council. (2017). *Policy on administration and development of southern border provinces in 2017-2019*. Retrieved on July 27, 2018, from <http://www.nsc.go.th/Download1>.
- [10] Southern Border Province Administrative Centre. (2017). *20 year strategic plan of southern border province administrative centre (2017-2036)*. Retrieved on July 27, 2018, from <http://www.sbpac.go.th/index.php/>.
- [11] Adsakul, S. (2014). *Introduction to sociology* (3rd Ed.). Bangkok: Chulalongkorn University.
- [12] Srisantisuk, S. (2009). *Study of society and culture, concepts, methodologies and theories*. Khonkaen Humanities and Social Sciences. Khonkaen: Khonkaen University.

- [13] Wankaew, S. (2006). *Social and culture change in social and culture* (10th Ed.). Bangkok: Chulalongkorn University.
- [14] Tanod, P. (2015). *Role encouragement of priests and conflict problem in the three southern border provinces*. The 5th National Academic Conference, Phuket Rajabhat, 17-18 December 2015, at Phuket Rajabhat Conference Center, Retrieved on May 5, 2017, from <http://academic-paper.pkru.ac.th/20>.
- [15] Isranews Agency. (2015). *Bloody robe heartbreaking in 11 Years 19 Monks Die and 25 Monks Injure for south border unrest*. Retrieved on July 27, 2018, from <https://www.isranews.org/content-page/>.
- [16] Promsaka Na Sakonnakorn, T., & Chandang, A. (2015). *The impact of violence situation to Thai Buddhists in the three southern border provinces*. Retrieved on September 22, 2017, <http://inrit-2015.com/inrit2014/Proceedings/C%201.1-1.5.pdf>.
- [17] Tachapunyopikku. (2017). *Why people don't enter the temple*. Retrieved on April 7, 2017, from <http://www.whatami.net/lum/lum30.html>.
- [18] Pawakunworakit, P. (2012). *Commercial Buddhist and commerce occult into practicable Buddhism in Thailand: Case study of temples in Nakhon Pathom Province*. Bangkok: Chulalongkorn University. Retrieved on April 4, 2017, from <http://www.tnrr.in.th/?page=result>.
- [19] Boonnoon, C. (2008). *Thai priests in future: Introduction survey of change*. Bangkok: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre.
- [20] Wisalo, P. (2008). "Interview words of Prapaisarl Wisalo" In Channarong Boonnoon. *Thai priests in future: Introduction survey of change*. Bangkok: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre.
- [21] Homkaew, P. (2017). *Monks and Thai politics*. Retrieved on June 6, 2017, from <http://www.baanjomyut.com/library>.
- [22] Rungruchee, B. (2015). *"Fine arts department" aim to cooperate with universities to produce craftsman for solve the problem of insufficient craftsman*. Retrieved on June 11, 2017, from <http://www.manager.co.th/qo/>.

นวัตกรรมการสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช¹

Innovation of Inheritable Tradition on HaePhaKuen That Nakhon Si Thammarat¹

ทิพมาศ เสวตวรโชติ^{2*}, พระครูสิริธรรมาภิรต², พระราชวิสุทธิกวี³, พระมหาประทีน เขมจารี³
สันติ อุนจะนา³, พระมหาโยธิน มหาวีโร³ และพระมหาอภิพงศ์ ภูริวฑฒโน³
Tippamas Sawetvorrachot^{2*}, Phrakrusiridhammapirat², Phraratvisuttikavee³,
Phramahaprathin Kemmajaree³, Sunti Aunjanam³, Phramahayothin Mahaveero³
and Phramahaapipong Puriwattano³

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช” ทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

² ผศ.ดร., มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

³ อ.ดร., มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

¹ This article is part of a research project. “Innovation of HaePhaKuen That Nakhon Si Thammarat in heritable tradition” Sponsored by National Research Council of Thailand.

² Asst. Prof., Dr., Mahamakut Buddhist University, Srithammasokkaraj Campus, Nakhon Si Thammarat, 80000

³ Lecturer., Mahamakut Buddhist University, Srithammasokkaraj Campus, Nakhon Si Thammarat, 80000

* Corresponding author: Tel.: 08-6629-9115, Email address: Tippamas5@mail.com

(Received: January 28, 2019; Revised: August 9, 2019; Accepted: September 9, 2019)

บทคัดย่อ

นวัตกรรมการสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประวัติ รูปแบบ กระบวนการ และคุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช เพื่อศึกษาเชิงวิเคราะห์รูปแบบและ กระบวนการของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราชที่เหมาะสมกับบริบทสังคมปัจจุบัน และเพื่อศึกษา แนวทางการอนุรักษ์สืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช เก็บข้อมูลโดยการวิจัยเอกสารและ สัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบว่า ในอดีตมีชาวเมืองอินทปัตย์หรือหงสาวดี ได้เดินทางไปนมัสการบรมธาตุ ที่ลังกา เกิดพายุพัดเรือแตกมีผู้รอดชีวิตมาขึ้นฝั่งอำเภอบางแพน พร้อมกับผ้าขาวผืนยาวมีภาพพุทธประวัติ เรียกว่า “ผ้าพระบฏ” ชาวบางแพนนำถวายพระเจ้าศรีธรรมโศกราช พระองค์โปรดให้นำผ้าพระบฏขึ้นห่ม องค์พระบรมธาตุเจดีย์ แต่เดิมได้กระทำในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ต่อมาในรัชกาลที่ 4 ได้กระทำกันในวัน ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 วันมาฆบูชา ประชาชนจะทำบุญและแห่ผ้าเวียนรอบพระบรมธาตุเจดีย์ 3 รอบก่อนนำห่ม องค์พระบรมธาตุเจดีย์ รูปแบบประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ เพื่อความเหมาะสมกับบริบทสังคมปัจจุบันมีกระบวนการ เตรียมบุคคล สถานที่การสมโภชผ้าพระบฏ ขบวนแห่ถวายผ้าพระบฏก่อนนำขึ้นห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์ คุณค่าจากประเพณี คือ ความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ช่วยฟื้นฟูความสัมพันธ์ในครอบครัว ความ เสียสละ ความสามัคคีและส่งเสริมเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ภายหลังได้รับพระราชทานผ้าพระบฏจากสมเด็จพระ เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี แนวทางอนุรักษ์สืบทอดประเพณี หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ต้องร่วมมือกันสร้างสรรค์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุที่มีคุณค่าด้วยการให้เยาวชนได้ศึกษาเรียนรู้และการสร้าง จิตสำนึก โดยผ่านประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีต่อไป

คำสำคัญ: นวัตกรรม ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ นครศรีธรรมราช

Abstract

The purpose of this research Innovation of inheritable tradition on HaePhaKuen That Nakhon Si Thammarat to study the historical style and rewarding of HaePhaKuen That tradition, the Buddha's relics Nakhon Si Thammarat to analytic style and rewarding of HaePhaKuen That tradition, the Buddha's relics that suit with present social content Nakhon Si Thammarat and study the conservative and inheritable process of HaePhaKuen That tradition tradition, Nakhon Si Thammarat. Method to college the information are study from document and in-depth interview, research results are In the past, there are people from Intapat city cruised to worship the Brmtatu at Langa. The storm hit to the boat and caused people died, only 10 survivors together white cloth that has Buddha history picture (which called 'Prabot' cloth) could reach to Pakpanangdistrict. People in Pakpanang district submitted this 'Prabot' cloth. Lord Sri Dharma Sokarat. The Lord Sri Dharma Sokarat instructed to wrap the Buddha's relics pagoda with this 'Prabot' cloth. Lord Sri Dharma Sokarat. In the past, this ceremony would do on the 15th day of the 6th waxing moon but changed to the 15th day of the 3rd waxing moon Makha Bucha day, people will bring white cloth to parade the Buddha's relics pagoda 3 rounds and to wrap the Buddha's relics pagoda. HaePhaKuen That tradition which are

procedure and behavior before doing this ceremony. The value of tradition is Belief in Buddhism Help restore family relationships, sacrifice unity, and promote the tourism economy. Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn submitted 'Prabot' cloth which makes Nakhon Si Thammarat people is very proud of it. Conservative guideline to inherit HaePhaKuen that tradition by the public and private sectors must work together to create a tradition of fabrication of valuable elements by educating youth and creating awareness. Through the tradition of fabric parade up the element to preserve and inherit the tradition.

Keywords: Innovation, Inheritable Tradition, HaePhaKuen That In Nakhon Si Thammarat

บทนำ

นครศรีธรรมราชเป็นเมืองที่มีความเจริญทางด้านพระพุทธศาสนาอย่างสูงสุดเป็นเมืองแรกที่มีประดิษฐานพระพุทธศาสนาในประเทศไทย [1] ซึ่งเป็นเมืองที่มีบทบาททั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมบนคาบสมุทรมาลายูตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา บทบาทสำคัญของนครศรีธรรมราชในฐานะที่เป็นดินแดนแห่งแรกของการเข้ามาประดิษฐานของพระพุทธศาสนาที่ถิ์ลังกาว่า เมื่อประมาณ พ.ศ. 1700 พระเจ้าศรีธรรมโศกได้รับอำนาจพระพุทธศาสนาแบบเถรวาทเข้ามาในภูมิภาคดังกล่าว ปรากฏหลักฐานด้านศิลปกรรมประติมากรรม ตลอดไปถึงอารยธรรมด้านต่าง ๆ ไว้มากมาย แต่ที่มีหลักฐานปรากฏชัดอยู่ 3 แห่ง คือ พระบรมธาตุนครศรีธรรมราช พระธาตุไชยา และพระพุทไธยาสน์ จังหวัดยะลา [2] พระพุทธศาสนาจะมีอิทธิพลต่อชีวิตของผู้คนได้ก็ต่อเมื่อกลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมของผู้คน ดังนั้น จะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับจิตวิสัย และวัฒนธรรมของยุคสมัย โดยไม่ทิ้งหลักการของตน ในอดีตพระพุทธศาสนา มีบทบาทต่อสังคมอย่างมหาศาล ก็เพราะสามารถผสมผสานหรือกลมกลืนเข้ากับความเชื่อต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลในท้องถิ่น ระบบการศึกษา สื่อมวลชน และการโฆษณาซึ่งอยู่ในกำกับของอำนาจทุนมากขึ้นเรื่อย ๆ ได้กลายเป็นเครื่องมือของอำนาจทุนในการครอบงำจิตสำนึกของผู้คนในสังคม วัฒนธรรม ประเพณีและค่านิยม ตลอดจนโลกทัศน์ที่สังคมและชุมชนต่าง ๆ สร้างขึ้นเพื่อให้อยู่ร่วมกันด้วยดี [3] นครศรีธรรมราชได้ชื่อว่า เป็น “เมืองพระ” ทั้งโดยชื่อของเมืองที่แปลว่า “เมืองอันงามสง่าแห่งพระราชผู้ทรงธรรม” และโดยประวัติศาสตร์ กล่าวคือ ภัยพิบัติของเมืองนครศรีธรรมราชโบราณทุกพระองค์เป็นพญาศรีธรรมโศกราช อันเปรียบเสมือนพระเจ้าอโศกมหาราชเอกราชพุทธศาสนาปฐมกษัตริย์ยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์แห่งพระพุทธศาสนา นอกจากนั้นโบราณวัตถุ โบราณสถานวัดวาอาราม โดยเฉพาะ พระบรมธาตุเจดีย์ของนครศรีธรรมราช [4] วิวัฒนาการอันยาวนานของอารยธรรมนครศรีธรรมราชและคาบสมุทรไทย ได้มีหลักฐานแน่ชัดว่า พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชเป็นแกนหลักสำคัญที่ก่อให้เกิดพัฒนาการทางอารยธรรมและวัฒนธรรมในทุกสาขามาตั้งแต่อดีต ด้วยเหตุนี้ จึงยากที่จะปฏิเสธว่า พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชได้มีบทบาทอย่างสำคัญที่ส่งให้นครศรีธรรมราชกลายเป็น “เมืองแม่ทางวัฒนธรรม” ของภูมิภาคนี้ [5]

การเปลี่ยนแปลงทางอารยธรรมความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ล้วนให้วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลง ชาวพื้นเมืองภาคใต้ได้ส่งสมวัฒนธรรมพื้นฐานของตนมาเป็นเวลาช้านาน จนไม่อาจบอกได้ว่า เป็นวัฒนธรรมอ่อนหรือวัฒนธรรมแข็ง แต่เราเห็นว่าวัฒนธรรมท้องถิ่นบริสุทธิ์และดั้งเดิม ควรแก่การอนุรักษ์ไว้ชั่วลูกชั่วหลาน เพื่อดำรงพฤติกรรมผลงานของมนุษย์ส่วนหนึ่งไว้ตามสภาพการณ์ [6] การสืบทอด

มรดกศิลปวัฒนธรรม ดังกล่าวนั้น สถาบันศาสนานับเป็นสถาบันสำคัญที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวนครศรีธรรมราชและชาวปักษ์ใต้ จนก่อให้เกิดศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาในหลายลักษณะและหลายรูปแบบ ประเพณีก็ทำให้เห็นสัมพันธ์ภาพระหว่างสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ได้เป็นอย่างดี แม้จะเป็นสัมพันธ์ภาพที่เกิดในเหตุการณ์ที่ล่วงมานานแสนนานแล้วก็ตาม แต่เหตุการณ์อันแสดงออกถึงวัฒนธรรมที่ดำรงของพุทธศาสนิกชนนั้นก็ส่งผลสะท้อน ผากฝัง และสืบทอดต่อกันมายังบรรพบุรุษของเราจนแล้วรุ่นเล่าสมัยแล้วสมัยเล่าจนมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของเราในทุกวันนี้ สิ่งนี้จึงเป็นมรดกที่มีคุณค่ายิ่งนัก ควรที่เราจะหวงแหน ส่งเสริม พัฒนา และสืบทอดไว้เป็นมรดกของลูกหลานสืบไป [7]

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราชทุกวันนี้เปลี่ยนแปลงรายละเอียดไปจากเดิมมาก เช่น ความเปลี่ยนแปลงเรื่องผ้าพระบฏ ในปัจจุบันไม่มีการเขียนรูปพุทธประวัติลงบนผืนผ้า เนื่องจากช่างที่เขียนให้โดยหวังกุศลไม่คิดค่าจ้างหมดไป ถ้าจะทำเป็นพระบฏให้ถูกต้องตามคติโบราณก็ต้องจ้างด้วยราคาแพง ชื่อประเพณีก็เปลี่ยนจาก “แห่พระบฏขึ้นธาตุ” เป็น “แห่ผ้าขึ้นธาตุ” ซึ่งก็คงเนื่องจากไม่มีพระบฏดังกล่าวแล้ว และในการแห่แหนก็มีแต่เพียงช่วยกันจับชายผ้า เทินผ้าไปตามถนนเป็นขบวน ไม่มีสำหรับอาหาร ไม่มีกระบุง กระจาดของสดของแห้ง บางกลุ่มมีการตั้งขบวนเดินเข้าสู่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารอย่างเรียบง่าย พอเป็นพิธี บางขบวน มีทนายทนายกร่วมแห่แหน บ้างก็มีเครื่องประโคม มีการร่ายรำนำขบวนอย่างเอิกเกริก ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ บางอย่างอาจจะเป็นสิ่งธรรมดา เพราะแก่นหรือสาระไม่เปลี่ยนไป แต่บางอย่างซึ่งเป็นแก่นเป็นสาระได้เปลี่ยนแปลงไปด้วย ดังเช่นการไม่มีสำหรับของสดของแห้งเหมือนอย่างแต่ก่อน น่าจะต้องมีการฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ เพื่อที่จะให้คงไว้ซึ่งสาระสำคัญอันเป็นเอกลักษณ์ของประเพณีนี้ให้คงอยู่ตลอดไป [8]

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยมีปรัชญาของหน่วยงานว่า “ความเป็นเลิศทางพระพุทธศาสนา” มีที่ตั้งอยู่ในบริเวณวัดพระบรมธาตุวรมหาวิหาร เล็งเห็นถึงความสำคัญของการสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะศึกษาให้ทราบถึงสาระสำคัญอันเป็นเอกลักษณ์ของประเพณี เพื่อให้เกิดความภูมิใจ ตระหนักถึงคุณค่าและอนุรักษ์ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระบรมธาตุเจดีย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้คงอยู่ยั่งยืนสืบไป โดยใช้นวัตกรรมเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดองค์ความรู้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีความกระจำชัดเจนนยิ่งขึ้น อีกทั้งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและเป็นการดำเนินตามที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่จะได้นำข้อมูลเหล่านั้นมาปรับใช้ในการส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาของชุมชนชาวนครศรีธรรมราชให้เหมาะสมอีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์การศึกษา

การศึกษาเรื่อง “นวัตกรรมเพื่อการสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช” เป็นการพัฒนาเพื่อสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเจดีย์สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา รูปแบบ กระบวนการ และคุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช

1.1 ประวัติและความเป็นมาของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช

1.2 กระบวนการ ขั้นตอน และกฎปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช

1.3 คุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช

2) เพื่อศึกษาเชิงวิเคราะห์รูปแบบและกระบวนการของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราชที่เหมาะสมกับบริบทสังคมปัจจุบัน

3) เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ในลักษณะกรณีศึกษาเชิงพรรณนาเพื่อการศึกษาสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช โดยการเก็บข้อมูลภาคสนาม สัมภาษณ์เบื้องต้นเพื่อหาแหล่งข้อมูลที่เป็นตัวแทนของผู้รู้ จำนวน 20 คน จากนั้นสัมภาษณ์เนื้อหาเชิงลึกจากตัวแทนดังกล่าว จัดบันทึกข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา โดยกำหนดขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การเก็บข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ โดยจะค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสาร งานวิจัย บทความ จดหมายเหตุ และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเพณีการแห่ผ้าขึ้นธาตุ ซึ่งการศึกษาข้อมูลทางเอกสารจะดำเนินการก่อนที่จะเข้าไปเก็บข้อมูลภาคสนาม รวมทั้งค้นคว้าเพิ่มเติมในขณะที่เก็บข้อมูลภาคสนามและหลังจากเสร็จสิ้นการศึกษาภาคสนามด้วย ซึ่งการศึกษาจะค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ จะศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

ในการศึกษาภาคสนามครั้งนี้ เป็นการเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ ผู้วิจัยจำเป็นต้องสำรวจพื้นที่ภาคสนามเบื้องต้นก่อนลงมือปฏิบัติการวิจัยภาคสนามจริง มีวิธีในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

1.2.1 การสังเกตใช้วิธีการสังเกต 2 วิธี คือ

วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยจะสังเกตแบบมีส่วนร่วมในประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงที่สุดและมีการจดบันทึกทันที

วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการสังเกตเชิงสำรวจสภาพเหตุการณ์โดยทั่ว ๆ ไป ในวันประกอบกิจกรรมประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช เพื่อหาข้อมูลต่าง ๆ

1.2.2 การสัมภาษณ์ ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกซึ่งจะมีแนวคำถามในการเข้าไปสัมภาษณ์ตามที่ได้ตั้งไว้ล่วงหน้า ซึ่งแนวคำถามสามารถปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประโยชน์ครบถ้วนและตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

2. การตรวจสอบข้อมูล การตรวจสอบเบื้องต้นจะกระทำไปพร้อม ๆ กันตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย และหลังการเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูลภาคสนามแล้วซึ่งการตรวจสอบจะทำใน 3 ลักษณะ คือ การตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาว่า ครบถ้วนทุกข้อคำถามหรือไม่ การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาว่าถูกต้องตามวัตถุประสงค์และตรงตามสภาพการณ์จริงหรือไม่ และการตรวจสอบความเป็นเอกภาพของข้อมูลว่า มีความเป็นลักษณะเดียวกันของคำตอบในข้อสัมภาษณ์เดียวกันของผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งที่ได้จากการบันทึกข้อมูลการถอดเทปสัมภาษณ์ รวมไปถึงภาพถ่ายแต่ละครั้งมาประกอบรวมด้วย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยแยกแยะตามประเด็นที่ศึกษา โดยหาสิ่งที่เหมือนกัน สิ่งที่แตกต่างกัน หรือสิ่งที่สัมพันธ์กันของวัตรกรรมเพื่อการสืบทอดประเพณีประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ นครศรีธรรมราช หลังจากนั้นจะวิเคราะห์เนื้อหาซึ่งเป็นการนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ความถูกต้องว่าสามารถตอบวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ และสรุปอ้างอิงไปถึงสภาพการณ์จริงได้มากน้อยเพียงใด

4. การสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group) เป็นการร่วมระดมความคิดเพื่อหาข้อสรุปและความเหมาะสมตามแนวความคิดของผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ นักวิชาการชุมชน 10 คน โดยเลือกบุคคลที่มีตำแหน่งทางวิชาการระดับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไปและมีผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการทำงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์เกี่ยวกับ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และคณะสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ 10 รูป โดยใช้พระสงฆ์ที่จำพรรษาในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยมีตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสและรองเจ้าอาวาสที่ต้องเข้าร่วมในประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช และพระสงฆ์ที่มีงานสร้างสรรค์เกี่ยวกับวัดพระมหาธาตุ

5. การสรุป อภิปรายและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนที่นำข้อสรุปมาสังเคราะห์เชื่อมโยงสู่ภาพรวม และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะของการพรรณนาวิเคราะห์

6. จัดการสาธิตประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ตามองค์ความรู้ที่ได้ โดยมีนักวิชาการชุมชน 10 ท่าน ปราชญ์ท้องถิ่น 10 ท่าน คณะสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ 10 ท่าน นักเรียนในชุมชน 150 คนและบุคลากรหน่วยงานวัฒนธรรมจังหวัด 3 ท่าน

สรุปผลการศึกษา

1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมารูปแบบกระบวนการและคุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช

1.1) ประวัติและความเป็นมาของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุของเมืองนครศรีธรรมราชเป็นประเพณีมีมานานจนยากที่จะยืนยันได้แน่ชัดว่า เริ่มในสมัยใด แต่ตามตำนานของประเพณีมีว่า ในสมัยอาณาจักรศรีวิชัยราว พ.ศ. 1773 เป็นสมัยกษัตริย์สามพี่น้อง คือ พระเจ้าศรีธรรมโศกราช พระเจ้าจันทรภาณุ และพระเจ้าพงษาสุระ กำลังดำเนินการสมโภชพระธาตุอยู่นั้น คลื่นได้พัดผ้าแถบใหญ่ยาวชิ้นหนึ่งซึ่งมีลายเขียนเรื่องพุทธประวัติซึ่งเรียกว่า “พระบฏ” ขึ้นที่ชายหาดปากพญิง ก่อนที่จะถึงวันสมโภชพระบรมธาตุเจดีย์ไม่นาน ชาวปากพญิงเก็บผ้านั้นไปถวายพระเจ้าศรีธรรมโศกราชรับสั่งให้ชักพระบฏจนสะอาดแต่ลายเขียนพุทธประวัติก็ไม่ลบเลือน ยังคงสมบูรณ์ดีทุกประการจึงรับสั่งประกาศหาเจ้าของได้ความว่า ชาวพุทธกลุ่มหนึ่งจำนวน 100 คน จากเมืองหงสาวดีหรือ อินทปัตย์มีชาวอริยพงษ์ เป็นหัวหน้าจะเดินทางไปศรีลังกา เพื่อนำพระบฏไปบูชาพระบาทในศรีลังกา แต่เรือโดนพายุที่ชายฝั่งเมืองนครศรีธรรมราช มีคนรอดชีวิต 10 คน รวมทั้งหัวหน้า พระเจ้าศรีธรรมโศกราชทรงพิจารณาเห็นว่า พระบฏนั้นควรจะนำขึ้นไปห่มพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช เนื่องในโอกาสสมโภชพระบรมธาตุเจดีย์องค์นี้ และเจ้าของพระบฏซึ่งรอดชีวิตก็ยินดี ด้วยเหตุนี้ การแห่ผ้าขึ้นธาตุจึงเป็นประเพณีประจำเมืองนครศรีธรรมราชสืบมาทุกวันนี้ แต่ผู้รู้บางกลุ่มว่าประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ มีประวัติความเป็นมาว่ามีชาวเมืองอินทปัตย์ ซึ่งเดินทางโดยเรือเพื่อไปนมัสการพระบรมธาตุที่ลังกาได้ถูกพายุพัดจนเรือแตก มีผู้รอดชีวิตราว 10 คน มาขึ้นฝั่งที่ท่าเรือปากพญิงพร้อมกับผ้าขาวผืนยาว มีภาพพุทธประวัติเรียกว่า “ผ้าพระบฏ” ชาวปากพญิงจึงนำมาถวายพระเจ้าศรีธรรมโศกราช พระองค์จึงโปรดให้นำผ้านี้ดังกล่าว

ขึ้นห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์ แต่สมัยก่อนประเพณีนี้ได้กระทำในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ต่อมาในรัชกาลที่ 4 ได้กระทำกันในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 วันมาฆบูชา เพราะฝนไม่ตก ประชาชนว่างจากการทำไร่ ทำนา สามารถเข้าร่วมประเพณีได้ง่าย

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช พุทธศาสนิกชน คนทั่วไปส่วนใหญ่ไม่ค่อยรู้ประวัติความเป็นมา คือ จะเป็นเรื่องเล่าสืบทอดกันมาว่า เมื่อถึงเวลวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ต้องมาแห่ผ้าขึ้นธาตุและทำบุญที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยเอาข้าวของทำบุญตักบาตรถวายพระ และดอกไม้ ธูปเทียน ดอกไม้เงิน ดอกไม้ทอง เงิน และทอง มาทำบุญและนำผ้าแห่เวียนรอบพระบรมธาตุเจดีย์ จำนวน 3 รอบ แล้วนำขึ้นห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์

1.2) กระบวนการ ขั้นตอน และการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช

1.2.1) การปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช

การปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราชมีการกำหนดขั้นตอน คือ การเตรียมบุคคล การเตรียมสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ การเตรียมผ้าพระบฏ และการสมโภชผ้าพระบฏ ซึ่งขั้นตอนและการปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ มีการปฏิบัติสืบทอดกันมาด้วยแรงศรัทธาที่มีต่อองค์พระบรมธาตุเจดีย์ของพุทธศาสนิกชนและชาวต่างประเทศ และในการได้รับผ้าพระบฏพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ก็สร้างความภูมิใจให้กับชาวานครศรีธรรมราช

1.2.2) การปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช

การปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช จากการศึกษาขั้นตอนและปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช มีการกำหนดขั้นตอน คือ ขบวนแห่ผ้าพระบฏ การถวายผ้าพระบฏ การนำผ้าพระบฏขึ้นห่มพระบรมธาตุเจดีย์และเวียน 3 รอบ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ได้รับความสนใจและร่วมมือจากพุทธศาสนิกชนที่มีจิตศรัทธาชาวไทยและชาวต่างประเทศ ต่อการมาร่วมพิธีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช โดยเพราะริ้วขบวนแห่ผ้าพระบฏพระราชทาน และขบวนแห่ผ้าพระบฏมีความงามยิ่ง สำหรับพุทธศาสนิกชนมีความภาคภูมิใจกันทุกคน

1.3) คุณค่าของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช มีประเด็นดังต่อไปนี้

จากการศึกษาพบว่า ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช มีการปฏิบัติที่กระทำในระดับครอบครัว และกระทำในระดับชุมชน มีคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม ดังนี้

1.3.1) คุณค่าทางด้านความสัมพันธ์ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช มีการสร้างความสัมพันธ์แก่ผู้คนในชุมชนต่าง ๆ ชาวบ้านแต่ละกลุ่มในชุมชนร่วมกันบริจาคทรัพย์และเงิน เพื่อใช้เตรียมผ้าพระบฏขึ้นโอบพระบรมธาตุเจดีย์ โดยมีการนิมนต์พระภิกษุมาสวดผ้าพระบฏ หลังจากนั้น จะมีขบวนแห่ผ้าขึ้นห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์และนำขึ้นห่มอย่างพร้อมเพรียงกัน ถือเป็นการสร้างความสามัคคีในกลุ่มชน

1.3.2) คุณค่าทางด้านส่งเสริมจริยธรรม ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช เป็นประเพณีที่ดีงาม ทำให้คนในชุมชนมีจริยธรรมที่ดี ทำให้พุทธศาสนิกชนมีจิตใจอ่อนน้อมไปทางกุศลกรรม ความเสียสละ ความกตัญญูต่อบุพการี ความรับผิดชอบ และรู้จักหน้าที่ของตน อันให้เกิดความสงบสุขในสังคมได้

1.3.3) คุณค่าต่อพระศาสนาและความเชื่อ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช มีพิธีกรรมทางศาสนา โดยมีพระภิกษุเป็นผู้ประกอบพิธีกรรม และพุทธศาสนิกชนเป็นผู้ร่วมประกอบพิธีกรรม เช่น มีการบูชาพระรัตนตรัย การสมโภชผ้าพระบฏ การถวายปัจจัยไทยธรรม ฟังเทศน์ปฏิบัติธรรม การแห่ผ้าพระบฏ ซึ่งพุทธศาสนิกชนมีความเชื่อว่า การได้เข้าร่วมกิจกรรมแห่ผ้าขึ้นธาตุเป็นสิริมงคลแก่ตนและญาติพี่น้อง

1.3.4) คุณค่าต่อประเพณี ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ขั้นตอนการปฏิบัติตั้งแต่การจัดเตรียมผ้า การสมโภชผ้าพระบฏ ขบวนแห่ผ้าพระบฏ การถวายผ้าพระบฏ การนำผ้าพระบฏขึ้นห่มพระบรมเจดีย์ และการจัดส่งเสริมการปฏิบัติประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช ของชาวบ้านและหน่วยงานราชการ ถือว่า เป็นส่วนหนึ่งของอนุรักษ์ส่งเสริมเอกลักษณ์ของท้องถิ่นให้มีอยู่ สร้างความสัมพันธ์และความมั่นคงให้สังคมและส่วนร่วมได้

1.3.5) คุณค่าทางด้านความสามัคคี ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช เป็นประเพณีที่สร้างคุณค่าด้านสามัคคี อันเนื่องจากผู้คนที่มาในการประกอบกิจกรรมนี้ต่างมีเป้าหมายเดียวกันที่ประกอบกิจกรรมให้สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี

1.3.6) คุณค่าทางเศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่า ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช มีบทบาททางด้านเศรษฐกิจซึ่งส่งผลให้เศรษฐกิจในท้องถิ่นเจริญเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดอาชีพกับประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งทำให้เกิดกิจการดังนี้ คือ เกิดร้านค้าจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นสินค้าพื้นเมือง ซึ่งมีการจำหน่ายอยู่ภายในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และบริเวณใกล้เคียงของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและยังทำให้เกิดอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ของคนในท้องถิ่นจากการมีนักท่องเที่ยวต่างจังหวัดบ้าง ต่างประเทศบ้าง ที่มีความสนใจในงานประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช ซึ่งเดินทางมาร่วมงานประเพณี ทำให้ธุรกิจการค้าในท้องถิ่น ก่อให้เกิดรายได้มีความคล่องตัวขึ้น โดยเฉพาะ การจำหน่ายซื้อสินค้าพื้นเมืองเพื่อเอาไปฝากญาติพี่น้องและเพื่อน ๆ ทำให้ประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงกับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร มีรายได้เพิ่มขึ้น และยังก่อให้เกิดรายได้จากธุรกิจการท่องเที่ยว เนื่องจากประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุ เป็นอัตลักษณ์ของชาวนครศรีธรรมราช และมีที่เดียวในประเทศไทย

2) เพื่อศึกษาเชิงวิเคราะห์รูปแบบและกระบวนการของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช ที่เหมาะสมกับบริบทสังคมปัจจุบัน

รูปแบบและกระบวนการของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช ที่เหมาะสมกับบริบทสังคมปัจจุบัน โดยการปฏิบัติที่แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ขั้นตอนและการปฏิบัติก่อนประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ประกอบด้วย การเตรียมบุคคล การเตรียมสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ การเตรียมผ้าพระบฏ การสมโภชผ้าพระบฏ ขั้นตอนและการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ ประกอบด้วย ขบวนแห่ผ้าพระบฏ การถวายผ้าพระบฏ การนำผ้าพระบฏขึ้นห่มพระบรมธาตุเจดีย์ได้รับความสนใจและร่วมมือจากพุทธศาสนิกชนผู้มีจิตศรัทธา ภายหลังได้รับพระราชทานผ้าพระบฏจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สร้างความภาคภูมิใจให้แก่ชาวนครศรีธรรมราชเป็นอย่างมาก ประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์แสดงออกซึ่งความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ช่วยฟื้นฟูความสัมพันธ์อันดีระหว่างครอบครัวและญาติพี่น้อง ทำให้มีความรักความผูกพัน ความเสียสละ ความสามัคคี ส่วนคุณค่าด้านเศรษฐกิจ ทำให้ชุมชนในท้องถิ่นมีอาชีพ ก่อให้เกิดรายได้มากขึ้น มีส่วนช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้เงินตราแพร่สะพัดหมุนเวียนเข้ามาในท้องถิ่น

3) เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช สรุปรุ้ประเด็นต่อไปนี้

3.1) การให้การเรียนรู้แก่ประชาชน

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุมีส่วนในการสร้างจิตสำนึกของประชาชนด้วยการให้ความรู้ความเข้าใจเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์เป็นสิ่งควรทำ แม้ว่าประเพณีแห่ผ้าขึ้น

พระบรมธาตุเจดีย์เป็นความเชื่อ ความศรัทธา แต่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม และจิตใจ การสร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าซึ่งเป็นการอนุรักษ์ที่ยั่งยืนอีกอย่างหนึ่ง และสำหรับการให้การศึกษาแก่ประชาชนโดยเฉพาะ พระภิกษุผู้ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสได้บรรยายธรรมทางวิทยุของวัด จะต้องสอดแทรกแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเพณีแห่งผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราชเข้าไปด้วย

3.2) การสร้างจิตสำนึกให้แก่เยาวชน

การสร้างจิตสำนึกให้แก่เยาวชน พระภิกษุจัดทำโครงการเข้าไปสอนศีลธรรมในโรงเรียนและโครงการพานักเรียนเข้าวัดสัปดาห์ละครั้ง ซึ่งเป็นโครงการสอนศีลธรรมให้เยาวชนมีการสอดแทรกแนวทางอนุรักษ์ให้เห็นคุณค่าของประเพณีแห่งผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช ด้วยให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการแห่ผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ให้นักเรียนได้เข้าใจ เพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง

ส่วนแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดของหน่วยงานรัฐและเอกชนคือการให้ความร่วมมือกันสร้างสรรค์ประเพณีแห่งผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช ให้ดำรงอยู่สืบไปนั้น ต้องมีชุมชน สถาบันการศึกษา หน่วยต่าง ๆ สถาบันครอบครัวและสื่อมวลชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมให้ความรู้ ความคิดต่อลูกหลานให้สืบทอดด้วยการเห็นคุณค่าของประเพณีแห่งผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช ให้ยั่งยืนได้

อนึ่ง แนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีแห่งผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช ต้องกระทำให้ชัดเจนและพยายามรักษามรดกประเพณีดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด และสืบค้นประวัติความเป็นมาให้ชัดเจนว่าประเพณีแห่งผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราชมีความเป็นมาอย่างไร ปฏิบัติอย่างไร เพื่อจะได้บอกเล่าและสร้างน้ำหนักของความเชื่อถือให้คนทั่วไปที่ยังไม่ทราบหรือให้คนรุ่นหลังได้ทราบ ซึ่งจะสร้างความสำคัญให้แก่ประเพณีนี้มากขึ้น และเพื่อให้ประเพณีแห่งผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราชมีความสำคัญกับคนทั่วไปด้วย

ภาพรวมหรือคำตอบจากงานวิจัยชิ้นนี้มีอยู่ 3 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ ประเด็นแรกประวัติความเป็นมาของประเพณีแห่งผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช ขั้นตอนและการปฏิบัติก่อนประเพณีแห่งผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช ประเด็นที่สอง คุณค่าของประเพณีแห่งผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช และประเด็นที่สามแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีแห่งผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช นับเป็นคำตอบที่ตอบคำถามได้ในช่วงเวลาหนึ่งและในระดับหนึ่งเท่านั้น ผลการวิจัยทั้ง 3 ประเด็นนี้ จึงมีใช้งานที่สมบูรณ์แบบมีใช้งานซึ่งมีจุดจบที่ดีเยี่ยมหรือไร้คุณภาพอย่างสิ้นเชิง แต่งานวิจัยนี้ได้บอกเล่าเรื่องราวปรากฏการณ์ประเพณีแห่งผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช จึงควรได้ช่วยชี้แนะให้พุทธศาสนิกชนได้เข้าใจ มองเห็นคุณค่าและรู้จักเลือกสรรปฏิบัติที่ช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีแห่งผ้าขึ้นพระบรมธาตุเจดีย์ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การจัดประเพณีแห่งผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช ต้องมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนทั้งราชการและเอกชน และเชิญชวนให้ประชาชนได้ปฏิบัติกันอย่างมีระเบียบเรียบร้อย
2. ทางราชการต้องปฏิบัติให้เห็นเป็นตัวอย่างที่ดี ควรใช้วิธีการขอความร่วมมือจากประชาชนกลุ่มต่าง ๆ จัดขบวนแห่ผ้าจัดการแสดงหรือกระทำกิจกรรมอื่น ๆ ตามความสมัครใจ หรือรณรงค์ให้เห็นถึงคุณค่าของประเพณี

3. ควรเสริมสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนให้ตระหนักถึงความหมายและคุณค่าในการปฏิบัติต่อประเพณีแห่งผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราช ตลอดจนการอนุรักษ์แนวทางที่ดำรงในการปฏิบัติต่อไป

4. ควรมีการแก้ไขปัญหาในเรื่องประตูทางเข้า – ออก โดยมีการกำหนดให้ชัดเจนและควรมีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวก เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย และไม่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุกับผู้มาร่วมงานประเพณี

5. ควรมีการแก้ไขปัญหาในเรื่องร้านจำหน่ายสินค้า ควรกำหนดร้านค้าให้อยู่บริเวณเดียวกัน ไม่วางจำหน่ายกระจายทั่วบริเวณของวัด และเรื่องของขยะ ควรกำหนดจุดทิ้งขยะ ไม่ให้ทิ้งขยะเกลื่อนกลาด ทำให้ภูมิทัศน์ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารหมดความสวยงามได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาต่อไป

1. ควรสนับสนุนให้มีการศึกษาประเพณีของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารในรูปแบบพัฒนา เช่น รูปแบบการพัฒนาประเพณีตักบาตรดอกไม้อูปเทียน รูปแบบการพัฒนาประเพณีสวดด้าน รูปแบบการพัฒนาประเพณีกวนข้าวยากู่ในเดือนหก

2. ควรสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยรายละเอียดเกี่ยวกับความเชื่อในด้านขั้นตอนและการปฏิบัติของประเพณีแห่งผ้าขึ้นธาตุนครศรีธรรมราชต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] Na Nakorn, P. (1978). *Khamnam Nai Nakornsithamrat*. Rongphimaksornsamphan. (In Thai)
- [2] Maneechote, P. (1978). *Phraphutsatsananaipaktai* (chiwitthaipaktai). *Witcha Journal*: (Special issue) 4(3-4) March – May 1978 and June – August 1979. 3. (In Thai)
- [3] Wisalo, P. (2003). *Phutsatsanathainai anakhot Næonomlæthang Okchakwikrit*. Bangkok: Samnakpim munnithisot-s-isalittwong. (In Thai)
- [4] Atwiphakphaisan, A. (1991). *Namchomnakornsithamrat*. Bangkok: Rongphimls. (In Thai)
- [5] Nunsuk, P. & Teeraku, L. (1996). *Phraborommathatchedinakorniithamratkapsinlapawatthanatham Læsangkhom. Nakornsithamrat Raingankansammanaprawatsatnakornsithamrat. 4thed. Sinlapawatthanathamkapkanplianplængthangsetthakitlæsangkhomkhongnakornsithamrat*, Rungsinkanphi. (In Thai)
- [6] Suppharakan, C. (1980). *Chiwitthaipaktai Chutthi 4. Nakornsithamrat*. Suwatthanatham Phaktai Witthayalaikhrunakornsithamrat. (In Thai)
- [7] Nunsuk, P. (1980). *Rattanathatmunianusorn.Thiralrknaianganphraratchathanphlængsopphrarattanathatmuni. (bænkhonPhonnoParian) Watphramahathatworamahawihan. Changwatnakornsithamrat*. Bangkok: Krungsiamkanphim. (In Thai)
- [8] Na Nakorn, W. (1978). *Nanmuangnakornsithamrat Lænanphrathatmuangnakornsithamrat: Nakorn si thamrat*. Rongphim aksornsamphan. (In Thai)

บทเพลงโหมโรง “ปัญจรักษ์ทักษิณา” สำหรับวงดุริยางค์ไทย Overture “Punjarak Thaksina” for Thai Music Ensemble

ปาหนัน กฤษณรมย์^{1*}
Panan Kritsanarom^{1*}

¹ ผศ.ดร., สาขาวิชาดุริยางค์ศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

¹ Asst. Prof., Dr., Music Department, Faculty of Fine Arts, Thaksin University, Songkhla, 90000, Thailand

* Corresponding author: E-mail address: phanan_k@hotmail.com

(Received: May 31, 2019; Revised: June 12, 2019; Accepted: July 15, 2019)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวคิดการประพันธ์เพลงใหม่โรงประจำมหาวิทยาลัยทักษิณ ระยะเวลาดำเนินโครงการ 2 ปี โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน คือ 1) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารโน้ตเพลง ประจำมหาวิทยาลัยทักษิณ 2) วิเคราะห์ข้อมูลเพลง อารมณ์ ระดับเสียงและการดำเนินทำนอง 3) วิเคราะห์ อัตลักษณ์เพลงมหาวิทยาลัยทักษิณ 4 เพลง ผลการศึกษาพบว่า เพลงทั้ง 4 เพลง สื่อถึงมหาวิทยาลัยทักษิณ ที่เป็นเสาหลักด้านการศึกษาสาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ในภาคใต้ของประเทศไทย ได้แก่ บทเพลงมหาวิทยาลัยทักษิณ ที่สื่อถึงความสง่า ความยิ่งใหญ่ เพลงทักษิณถิ่นรักที่สื่ออารมณ์ความรัก เพลงร่มปาริชาติที่สื่อถึงความผูกพัน ต่อวิทยาเขตทั้งสอง คือ วิทยาเขตสงขลาและพัทลุง และเพลงตะลุงรับขวัญที่สื่อถึงมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในท่าเล ภูมิสถาปัตยกรรมชาติสวยงาม

คำสำคัญ: การประพันธ์เพลง เพลงใหม่โรง

Abstract

This research article aimed to find out an innovation to compose the Overture “Punjarak Thaksina” for Thaksin University within two-year period. This research study has three steps: 1) collecting information from documents related to thaksin University’s music sheets 2) analyzing data mood volume melody music and 3) analyzing identity of 4 Thaksin University songs. The findings showed that those 4 song convey the meaning of Thaksin University as a pillar of musical education in the South of Thailand. Those songs present magnificent and superiority of Thaksin University. The song ‘Thaksin, a Land of Love’ presents affection, Parichart Shade song presents relationship between two campuses, Songkhla and Phatthalung, and the song ‘Thalung Consolation’ presents the beautiful natural geo-architectural location of the university.

Keywords: Composition, Overture

บทนำ

ในการสร้างสรรค์ประพันธ์เพลงนั้น อาจจะไม่อาศัยเค้าโครงทำนองเดิมของเพลงเก่า สามารถประดิษฐ์ คิดจินตนาการเป็นเพลงของตัวเองได้อย่างอิสระ แล้วแต่ตัวผู้ประพันธ์เป็นผู้กำหนด ส่วนแบบอาศัยเค้าโครงเดิม อาจจะได้ด้วยการเอาเพลงเก่ามายืด - ยุบของอัตราจังหวะจนเกิดเป็นเพลงใหม่ขึ้น ผู้ประพันธ์สนใจเพลง ประเภทใหม่โรงที่สามารถประดิษฐ์ทำนองได้ด้วยไม่มีเนื้อร้องสามารถทำได้อย่างอิสระ

เพลงใหม่โรง บรรเลงเป็นเพลงแรกของงานต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการกระตุ้นเตือนให้ผู้ฟัง ได้ทราบว่า การบรรเลงได้เริ่มแล้ว เพื่อความเป็นสิริมงคล จึงบรรเลงเพลงใหม่โรงก่อนเสมอ เช่น ใหม่โรงเย็น ใหม่โรงเช้า ใหม่โรงเทศน์ ใหม่โรงละคร ใหม่โรงเสภา โดยมีจุดประสงค์ในการบรรเลง ดังนี้ 1) เพื่อเป็นการ แสดงความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์และอัญเชิญพระอิศวรเหล่าครูเทพดาตลอดสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายมาร่วม สโมสรสนับนิตกันในงาน 2) เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์งานให้ชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงรับทราบว่า มีการแสดงเกิดขึ้นที่นี่ 3) เพื่อเป็นการอุ่นเครื่องเตรียมความพร้อมของนักดนตรีและเครื่องดนตรี ผู้วิจัยจึง

คิดประพันธ์เพลงใหม่โรง เพราะเป็นเพลงที่ไม่ต้องมีบทร้องสะดวกต่อการประพันธ์ ใช้แรงบันดาลใจในการประพันธ์จากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว นั่นคือ มหาวิทยาลัยทักษิณแห่งนี้

ผลงานการสร้างสรรคประพันธ์เพลงชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เพลงประจำมหาวิทยาลัยทักษิณในการแต่งเพลงใหม่โรงปัญญาทักษิณ โดยการยี้ดลูกตก ห้องที่ 4 และห้องที่ 8 และแรงบันดาลใจในการทำงานส่วนหนึ่งมาจากการเห็นถึงความสำคัญของดนตรีภาคใต้

แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์งานประพันธ์เพลงใหม่โรงปัจจุทักษิณ ใช้เพลงต้นรากจากเพลงมาร์ชประจำมหาวิทยาลัยทักษิณจำนวน 4 เพลง ได้แก่ 1) เพลงมาร์ชมหาวิทยาลัยทักษิณ 2) เพลงทักษิณถิ่นรัก 3) เพลงร่มปาริชาติ และ 4) เพลงตะลุงรับขวัญ โดยแต่ละท่อนให้ความหมายที่ต่างกัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาทำนองหลักสำคัญของดนตรีสำหรับใช้ในการประพันธ์
2. เพื่อประพันธ์เพลงไทยประเภทเพลงใหม่โรง ประจำมหาวิทยาลัยทักษิณ

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตการวิจัยผลงานสร้างสรรค์การประพันธ์เพลงใหม่โรงปัญญาทักษิณามีประเด็น ดังนี้

1. ค้นหาบริบทที่เกี่ยวข้องกับการประพันธ์เพลงใหม่โรงปัญญาทักษิณ
2. อรรถาธิบายการประพันธ์เพลงเพลงใหม่โรงปัญญาทักษิณ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สร้างจิตวิญญาณความรักและผูกพันที่มีต่อมหาวิทยาลัยทักษิณในเชิงสร้างสรรค์
2. เพื่อประพันธ์เพลงไทยประเภทเพลงใหม่โรง ประจำมหาวิทยาลัยทักษิณที่เป็นต้นแบบในการศึกษาต่อยอด

วิธีดำเนินการศึกษา

1. การเตรียมการและรวบรวมข้อมูล ได้แก่ หลักการและการแบ่งประเภทการประพันธ์เพลงไทยประวัติเพลงประจำมหาวิทยาลัยทักษิณ ได้แก่ 1) เพลงมาร์ชมหาวิทยาลัยทักษิณ 2) เพลงทักษิณถิ่นรัก 3) เพลงร่มปาริชาติ และ 4) เพลงตะลุงรับขวัญ จากทั้งหมด 9 เพลง

2. การจัดเอกสาร นำข้อมูลที่ได้จากการรวมข้อมูลในขั้นที่ 1 มาจัดเป็นเอกสาร มีประเด็นในการศึกษา 1) หลักการและการแบ่งประเภทการประพันธ์เพลงไทย 2) ประวัติเพลงใหม่โรง และ 3) ประวัติเพลงประจำมหาวิทยาลัยทักษิณ ได้แก่ เพลงมาร์ช มหาวิทยาลัยทักษิณ เพลงทักษิณถิ่นรัก เพลงร่มปาริชาติ และ เพลงตะลุงรับขวัญ จากทั้งหมด 9 เพลง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ทำนองหลัก ได้แก่ 1) สังคีตลักษณ์ (Form) 2) จังหวะ (Rhythm) 3) การดำเนินทำนอง (Melody) และ 4) ระดับเสียง (Scale)

4. การสร้างสรรค์ผลงาน โดยกำหนดเป็นประเด็นดังนี้

- 1) แนวคิด มีการวิเคราะห์ทำนองหลัก ได้แก่ สังคีตลักษณ์ จังหวะ การดำเนินทำนอง และระดับเสียงตามแนวคิดของ พินิจ ชัยเสรี [1]

2) วิธีการประพันธ์ เพลงใหม่โรงปญฺจรกษัฏกษิณฯ ใช้เพลงประจํามหาวิทยาลัยทักษิณเป็นทํานองหลัก จํานวน 4 เพลง คือ 1) เพลงมาร์ชมหาวิทยาลัยทักษิณ 2) เพลงทักษิณถิ่นรัก 3) เพลงร่มปาริชาติ และ 4) เพลงตะลุงรับขวัญ จากทั้งหมด 9 เพลง เนื่องจากผู้ประพันธ์วิเคราะห์ทํานองหลักเพลง ทั้ง 4 เพลง แล้วมีความยาวเหมาะสมกับการประพันธ์ทํานองหลักเพลงใหม่โรง 4 ท่อน และมีอารมณ์เพลงบ่งบอกถึง อັตลักษณ์ได้ครบถ้วน

ก) การกำหนดโครงสร้างเพลง 1) นำเพลงมาร์ชมหาวิทยาลัยทักษิณมาขยายเป็นสามชั้น ยึดลูกตกห้องที่ 4 และ 8 มาใช้ในการสร้างสรรค์เพลงใหม่โรงปญฺจรกษัฏกษิณฯ โดยใช้เป็นท่อนที่ 1 ผู้วิจัยต้องการ จะสื่อให้เห็นถึงอารมณ์ของเพลงจะมีความสง่า ความอลังการ ความยิ่งใหญ่ และความเข้มแข็ง 2) นำเพลง ทักษิณถิ่นรัก มาขยายเป็นสามชั้นยึดลูกตกห้องที่ 4 และ 8 มาใช้ในการสร้างสรรค์เพลงใหม่โรงปญฺจรกษัฏกษิณฯ โดยใช้เป็นท่อนที่ 2 บางจังหวะมีการเปลี่ยนลูกตกเช่นกัน ท่อนนี้สื่อถึงอารมณ์ความรัก ที่มีความเข้มแข็ง มีความเข้าใจ มีความผูกพัน แต่ทํานองนั้นจะไปเน้นเชิงของความสง่างาม 3) นำเพลงร่มปาริชาติ มาขยายเป็น สามชั้น เพลงที่ขยายตกแต่งทํานองเพิ่ม เพื่อให้ได้ความไพเราะมากขึ้นโดยใช้เป็นท่อนที่ 3 สื่ออารมณ์ถึงการ แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง 2 วิทยาเขต คือวิทยาเขตสงขลาและวิทยาเขตพัทลุง และกล่าวถึงความน่าอยู่ของ ทั้ง 2 วิทยาเขต แล้วก็ความผูกพันที่ทั้ง 2 วิทยาเขตมีร่วมกัน และ 4) นำเพลงตะลุงรับขวัญ มาขยายเป็นสามชั้น เพลงที่ขยายตกแต่งทํานองเพิ่ม เพื่อให้ได้ความไพเราะมากขึ้นโดยใช้เป็นท่อน 4 การสื่อความหมายเพลง สื่อถึงมหาวิทยาลัยทักษิณที่ตั้งอยู่ในทิศใต้ของของประเทศไทย สีสลาของทํานองเพลงก็จะออกเป็นสำเนียงได้ เนื้อร้องก็แสดงของการต้อนรับ แสดงความรื่นเริง และความอบอุ่น

ข) กำหนดหน้าทับ ใช้จังหวะหน้าทับปรบไป 3 ชั้น

ค) กำหนดความยาว จํานวนท่อน 4 เพลงจากทํานองหลักเพลงประจํามหาวิทยาลัยทักษิณ วงดนตรี ในครั้งนี้ใช้วงปี่พาทย์ไม้มวม โดยกำหนดให้อารมณ์เพลงมีความนุ่มนวล แต่มีพลัง

5. การนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ นำเสนอข้อมูลในรูปแบบรายงานวิจัยแบ่งออกเป็น 5 บท แต่ละบท มีรายละเอียด ได้แก่ บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย บทที่ 4 การประพันธ์เพลงใหม่โรงปญฺจรกษัฏกษิณฯ และบทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา

สรุปการวิเคราะห์ทํานองหลักของเพลงมาร์ชมหาวิทยาลัย

1. ระดับเสียงของทํานองหลักเพลงมาร์ชมหาวิทยาลัยคือ ร ม ฟ X ล ท X (ทางกลางแหบ) 9 จังหวะ หน้าทับปรบไป

2. ลักษณะการดำเนินทํานองในทํานองหลักเพลงมาร์ชมหาวิทยาลัยทักษิณ สรุปได้ดังนี้

2.1 มีการเข้าทํานองใน ประโยคที่ 3 กับ 5 และ 11 กับ 13

2.2 มีการเปลี่ยนบันไดเสียง ในประโยคที่ 7, 8, 9 เป็น ซ ล ท X ร ม X และเปลี่ยน บันไดเสียง ในประโยคที่ 10 เป็น ด ร ม X ซ ล X และเปลี่ยนกลับไปเป็น ร ม ฟ X ล ท X ในประโยคที่ 11 และในประโยคที่ 14 ส่วนวนทํา ใช้บันไดเสียง ฟ ซ ล X ด ร X ส่วนวนรับ ใช้บันไดเสียง ด ร ม X ซ ล X

ท่อน 1							
----	---ค	----	-ร-ร	-ฟ-ค	-ฟ--	มม--	รร-ค
----	---ม	---จ	----	-ฟ-ค	-ฟ-ม	---จ	---ม
---ค	----	-ฟ-ฟ	---ม	-ค-ฟ	-ม--	รจ--	มม-ร
---ม	---ฟ	----	---ม	-ค-ฟ	-ม-จ	---ม	---จ
-ร--	คค-ร	-จ--	คค-ฟ	---ร	---ม	-ฟ--	คค-ฟ
-ค-ค	---จ	-จ-ค	---ฟ	---ค	---ฟ	-ฟ-ค	---ฟ
----	-ค-ค	-ค--	ชช-ฟ	---ม	-จ-ม	---ฟม	---ฟฟ
---ค	----	-ค-ช	---ฟ	-ม--	-จ-ม	---ฟม	-ฟ--
--ค-	คค-จ	-จ--	คค-ฟ	---ร	---ม	-ฟ--	คค-ฟ
---ค	---จ	-จ-ค	---ฟ	---ค	---ฟ	-ฟ-ค	---ฟ
----	-ค-ค	-ค--	ชช-ฟ	---ม	-จ-ม	---จม	---จร
---ค	----	-ค-ช	---ฟ	-ม--	-จ-ม	---จม	-จ--
----	-ค-ค	----	-จ-จ	---จ	----	-ค-ค	---ฟ
---ค	----	---จ	----	---จ	---ค	----	---ฟ
--ค-	คค--	ฟฟ--	จจ--	คค--	ฟฟ--	คค--	ฟฟ-ค
---ค	---ฟ	---จ	---ค	---ฟ	---ค	---ฟ	---ค
----	-ค-ค	----	-จ-จ	---จ	----	-ค-ค	---ฟ
---ค	----	---จ	----	---จ	---ค	----	---ฟ
--ค-	คค--	ฟฟ--	จจ--	คค--	ฟฟ--	คค--	จจ-ม
---ค	---ฟ	---จ	---ค	---ฟ	---ค	---จ	---ม
--ค-	คค-จ	-จ--	คค-ฟ	---ร	---ม	-ฟ--	คค-ฟ
---ค	---จ	-จ-ค	---ฟ	---ค	---ฟ	-ฟ-ค	---ฟ
----	-ค-ค	-ค--	ชช-ฟ	---ม	-จ-ม	---ฟม	---ฟฟ
---ค	----	-ค-ช	---ฟ	-ม--	-จ-ม	---ฟม	-ฟ--
--ค-	คค-ร	-จ--	คค-ฟ	---ร	---ม	-ฟ--	คค-ฟ
---ค	---จ	-จ-ค	---ฟ	---ค	---ฟ	-ฟ-ค	---ฟ
----	-ค-ค	-ค--	ชช-ฟ	---ม	-จ-ม	---จม	---จร
---ค	----	-ค-ช	---ฟ	-ม--	-จ-ม	---จม	-จ--
----	---ค	----	-จ-จ	-ฟ-ค	-ฟ--	มม--	จจ-ค
----	---ม	---จ	----	-ฟ-ค	-ฟ-ม	---จ	---ม
---ค	----	-ฟ-ฟ	---ม	-ค-ฟ	-ม--	ฟฟ--	มม-ร
---ม	---ฟ	----	---ม	-ค-ฟ	-ม-ฟ	---ม	---จ

กลับหน้า

สรุปการวิเคราะห์ทำนองหลักของเพลงทักซิณธ์ีนรัก

1. ระดับเสียงของทำนองหลักเพลงทักซิโณฉันรัก คือ ฟ ซ ล X ต ร X (ทางเพียออล่าง) 8 จังหวะ

2. ลักษณะการดำเนินทำนองในทำนองหลักเพลงทักซิณธรณ์รัก สรุปได้ดังนี้

2.1 มีการดำเนินงานในกลุ่มเสี่ยงปัญญาลด ฟ ซ ล X ต ร X (ทางเพียงออล่าง) ต ร ม X
ซ ล X (ทางเพียงอบน) ซ ล ท X ร ม X (ทางใน)

2.2 มีการเปลี่ยนแปลงได้เสียง

ข้อ 2

--- ม	--- ร	---	- ฬ - ฬ	---	- ล - ล	- ล - -	ข ข - ล
--- ม	--- ฤ	--- ฏ	---	---	---	- ฤ - ฤ	--- ฤ

---	- ล - -	- ฤ - ฤ	--- ฬ	---	- ฬ - -	- ฤ - ฤ	--- ร
---	- ฤ - ฤ	---	--- ฬ	---	- ฬ - ฤ	---	--- ฤ

--- ฅ	--- ฬ	- - ฅ ฅ	- ฤ - ล	- - ฤ ฤ	- ฬ - ฤ	- ล - ฤ	- ฬ - ม
---	- ฤ	---	- ฤ - ฅ	- ฤ - -	- ฬ - ฤ	- ฤ - ฤ	- ฬ - ฬ

- ฤ - ฤ	- ม - -	---	- ร - -	- ร ม	- ฤ - ฤ	- ฤ - ม	- - -
---	- ร ฅ	- ฬ - -	---	- ฅ - -	---	- ฅ - -	ร ฅ - ฬ

---	---	---	- ฬ - ฬ	---	- ล - ล	- ล - -	ข ข - ล
---	---	---	---	---	---	- ล - ฤ	---

---	- ล - -	- ฤ - ฤ	--- ฬ	---	- ฬ - -	- ฤ - ฤ	---
---	- ฤ - ฤ	---	---	---	- ฬ - ฤ	---	---

---	---	- ฅ ฅ	- ฤ - ล	- ฅ ฅ	- ฅ - ฅ	- ฅ - ล	- - -
---	---	---	- ฤ - ฅ	- ฬ - -	---	- ฬ - -	ข ฬ - ม

- ฤ - ฤ	- ม - -	- ร ม	- ฤ - -	- ร ม	- ฤ - ฤ	- ฤ - ม	- - - ฅ
---	- ร ฅ	- ฅ - -	---	- ฅ - -	---	- ฅ - -	ร ฅ - ฅ

- ฤ - -	- ล - -	- ฤ - ฤ	---	- ร ร	- ฅ - ร	---	- ฬ - ฤ
- ฤ - -	- ฤ - ฤ	---	---	- ฅ - -	- ฤ - ฅ	---	- ฬ - ฤ

- ฤ - -	- ล - -	- ฤ - ฤ	---	- ล ฅ	- ฤ - -	ฬ ฬ - -	ม ม - ร
- ฤ - -	- ฤ - ฤ	---	---	- ฅ - -	- ฤ - ฬ	---	---

- ร - -	ฅ ฅ - -	ร ร - -	ม ม - ฬ	- ฅ - ฬ	- - ฅ ฅ	- - ฬ ฬ	ฅ ร - ฅ
- ฅ - ฤ	---	---	---	- ฤ - ฬ	---	- ฬ - -	- ร - ฅ

- ร ร ร	- ฅ - ร	- ฅ - -	ฬ ฬ - ล	- ฤ ฤ	- ล - ฤ	- ฅ - ล	- ฤ - ฬ
- ร - -	- ฅ - ร	- ฅ - ฬ	---	- ฤ - -	- ล - ฤ	- ฅ - ฅ	- ฤ - ฬ

- ช - -	- ล - -	- ช - ช	- - - ม	- - ร ร	- ด - ร	- - - ม	- ฟ - ช
- ช - -	- ล - ช	- - -	- - - ฑ	- ล - -	- ช - ล	- - - ฑ	- ฟ - ช

- ช - -	- ล - -	- ช - ช	- - - ฑ	- - - ร	- ด - -	ฟ ฟ - -	ช ช - ล
- ช - -	- ล - ช	- - -	- - - ฑ	- - - ล	- ช - ฑ	- - - ช	- - - ล

- - - ล	- - - -	- ช - ช	- - - ตี	- ช - ตี	- - รี่ มี่	- มี่ - มี่	- รี่ - ตี
- - - ล	- - - ช	- - - ร	- - - ด	- ร - ด	- - - ม	- ช - ม	- ร - ด

- - - รี่	- ตี - ตี	- - - -	- - - ตี	- - - ตี	- - - -	- - - -	- - - ตี
- - - -	- - - ฑ	- - - ด	- - - -	- - - ฑ	- - - -	- - - ร ด	- - - -

กลับต้น

2 บรรทัดสุดท้ายของเพ็ญกลับเปลี่ยนเป็น

- - - ล	- - - -	- ช - ช	- - - ตี	- ฑ ฑ	- ล - ฑ	- ล - -	ฟ ฟ - ช
- - - ล	- - - ช	- - - ช	- - - ด	- ฑ - -	- ล - ฑ	- ล - ฑ	- - - ช

- - - ล	- ช - ช	- - - -	- - - ช	- - - ช	- - - -	- - - -	- - - ช
- - - -	- - - ด	- - - ช	- - - -	- - - ด	- - - -	- - - ล ช	- - - -

สรุปการวิเคราะห์ทำนองหลักของเพลงร่มปาริชาติ

- ระดับเสียงของทำนองหลักเพลงร่มปาริชาติ คือ ท ด ร X ฟ ช X (ทางเพ็ญอบบน) และ ฟ ช ล X ด ร X (ทางเพ็ญอล่าง)
- มี 2 จังหวะหน้าทับ เพ็ญกลับเปลี่ยนทำนองในบรรทัดสุดท้ายวรรครับ

ท่อน 3							
- - - ช	- - - ช	- ช ล ฑ	- ล - ช	- - - -	- ฟ - ช	- รี่ - ตี	ท ช - ฑ
- - - ด	- ช - -	ร - - -	- ล - ช	- - - -	- ด - ช	- ร - ด	ฑ ช - ฑ

- - - ฑ	- - - ฑ	- ฑ ตี รี่	- ตี - ฑ	- - - -	- ช - ล	- ฟ - ล	ช ฟ - ช
- - - ม	- ฑ - -	ฟ - - -	- ด - ฑ	- - - -	- ช - ล	- ฟ - ล	ช ฟ - ช

- - - ช	- - - ช	- - ร ร	ช ฟ - ฟ	- ร - ฑ	- ฑ ช ฟ	- - ร ฟ	- - ร ร
- - - ด	- ช - -	- ล - -	- - ม ด	- ล - ฑ	- ฑ ช ฟ	- ด - -	- ร - -

- - - -	- ร - ร	- ร - -	- - - ร	- - - -	- ร - ร	- ร - -	- - - ร
- - - ม	- - - -	- ช - -	ม ร - -	- - - ม	- - - -	- ช - -	ม ร - -

สรุปการวิเคราะห์ทำนองหลักของเพลงตะลุงรับขวัญ

- ระดับเสียงของทำนองหลักเพลงตะลุงรับขวัญ คือ ช ล ท X ร ม X (ทางใน) มี 4 จังหวะหน้าทับ
- ลักษณะการดำเนินทำนองในทำนองหลักเพลง
 - เพลงตะลุงรับขวัญไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง ใช้วิธีการบรรเลงโยนเสียง เร และซอล ประโยคท 4 และ 8
 - สำนวนเพลงคล้ายสำนวนตะลุง ใช้การดำเนินทำนองเก็บและเสียงใกล้ ๆ กันเพื่อสื่อถึงสำเนียงใต้

ท่อน 4							
----	--- ร	--- ช	- ร - ม	- ท - ล ช	- ช - -	ร ร - -	ช ช - ร
----	--- ล	--- ช	- ล - ท	- ท - ล ช	- ร - ล	--- ช	--- ล
----	ม - ม ช	--- ล	- ท - -	- ท - ล	- ช - ล	- - ม พ	ช - - ล
----	- ร - ช	--- ล	- ท - -	- ท - ล	- ช - ล	- ร - -	- ล - -
----	ม - ม ช	--- ล	- ท - -	- ท - ล	- ช - ล	ท ล - -	ช - - ร
----	- ร - ช	--- ล	- ท - -	- ท - ล	- ช - ล	- - ช ม	- ร - -
----	- ร - ร	- ร - -	--- ร	----	- ร - ร	- ร - -	----
- - ม ร	----	- ช - -	ม ร - -	- - ม ร	----	- ช - -	ม ร - -
เที่ยวกลับ							
----	--- ร	--- ช	- ร - ม	- ท - ล ช	- ช - -	ร ร - -	ช ช - ร
----	--- ล	--- ช	- ล - ท	- ท - ล ช	- ร - ล	--- ช	--- ล
----	ม - ม ช	--- ล	- ท - -	- ท - ล	- ช - ล	- ล - -	ม พ ช ล
----	- ร - ช	--- ล	- ท - -	- ท - ล	- ช - ล	- ร - ร	----
----	ม - ม ช	--- ล	- ท - -	- ท - ล	- ช - ล	ท ล - -	ช ล - ช
----	- ร - ช	--- ล	- ท - -	- ท - ล	- ช - ล	- - ช ม	----
----	- ช - ช	- ช - -	--- ช	----	- ช - ช	- ช - -	----
- - ล ช	----	- ล - -	ล ช - -	- - ล ช	----	- ล - -	ล ช - -

สรุปผล

อัตลักษณ์สำคัญในการประพันธ์เพลงโหมโรง “ปัญจรักษ์ทักษิณา” คือใช้เพลงประจํามหาวิทยาลัย 4 เพลง จากทั้งหมด 9 เพลง เป็นต้นราก เพลงสื่อถึงอารมณ์ความสง่างาม ความรัก และใช้เพลงตะลุงรับขวัญ สื่อถึงอัตลักษณ์สำคัญของมหาวิทยาลัยทักษิณที่ตั้งอยู่ในทิศใต้ของประเทศไทย การประพันธ์เพลงไทยประเภท เพลงโหมโรงปัญจรักษ์ทักษิณามีจำนวน 4 ท่อน ใช้เพลงประจํามหาวิทยาลัย 4 เพลง จากทั้งหมด 9 เพลง ที่ใช้เป็นต้นราก ใช้หน้าทับปรบไ้ 3 ชั้น

การวิเคราะห์ระดับเสียงและการดำเนินทำนองในทำนองหลักของเพลงมาร์ชมหาวิทยาลัยทักษิณ สามารถสรุปได้ดังนี้ ระดับเสียงของทำนองหลักเพลงมาร์ชมหาวิทยาลัย คือ ร ม ฟ X ล ท X (ทางกลางแหบ) มี 1 ท่อน 9 จังหวะหน้าทับปรบไ้ ลักษณะการดำเนินทำนองในทำนองหลักเพลง มีการซ้ำทำนองใน ประโยค ที่ 3 กับ 5 และ 11 กับ 13 มีการเปลี่ยนบันไดเสียง ในประโยคที่ 7, 8, 9 เป็น ช ล ท X ร ม X และเปลี่ยน บันไดเสียง ในประโยคที่ 10 เป็น ด ร ม X ช ล X และเปลี่ยนกลับไปเป็น ร ม ฟ X ล ท X ในประโยคที่ 11 และในประโยคที่ 14 ส่วนวนทำ ใช้บันไดเสียง ฟ ช ล X ด ร X ส่วนวนรับ ใช้บันไดเสียง ด ร ม X ช ล X สื่อถึงอารมณ์ของเพลงมีความสง่า ความอลังการ ความยิ่งใหญ่ และความเข้มแข็ง

การวิเคราะห์ระดับเสียงและการดำเนินทำนองในทำนองหลักของเพลงทักษิณลินรัก ระดับเสียงของ ทำนองหลักเพลงทักษิณลินรัก คือ ฟ ช ล X ด ร X (ทางเพ็ญออล่าง) มี 1 ท่อน ท่อนละ 8 จังหวะหน้าทับปรบไ้ ลักษณะการดำเนินทำนองในทำนองหลักเพลงทักษิณลินรักมีการดำเนินทำนองในกลุ่มเสียงปัญจมูล ฟ ช ล X ด ร X

(ทางเพียงออล่าง) ด ร ม X ซ ล X (ทางเพียงอบบน) ซ ล ท X ร ม X (ทางใน) และมีการเปลี่ยนบันไดเสียง
สื่อถึงอารมณ์ความรัก ความผูกพัน

การวิเคราะห์ระดับเสียงและการดำเนินทำนองในทำนองหลักของ เพลงร่มปาริชาติ มีระดับเสียงของ
ทำนองหลักเพลงร่มปาริชาติ คือ ท ด ร X ฟ ซ X (ทางเพียงอบบน) และ ฟ ซ ล X ด ร X (ทางเพียงออล่าง)
มี 2 จังหวะหน้าทับ เทียบกลับเปลี่ยนทำนองในบรรทัดสุดท้ายวรรครับ ความผูกพันมีร่วมกันคือวิทยาเขต
สงขลาและวิทยาเขตพัทลุง

การวิเคราะห์ระดับเสียงและการดำเนินทำนองในทำนองหลักของ เพลงตะลุงรับขวัญ ระดับเสียง
หลักเพลงตะลุงรับขวัญ คือ ซ ล ท X ร ม X (ทางใน) มีทั้งหมด 1 ท่อน 4 จังหวะ ลักษณะการดำเนินทำนอง
ในทำนองหลักเพลงไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง ใช้วิธีการบรรเลงโยนเสียง เร และซอล ประโยคที่ 4 และ 8
สำนวนเพลงคล้ายสำนวนตะลุง ใช้การดำเนินทำนองเก็บและเสียงใกล้เคียง ๆ กันเพื่อสื่อถึงสำเนียงใต้ สื่อถึง
มหาวิทยาลัยทักษิณที่ตั้งอยู่ในทิศใต้ของประเทศไทย

อภิปรายผล

การประพันธ์เพลงโหมโรงปญจรักทักษิณา มีการวิเคราะห์ทำนองหลัก คือ 1) สังคี่ลักษณะ (Form)
โครงสร้างเพลงเป็นประเภทเพลงโหมโรง ประกอบด้วย 4 ท่อน 23 จังหวะหน้าทับ 2) จังหวะ (Rhythm)
ใช้หน้าทับปรปโกอัตราจังหวะ 3 ชั้น 3) การดำเนินทำนอง (Melody) มีการซ้ำทำนอง มีการเปลี่ยนบันไดเสียง
และ 4) ระดับเสียง (Scale) ดำเนินทำนองในกลุ่มเสียงปัญจมูล ฟ ซ ล X ด ร X (ทางเพียงออล่าง) ด ร ม X ซ ล X
(ทางเพียงอบบน) ซ ล ท X ร ม X (ทางใน) ท ด ร X ม ฟ X (ทางเพียงอบบน)

การศึกษาประวัติเพลงมาร์ชมหาวิทยาลัยทักษิณ เพื่อเป็นทำนองหลักแล้วใช้หลักการประพันธ์เพลง
โดยใช้ เพลงดังต่อไปนี้ 1) เพลงมาร์ชมหาวิทยาลัยทักษิณ 2) เพลงทักษิณถิ่นรัก 3) เพลงร่มปาริชาติ
4) เพลงตะลุงรับขวัญ เป็นเพลงต้นรากในการประพันธ์ สอดคล้องกับ มนตรี ตราโมท [2] ที่ได้ศึกษาวิธีการ
ประพันธ์เพลงไทยว่า มี 3 วิธีด้วยกัน 1) การประพันธ์ขึ้นใหม่แท้ ๆ โดยมีได้ยึดหลักจากเพลงใดเพลงหนึ่ง
ที่มีอยู่แล้ว 2) การประพันธ์ทวิคูณเพิ่มอัตราขึ้น เช่น ของเก่าเป็นอัตราสองชั้นขยายเป็นอัตราสามชั้นหรือ
การลดอัตราลง เช่น ของเก่าเป็นเพลงอัตราสองชั้น แล้วนำมาทำเป็นเพลงชั้นเดียว ทำได้โดยการยุบอัตรา
จังหวะลง และ 3) ประพันธ์ทำนองเพลงขึ้นใหม่ โดยยึดถือเนื้อเพลงของเก่าที่มีอยู่แล้ว โดยมีได้เปลี่ยน
อัตราจังหวะแต่อย่างใด แต่ว่าได้ประดิษฐ์ทำนองและลีลาของเพลงออกไปจากเดิมจนจำไม่ได้ว่าเป็น
เพลงเดียวกันกับเพลงที่มีอยู่เดิม สอดคล้องกับเฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี [3] ที่กล่าวถึงในการประพันธ์เพลง
ประเภทโหมโรงว่ามีวัตถุประสงค์ 3 ประเภทใหญ่ ๆ แต่ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจะได้เป็นสิริสวัสดิ์
พัฒนามงคลแก่เจ้าภาพ และผู้ร่วมงานและเป็นเพลงโหมโรงประจำมหาวิทยาลัยทักษิณ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

ในเพลงต้นรากซึ่งเป็นทำนองหลักแต่ละเพลงมีความยาว เมื่อนำมาประพันธ์ทำให้เพลงแต่ละท่อน
มีความยาวเช่นเดียวกัน และเมื่อนำมาบรรเลงทั้ง 4 ท่อนจึงทำให้เพลงนี้มีความยาวมากเกินไปจึงควรจะมี
การตัดทอนทำนองหลักลงในการประพันธ์

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยได้นำเพลงประมทวิทยาลัจำนวน 4 เพลงมาสร้างสรรค์ขึ้นใหม่จากเดิมเพลงประจามทวิทยาลันั้นมีจำนวน 9 เพลง ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นที่อยากจะนำเพลงที่เหลืมาสร้างสรรค์ในรูปแบบอื่น ๆ ต่อไป เช่น นำมาสร้างสรรค์เป็นเพลงเรื่อง หรือเพลงเถา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] Chaiseri, P. (2013). *Thai Musical composition*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- [2] Tramote, M. (1995). *Montri Tramote*. Music Document. [n.p.]
- [3] Pikulsri, C. (1987). *Thai Music Appreciation Book*. Bangkok: Odeon Store. (in Thai)

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็ก
และเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี¹
Development of Training Courses to Promote Morality
and Ethics for Children and Youth
in Surat Thani Province¹

รัตตินันท์ อัดตสัมพันธุ์^{2*} ประรภ แก้วเศษ³ และ Ying Keeratiburana⁴
Rattinun Attasampant^{2*}, Prarop Kaoses³ and Ying Keeratiburana⁴

¹ บทความนี้เป็นคุณูปการของ สาขาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² นิสิตปริญญาเอก สาขาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 44000

³ อ.ดร., สาขาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 44000

⁴ อ.ดร., สาขาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 44000

¹ This article is dissertation of Cultural Science, Faculty Of Cultural Science, Mahasarakham University

² Ph.D Cultural Science, Faculty Of Cultural Science, Mahasarakham University, 44000

³ Lecturer, Dr., Cultural Science, Faculty Of Cultural Science, Mahasarakham University, 44000

⁴ Lecturer, Dr., Cultural Science, Faculty Of Cultural Science, Mahasarakham University, 44000

* Corresponding author: Email address: rattinun0819@gmail.com

(Received: June 21, 2019; Revised: August 9, 2019; Accepted: September 9, 2019)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยศึกษาสภาพปัญหาสังคมของเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมและนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ วิจัยการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม คือ ผู้รู้ 10 คน ผู้ปฏิบัติ 30 คน ผู้เกี่ยวข้อง 30 คน และกลุ่มที่เข้ารับการอบรม 100 คน รวม 170 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหายาเสพติด ร้อยละ 35 ใช้สื่อในทางผิด ร้อยละ 30 ทะเลาะวิวาท ร้อยละ 20 ความฟุ่มเฟือย ร้อยละ 10 และการพนันฟุตบอล ร้อยละ 5 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม มี 4 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ 2) การออกแบบและสร้างหลักสูตร 3) การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ และ 4) การประเมินผล จากการนำหลักสูตรไปใช้ระหว่าง การอบรมและประเมินหลังเสร็จสิ้นการอบรม 1 เดือนพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้และมีเจตคติเปลี่ยนไปเรื่องของอบายมุข 5 ด้าน คือ ยาเสพติด การใช้สื่อในทางผิด การทะเลาะวิวาท ความฟุ่มเฟือย และการพนันฟุตบอล มีพฤติกรรมดีขึ้น ด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ประหยัด และความมีระเบียบวินัย

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การใช้คุณธรรมจริยธรรมในการฝึกอบรม คุณธรรมจริยธรรมกับการแก้ปัญหาสังคม

Abstract

This research aimed to development of training courses to promote morality and ethics for children and youth in Surat Thani Province by studying social conditions of children and youth in Surat Thani provincial communities and to construct and develop training programs and evaluate its implementation of them by using qualitative research. The instruments were questionnaire, observation, group discussion, and workshop. The data was collected from 4 target groups, which were 10 learners, 30 workers, 30 related persons, and 100 trainees whit the total of 170 persons. The results revealed that 35 percent of samples had drug problems, 30 percent of samples faced misuse of social media, 20 percent of them had quarrel, 10 percent had extravagance, and 5 percent were in football gambling. Construction and development of training program were divided into 4 steps: 1) analyzing problems and needs, 2) designing and creating training program, 3) applying the program to trial, 4) evaluating. The results of training program implementation revealed that the trainees were knowledgeable and changed their attitude towards the 5 causes of ruin: drugs, misuse of social media, quarrel, extravagance, and football gambling. Those trainees behaviours were improved by having more gratitude, honesty, economizing, and discipline.

Keywords: Development of Training Program, Moral and Ethics Application

บทนำ

สภาวการณ์เด็กและเยาวชน อายุ 15 – 25 ปี ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากรายงานสถิติพบว่า ปัญหายาเสพติดในระดับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นปัญหาที่รุนแรงมากที่สุด ร้อยละ 35.99 รองลงมาการเล่นเกมนอนไลน์ ร้อยละ 35.59 การเล่นพนัน ร้อยละ 22.62 การถูกทำร้ายร่างกาย ร้อยละ 15.57 และการเที่ยวกลางคืน ร้อยละ 9.42 [1] บ่งชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องเร่งส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมให้แก่เด็กและเยาวชน แต่การจัดการศึกษาที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมรวมทั้งทักษะการดำเนินชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นพลเมืองดี โดยกำหนดเป็นหลักสูตรในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของหลักสูตรและกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตให้สามารถเผชิญกับปัญหาสังคมที่ซับซ้อนได้ [2] การเตรียมเด็กและเยาวชนให้สามารถเผชิญกับสถานการณ์ในยุคศตวรรษที่ 21 ที่การสื่อสารไร้พรมแดน สถานศึกษาจะต้องบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรสอดแทรกเรื่องคุณธรรมจริยธรรม เพื่อสร้างกระบวนการทัศนใหม่ คือ จะต้องพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ จะทำให้เกิดการเรียนรู้พร้อมที่จะแก้ปัญหา รู้จักคิดวิเคราะห์มากขึ้น และต้องมีทักษะชีวิต 4 อย่าง ได้แก่ 1) มีทักษะชีวิตและอาชีพ 2) มีทักษะการเรียนรู้ให้เท่าทันนวัตกรรมใหม่ 3) มีทักษะด้านคอมพิวเตอร์ การสื่อสารและรู้เท่าทันสื่อ และ 4) มีความรับผิดชอบต่อสังคม [3]

ปัญหาสังคมของเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 5 ด้าน โดยเรียงลำดับของปัญหามากสุดถึงน้อยสุด คือ ปัญหายาเสพติด การใช้สื่อในทางผิด การทะเลาะวิวาท ความฟุ่มเฟือย และการพนันฟุตบอล มีสาเหตุมาจาก 1) สภาพสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมในชุมชน 2) สภาพครอบครัวแตกแยก 3) รัฐเปลี่ยนแปลงนโยบายเรื่องเป้าหมายการศึกษาบ่อย 4) รัฐมุ่งเน้นแต่เรื่องของหลักการเรียนการสอนมากกว่าการประสบความสำเร็จของการปฏิบัติ 5) ครูต้องรับสอนเด็กจำนวนมากทำให้ไม่สามารถดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง 6) เครื่องมือที่ทันสมัยมีไม่เพียงพอกับเด็กนักเรียน และ 7) ครูหาวิธีการให้นักเรียนจ่ายเงินในเรื่องที่ไม่จำเป็นทำให้ผู้ปกครองต้องรับภาระมาก [4] ประกอบกับ สถานการณ์ปัจจุบันของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อเศรษฐกิจโลกชะลอตัวภัยก่อการร้าย ภัยธรรมชาติ ส่งผลกระทบต่อยาได้ด้านการท่องเที่ยวและสินค้าการเกษตรเป็นอย่างมาก รวมทั้งการพัฒนาที่ไม่สมดุล ก่อให้เกิดช่องว่างของรายได้ เกิดปัญหา ความยากจน การว่างงานขั้นรุนแรง หนี้นอกระบบ แรงงานต่างด้าวที่แย่งงานคนไทย ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี สื่อโฆษณาต่าง ๆ สภาพการณ์เช่นนี้เป็นปัจจัยเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดปัญหาสังคมของเด็กและเยาวชนในชุมชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี [5] เพราะเด็กและเยาวชนในช่วงนี้สภาพร่างกายและจิตใจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมต่อวัยรุ่นมากกว่าวัยอื่น ๆ [6]

การจะพัฒนาเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีให้มีทักษะในการดำเนินชีวิตและสามารถแก้ปัญหาสังคม 5 ด้าน คือ ปัญหายาเสพติด การใช้สื่อในทางผิด การทะเลาะวิวาท ความฟุ่มเฟือย และการพนันฟุตบอล ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาจะต้องแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ให้ผู้เรียนเป็นคน ดี เก่ง และมีความสุข แต่จากการศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน เขตพัฒนา กรุงเทพมหานครพบว่า โดยรวมของพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษา 7 ด้าน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความกตัญญูกตเวที ความขยัน ความรับผิดชอบ ความเป็นระเบียบวินัย ความเสียสละ และความสามัคคี อยู่ในระดับปานกลาง [7]

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าวคาดหวังว่า หากเด็กและเยาวชนได้รับการเรียนรู้ตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา จะสามารถนำความรู้และหลักธรรมคำสอนไปประพฤติปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ระเบียบวิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) กลุ่มผู้รู้ ได้แก่ ผู้บริหาร พระภิกษุ นักวิชาการ แกนนำชุมชน จำนวน 10 คน 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ ได้แก่ ครู และนักศึกษา จำนวน 30 คน และ 3) กลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป ได้แก่ ผู้ปกครองนักศึกษา จำนวน 30 คน และกลุ่มทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเป็นนักศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพระแสง 100 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ 2) ข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดทำข้อมูล โดยการตรวจสอบแบบสามเส้า การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

การวิจัยมี 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาของเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และนำไปตรวจสอบกับผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ และผู้เกี่ยวข้องในชุมชน โดยการสัมภาษณ์ สังเกต สนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ รวมจำนวน 70 คน จาก 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอไชยา อำเภอกะสมุย อำเภอคีรีรัฐนิคม อำเภอบ้านนาสาร และอำเภอพระแสง สำหรับพื้นที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีการตั้งเกณฑ์พิจารณาคัดเลือกพื้นที่ จากสภาพเศรษฐกิจ รายได้ของคนในชุมชน ความหลากหลายของผู้คนที่เข้าไปอาศัยอยู่ในชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี สภาพปัญหาสังคม ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนและก่อให้เกิดปัญหาแก่เด็กและเยาวชน 5 ด้าน คือ ปัญหายาเสพติด การใช้สื่อในทางผิด การทะเลาะวิวาท ความฟุ่มเฟือย และการเล่นพนันฟุตบอล

ขั้นที่ 2 การออกแบบและสร้างหลักสูตรฝึกอบรม นำข้อมูลพื้นฐานมาสร้างเป็นเค้าโครงหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี และประเมินเค้าโครงหลักสูตรฝึกอบรม โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พิจารณาหาความเหมาะสมและความสอดคล้องของเค้าโครงหลักสูตรฝึกอบรม โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรฝึกอบรม จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 คน รวม 5 คน พิจารณาหาความเหมาะสมและความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายกับเนื้อหาความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาต่อกิจกรรม ความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายกับวิธีการประเมินผลผู้เข้าฝึกอบรม ผลการตรวจสอบพบว่า มีความสอดคล้องเหมาะสมและสอดคล้อง

เชื่อมสัมพันธ์ซึ่งกันและกันมีการปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 1) ด้านการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจำเป็น โดยจะต้องจำแนกข้อมูลตามปัจจัยป้อน กระบวนการ และผลลัพธ์ 2) ด้านรูปแบบกิจกรรมให้เน้นกิจกรรมภาคปฏิบัติอย่างเข้มข้น 3) ด้านระยะเวลา และ 4) ด้านสื่อการสอน

ขั้นที่ 3 การนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้และประเมินผลการฝึกอบรม โดยการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้กับนักศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 100 คน ระยะเวลาฝึกอบรม 3 วัน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบประเมินผล 5 ตอน ดังนี้ 1) ประเมินความรู้ ปัญหา 5 ด้าน โดยมีการทดสอบ ก่อน - หลังการฝึกอบรม คือ ปัญหา ยาเสพติด การใช้สื่อในทางผิด การทะเลาะวิวาท ความฟุ่มเฟือย และการเล่นพนันฟุตบอล เป็นแบบสอบถามปรนัย 4 ตัวเลือก ด้านละ 10 ข้อ 2) ประเมินเจตคติ สร้างเครื่องมือตามวิธีการของ Likert Scale กำหนดการให้น้ำหนักคะแนน 5 ระดับ 3) ประเมินพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมระหว่างการศึกษา โดยการสังเกตสัมภาษณ์ 4) ประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย และความประหยัด หลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรม 1 เดือน โดยการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน ครูของศูนย์การศึกษานอกและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพระแสง และผู้ปกครองนักศึกษา และ 5) ระบุปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาครั้งนี้ดำเนินการในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มเป้าหมาย 6 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอไชยา อำเภอกะสมุย อำเภอคีรีรัฐนิคม อำเภอบ้านนาสาร และอำเภอพระแสง โดยดำเนินการออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาสภาพและปัญหาของเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.1 ด้านสภาพของเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ สังเกตสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการพบว่า สภาพชีวิตความเป็นอยู่ภายในครอบครัวขาดประสิทธิภาพในการอบรมเลี้ยงดูไม่มีตัวแบบที่ดี ระบบการศึกษาขาดประสิทธิภาพ สถาบันทางศาสนาไม่ได้ทำหน้าที่ในการปลูกฝัง ถ่ายทอด อบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนอย่างจริงจัง สภาพของชุมชนมีแต่อบายมุข ไม่มีระบบป้องกันและควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชน การบังคับใช้กฎหมายมีหลายมาตรฐาน

1.2 ด้านปัญหาของเด็กและเยาวชนในชุมชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบปัญหาที่รุนแรงที่สุด ได้แก่ ปัญหายาเสพติด ร้อยละ 35 การใช้สื่อในทางผิด ร้อยละ 30 การทะเลาะวิวาทร้อยละ 20 ความฟุ่มเฟือย ร้อยละ 10 การเล่นพนันฟุตบอล ร้อยละ 5 ซึ่งสาเหตุของปัญหาเกิดจาก (1) ด้านสังคมจากกระแสโลกาภิวัตน์ การสื่อสารที่รวดเร็ว การแพร่กระจายของวัฒนธรรมตะวันตก บริโภคนิยม ความล่มสลายของวัฒนธรรมชุมชน (2) ด้านครอบครัว การหย่าร้าง ครอบครัวแตกแยก ความรุนแรงในครอบครัว ความยากจน พ่อแม่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมติดยาเสพติด เล่นพนัน (3) ด้านโรงเรียนยังไม่สามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพบริบทชุมชน และความต้องการของเด็กและเยาวชน ครูขาดทักษะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารไม่เข้มงวดในเรื่องกฎระเบียบ (4) ด้านชุมชน รอแต่ความช่วยเหลือจากภายนอกชุมชน ไม่พึ่งพาตนเอง ในชุมชนมีแต่อบายมุข ผู้นำชุมชนไม่เป็นแบบอย่างที่ดี (5) ด้านหน่วยงานของรัฐ ความล้มเหลวของแผนปฏิบัติการของรัฐ การบังคับใช้กฎหมายไม่เข้มงวด และ (6) ด้านตัวเด็กเอง หนีเรียนไปมั่วสุมในที่โอเคจร การอยู่ห่างไกลพ่อแม่ ความตึกคะนอง ความอยากรู้อยากลอง

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ปัญหาของเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิเคราะห์ ปัญหา	ปัจจัยป้อน (Inputs)	ด้านกระบวนการ (Process)	ด้านผลผลิต (Outputs)
1. ยาเสพติด	- กำลังคนในงานด้านยาเสพติดมีน้อย - งบประมาณมีจำกัด - วัสดุอุปกรณ์ไม่ทันสมัย - การบริหารจัดการยังขาดการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ	- ครูอาจารย์ไม่มีความเชี่ยวชาญในการให้ความรู้ด้านยาเสพติด - ขาดงบประมาณ - ขาดวัสดุอุปกรณ์ สื่อลำสมัย ไม่สอดคล้องกับเนื้อหา - การบริหารจัดการไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหา	- ลดจำนวนผู้กระทำความผิด - นำคนออกจากวงจรคนกระทำความผิด - งบประมาณ เน้นบูรณาการทำงานร่วมกัน - วัสดุอุปกรณ์นำระบบเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดระบบงานและเป็นสื่อการสอนการบริหาร กำหนดยุทธศาสตร์ในการทำงาน
2. การใช้สื่อ ในทางผิด	- ในชุมชนมีร้านเกมใกล้สถานศึกษามาก - เนื้อหาของเกมสวຍงามสนุกเพลิดเพลิน - มีเพื่อนเล่นเกม ไม่มีความสุขที่บ้าน - เจ้าของร้านเกมเอาใจลูกค้า บริการอาหาร เครื่องดื่มแบบครบวงจร	- ควรมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้ความรู้ - โรงเรียนมีมาตรการเฝ้าระวังเด็กเล่นเกม - พัฒนาเครือข่ายผู้ปกครองให้มีความเข้มแข็งระดมความรู้และเครื่องมือขับเคลื่อนให้มีการเฝ้าระวังในระดับโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน	- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนากระบวนการทางเทคโนโลยีเพื่อควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ต - พัฒนาร้านอินเทอร์เน็ตให้เป็นสถานที่ปลอดภัย สร้างสรรค์และเป็นมิตรกับเด็ก เยาวชน และครอบครัว ให้เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
3. การทะเลาะ วิวาท	- ปัจจัยภายใน คือ ตัวเด็กเอง เป็นวัยที่ต่างจากวัยอื่น ๆ มีอัตลักษณ์ตนเอง อิสระ ต้องการยอมรับ - ปัจจัยภายนอก สังคม วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ครอบครัว เพื่อน เป็นตัวกำหนดค่านิยม ทศนคติ	- จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและบทลงโทษ - จัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนให้น่าอยู่และสร้างการเรียนรู้ - จัดทำประวัตินักเรียน - สร้างทางเลือกในการจัดกิจกรรม - ครู อาจารย์ ผู้บริหาร พ่อแม่ และผู้นำ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง	- ส่งเสริมความเข้มแข็งให้สถาบันครอบครัว - ส่งเสริมศักยภาพปกครองผ่านวัยเด็กและเยาวชน - มาตรการช่วยเหลือดูแลนักเรียน - มาตรการปรับปรุงระบบการเรียนรู้ที่สนองความต้องการผู้เรียน - แก้ไขปัญหาเชิงรุก

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ปัญหาของเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี (ต่อ)

วิเคราะห์ ปัญหา	ปัจจัยป้อน (Inputs)	ด้านกระบวนการ (Process)	ด้านผลผลิต (Outputs)
4. ความ ฟุ่มเฟือย	- เทคโนโลยี การเผยแพร่ - วัฒนธรรมตะวันตก - นโยบายรัฐ ผลักดันให้ - เกิดกระแสวัตถุนิยม - สื่อโฆษณาเสนอเนื้อหา - ที่ดึงดูดให้มีความต้องการ - อยากได้ อยากมี - กู้หนี้ยายตัวเพื่อนำเงิน - ไปซื้อสิ่งที่ต้องการ	- สื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ - การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว - กลุ่มเพื่อนที่คบหาสมาคม - ตัวต้นแบบในสังคม ดารา - นักร้อง	- นโยบายรัฐด้านเศรษฐกิจ - พอเพียง - สร้างแรงจูงใจ ประหยัคต่ออม - มอบรางวัลหน่วยงานภาครัฐ - เอกชน ชุมชน บุคคล ที่ทำดี - สถาบันการศึกษา โรงเรียน - อบรมให้ความรู้ - สร้างเครือข่ายผู้ปกครอง
5. การเล่น พนันฟุตบอล	- การนำเสนอข่าวของ - สื่อต่าง ๆ ได้แก่ - หนังสือพิมพ์กีฬา ทวี - อินเทอร์เน็ต - เพื่อนชักชวน - หวังรวยทางลัด - การเลี้ยงดูในครอบครัว - สภาพแวดล้อมทาง - สังคมมีแต่การเล่นพนัน	- ได้รับแบบอย่างที่ไม่ดีจาก - ครอบครัว - พ่อแม่ไม่มีประสิทธิภาพใน - การอบรมเรื่องระเบียบวินัย - สภาพแวดล้อมในสังคมและ - ชุมชนมีแต่การเล่นพนัน - ความเจริญก้าวหน้าของ - เทคโนโลยีอำนวยความสะดวก - ในการเล่นพนันฟุตบอล	- จัดทำคู่มือดูพนันฟุตบอล - การบังคับใช้กฎหมายอย่าง - เคร่งครัด - จับกุมร้านเกม ร้านอินเทอร์เน็ต - ดำเนินคดีกับ ทวี สื่อสิ่งพิมพ์ - และอินเทอร์เน็ตที่นำเสนอ - ข้อมูลชักชวนเล่นพนันบอล

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดำเนินการใน 4 ขั้นตอน คือ

2.1 การออกแบบและสร้างหลักสูตรฝึกอบรมได้ใช้แนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg, L. [8] ที่เน้นให้เด็กและเยาวชนพัฒนาการทางปัญญารู้จักกับบทบาทของตนเองและทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura, A. [9] เชื่อว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลเกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ร่วมกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของ Taba, H. [10] และแนวคิดของ Saylor, J. Gallen. Alexander [11] โดยดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ

2.1.1 วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจำเป็นของเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีพบว่า จำเป็นต้องจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนในหัวข้อโทษของอบายมุขทั้ง 5 ด้าน คือ ปัญหายาเสพติด การใช้สื่อในทางผิด การทะเลาะวิวาท ฟุ่มเฟือย และการเล่นพนันฟุตบอล พร้อมสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย และความประหยัด

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น	ปัจจัยป้อน (Inputs)	ด้านกระบวนการ (Process)	ด้านผลผลิต (Outputs)
ยาเสพติด	- จัดอบรมให้ความรู้เรื่องประเภทและโทษของยาเสพติด - การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย และความประหยัด	- บรรยายให้ความรู้ ร่วมกิจกรรม ระดมสมอง ปฏิบัติด้วยตนเอง - ทำแบบทดสอบ ก่อนหลัง - สรุปบทเรียน	- ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เรื่องประเภทและโทษของยาเสพติด - มีคุณธรรมจริยธรรมด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย และความประหยัด
การใช้สื่อในทางที่ผิด	- จัดอบรมให้ความรู้เรื่องประเภท ประโยชน์และโทษของการเล่นเกม - การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย และความประหยัด	- บรรยายให้ความรู้ ร่วมกิจกรรม ระดมสมอง ปฏิบัติด้วยตนเอง - ทำแบบทดสอบ ก่อนหลัง - สรุปบทเรียน	- ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เรื่องประเภท ประโยชน์และโทษของเกม - ผลกระทบจากการเล่นเกม - มีคุณธรรมจริยธรรมด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย และความประหยัด
การทะเลาะวิวาท	- จัดอบรมให้ความรู้เรื่องผลกระทบของการการทะเลาะวิวาท - การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย และความประหยัด	- บรรยายให้ความรู้ ร่วมกิจกรรม ระดมสมอง ปฏิบัติด้วยตนเอง - ทำแบบทดสอบ ก่อนหลัง - ระดมความคิดเห็น - สรุปบทเรียน	- ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เรื่องผลกระทบของการทะเลาะวิวาท - มีคุณธรรมจริยธรรมด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย และความประหยัด
ความฟุ่มเฟือย	- จัดอบรมให้ความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง - การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย และความประหยัด	- บรรยายให้ความรู้ ร่วมกิจกรรม ระดมสมองปฏิบัติด้วยตนเอง - ทำแบบทดสอบ ก่อนหลัง - สรุปบทเรียน	- ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง - มีคุณธรรมจริยธรรมด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย และความประหยัด

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี (ต่อ)

วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น	ปัจจัยป้อน (Inputs)	ด้านกระบวนการ (Process)	ด้านผลผลิต (Outputs)
การเล่น พนันฟุตบอล	- จัดอบรมให้ความรู้เรื่องโทษของการเล่นพนันฟุตบอล - การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย และความประหยัด	- บรรยายให้ความรู้ร่วมกิจกรรม - ระดมสมองปฏิบัติด้วยตนเอง - ทำแบบทดสอบก่อนหลัง - สรุปบทเรียน	- ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เรื่องโทษของการเล่นพนันฟุตบอล - มีคุณธรรมจริยธรรมด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย และความประหยัด

2.1.2 การออกแบบและสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

(1) องค์ประกอบของหลักสูตรนำแนวคิดของ Taba, H. และแนวคิดของ Saylor. J. Gallen. Alexander เรื่องการออกแบบและสร้างหลักสูตรฝึกอบรมและนำโครงสร้างการฝึกอบรมของ Chuchai Smithitkrai [12] มาประยุกต์ใช้ ดังนั้น โครงสร้างการฝึกอบรมจึงมี 12 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการและเหตุผล (2) จุดมุ่งหมายหลักสูตรฝึกอบรม (3) เป้าหมายของการฝึกอบรม (4) ระยะเวลาการฝึกอบรม (5) คุณสมบัติผู้เข้ารับการฝึกอบรม (6) คุณสมบัติของวิทยากร (7) แนวปฏิบัติในขั้นตอนฝึกอบรม (8) สื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรม (9) กิจกรรมการฝึกอบรม (10) เนื้อหาของหลักสูตร (11) วัดและประเมินผลการฝึกอบรม และ (12) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(2) เนื้อหาหลักสูตรนำแนวคิดการฝึกอบรมของโกลด์สไตน์ Goldstein [13] มากำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดกระบวนการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ 1) การเพิ่มพูนความรู้เน้นโทษของอบายมุขทั้ง 5 ด้าน 2) มีทักษะ เน้นการฝึกปฏิบัติธรรม จิตอาสา การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 3) การมีเจตคติที่ดี โดยการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย และความประหยัดนำแนวคิดของ Kirkpatrick [14] มาใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ ดังนั้น การฝึกอบรมจึงมี 17 กิจกรรม ได้แก่ (1) พิธีเปิดโครงการ (2) ความคิดสร้างสรรค์/กลุ่มสัมพันธ์ (3) เกมออนไลน์ (4) บำเพ็ญประโยชน์/ทำภารกิจส่วนตัว (5) สวดมนต์ทำวัตรเย็น การมีมารยาทแบบไทย การจัดโต๊ะหมู่ ปฏิบัติกรรมฐาน (6) จุดเทียนแห่งปัญญาถวายความดีแด่ในหลวง (7) สวดมนต์ทำวัตรเช้า ปฏิบัติกรรมฐาน (8) พิชัยยาเยาเสพติด (9) เวทีสมานฉันท์ (10) ประหยัดดีกว่าฟุ่มเฟือย (11) พนันพจน (12) “แม่..บุพการีที่ลูกลืมไม่ได้” (13) “มาลาบูชาครู” (14) กรรมติดจรวด (15) เพื่อนสนิท คือ มิตรแท้ (16) Play and learn เพลินธรรม และ (17) มอบเกียรติบัตร/พิธีปิดโครงการ

2.1.3 การนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลอง

การนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้ โดยใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ลงทะเบียนเรียน หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประจำปีการศึกษา 2558 ภาคเรียน 2/2558 จำนวน 100 คน อบรมระหว่างวันที่ 25 -27 สิงหาคม 2558 ณ วัดบางสวรรค์ อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.1.4 การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม

การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมหลังการทดลองใช้ ดำเนินการ 5 ขั้นตอน คือ (1) การประเมินความรู้ (2) การประเมินเจตคติ (3) การประเมินพฤติกรรมผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรมระหว่างดำเนินการฝึกอบรม (4) การประเมินพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรมแล้ว 1 เดือน และ (5) แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะได้สรุปและรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (Workshop) มีผู้เข้าร่วมประชุม 30 คน ประกอบด้วย 1) ผู้รู้ 10 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารแกนนำชุมชน พระสงฆ์ นักประเมินผล 2) ผู้ปฏิบัติ 10 คน ประกอบด้วย ครู นักศึกษา 3) ผู้เกี่ยวข้อง 10 คน ประกอบด้วย ผู้ปกครองนักศึกษา เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ ผลการประเมินพบว่า ด้านความรู้ก่อนการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เรื่องโทษของอบายมุขทั้ง 5 คือ ปัญหายาเสพติด การใช้สื่อในทางผิด การทะเลาะวิวาท ความฟุ่มเฟือย และการเล่นพนันฟุตบอลในระดับปานกลาง หลังการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เรื่องโทษของยาเสพติดสูงกว่าด้านอื่น การประเมินเจตคติพบว่า การไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม โดยคำนึงถึงความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัยและความประหยัด ต่อครอบครัว โรงเรียน และชุมชน เป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ไม่ยาก อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ด้านการประเมินพฤติกรรมระหว่างการฝึกอบรมพบว่า ด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย และความประหยัด อยู่ในระดับสูงทุกด้าน และ 4) ประเมินพฤติกรรมอบายมุขทั้ง 5 ด้านหลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรม 1 เดือน จากการสัมภาษณ์ ผู้ปกครอง ครู และสังเกตพฤติกรรมพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีพฤติกรรมดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน คือ มีกิริยามารยาทเรียบร้อย มีความกตัญญู รู้จักยกมือไหว้พ่อแม่ทุกครั้งที่มาเรียนหนังสือ ไหว้ครูอาจารย์ รู้จักช่วยเหลือช่วยเหลือพ่อแม่ทำงาน รู้จักช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียน มีความซื่อสัตย์ไม่หนีเรียน มีความเป็นระเบียบวินัยช่วยรักษาความสะอาดของบ้านและโรงเรียน และรู้จักประหยัดอดออม

3. ผลการประเมินการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี หลังเสร็จสิ้นการอบรม 1 เดือน จากการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (Workshop) มีผู้เข้าร่วมประชุม 30 คน เพื่อรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะพบว่า ด้านผู้ปกครอง นักศึกษามีพฤติกรรมดีขึ้น รู้จักช่วยเหลือทำงานบ้านช่วยทำธุระให้พ่อแม่ ในหมู่บ้านมีงานบุญ งานปลูกป่าอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะชักชวนเพื่อนมาร่วมปลูกป่า เป็นคนตรงต่อเวลามากขึ้นรู้จักประหยัดอดออม พอมีเงินเหลือจะหยอดกระปุกออมสิน การจัดโครงการอบรมแบบนี้ดี เพราะเด็กมีสมาธิมากขึ้น ด้านครู นักศึกษามีพฤติกรรมดีขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้น ขยันเรียน มาพบกลุ่มทุกครั้ง ช่วยเหลืองานของครู มีสมาธิความระมัดระวังครูทุกครั้ง รู้จักคำว่าขอโทษ ไม่ลอกการบ้านเพื่อน รู้จักประหยัด ดูแลรักษาความสะอาด ช่วยตัดหญ้า รดน้ำต้นไม้ ปลูกต้นไม้ ตกแต่งบริเวณให้สวยงาม ด้านปัญหา/อุปสรรคพบว่า ควรเข้มงวดเรื่องกฎระเบียบของที่พัก ควรมีมาตรการรักษาความปลอดภัยสถานที่พักและสถานที่ปฏิบัติธรรม ข้อเสนอแนะควรมีการจัดฝึกอบรมหลักสูตรส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง เพราะนักศึกษาได้ประโยชน์มาก สามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง ควรเพิ่มระยะเวลาการฝึกอบรมให้มากขึ้น 4-5 วันจัดฝึกอบรมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละครั้งไม่มากเกินไป สถานที่ฝึกปฏิบัติธรรมควรห่างไกลชุมชน มีความสงบ มีพื้นที่เพียงพอต่อจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม

อภิปรายผลการศึกษา

ผลที่ได้จากการศึกษาการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้เพื่อแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผลอภิปรายตามความมุ่งหมายของการวิจัยทั้ง 3 ประเด็นดังนี้

1. ศึกษาสภาพและปัญหาของเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีพบว่า ปัญหาของเด็กและเยาวชนในชุมชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีความรุนแรงมากที่สุดเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ปัญหายาเสพติดพบมากที่สุด เนื่องจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีสถานะการชะลอตัวของเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดปัญหา การว่างงาน ความยากจน ปัญหาแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย สถาบันครอบครัวอ่อนแอ จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติด อ้าเภอเกาะสมุย เป็นแหล่งท่องเที่ยวติดอันดับโลกมีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก การแพร่กระจายของวัฒนธรรมตะวันตก การจัดงานฟูลมูลปาร์ตี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Office of business in Her Royal Highness Princess Bajrakitiyabha [15] เรื่องสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดพบว่า สถานการณ์การค้ายาเสพติดภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 35.6 ด้านอายุ กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 -29 ปี สัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 42.4

ปัญหาการใช้สื่อในทางผิด (การเล่นเกม) พบว่า เด็กและเยาวชนที่ติดเกมมีอายุต่ำกว่า 20 ปี เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เด็กจะเล่นเกมวันละประมาณ 2-3 ชั่วโมง สาเหตุที่ติดเกมเพราะเครียด เรียนไม่ทันเพื่อน เบื่อครูผู้สอน มีเพื่อนเล่นเกม เด็กมีเวลาว่างมากเกินไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Pornnoppadon, C. [16] เรื่องปัญหาเด็กติดเกมพบว่า ในปัจจุบันปัญหาเด็กติดเกมอยู่ในขั้นวิกฤตและทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกปี กลุ่มที่กำลังติดเกมมีอายุเฉลี่ย 11 ปี เด็กผู้ชายมีโอกาสติดเกมมากกว่าเด็กผู้หญิง 1.6 เท่า

ปัญหาการทะเลาะวิวาทพบว่า สาเหตุเกิดจากเด็กและเยาวชนจะเป็นวัยที่ตีกันคนอง มีความอดทนต่ำ ต่อการถูกยั่วยุ ขอบใช้ความรุนแรง ต้องการแสดงให้เพื่อนยอมรับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Yuparit, O. [17] เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเทศบาลเมืองยโสธรพบว่า ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมได้แก่การเสพสารเสพติด การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

ปัญหาความฟุ่มเฟือย สาเหตุเกิดจากสื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ นิตยสาร การซื้อสินค้าแบบผ่อนส่ง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยของวัยรุ่นมากที่สุด คือ โทรศัพท์มือถือและอุปกรณ์สื่อสาร

ปัญหาการเล่นพนันฟุตบอลพบว่า มีปัญหาน้อยสุด สาเหตุจากเด็กวัยรุ่นผู้ชายจะชอบกีฬาฟุตบอล เพราะสนุกสนานตื่นเต้นและเพื่อนมักจะชักชวนให้เสี่ยงโชค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sakaraseranee, U. [18] พบว่า สื่อกีฬาที่มีอิทธิพลต่อการพนัน โดยพบว่า วัยรุ่นส่วนใหญ่มีแนวโน้มอ่านหนังสือพิมพ์กีฬาที่มีรูปแบบการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเล่นพนันฟุตบอลมากกว่าการให้ข้อมูลเพื่อการศึกษาและเพื่อความบันเทิง

2. ผลการสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อใช้คุณธรรมจริยธรรมแก้ปัญหาสังคมของเด็กและเยาวชนในชุมชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ดำเนินการใน 4 ขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ (Diagnosis of Needs) คือ สสำรวจสภาพปัญหา ความต้องการและความจำเป็นของเด็กและเยาวชน จากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ สังเกต และ สทนากลุ่มจากผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ และผู้เกี่ยวข้องพบว่า ปัญหาของเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 5 ด้าน คือ ปัญหายาเสพติด การใช้สื่อในทางผิด การทะเลาะวิวาท ความฟุ่มเฟือย และการเล่นพนันฟุตบอล

2.2 ขั้นที่ 2 การออกแบบและสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เมื่อได้ข้อมูลจากการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว จึงดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) โดยกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง

จาก 6 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอไชยา อำเภอกะสมุย อำเภอคีรีรัฐนิคม อำเภอบ้านนาสาร อำเภอพระแสง อำเภอละปะประมาณ 5 คน รวมประมาณ 30 คน เพื่อให้ได้สาระสำคัญและข้อเสนอแนะ สำหรับนำมาเป็นพื้นฐานในการยกร่างหลักสูตรฝึกอบรม เมื่อนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้แล้ว ได้นำข้อมูลที่ได้มาจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) อีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อปรับปรุงแก้ไข

2.3 ขั้นที่ 3 นำหลักสูตรไปทดลองใช้ มีการดำเนินงาน 3 ระยะ คือ 1) เตรียมการก่อนการจัดฝึกอบรม 2) ระหว่างฝึกอบรม และ 3) หลังการฝึกอบรม ผลการทดลองใช้หลักสูตรพบว่า เนื้อหาหลักสูตรเข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัยของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเปลี่ยนแปลงไป เช่น การกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ การรักษาศีล 5 การปฏิบัติตัวเป็นคนดี มีความรู้เรื่องของพระรัตนตรัยดีขึ้น เกิดความซาบซึ้งในพระคุณของพระมหากษัตริย์ พระคุณของพ่อแม่ พระคุณของพระวิทยากรที่ช่วยอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ การฝึกให้รู้บุญคุณของข้าวทุกเม็ดห้ามเหลือทิ้งช่วงเป็นการสอนให้รู้จักประหยัด การมุ่งเน้นเรื่องระเบียบวินัยในการอยู่ร่วมกัน เช่น การใช้ห้องสุขา ห้องอาบน้ำ การเข้าแถวรับประทานอาหาร การฝึกเป็นผู้มีจิตอาสา รู้จักบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม เช่น การกวาดลานวัด การล้างห้องสุขา การปลูกให้ต้นไม้ 4 เพื่อให้ทุกคนมาสวดมนต์ทำวัตรเช้า ฝึกนั่งสมาธิ เดินจงกรม เพื่อฝึกความซื่อสัตย์และความมีวินัยในตัวเอง ด้านวิทยากรเป็นพระผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบรรยายอย่างดี สามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้สนุกเป็นกันเอง ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมซักถามแสดงความคิดเห็นในระหว่างการบรรยายและเล่นกิจกรรมพระวิทยากรจะพยายามสอดแทรกเรื่องความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย และความประหยัด อยู่ตลอดเวลา ระยะเวลาและสื่อที่ใช้ในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Pannil, S. [19] ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรมและจริยธรรม: กรณีศึกษาวัดท่าเรือ จังหวัดภูเก็ตพบว่า นักเรียนมีคุณธรรมมากขึ้น มีความรู้ทางศาสนามากขึ้น มีทักษะในการกราบไหว้ มีความรู้ด้านศาสนพิธี มีระเบียบวินัย นักเรียนเคารพเชื่อฟังครูอาจารย์เป็นลูกศิษย์ที่ดี เอาใจใส่เรื่องการศึกษา ขยันทำการบ้าน ไม่ประพฤติตนเหลวไหล ไม่ดื้อง่ายแก่การอบรมสั่งสอน

2.4 ขั้นที่ 4 ประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมหลังทดลองใช้โดยประเมินด้านความรู้เรื่องโทษของยาเสพติด 5 ด้าน คือ ยาเสพติด การใช้สื่อในทางผิด การทะเลาะวิวาท ความฟุ่มเฟือย การเล่นพนันฟุตบอล เป็นข้อคำถามแบบให้เลือกตอบมี 4 ตัวเลือก ส่วนด้านเจตคติและการประเมินพฤติกรรม สร้างแบบประเมินตามวิธีการของ Likert Scale คะแนนประเมินมี 5 ระดับ แบบประเมินคุณธรรมจริยธรรมด้าน ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย และความประหยัด ผลการประเมินมีดังนี้

ด้านความรู้ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ต่อปัญหาสังคมทั้ง 5 ด้าน โดยรวมได้คะแนนอยู่ในระดับดี โดยเฉพาะ กิจกรรมพิษร้ายยาเสพติด ด้านโทษของยาเสพติด ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะมีความรู้สูงกว่าด้านอื่น เพราะวิทยากรที่ให้การฝึกอบรม มีการนำสื่อฝึกอบรมที่เสนอให้เห็นภาพของผู้ติดยาเสพติด ที่ต้องสูญเสียอนาคต ทำให้พ่อแม่เสียใจทุกข์ใจที่ลูกติดยาเสพติด แต่แม้อยอมอภัยให้ลูกเสมอ รองลงมา ความรู้ด้านความฟุ่มเฟือยพางน ที่เน้นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง การที่ผู้อบรมมีความรู้ด้านนี้มาก เนื่องจากในระหว่างการฝึกอบรมพระวิทยากรได้นำเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะ ความประหยัด เช่น การกินอาหารอย่างประหยัดห้ามเหลือทิ้งช่วง การรู้จักวางแผนก่อนการทำงานทุกครั้ง การรู้จักใช้เหตุผลในการทำงาน ทำให้ประหยัดเวลา ประหยัดค่าใช้จ่าย งานมีความผิดพลาดน้อย แต่ได้ประโยชน์สูงสุด ส่วนด้านที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้คะแนนดีในลำดับสุดท้าย คือ กิจกรรมพนันพางน กิจกรรมนี้ส่วนใหญ่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมยังไม่คุ้นเคย

มองปัญหาได้ไม่ลึกซึ้งทำให้มีความรู้ต่ำกว่าปัญหาอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Sodmanee, A. [20] วิจัยเรื่องสถานภาพการจัดฝึกอบรมและการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย พบหลักฐานส่วนใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมมากที่สุด รองลงมา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจหลักศาสนา/ส่งเสริมศาสนาและเพื่อปฏิบัติธรรมพัฒนาด้านจิตใจ/วิปัสสนากรรมฐาน ส่วนระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม ส่วนใหญ่จัดระยะเวลาตามความเหมาะสม รองลงมา คือ 3 วันและ 5 วัน

ด้านเจตคติพบว่า ในการปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรมจริยธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับสูงทุกข้อ ค่าเฉลี่ย 4.68 เมื่อพิจารณาในรายข้อที่ได้คะแนนสูงอย่างยิ่ง ลำดับแรกพบว่า การไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมโดยคำนึงถึงความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีวินัยและความประหยัดต่อครอบครัว โรงเรียน และชุมชนเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ไม่ยาก ค่าเฉลี่ย 4.85 รองลงมา การไม่ยุ่งเกี่ยวกับความพุ่มเพื่อรู้จักปฏิบัติตนเป็นคนดี ไม่หลงผิด มีสติ เชื่อมมั่นในตนเอง โดยคำนึงถึงความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย และความประหยัด ต่อครอบครัวโรงเรียนและชุมชน เป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ไม่ยาก และการไม่ยุ่งเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท รู้จักปฏิบัติตนเป็นคนดี ไม่หลงผิด มีสติ เชื่อมมั่นในตนเองโดยคำนึงถึงความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย และความประหยัด เป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ไม่ยาก ค่าเฉลี่ย 4.80 ส่วนรายข้อที่ได้คะแนนสูงสุดแต่อยู่ในลำดับสุดท้าย คือ การไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเล่นพนันบอล การใช้ชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี โดยคำนึงถึงความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย ต่อครอบครัว โรงเรียน และชุมชนเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ไม่ยาก ค่าเฉลี่ย 4.50

สำหรับด้านพฤติกรรมพบว่า การกล้าปฏิเสธเพื่อนเมื่อถูกชักชวนให้ทดลองเสพยาเสพติด เพราะคำนึงถึงความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย และความประหยัดต่อ ครอบครัว โรงเรียนและชุมชน ค่าเฉลี่ย 4.84 รองลงมา หลีกเลี่ยงคบเพื่อนที่ชอบใช้ยาเสพติด เพราะคำนึงถึงความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย และความประหยัดต่อครอบครัว โรงเรียนและชุมชน ค่าเฉลี่ย 4.80 ส่วนรายข้อที่ได้คะแนนสูงอย่างยิ่ง แต่อยู่ในลำดับสุดท้ายพบว่า ไม่หนีเรียนไปเล่นพนันฟุตบอล เพราะคำนึงถึงความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย และความประหยัดต่อครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ค่าเฉลี่ย 4.65 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Worakijpokatorn, S. “et al” [21] ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทยพบว่า ความสำเร็จในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของทุกองค์กรหรือสถาบันมีปัจจัยร่วมกัน คือ 1) มีจิตสำนึกที่รับผิดชอบต่อครอบครัวต่อสังคม 2) มีวิธีการผสมผสานคุณธรรมจริยธรรมเข้ากับวิถีชีวิตโดยรวม และ 3) เล็งเห็นประโยชน์และให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

3. การประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ โดยการประเมินพฤติกรรมผู้เข้ารับการฝึกอบรม หลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรม 1 เดือนพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีพฤติกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับสูงอย่างยิ่งทุกข้อ ค่าเฉลี่ย 4.73 เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า นักเรียนมีความกตัญญูช่วยเหลือครอบครัว ครู สถานศึกษาและชุมชน ปฏิบัติตนเป็นคนดี ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด อยู่ในระดับสูงอย่างยิ่งค่าเฉลี่ย 4.84 รองลงมา นักเรียนรู้จักหน้าที่ มีวินัย มาพบกลุ่มตามที่ครูนัดหมาย เข้าร่วมกิจกรรมและปฏิบัติตามกฎของสถานศึกษา ไม่หนีเรียนไปเสพยาเสพติด และนักเรียนมีความกตัญญู ช่วยเหลือครอบครัว ครูและสถานศึกษา ปลูกผักสวนครัวบริเวณบ้านและบริเวณสถานศึกษา ใช้พลังงานและทรัพยากรทุกชนิดเท่าที่จำเป็น ใช้อย่างคุ้มค่าประหยัดและไม่เกิดมลภาวะอยู่ในระดับสูงอย่างยิ่งค่าเฉลี่ย 4.80 ส่วนรายด้านที่ได้คะแนนสูงสุด แต่อยู่ในลำดับสุดท้าย นักเรียนมีระเบียบวินัย มีการวางแผน ใช้จ่ายเงินมีทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย มีการออมเงิน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย

ของ Kamtan, A. [22] ได้ศึกษาเรื่องการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครปฐมพบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ในด้านความมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูกตเวที และความเมตตากรุณา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. กระทรวงศึกษาธิการ ควรสนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านการอบรมให้ความรู้เรื่องโทษของยาเสพติดควบคู่กับการอบรมคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ
2. สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ โดยประยุกต์ใช้ในประเด็นคุณธรรมจริยธรรมอื่น ๆ เพื่อเป็นการต่อยอดจากหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น
3. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้ปกครอง ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน โดยการสร้างเครือข่าย ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน จัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ช่วยส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อหารูปแบบการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสม นำมาเป็นหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักศึกษา เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
2. ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามประเมินผลการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมและการนำ หลักสูตรฝึกอบรมไปใช้เพื่อผลอย่างต่อเนือง

เอกสารอ้างอิง

- [1] Application in Training, Moral and Ethics for Problem Solving. (2010). *Information and communication Technology Center, Office of the Permanent Secretary Social development and human security. Statistics indicating the situation of children and youth*, Relieved 24 August 2015, from http://www.m-society.go.th/ewt_news.php?nid=9860. (in Thai)
- [2] Ministry of Education. (2002). *National Education Act 1999. (2nd ed) 2002*. Bangkok: Prikwhan Graphic. (in Thai)
- [3] Religious Affairs Department.Ministry of Culture. (2012). “2013 is the golden year of quality of Thai Buddhist Sunday Centre”, *Journal of religious affairs department*. 10(1), 28-35. (in Thai)
- [4] Suratthani city office. (2011). *Briefly lecture of Suratthani (2011)*. Suratthani: Information and Communication Section. (in Thai)
- [5] Surat Thani Provincial Office, *Briefing on the city of Surat Thani*. Relieved February 20, 2013, from http://www.muangsurat.go.th/download/go_th/.MUANGSURAT-2556pdf.> 25 December 2015.

- [6] Sawangbamroong, M. (2009). *Psychology and Human Behavior*. Chiangmai: Maejo University printing. (in Thai)
- [7] Hoonmatra, W. (2015). *Moral and ethics developmental enhancement of non-formal education student in Khet Watana Bangkok*. Retrieved August 27, 2017, from <http://.panchalee.wordpress.com>. (in Thai)
- [8] Kohlberg, L. (2000). *Developmental of Moral Character and Moral Ideology Review of Child Developmental Research*. New York: Russell Sage Foundation.
- [9] Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice – Hall.
- [10] Taba, H. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. New York: Harcourt, Brace and World.
- [11] Saylor, J., & Gallen, A. (1981). *Curriculum Planning for Better Teaching and Learning*. 4th ed. New York: Holt Rinehart and Winston.
- [12] Chuchai S. (2006). *Personnel training in the organization*, Bangkok: Publisher: Chulalongkorn University.
- [13] Goldstein, I.L. Training and Organization: Need assessment, development, and evaluation (3rd ed). Pacific Grove, CA: Brooks/Cole. Hanson, Sandra and L. Ginsburg. Alan L. Gaining Ground: Values and High School Success. October 2, 2007, 1993.
- [14] Kirkpatrick, D.L. (1987). Evaluation of Training, in Training and Development Handbook: A Guide to Human Resource Development. In Craig, R.L. (1987). New York: McGraw – Hill.
- [15] Office of Business in Her Royal Highness Princess Bajrakitiyabha. Office of Secretary of Ministry of Justice. (2015). *Drugs problem situation in Budget year 2014 and problem trends*. Bangkok: M.P.T. (in Thai)
- [16] Pornnoppadon, C. (2014). *What is the game addict?*. Retrieved November 27, 2015, from: <http://www.healthygamer.net/fog#n454>>. (in Thai)
- [17] Yuparit, O. (2006). *Factor that effects Controversy problem in Youth: Case study Muang Yasothon Municipalities*. Political science Master's Thesis. Bangkok: Ram Kamheang University. (in Thai)
- [18] Sakaraseranee, U. (2008). *Sports newspaper that effect gambling behaviour of Thai youth*. Mass media Master's Thesis. Bangkok: Ram Kamheang University. (in Thai)
- [19] Pannil, S. (2008). *The study of evaluation of moral and ethics camp activity: Case study Wat Tharua, Phuket province*. Training and teaching Master's Thesis. Phuket: Phuket Rajabhat University. (in Thai)
- [20] Sodmanee, A. (2006). *The status of training and learning to promote moral and ethics in Thai people*. Bangkok: Behaviour research centre Srinakarin Wiroj University. (in Thai)

- [21] Worakijpokatorn, S. “et al”. (2009). *Features and teaching process of moral and ethics in Thailand*. Bangkok: Office of Management and development of knowledge (Public Organization). (in Thai)
- [22] Kamtan, A. (2011). *Moral and ethics practice and Desirable values of secondary school students in Nakorn Pathom province*. Education Master’s Thesis. Nakorn Pathom: Silapakorn University. (in Thai)

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Reader)

Manuscripts of research articles and academic articles of Parichart Journal, Volume 33, No. 1 (January – April 2020) were reviewed by the reviewers as follows:

1. Prof. Dr. Surichai Wungaeo	Center for Peace and Conflict Studies,
Chulalongkorn University
2. Prof. Dr. Weerachat Premananda	Faculty of Fine and Applied Arts,
Chulalongkorn University
3. Prof. Rapeepan Kumhom	Faculty of Social Administration, Thammasat University
4. Prof. Sasipat Yodpet	Faculty of Social Administration, Thammasat University
5. Assoc. Prof. Dr. Aree Jampaklay	Institute for Population and Social Research,
Mahidol University
6. Assoc. Prof. Dr. Chamaiporn
Kanchanakijksakul	Faculty of Social Sciences, Naresuan University
7. Assoc. Prof. Dr. Kanjana Kaewthep	Faculty of Communication Arts,
Chulalongkorn University
8. Assoc. Prof. Dr. Niran Chullasap	Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University
9. Assoc. Prof. Dr. Patcharin Sirasoonthorn	Faculty of Social Sciences, Naresuan University
10. Assoc. Prof. Dr. Pongthep Suntigul	Faculty of Social Administration, Thammasat University
11. Assoc. Prof. Dr. Praves Intongpan	Faculty of Humanities, Kasetsart University
12. Assoc. Prof. Dr. Trairat Pokapalakorn	Faculty of Political Science, Thammasat University
13. Assoc. Prof. Dr. Vithit Utsahajit	Faculty of Human Resource Development, National
Institute of Development Administration
14. Assoc. Prof. Dr. Wisut Wichitputchraporn	Faculty of Education, Kasetsart University
15. Assoc. Prof. Dr. Archanya Ratana-Ubol	Faculty of Education, Chulalongkorn University
16. Assoc. Prof. Pornchai Sathirapanya	Faculty of Management Sciences,
Prince of Songkla University
17. Assoc. Prof. Theerarux Photisuvan	School of Communication Arts,
Sukhothai Thammathirat Open University
18. Asst. Prof. Dr. Nibondh Tipsrinimit	School of Liberal Arts, Walailak University
19. Asst. Prof. Dr. Somsak Amornsiriphong	Faculty of Social Sciences and Humanities,
Mahidol University
20. Asst. Prof. Piya Kittaworn	Faculty of Political Science,
Prince of Songkla University
21. Asst. Prof. Prapansak Pum-in	Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University

ข้อมูลทั่วไปของวารสารปาริชาติ

ลักษณะของวารสาร

วารสารปาริชาติ เป็นวารสารเผยแพร่ผลงานวิจัย/ ผลงานวิชาการ และผลงานวิชาการรับใช้สังคม ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ และนิติศาสตร์ของบุคลากร นักวิจัย ในมหาวิทยาลัยทักษิณและหน่วยงานต่าง ๆ

ข้อแนะนำทั่วไป

1. เรื่องที่รับพิมพ์ในวารสารวิจัยนี้ต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสาร รายงาน หรือ สิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน
2. ผู้ส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารนี้จะต้องเป็นสมาชิกวารสารมหาวิทยาลัยทักษิณเท่านั้นยกเว้นบทความพิเศษที่กองบรรณาธิการพิจารณาให้ได้รับการยกเว้น
3. ต้นฉบับจะเขียนเป็นภาษาไทย หรือ ภาษาอังกฤษก็ได้ ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
4. เนื้อหา บทความ หรือ ข้อคิดเห็นที่พิมพ์ในวารสารเป็นความคิดเห็นของผู้เขียนเท่านั้น กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย
5. ต้นฉบับจะต้องได้รับการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนการตีพิมพ์

ประเภทของผลงานที่จะรับตีพิมพ์

1. บทความวิจัย (Research Articles)
2. บทความวิชาการ (Articles)
3. บทความรับใช้สังคม (Socially-Engaged Articles)
4. บทความวิจารณ์หนังสือ (Book Review)
5. บทความปริทัศน์ (Review Article)

รูปแบบการเตรียมต้นฉบับ

1. ต้นฉบับต้องพิมพ์บนกระดาษขาว ขนาด A4 พิมพ์หน้าเดียว ใส่เลขหน้ากำกับกับหน้าทุกหน้า โดยใช้แบบอักษร TH Sarabun ขนาดตัวอักษร 14 ถ้ามีภาพประกอบ ควรเป็นภาพถ่ายขาว-ดำที่ชัดเจน นอกจากจำเป็นจึงควรใช้ภาพสี และถ้ามีภาพวาดลายเส้นให้วาดบนกระดาษขาว โดยใช้หมึกดำให้สะอาดและลายเส้นคมชัด ความยาวของเนื้อหา รวมภาพ ตาราง ไม่ควรเกิน 15 หน้า

2. การตั้งค่าหน้ากระดาษ

- ระยะขอบบน (Top margin) ขนาด 1.00” หรือ 2.54 เซนติเมตร
- ระยะขอบล่าง (Bottom margin) ขนาด 1.00” หรือ 2.54 เซนติเมตร
- ระยะขอบซ้าย (Left margin) ขนาด 1.50” หรือ 3.00 เซนติเมตร
- ระยะขอบขวา (Right margin) ขนาด 1.00” หรือ 2.54 เซนติเมตร

3. การส่งต้นฉบับ ดังนี้

ส่งทางระบบวารสารออนไลน์ Thai Journals Online (ThaiJO) สามารถเข้าไปได้ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal/>

4. บุคคลทั่วไปที่ต้องการส่งบทความ เพื่อขอรับการพิจารณาบทความ เมื่อบทความได้รับการตอบรับการตีพิมพ์แล้วจะต้องจ่ายเงินค่าลงตีพิมพ์บทความ (ค่าตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิ) จำนวน 2,000 บาทต่อบทความผ่านทางธนาคารกรุงไทย ชื่อบัญชี วารสารปาริชาติ เลขที่บัญชี 678-4-59224-7 สาขาเทสโก้โลตัส ป่าพะยอม

พร้อมแนบหลักฐานการโอนเงินมายังกองบรรณาธิการวารสารปาริชาติ ทางระบบออนไลน์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal> หรือ ติดต่อกองจัดการวารสารปาริชาติ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ เลขที่ 222 หมู่ 2 ตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง 93210 โทรศัพท์ 0-7460-9600 ต่อ 7254 หรือ 08-1540-7304 โทรสาร 0-7460-9654-5 อีเมล parichartjournal@tsu.ac.th.

5. การยกเลิกบทความ หรือ การถอนบทความ มีรายละเอียดดังนี้

การยกเลิกบทความ คือ การเพิกถอนบทความก่อนที่จะมีการตีพิมพ์เผยแพร่

การถอนบทความ คือ การถอนบทความที่ดำเนินการตีพิมพ์และเผยแพร่เรียบร้อยแล้ว

ในกรณี การยกเลิกบทความ หรือ การถอนบทความ สามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มได้ใน <https://www.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal/> และหากมีการส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความเจ้าของบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบคำตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิผู้ประเมินบทความ

รายละเอียดการเตรียมต้นฉบับ

บทความวิจัยให้เรียงลำดับตามองค์ประกอบดังนี้

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ต้องมีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และจัดให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ชื่อภาษาอังกฤษ อักษรตัวแรกของทุกคำให้พิมพ์ด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ และให้ใช้ตัวอักษรขนาด 20 ตัวหนา
2. **ชื่อผู้เขียน (Authors)** ครบทุกคน และให้ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ และให้จัดอยู่กึ่งกลางของหน้ากระดาษ โดยให้กำกับหมายเลขกำกับไว้ต่อท้ายด้วย สำหรับชื่อตำแหน่ง หรือตำแหน่งวิชาการและหน่วยงานให้พิมพ์ไว้ในส่วนของเชิงอรรถ (หน้าที 1) โดยพิมพ์ชื่อหน่วยงานต้นสังกัดระบุนาควิชา คณะ มหาวิทยาลัย หรือ จากงานย่อยถึงระดับสูงให้ตรงกับตัวเลขกำกับที่กำกับไว้ในหน้าเดียวกัน
3. **บทคัดย่อ และ Abstract** ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีความยาวไม่เกิน 200 คำ และให้ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ
4. **คำสำคัญ (Keywords)** ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้เลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความไม่เกิน 3 คำ โดยพิมพ์ต่อจากส่วนเนื้อหาของบทคัดย่อ และ Abstract ให้ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ และให้จัดชิดซ้ายของหน้ากระดาษ Keywords ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมดยกเว้นชื่อเฉพาะ
5. **เนื้อเรื่อง (Main Body)** ให้จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์
 - **หัวข้อใหญ่** ใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา จัดชิดซ้ายคอลัมน์
 - **หัวข้อย่อย** ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวหนา จัดชิดซ้ายคอลัมน์
 - **เนื้อความ** ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ บรรทัดแรกของทุกย่อหน้า เว้น 0.5 นิ้วของบรรทัดถัดไป และประกอบด้วยหัวข้อดังนี้
 - 1) **บทนำ (Introduction)** บอกความสำคัญ หรือ ที่มาของปัญหาของสิ่งที่ทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัย หรือสร้างสรรค์ผลงาน และอาจรวมการสำรวจเอกสาร (Review of Related Literature)
 - 2) **วัตถุประสงค์ (Objective)** บอกถึงเป้าหมายของสิ่งที่ศึกษา
 - * บทนำและวัตถุประสงค์ อาจเขียนรวมกันได้
 - 3) **ระเบียบวิธีการศึกษา (Methodology)** บอกรายละเอียดในวิธีการศึกษา การดำเนินการ ให้ได้มาถึงสิ่งที่ค้นคว้า สร้างสรรค์ เป็นต้น

4) ผลการศึกษา (Results) บอกถึงผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้าวิจัย หรือ ผลการสร้างสรรค์ และอาจให้แนวทางถึงการนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคต

5) สรุปและการอภิปรายผล (Discussion) ให้แสดงถึงการสรุปผลที่ได้ถึงการศึกษาและการให้เหตุผลว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้าวิจัย หรือ สร้างสรรค์ ได้มาอย่างไรและทำไมถึงได้ผลอย่างนี้

* 4) และ 5) อาจเขียนรวมกันได้

6) การอ้างอิงท้ายในเรื่อง (References) ใช้การอ้างอิงแบบ APA 6th Edition และต้องใช้ภาษาอังกฤษเท่านั้น

การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง แบบตัวเลข ใช้วิธีการดังนี้

1. ใส่ตัวเลขกำกับไว้ในเครื่องหมาย [] ท้ายข้อความหรือชื่อบุคคลที่อ้างอิง โดยให้ตัวเลขอยู่ในระดับบรรทัดเดียวกันกับเนื้อหา เช่น [1]
2. ให้ใส่ตัวเลขอ้างอิงเรียงลำดับตั้งแต่เลข 1 เป็นต้นไป ต่อเนื่องกัน และในกรณีที่มีการอ้างอิงซ้ำให้ใช้ตัวเลขเดิมที่เคยใช้อ้างมาก่อนแล้ว
3. แหล่งที่ใช้อ้างอิงทั้งหมดในบทความจะไปปรากฏอยู่ในเอกสารอ้างอิง (References) ท้ายบทความ โดยเรียงลำดับตามหมายเลข และพิมพ์หมายเลขอยู่ในเครื่องหมาย []
4. กรณีที่อ้างอิงเอกสารหลายรายการในคราวเดียวกัน
 - 4.1 อ้างอิงไม่เกิน 2 รายการให้ใส่หมายเลขของเอกสารที่อ้างเรียงลำดับโดยใส่เครื่องหมายจุลภาค (,) คั่น เช่น [1, 5]
 - 4.2 อ้างอิงเกิน 2 รายการและเป็นรายการที่ต่อเนื่องกันให้ใส่หมายเลขของเอกสารที่อ้างเรียงลำดับโดยใส่เครื่องหมายยัติภังค์ (-) คั่น เช่น [1-3] หรือ [1-5]
 - 4.3 อ้างอิงเกิน 2 รายการและเป็นรายการทั้งต่อเนื่องและไม่ต่อเนื่อง ให้ใส่หมายเลขของเอกสารที่อ้างเรียงลำดับโดยใส่เครื่องหมายจุลภาค (,) คั่นในกรณีไม่ต่อเนื่อง และเครื่องหมายยัติภังค์ (-) คั่นในกรณีต่อเนื่อง เช่น [1, 4-5]

การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง

การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง ใช้ระบบตัวเลขอยู่ในวงเล็บ “[]” หลังข้อความที่อ้างอิง โดยตัวเลขดังกล่าวเรียงตามลำดับการอ้างอิง

ตัวอย่าง

1. โดยได้รับการสนับสนุนทุกทางจากภาครัฐการ [1]...
2. Strong Security Measures for Sustainable Peace on the Korean Peninsula [2]

การอ้างอิงในท้ายเรื่อง ใช้การอ้างอิงแบบ APA 6th Edition

ภาษาต่างประเทศ คนแรกให้ขึ้นด้วยนามสกุล, ตามด้วยอักษรย่อของชื่อหน้า ชื่อกลาง (ถ้ามี) คนคัดไปจะเขียนระบบเดียวกับคนแรก และต้องเหมือนกันทุกรายการ เช่น

เกษตรชัย และหิม และเก็ดถวา บุญปรากร

Laeheem, K., & Boonprakarn, K.

1) หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// เมืองที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

[1] Kongsakon, R., & Pojam, N. (2008). Family Violence. Bangkok : Srinakharinwirot University. (In Thai)

* กรณีหนังสือที่พิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง ให้ระบุครั้งที่พิมพ์ด้วย โดยเขียนรูปแบบบรรณานุกรม ดังนี้
ชื่อผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// เมืองที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

[2] Sengpracha, N. (1998). *Human and Society* (4th ed.). Bangkok: O. S. Printing House. (In Thai)

2) บทความในวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่.// (ฉบับที่).// เลขหน้า.

ตัวอย่าง

[3] Chitniratna, N. (2013). Socio-Cultural Change through Diversity of Life History and Experience of Congested Community Leaders. *Parichart Journal Thaksin University*, 26(1), 30-73. (In Thai)

3) บทความในรายงานการประชุมวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง.// ใน/ชื่อการประชุม.// เลขหน้า.// วันที่/เดือน/ปี.// สถานที่ประชุม.// เมืองที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

[4] Pitsakan, W. and Tavonprasith, B. (2017). The Mobility of Myanmar Labours in the Fishery Industry in Muang District, Ranong Province. In *The 27th Thaksin University National Academic Conference*. 156-163. May 3-6, 2017, B.P. Samila Beach Hotel, Muang, Songkhla. Songkhla: Thaksin University. (In Thai)

4) บทความในหนังสือ

ชื่อผู้เขียนบทความ.// (ปีที่พิมพ์).// “ชื่อบทหรือบทความในหนังสือ”, ใน/ชื่อผู้แต่งหรือผู้รวบรวมหรือบรรณาธิการ(ถ้ามี).// ชื่อหนังสือ.// เลขหน้า.// เมืองที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

[5] Chantaraopakorn, A. (2007). The Chakhe Solo Concert. In Waerawat Aksornkaew (Ed.). *Music Talk*. 4-7. Bangkok: Chong Charoen Printing House. (In Thai)

5) บทความในหนังสือพิมพ์

ชื่อผู้เขียนบทความ.// (ปีที่พิมพ์, วันที่/เดือน).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์.// เลขหน้า

ตัวอย่าง

[6] Chuensintu, T. (2009, January 6). *Travel in the Footsteps of the Buddha to Bring Good Luck for the New Year*. Matichon. 23.

6) วิทยาลัยนิพนธ์

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ระดับของวิทยานิพนธ์/ ชื่อปริญญา./
เมืองที่พิมพ์./: ชื่อสถานการศึกษา.

ตัวอย่าง

[7] Promrak, T. (2007). *Women and Domestic Violence: Divorce as the Solution*. Unpublished Master's Thesis. Bangkok: Thammasart University. (In Thai)

7) เอกสารที่สืบค้นจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

เอกสารจากอินเทอร์เน็ต มีองค์ประกอบเช่นเดียวกับเอกสารที่เป็นสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ดังนั้นรูปแบบการเขียนรายการบรรณานุกรม จึงใช้รูปแบบเดียวกับสิ่งพิมพ์นั้น ๆ ได้ เพียงแต่เพิ่มเติมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสืบค้นชื่อผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง.// เมืองที่พิมพ์./: สำนักพิมพ์.// สืบค้นเมื่อ, จาก <http://www.....>

ตัวอย่าง

[8] Office of Pattani Provincial Culture. (2015). *Religion Information*. Retrieved September 3, 2015, from: http://province.m-culture.go.th/pattani/old/new_page_16.htm. (In Thai)

8) รูปแบบการเขียนนิตยสาร

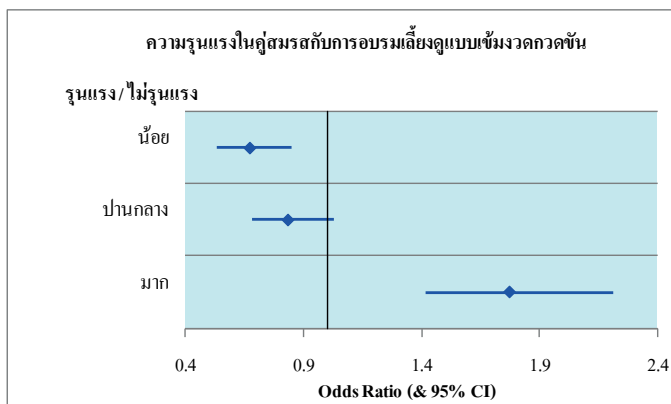
ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์/(ผู้ให้สัมภาษณ์),/ ชื่อผู้สัมภาษณ์/(ผู้สัมภาษณ์),/ สถานที่สัมภาษณ์,/ เมื่อวันเดือนปีที่สัมภาษณ์.

ตัวอย่าง

[9] Srisajjang, S. (Interviewee), Chankhonghom, J. (Interviewer), Address: No.121/2 Baan Mae Toei, Moo 1, Thakham District, Hat Yai County, Songkhla Province. March 13, 2016. (In Thai)

6. การใช้คำย่อ สัญลักษณ์ คำย่อที่ใช้ในบทความจะต้องมีคำเต็มเมื่อปรากฏเป็นครั้งแรกในบทความ หลังจากนั้นสามารถใช้คำย่อเหล่านั้นได้ตามปกติความเข้าใจให้เหมาะสม หลีกเลี่ยงการใช้คำย่อที่ชื่อเรื่องและในบทความย่อ ไม่แนะนำให้ใช้คำย่อเกิน 4 ครั้ง ใน 1 บทความ สำหรับสัญลักษณ์ที่ใช้ในบทความจะต้องมีคำจำกัดความหรือคำอธิบายเมื่อปรากฏเป็นครั้งแรกในบทความ หลังจากนั้นไม่จำเป็นต้องมีคำจำกัดความหรือคำอธิบาย

7. **รูปภาพ** จัดขีดซ้ายของคอลัมน์ คำบรรยายรูปภาพให้พิมพ์ไว้ได้รูปภาพตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ ตัวอย่างเช่น

ภาพที่ 1 อัตราส่วนออดส์ของพฤติกรรมความรุนแรงในคู่สมรสกับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

8. **ตาราง** จัดขีดซ้ายของคอลัมน์ คำบรรยายตารางพิมพ์ไว้ด้านบนของหัวข้อตาราง และใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ ตัวอย่างเช่น

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังประสบการณ์ความรุนแรงกับพฤติกรรมความรุนแรงในคู่สมรส

ภูมิหลังประสบการณ์ความรุนแรง	ความรุนแรงในคู่สมรส			Chi-square	p-value
	ไม่รุนแรง (947)	รุนแรง (589)	รวม (1,536)		
การเคยถูกลงโทษอย่างรุนแรงในวัยเด็ก				11.974	0.003
ไม่เคย	68.2	31.8	28.1		
นาน ๆ ครั้ง	60.5	39.5	38.4		
ประจำ	57.5	42.5	33.5		
การเคยเห็นพ่อแม่ทะเลาะตบตีในวัยเด็ก				9.280	0.009
ไม่เคย	68.8	31.2	39.8		
นาน ๆ ครั้ง	61.0	39.0	39.8		
ประจำ	58.6	41.4	20.4		
การเคยมีพฤติกรรมรุนแรงในวัยเด็ก				34.923	0.000
ไม่เคย	69.3	30.7	38.4		
นาน ๆ ครั้ง	60.1	39.9	44.9		
ประจำ	48.2	51.8	16.7		

มหาวิทยาลัยสมบูรณแบบ ที่ผลิตบัณฑิต พัฒนากำลังคน
วิจัยและบริการวิชาการ เพื่อรับใช้สังคมท้องถิ่นได้
ประเทศไทย และอาเซียน
ให้เป็นสังคมแห่งปัญญาและสันติสุขที่ยั่งยืน

(คัดจาก บางส่วนของพันธกิจมหาวิทยาลัย)

PARICHART JOURNAL

THAKSIN UNIVERSITY

กองจัดการวารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง
อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง 93210
โทรศัพท์/โทรสาร 0-7460-9600 ต่อ 7242, 0-7460-9655
E-mail : parichartjournal@tsu.ac.th, research.tsu@gmail.com

